XIV. INTERNATIONAL CONFERENCE ON CRITICAL EDUCATION

Reconfiguring the CLASSroom in Times of Authoritarianism

2-5 | JULY | 2026

İZMİR/TÜRKİYE

https://www.icce2026izmir.com

İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

XIV. ULUSLARARASI ELEŞTİREL EĞİTİM KONFERANSI

Otoriter Zamanlarda SINIFI Yeniden Kurgulamak

2-5 | JULY | 2026

İZMİR/TÜRKİYE

https://www.icce2026izmir.com

İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

ABSTRACTS BOOK OF XIV INTERNATIONAL CONFERENCE ON CRITICAL EDUCATION

Reconfiguring the CLASSroom in Times of Authoritarianism

2-5 July 2025
İzmir

Supported by:

Abstracts Book of
XIV. International Conference on
Critical Education

Reconfiguring the CLASSroom in Times of Authoritarianism

Bu eserin tüm hakları saklıdır. Tamamı veya herhangi bir parçası, hiçbir şekilde fotokopiyle veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Bunu yapanlar veya buna teşebbüs edenler hakkında hukukî tatbikat yaptırma hakkı saklıdır.

E-ISBN: 978-625-02-9969-2

İlk Baskı-First Edition

Editörler

Nurcan Korkmaz

Aybüke Baştürk

Bahar Candaş

ANKARA | 2026

TABLE OF CONTENTS

Reconfiguring the CLASSroom in Times of Authoritarianism 1
International Organizing Committee Co-Chairs 4
International Program Committee 4
International Scientific Committee 5
Local Organizing Committee 7
Local Scientific Committee 7
Invited Speakers 9

The Political Economy of Cognition: Artificial Intelligence and the Critique of Capitalist Technology 11

Capitalism, (Neo-/Pre-Emptive)- Fascism, and Resistance ... 13

The Pedagogy of Resistance: Lessons from the Şık Makas Resistance 15

Artificial Intelligence and Gender Discrimination: A Multidimensional Analysis of Labor, Participation, and Algorithmic Biases 18

Beyond Human Capitalist Education: Why Ontological and Epistemological Resistances Matter 22

The Making of the Maarif Era: Actor and Idea Networks in the Struggle for Cultural Hegemony in the "New Turkey" 25

"Sınıf"a Dönüş: Eğitimin Sefaleti ve Geleceğimizi Yeniden Kurmak 27

Türkiye'de Eleştirel Eğitimde "Sınıf" Nerede? 30

Under Siege: Trumpism 2.0 and the Far-Right Assault on Public Education 33

Recovering Active Democracy: Social Movements, Critical Education and the Pedagogy of Radical Change .. 35

Abstracts 37

The Consistency of Health News Shared Online with Scientific Evidence: An AI-Supported Analysis Based on the Toulmin Model 38

Transforming Academic Culture: The Role of Digital Autobiographical Narratives in Critical University Education 40
Aşırı Eğitim ve Toplumsal Yansımaları 42
Eleştirel Jeopolitik ve Eleştirel Pedagoji Arasındaki İlişkiler (Eleştirel Jeopolitik Okuryazarlık) 43
Türkiye'de Yayıncılığın Yetişkin Öğrenmesindeki Tarihsel Rolü 45
Öğrenmiş Olduğunu Unutmak: Roland Barthes'ın Pedagojik Vaadi 47
From Public Good to Stratified Market: English-Medium Instruction and the Neoliberal Privatization of Higher Education in Iraqi Kurdistan 49
"I am not a racist, but...": A discursive continuum of prejudice in state-school teachers' accounts 51
Mushrooms as Border Pedagogical Objects: Narrative, Science, and Garden in an Interdisciplinary Project 53
Türkiye'de Sağlık Okuryazarlığı Lisansüstü Araştırmalarında Düşük Okuryazarlık 55
Eleştirel Matematik Eğitimi Araştırmalarının Sistematik Derlemesi: Teoriden Sınıf İçi Uygulamaya 57
Sanatın Diyalog Hali: Nesiller Arası Katılımcı Sanat Uygulamaları 59
Üniversite Öğrencilerinin Eğitime Yönelik Beklentilerinin Gerçekleşme Düzeyi: Eleştirel Bir Bakış 61
Melih Cevdet Anday'ın Defne Ormanı Şiirini Eleştirel Eğitim Felsefesi Üzerinden Okumak 63
The Language of Possibility in Critical Pedagogy 65
Ölçülemeyeni İnşa Etmek: Standartların Gölgesindeki Öğrenci Habitusunun Dönüşümü 67
Köy Enstitüsü Mezunu Öğretmen Ömer Tuncel'in Deneyimleri Bağlamında Köyde Öğretmenlik 69
Öğretmen Olmaya Yabancılaş(ma)mak: Öğretmen Adaylarının Uygulama Sürecinde Yabancılaşma ve Başa Çıkma Deneyimleri 71

Okulda Biyoiktidarın Mekânsal Olarak Yeniden Üretimi 73
Öğretmen Adaylarının Öğretmen Yetiştirme Sistemi ile Mesleki Geleceklerine Yönelik Söylem ve Eylemleri 75
60+ Tazelenme Üniversitesi Programının Psikolojik İyi Oluş ve Toplumsal Etkiler Açısından Değerlendirilmesi (Üçüncü Yaş Üniversitesi) 77
Tekstil İşçilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi 79
Kent Müzelerinde Katılımcı Eğitim Faaliyetlerinin Eleştirel Analizi 81
Utopian Pathways: Reimagining Socially Just Higher Education 83
Sınıfın Dili, Dilin Sınıfı: Çokdilli Eğitim ve Özgürleştirici Pedagoji 85
Erken Çocukluk Eğitiminde Barış Eğitimi Algısı: Öğretmen Söylemlerinin Galtung'un Negatif/Pozitif Barış Çerçevesinde Eleştirel Analizi 87
Üniversite Müzesinde Gönüllülük: Katılım, Kamusallık ve Pedagojik İlişki 89
In the Shadow of the Centralized Curriculum: The Language of the Program, the Reality of the Classroom 91
"Sınıf"tan "Sınıf"a Eleştirel Pedagoji: Otoriter Zamanlarda Sendikal Eğitimleri Yeniden Düşünmek 94
Kültürel Çalışmaların Eğitim Pedagojisinin Açmazları ve Eleştirellik 96
Mesleki Eğitim Merkezlerinin (MESEM) Ekonomi Politiği: Türkiye'de Çocuk ve Genç Emek Gücünün Oluşumunun Niteliği 98
Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesinde Süreklilik: TÖB-DER'in Tarihsel Konumu 100
Müzik Eğitimi Alan Öğrencilerin Sosyal Kültürel ve Ekonomik Yapılarının Çalgı Tercihleriyle İlişkisi 102
Erken Çocuklukta Yaşam Boyu Öğrenme Söylemine Eleştirel Bir Bakış 104

Sermayenin Kuşatmasındaki Çocuk Bedeni:
Çoklu Krizler Çağında "Bir Öğün" Talebinin
Sınıfsal ve Politik İmkanları 106

The Paradox of Teaching Peace in Authoritarian Contexts:
Hearing Children Beyond Participation..... 108

Mikro Yeterlilikler ve Eğitimin Metalaştırılması 110

Reconstructing The Architectural Design Studio
As A Critical Pedagogical Space For Addressing
Contemporary Crises.....112

Reconceptualizing Classroom Ecology Through
Sustainability Education: An Academic Perspective 114

Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Eğitimin Eleştirel
Pedagoji İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi:
Öğrenci Görüşlerine Dayalı Bir Araştırma 116

The Erosion of Higher Education: An Autoethnographic
Perspective on a Peripheral University in Turkey 117

Çocuk Emeği İstismarı:
Mesleki Eğitim Merkezi (MESEM) Örneği 118

From Labour Power To Human Capital:
How Capitalism Redefines Educational Value..... 120

Kayıp Zamanın İzinde: Oyun ve Eğitimi Dünyevileştirmek...122

Critical Digital Literacy as a Tool for
Emancipation in the Era of Digital Citizenship 124

Education Behind Bars: Incarcerated Femininities,
Disciplinary Mechanisms, and Ruptures of Confinement..126

Gender, Unionism, and Kindergarten Teachers:
A Critical Realist Approach.....128

Erken Cumhuriyet'ten Günümüze Öğretmen Kimliğinin
Dönüşümü: Bakan Mektupları Üzerine Bir Çözümleme.... 130

Neoliberal Eğitim Politikalarının Öğretmen
Emeği Dönüşümü Üzerine Etkisi 132

Hayat Boyu Öğrenme Neden Gereklidir?.....134

Kültürel Değerlere Duyarlı Öğretimde Toplumsal Sınıf ve
Yoksulluk: Öğretmen Odaklı Literatürün
Sistematik İncelemesi.....135

Reclaiming Education in the Arab Region
Critical Pedagogy Equity and Emancipation 137

Üniversite Mezunu Genç İşsizlerin Mesleki
Yetişkin Eğitimi Deneyimleri..... 139

Paulo Freire ve Jacques Rancière'in
Özgürleşme Pedagojileri.....141

Uçurumu Kapatmak mı, Eşitsizliği Yeniden Üretmek mi?
İkili Mesleki Eğitim Modeli Olarak Türkiye'deki
MESEM Üzerine Eleştirel Bir Analiz.....143

Ortaokul ve Lise Öğrencileri ile Öğretmenlerinin
Sınıf ve Okul İklimi Algılarının Metaforlar
Aracılığıyla İncelemesi 145

Sittlichkeit (Etik Yaşam) Kavramı Üzerinden
Eğitim Kurumlarında Bireysel Özgürleşme 147

The Freinet Class Council as a Tool of
Critical Democratic Pedagogy.....149

Özel Gereksinimli Yetişkin Bireylerin Eğitiminde
Yaygın Eğitim Kurumlarının Rolü: Yenimahalle
Özel Gönüller HEM Örneği 151

İktidarın Özneleri: Eleştirel Eğitim ve Foucault 153

Medya, İdeoloji ve Pedagoji: Emek Haberciliği
Üzerine Düşünmek.....155

Reconfiguring the Classroom Learning into
Agentic Experience: Technological Curiosity
into Sovereignty as Resistance.....157

Sınıflar İşliğe, Öğrenciler İşçiye, Öğrenme Çalışmaya
Dönüşürken: "Proleterium" veya Yaşam Boyu
İşçileşmiş Dünya ve Ötesi 159

Eğitim Hakkının Gündelik Bedeli:
Öğrenci Yoksulluğu ve Sınıfsal Eşitsizlik 161

İşten Çıkarılmış Kadınların Ekonomik Dışlanma
Deneyimlerinin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında
Analizi: Fenomenolojik Bir Çalışma.....163

Derin Yoksulluk İçinde Bulunan Mevsimlik Tarım
Göçündeki Çocukların Eğitim(Sizlik) Görüntüsüne
Eleştirel Bir Bakış 165

İlkokul Öğrencilerinde Saygı, Sorumluluk ve Adalet Değerlerinin Gelişimi: Okul Temelli Bir Eylem Planı Uygulaması 167

Tevhid-i Tedrisat Kanunu ve Üç Mesele: Uluslaşma, Modernleşme ve Ulusal Güvenlik 169

Değer Eğitimi Serilerinde Çocuk Özerkliği: İtaat Kültürü ve Eleştirel Pedagoji Bağlamında Bir Analiz .. 171

Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yer Alan Sivil Toplumculuk Anlayışının Eleştirel Pedagoji Perspektifinden Değerlendirilmesi 173

Pre-Service Preschool Teachers' Opinions on the Teacher Employment System in Türkiye: Dreams and Realities 175

Artan Zorunlu Göç Hareketleri Bağlamında Öğretmenlerin Mesleki Gelişim İhtiyaçları: Katılımcı ve Eleştirel Bir Analiz 177

Mesleki Eğitim Merkezlerinde (MESEM) Çocuk İşçilik ve Duygusal Emek Dinamikleri 179

Neoliberal Zamanlarda Makbul Öğretmenin İnşası: Ekonomi-Politik Bir Bakış 181

Kimler "Zeki" Olarak Kabul Edilir? Öğretmen İnançlarının ve Eğitimsel Sonuçlarının Eleştirel Bir Analizi" 183

Okul Ortamında Madde Bağımlılığı İle Mücadelede Akran Mentörlüğünü Yeniden Düşünmek 185

Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinin Coğrafyası 187

Flying Under the Radar: Decolonizing Classrooms Through Research and Action 189

Dicle Köy Enstitüsü ve Eğitim Hakkı 191

MESEM: Çocuk İşçiliği ve Eğitim Hakkı Sorunsalı 193

The Neoliberal Shift in Higher Education through the case study of a Greek HEI 195

Between Critical Emancipation and Adaptation: Resilience in Community Education at the Citizens' University of Larissa 197

Eleştirel STEAM Eğitim Yaklaşımı 199

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin Görünmeyen Yüzü: Okul Terkleri 201

Winston Smith Üzerinden Otoriter Rejimlerin Sürekliliği: Eleştirel Pedagojik Bir Okuma 203

Kadınların Dışlanma Deneyimleri Üzerinden Sınıfı Yeniden Düşünmek: Yetişkin Okuryazarlığı Sınıfları Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme 205

Teacher Resilience: A Freirean Analysis..... 207

Representations of Educational Policies in Finnish, Japanese, and Turkish Animations..... 209

Küresel Standartlar ve Yerel Pratikler: Okul Öncesi Eğitim Denetimi Alanyazının Sistematik Sentezi..... 210

Kent Yoksulu Ailelerin Okul Öncesi Eğitime Erişimine Ekonomi-Politik Bir Bakış 212

AKP Döneminde Din Eğitimi.....214

Children's Universities as Community-Based Spaces for Critical Pedagogy.....216

Pedagogical Adaptation and Psycho-social Responses of Palestinian K–12 Foreign Language Teachers Working Under War Conditions 218

Diyalog ile Özgürleşme: Ama Nasıl? 220

Life narratives as a tool for critical reflection and feminist empowerment 222

Language and Disability Policy Guidance in Massachusetts, United States 223

Alienation as Lived Experience: Everyday Teacher Guidance and School Violence in Japanese Elementary Schools 225

Neoliberal Kuşatma Altında Öğretmenlik: Öğretmenlerin Gözünden De Profesyonelleşme ve Meslek Etiğinin Aşınması 227

Yetişkin Eğitiminde Okuryazarlığın Dönüşümü: Afrika ve Asya-Pasifik Ülkeleri 229

Bakımın Kamusallaşması ve Yerel Yönetimler:
İzmir Üzerinden Eleştirel Bir Model Önerisi 231

Eğitimde Eşitlik Bağlamında Yatılı Bölge Ortaokulları:
Eleştirel Pedagoji Perspektifinden Bir Çözümleme 233

Attention as Resistance: Simone Weil and
epistemic resistance through critical pedagogy 235

For a Sociopolitical Science Education:
Science Educators for Palestinian Solidarity 237

Eleştirel Pedagoji Temelli Bir Yüksek Lisans
Dersi Uygulaması: Bir Deneyim Paylaşımı 239

Eğitim fakültelerinin hizmetöncesi öğretmen
eğitimi programlarını geliştirmede dayandığı
rasyonellik ilkesi 240

Mesleki Eğitimde Beceri Eğitimi Sürecine
Eleştirel Bir Bakış: Öğrenci Deneyimleri
Üzerinden Bir Çözümleme 242

Liselere Geçiş Sistemi (LGS) Sınavında Sınıfsal
Eşitsizlikler; Kayıp Gelecek 244

Eğitimcilerin siyaset algısı: Eğitim politikaları ve
sendikalara eleştirel bir bakış 246

Fen Bilimleri Ders Kitabında Enerji ve İklim Metinlerinin
Eleştirel Okunmasının Dönüştürücü Gücü 248

Reimagining Higher Education Possibilities:
Hope and The Educational Utopian Ideal 250

Ayna Nöronlar Perspektifinden Okul Öncesi
Dönemde Kapsayıcı Eğitim Uygulamalarının
Eleştirel Değerlendirmesi 252

Feminist Pedagogy Praxis in Türkiye: Findings Across
Different Cities and Educational Levels 254

Üniversitelerde Gönüllülük Çalışmalarının
Toplumsal Dayanışma ve Sınıf Bilinci Üzerindeki Rolü 256

Eleştirel Pedagoji ve Sosyal Hizmet Eğitimi
Bağlamında Afetlerde Şefkat Yorgunluğu 258

Okul Öncesi Öğretmenleri ve Okul Müdürlerinin
Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Modeline göre
Teknoloji Kullanma Düzeylerinin İncelenmesi 260

Dijital Sınır Geçirgenliği ile Sınıf Gerçekliği Arasında:
Müfredat, Performans Baskısı ve Eğitimde
Yeniden Üretim 261

Neoliberal Politikaların Eğitim Sistemine Etkisi:
Türkiye ve Dünya Bağlamında Sosyal Adalet
Perspektifinden Bir Karşılaştırma 263

Yükseköğretimde Yeni İşletmeciliğin
Akademisyenlerdeki Yansımaları 265

Pedagojiden Gözetime: Disiplinlerarası
Perspektiften Okulun Anlamı 267

Critical Dictogloss: Reframing Collaborative Dictation
as Ideological Language Practice 269

Küresel Otoriterlik Çağında Dünya Yurttaşlığı
Eğitimini Yeniden Düşünmek 271

Pembe Vergileme: Cinsiyetlendirilmiş Tüketim ve
Görünmez Vergi Yükü 272

Using the Journal "Science for the People" as
a Resource for Ecosocialist Education 274

AI and the Dialectic of Resistance:
confronting the inherent vice(s) 276

Reflective Practice of Pre-service Early Childhood
Educators as a Response to Contemporary
Cultural and Political Challenges: Learning to
Empower Children, Families, and Cultures 278

Unequal Climate, Unequal Burdens: Sustaining Learning
Continuity in Climate Vulnerable Communities 279

Turizm Rehberliği Eğitiminde Neoliberal Özne Üretimi:
Eleştirel Pedagoji Perspektifinden Bir Çözümleme 281

Yoksul Yanlı Turizmin İdeolojik Çerçevesi:
Eleştirel Pedagoji Perspektifinden Bir Çözümleme 283

Freedom for Whom, Flexibility for What?
The Discursive Legitimation of the 4+4+4 Reform
in Turkey 285

Eğitimin Ticarileşmesi Bağlamında Akademik Emeğin Proleterleşmesi ve Akademisyen Yoksulluğu 286

Eleştirel Eğitimle Yeni Bir Sınıf Mücadelesi 288

Intercultural Identity Work among CFL Teachers in the UAE and Hong Kong 290

When GenAI Becomes the Medium: Authority, Epistemic Beliefs and Labor in Higher Education 292

Reconfiguring the CLASSroom in Times of Authoritarianism

The profound crisis in which capitalism is currently embedded is once again giving rise to the global resurgence of authoritarian regimes. The growing influence and aggressiveness of far-right tendencies in the United States, Europe, and across the world not only intensify geopolitical tensions, wars, and displacement, but also deepen capitalism's systemic crisis by leaving societies to contend with poverty, racism, gender inequalities, and ecological devastation. These conditions, shaped by the post-2008 prescription of "more neoliberalism", paradoxically stabilise capitalism by plunging countries and peoples into chaos and sustained instability.

For years, the neoliberal programme has shifted the costs of crisis onto broad segments of society, implementing a global policy of destruction directed at public

ownership and fundamental rights. Today, this programme is eradicating what remains of welfare provision, most notably in housing, education, healthcare, and social security. This regime of plunder, exploitation, and dispossession operating in favour of capital is further legitimised through environmental catastrophes, geopolitical tensions, and war economies.

Within this globalised condition of misery, educational impoverishment has unsurprisingly intensified as a worldwide trend and a distinct form of dispossession. As a result of deep cuts to education budgets and privatisation policies, younger generations are being stripped of their right to free, equal, and high-quality education. On the one hand, they are deprived of a genuine classroom, that is, an emancipatory, developmental, egalitarian, and just educational space. On the other hand, policies that continually reproduce poverty within the classroom render students increasingly deskilled and confine them to their social class, effectively trapping them within poverty itself and depriving them of the capacity to choose their lives and realise their potential.

Consequently, under authoritarian regimes that function as guardians of capitalism, education can no longer generate a promise or hope, neither for individual emancipation nor for the liberation of humanity and the planet. On the contrary, the classroom, structured in all its components, from curricula and examinations to the positioning of students and teachers, and from social relations to relationships with nature, in line with the interests of capital, seeks from the outset to suppress and neutralise emergent forms of class-based resistance and solidarity.

Yet, in this era of systemic crisis, when, as Gramsci famously observed, "the old is dying and the new cannot yet be born", we, as critical educators, maintain that the future of humanity will be shaped by the power of social struggles. We regard the tradition of critical pedagogy as one of the constitutive axes of this struggle. From this perspective, we consider it vital today to reinforce and re-centre the CLASS/room in both senses of the term, both the classroom as a pedagogical space and class as a social relation. We recognise the importance of collective solidarity among critical educators, progressive teachers and students, scholars, trade unions, and associations in developing a revolutionary education movement, one that carries ideas of social justice, equality, freedom, and collective life into classrooms, rekindles class consciousness, and demonstrates its transformative power for a liveable world for all beings and a dignified future for humanity.

On this basis, we issue a call to come together at the XIV. International Conference on Critical Education in order to critically examine education policies that have become integral to authoritarianism and global impoverishment programmes, to collectively develop solutions oriented towards the common good of societies and nature, to share practices and experiences of struggle, and to articulate the tasks and responsibilities facing critical educators today.

Previously held in Athens (2011, 2012, 2017), Ankara (2013, 2024), Thessaloniki (2014, 2022, 2025), Wrocław (2015), London (2016, 2018), Naples (2019), and Malta (2023), the International Conference on Critical Education (ICCE) is a forum bringing together academics, educators, and activists committed to soci-

al justice and emancipation. Its aim is to discuss, in a collegial atmosphere of international solidarity, theoretical traditions, pedagogical ideas, practical applications, and experiences of resistance and struggle that may prove useful in confronting neoliberal education policies.

International Organizing Committee Co-Chairs

- Ahmet Yıldız (Ankara University, Türkiye)
- Dave Hill (Anglia Ruskin and Middlesex Universities, UK)
- Kostas Skordoulis (National and Kapodistrian University of Athens, Greece)

International Program Committee

- Carmel Borg (University of Malta, Malta)
- Hana Cervinkova (Maynooth University, Ireland)
- Panayota Gounari (University of Massachusetts, Boston, USA)
- George Grollios (Aristotle University of Thessaloniki, Greece)
- Leena Helavaara Robertson (Middlesex University, London, UK)
- Gianna Katsiampoura (National and Kapodistrian University of Athens, Greece)
- Nurcan Korkmaz (Ankara University, Türkiye)
- Tasos Liambas (Aristotle University of Thessaloniki, Greece)
- Alpesh Maisuria (University of the West of England, UK)
- Peter Mayo (University of Malta, Malta)
- Peter McLaren (Chapman University, USA)
- Perikles Pavlides (Aristotle University of Thessaloniki, Greece)
- Lotar Rasiński (University of Lower Silesia, Wroclaw, Poland)
- Fevziye Sayılan (Ankara University, Türkiye)
- Spyros Themelis, (University of East Anglia, UK)
- Paolo Vittoria (Università Federico II, Naples, Italy)
- Ayhan Ural (Gazi University, Ankara, Türkiye)
- Meral Uysal (Ankara University, Türkiye)

International Scientific Committee

- Inny Accioly (Fluminense Federal University, Brazil)
- Grant Banfield (Flinders University, Australia)
- Dennis Beach (University of Göteburg, Sweden)
- Kyriakos Bonidis (Aristotle University of Thessaloniki, Greece)
- Mary Carol Combs (University of Arizona, USA)
- Petros Charavitsidis (National and Kapodistrian University of Athens, Greece)
- Aidan Cornelis Bell (Flinders University of Australia)
- Manolis Dafermakis (University of Crete, Greece)
- Helen Drenoyianni (Aristotle University of Thessaloniki, Greece)
- Gail Edwards (Newcastle University, Newcastle, UK)
- Ramin Farahmandpur (Portland State University, USA)
- Juan Rodriguez Fernandez (University of Leon, Spain)
- Tom Flanders (Newcastle University, Australia)
- Derek Ford (DePauw University, Ohio, USA)
- Aristotelis Gkiolmas (Aristotle University of Thessaloniki, Greece)
- Labrina Gioti (Aristotle University of Thessaloniki, Greece)
- Enrique Guitterez (University of Leon, Spain)
- Marnie Holborrow (University College Dublin, Ireland)
- Jesus Jaime-Diaz (Independent, USA)
- Georgia (Tzina) Kalogirou (National and Kapodistrian University of Athens, Greece)
- Rea Kakampoura (National and Kapodistrian University of Athens, Greece)
- Deborah Kelsh (College of St. Rose, Albany NY, USA)
- Ravi Kumar (South Asian University, New Delhi, India)
- Curry Malott (West Chester University, Pennsylvania, USA)
- Gregory Martin (University of Technology, Australia)
- Sandra Mathison (University of British Columbia, Canada)
- Tristan McCowan (University College London, UK)

- Milena Petters Melo (Fundação Universidade Regional de Blumenau, Brazil)
- Gyorgy Meszaros (Eotvos Lorand University, Budapest, Hungary)
- Sharzad Mojab (University of Toronto, Canada)
- Takis Politis (University of Thessalia, Greece)
- Brad Porfilio (Lewis University, Illinois, USA)
- Louise M Prendergast (Bangor University, Wales, UK)
- Katarina Popovic (University of Belgrade, Serbia)
- Wayne Ross (University of British Columbia, Canada)
- Guy Senese (Emeritus, North Arizona University, USA)
- Shirley Steinberg, (University of Calgary, Canada)
- William Soares dos Santos (Federal University of Rio de Janeiro, Brazil)
- Marina Sounoglou (Aristotle University of Thessaloniki, Greece)
- Juha Suoranta (University of Tampere, Finland)
- Yasemin Tezgiden Cakcak (METU, Türkiye)
- Vasilis Tsafos (National and Kapodistrian University of Athens, Greece)
- Anna Tsiboukli (National and Kapodistrian University of Athens, Greece)
- Maralice Cunha Versiano (Università Vanvitelli, Italy)
- Elsy Wakil (AHEAD, Beirut, Lebanon)
- Njoki Wane (University of Toronto, Canada)
- Faith Agostinone Wilson (Aurora University, Wisconsin, USA)

Local Organizing Committee

- Merve Alpaydın Üreten (Gazi University, Ankara, Türkiye)
- Nilgün Aydoğdu (Gazi University, Ankara, Türkiye)
- Ali Tansu Balcı (Ankara University, Türkiye)
- Aslı Balcı Tamtürk (ÇYDD, Türkiye)
- Aybüke Baştürk (Trabzon University, Türkiye)
- Bahar Candaş (Trabzon University, Türkiye)
- Nejla Doğan (Ankara University, Türkiye)
- Sultan Güçlü (Kütahya Health Sciences University, Türkiye)
- Ela Hızlı (Head of Social Services Department İzmir MM)
- Zeynep Türksoy İlhan (Ankara University, Türkiye)
- Elif Kahveci (Dokuz Eylül University, İzmir, Türkiye)
- Nurcan Korkmaz (Ankara University, Türkiye)
- İlknur Meşe (Giresun University, Türkiye)
- Atilla Özdemir (Süleyman Demirel University, Isparta, Türkiye)
- Ayşe Cansu Özdemir (Ankara University, Türkiye)
- Elif Iliman (Ege University, İzmir, Türkiye)
- Nazlı Somel (Boğaziçi University, İstanbul, Türkiye)
- Mustafa Şen (Middle East Technical University, Ankara, Türkiye)
- Nuray Türkmen (Ankara University, Türkiye)
- Berna Usta (Gazi University, Ankara, Türkiye)
- Ayhan Ural (Gazi University, Ankara, Türkiye)
- Meral Uysal (Ankara University, Türkiye)
- Ruken Akar Vural (Adnan Menderes University, Aydın, Türkiye)
- Mehmet Taki Yılmaz (Sinop University, Türkiye)

Local Scientific Committee

- Gülden Akın (Ankara University, Türkiye)
- Yahya Altınkurt (Muğla Sıtkı Koçman University, Türkiye)
- Taner Altun (Trabzon University, Türkiye)

- Cengiz Aslan (Ankara University, Türkiye)
- Gülay Aslan (Gaziosman Paşa University, Tokat, Türkiye)
- Bülent Avcı (Charles Sturt University, Bathurst, AU)
- Ebru Aylar (Ankara University, Türkiye)
- Efe Baştürk (Recep Tayyip Erdoğan University, Rize, Türkiye)
- Arslan Bayram (Çoruh University, Artvin, Türkiye)
- M. Şahin Bülbül (Kafkas University, Kars, Türkiye)
- Kazım Çelik (Pamukkale University, Denizli, Türkiye)
- Mukaddes Çifte Örs (Akdeniz University, Antalya, Türkiye)
- Selma Çoban (Ankara University, Türkiye)
- Ahmet Duman (Muğla Sıtkı Koçman University, Türkiye)
- Ayşegül Erözyürek Gülcan (Gazi University, Ankara, Türkiye)
- Yasemin Esen (Ankara University, Türkiye)
- Mine Gol Güven (Boğaziçi University, İstanbul, Türkiye)
- Fatma Gök (Boğaziçi University, İstanbul, Türkiye)
- Eylem Gökçe Cengiz (Ankara University, Türkiye)
- Neslihan Güney Karaman (Ankara University, Türkiye)
- Gazanfer Kaya (Dokuz Eylül University, İzmir, Türkiye)
- Filiz Keser Aschenberger (University for Continuing Education Krems, Austria)
- Pınar Kızılhan (Ankara University, Türkiye)
- Zafer Kiraz (Gaziosman Paşa University, Tokat, Türkiye)
- Kemal Kocabaş (Dokuz Eylül University, İzmir, Türkiye)
- Ayfer Kocabaş (Dokuz Eylül University, İzmir, Türkiye)
- Erdal Küçüker (Gaziosman Paşa University, Tokat, Türkiye)
- Remzi Onur Kükürt (Ankara University, Türkiye)
- Rıfat Okçabol (Boğaziçi University, İstanbul, Türkiye)
- Müge Olğun Baytaş (İzmir Institute of Technology, Türkiye)
- Muhammet Özden (Kütahya Dumlupınar University, Türkiye)
- Işık Sabırlı (Özyeğin University, İstanbul, Türkiye)
- Ramazan Sağ (Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Türkiye)
- Mediha Sarı (Çukurova University, Adana, Türkiye)
- Serhan Sarıkaya (Ankara University, Türkiye)
- Ruhi Sarpkaya, (Aydın Adnan Menderes University, Türkiye)

- Fevziye Sayılan (Ankara University, Türkiye)
- İdris Şahin (Dokuz Eylül University, İzmir, Türkiye)
- Mehmet Toran (İstanbul Kültür University, Türkiye)
- Pelin Yalçınoğlu (Anadolu University, Eskişehir, Türkiye)
- Galip Yalman (Middle East Technical University, Ankara, Türkiye)
- Hüseyin Yolcu (Kastamonu University, Türkiye)

INVITED SPEAKERS

- Dave Hill
- Constantine-(Kostas) Skordoulis
- Erdal Küçüker
- Gianna Katsiampoura
- Kathleen Lynch
- Nazlı Somel
- Nejla Doğan
- Nuray Türkmen
- Panagiota Gounari
- Spyros Themelis

Constantine-(Kostas) Skordoulis

Constantine-(Kostas) Skordoulis is Professor of Epistemology and Didactical Methodology of Physics at the Department of Pedagogy and Primary Education, National and Kapodistrian University of Athens, Greece, where he teaches Environmental Ethics, Didactics of Science and Theory of Scientific Knowledge.

He is currently the Head of the Department, Deputy Dean of the School of Education and Academic Director of three Postgraduate Programs focusing on Science Teachers Education.

He has studied at the University of Kent at Canterbury and has worked as a Visiting Researcher at the Universities of Oxford and Groningen.

He is a Member of the International Academy of History of Science, co-Editor of "Almagest: International Journal for the History of Scientific Ideas" and Member of the Editorial Boards of the journals: "Journal of Critical Education Policy Studies", "International Journal of Interdisciplinary Social Sciences", "Advances in Historical Studies" and "Green Theory and Praxis".

His latest book is: "Critical Environmental Education: Current and Future Perspectives" (Springer, 2020).

Kostas has published extensively on Socio-Scientific Issues. A substantial component of his research is focuses on Marxism and Science highlighting the ontological objectivity of science in conjunction with the social character of scientific practice.

Kostas is involved in organizing the International Conferences on Critical Education with Dave Hill.

The Political Economy of Cognition: Artificial Intelligence and the Critique of Capitalist Technology

kostas4skordoulis@gmail.com

The contemporary surge in private and public investment in artificial intelligence (AI) is widely framed in neoclassical policy discourse as a technological revolution. Often heralded as a general-purpose technology capable of restoring productivity growth and initiating a new regime of accumulation, AI is positioned as the spearhead of a "Fourth Industrial Revolution". This dominant, techno-optimistic narrative presents AI as an ideologically neutral tool that can seamlessly overcome the stagnation marking advanced capitalist economies since the late twentieth century.

In contrast, Marxist political economy deconstructs this framework of technological determinism. Critical theorists analyze AI not as an exogenous scientific breakthrough, but as a tool of capitalism designed to transform society within an environment of technological singularity, thereby facilitating the expansion of the capitalist model of economic development. Far from representing a break from previous capitalist technologies, actually existing AI represents a historical continuity in capital's drive to regulate academic, manual, and cognitive labor processes.

Rather than a neutral instrument of progress, Marxist scholarship positions AI as a foundational infrastructure that is emerging as what Karl Marx defined as the general conditions of production. Just as steam power functioned as the infrastructural prerequisite for mercantile and early industrial capital, machine learning models, cloud platforms, and algorithmic networks are becoming the baseline for contemporary capitalist production and circulation. This critique from below exposes how Silicon Valley's AI boom operates as a profit-driven, revolt-suppressing appropriation of techno-scientific knowledge, directed by a small cartel of oligopolistic corporations and heavily subsidized by national security states.

Dave Hill

Marxist political, trade union and education activist in the UK and also in Greece. He is Emeritus Professor at Anglia Ruskin University, UK; Visiting Professor at the National and Kapodistrian University of Athens, Greece, and Research Fellow in Wuhan University, Hubei, China.

From a poor manual working class family background he has been politically active since teenage years. He is Founder/ Managing Director of the free online academic journal, the Journal for Critical Education Policy Studies (JCEPS) (www.jceps.com) (two million free downloads since he founded it in 2003), and, together with Kostas Skordoulis, is co-founder/ and international co-organiser of the annual ICCE (International Conference on Critical Education).

He is Editor of the Routledge Studies in Education, Neoliberalism and Marxism, currently with a list of 33 books. He has written/ co-written/ edited/ co-edited 25 books and a couple of hundred book chapters and articles.

As a political activist, he has fought thirteen municipal, parliamentary and European-elections for The Labour Party and 2009 – 2023 for the (Marxist) Trade Unionist and Socialist Coalition) and he was an elected regional trade union chair.

Capitalism, (Neo-/Pre-Emptive)-Fascism, and Resistance

davehilljceps@gmail.com

In this presentation, I address the current context of Critical Education- the violent authoritarianism and fascistic behaviour of various capitalist plutocratic oligarchies and their elected leaders. Their behaviour- such as suppression and repression of wages, restricting the rights of labour unions and protesters, police violence and surveillance, the `conforming' of school and education systems, state sponsored xenophobia and ultra-nationalism, the theatre of cruelty, are intensifications of class war from above.

Referring to classical Trotskyist and Marxist analyses of early twentieth century Fascism, I analyse four aspects of today's Fascism/ Neo-Fascism/ Pre-Emptive Fascism:

(1) the current stage of Western Capitalism, currently oligarchic, plutocratic financialised capitalism- here I develop analysis regarding the repression and suppression of wages; (2) the social, economic and political conditions for Fascism - the balance of class and political forces; (3) the personality/ beliefs of the Leader (such as Trump, Erdogan, Bolsonaro, Orban, Modi, Milei, Kats) and their key allies and enforcers; (4) The actual nature of Fascism in government, the Fascist state, regime, its governance, what it does, its policies such as naked imperialism and war. Here I point out that the `hard power' and `soft power' of the USA in particular and its Western European colonialist allies during and since the late nineteenth century, with its mass murder, genocide, immiseration, is not new.

I conclude that we are seeing the intensification of oligarchic plutocratic capitalist imperialism abroad and of class war at home- and that this replicates many of the characteristics and dangers and developments of early and mid- twentieth century Fascism. And this meets resistance!

Keywords: Oligarchic plutocratic capitalism, class war, repression, immiseration, fascism, resistance.

Erdal Küçüker

He was born in Ankara in 1970. He completed both his undergraduate and graduate studies at the Faculty of Educational Sciences at Ankara University. Between 1993 and 2008, he worked as a primary school teacher and education specialist at the Ministry of National Education. Since 2008, he has been working as a faculty member in the Department of Educational Administration at Tokat Gaziosmanpaşa University. In 2013, he spent seven months as a visiting researcher at the Faculty of Education at Monash University.

His research has focused on understanding the problems of education in Turkey and developing policy recommendations. He continues to work in the fields of educational planning, economics of education, and educational law. More recently, he has been exploring the changes in workers' emotions, thoughts, and behaviors during labor resistance movements. He is particularly interested in the impact of resistance on workers' development of a class-based perspective on social issues—in other words, the "pedagogy of resistance."

The Pedagogy of Resistance: Lessons from the Şık Makas Resistance

erdal.kucuker@gop.edu.tr

Resistance is a process consisting of all kinds of actions and activities undertaken by those who are subjected to any violation of rights or freedoms, and those who support them, to remedy the injustice.

Resistance is a series of actions, activities, behaviors, and attitudes outside of daily life practices, aimed at eliminating the violations of rights, violence, coercion, oppression, and intimidation, and their effects. Resistance is about stepping outside the routine of daily life and creating a new routine, a routine of resistance/struggle.

The Şık Makas Resistance began on October 7, 2025, when approximately a thousand workers, whose salaries had not been paid for two months, gathered in front of the factory under the leadership of the union they were members of at the time, and stopped working. On the second day of the work stoppage, the Öz İplik İş Union, to which they belonged, told them to end the work stoppage and return to work. However, the majority of the workers rejected this with great anger and resigned from the union, becoming members of BİRTEKSEN. Approximately 950 workers who did not return to work were dismissed on October 8, 2025, without receiving severance pay or unemployment benefits, on the grounds that they had engaged in "acts of violence". Following this, the workers started a resistance movement on October 8, 2025. Today (June 15, 2026) marks the 251st day of the resistance.

That is, for eight months and seven days, the workers have continued to resist through various actions to obtain their legal rights (salary and overtime pay, annual leave pay, notice pay, and severance pay). The main purpose of this study is to define the "the pedagogy of resistance" by sharing my observations on the changes in the feelings, thoughts, and behaviors of the workers, the overwhelming majority of whom hold nationalist and conservative views, during the resistance process. Within this fra-

mework, I will reveal the changes in the feelings and thoughts of the workers based on my

observation notes on the workers; behavior during actions and events I participated in with the striking workers from the first day of the resistance, and on data from interviews I conducted with worker representatives. I will discuss how resistance is effective in this change and finally attempt to draw conclusions about the effects of resistance on change.

This study is influenced by Freire's "pedagogy of the oppressed" and Giroux's "pedagogy of resistance". However, this study does not claim to propose a method for adult education as Freire did. What I mean by the pedagogy of resistance is different from Giroux's definition. While Giroux generally considers education as a form of resistance that transforms society, my approach is that resistance itself is "a teacher". This teacher can sometimes be so powerful that it dismantles the cultural, political, social, etc., prejudices of those participating in the resistance, creating a new perspective or at least new questions in the mind of the resister. This study is the first stage of a long-term research aimed at understanding the elements that bring about change during resistance and whether the change is permanent.

Gianna Katsiampoura

Associate Professor of History of Science and Critical Education

Dr. Gianna Katsiampoura is an Associate Professor of History of Science and Critical Education at the Department of Primary Education, National and Kapodistrian University of Athens.

She holds a BA in Philosophy, Pedagogy, and Psychology from National and Kapodistrian University of Athens , an MSc in History and Philosophy of Science and Technology from the National Technical University of Athens, a PhD from Department of Sociology, Panteion University of Social and Political Sciences, and a postgraduate degree in Adult and Distance Education from the Hellenic Open University.

She is a Corresponding Member of the International Academy of History of Science and Vice President of the Greek National Committee of the Division of History of Science and Technology/ International Union for the History and Philosophy of Science and Technology. From 2017 to 2024, she served as Secretary/ Treasurer of the Inter-Divisional Teaching Commission (DHST/ IUHPS). She is also a member of the editorial boards of *Journal of Critical Education Policy Studies, Critical Education*, and was Assistant Editor of *Almagest – Journal for the History of Scientific Ideas* (2010–2025).

Her research interests include critical and cultural studies of science and education, with emphasis on gender. She has published over 120 papers in academic journals and conference proceedings, authored the monograph *Science and Political Commitment: Twentieth Century Histories* (Propobos, 2021), and edited several collective volumes.

Artificial Intelligence and Gender Discrimination: A Multidimensional Analysis of Labor, Participation, and Algorithmic Biases

katsiaioan@primedu.uoa.gr

The rapid integration of Artificial Intelligence (AI) into the global socioeconomic fabric represents one of the most significant technological shifts in human history. However, this transition does not occur in a vacuum; instead, it interacts with a labor market and a social structure already characterized by deeply rooted gender and class inequalities. The convergence of Generative AI and traditional algorithmic systems creates a complex landscape, where the potential for enhanced productivity and innovation is often offset by the risk of reinforcing and escalating existing forms of discrimination.

Analyzing AI through this lens rejects the notion of technology as an ontologically neutral force. Conversely, AI appears as a new "force of production" organically embedded within the power relations of late capitalism, aiming at the intensification of surplus value extraction and the reproduction of patriarchal structures. This presentation attempts a critical approach to the algorithmic revolution, focusing on the dialectical relationship between capital, gendered labor, and technological surveillance. The analysis is structured around three central axes:

1. **AI as a Mechanism of Gendered Class Restructuring:** This axis addresses the uneven exposure of the female workforce to automation. Generative AI disproportionately targets "feminized" sectors of administrative support, where 29% of jobs globally (and 22% in Greece) face a high risk of displacement, reinforcing the role of women as a "reserve army of labor".

2. **Control and Ownership of Digital Means of Production:** This axis refers to the structural exclusion of women from the centers of AI development, which remain overwhelmingly male-dominated. With women comprising only 12% of AI researchers and

receiving only 12% of venture capital (VC) funding in Europe, the technological infrastructure is being shaped in the absence of the subjects most affected by it.

3. **Algorithmic Bias as Digital Ideology:** This axis analyzes the myth of algorithmic objectivity, where algorithms function as tools for the disciplined distribution of resources. From gender discrimination in hiring to "gendered ageism" in language models, bias is not understood as a technical error but as the internalization and escalation of patriarchal ideology within the "dead capital" of the machine.

The objective of this presentation is to demonstrate that the pursuit of gender justice in the age of AI necessitates a radical change in ownership relations within the technology sector and the emergence of an "Digital Feminist Perspective" aimed at transforming AI from a tool of dominance into a means of collective emancipation.

Kathleen Lynch

Prof. Kathleen Lynch is a sociologist and Professor of Equality Studies (Emerita) at University College Dublin (UCD) where she has also held a Senior Lectureship in Education. She served as a member of the Irish Human Rights and Equality Commission (IHREC) from 2020-2025. She was elected to serve as an Executive Member of the *Global Forum for Rehumanizing Education* in 2025.

Kathleen has devoted her life to advancing equality and social justice through research, education and activism. Her teaching and research are guided by the belief that the purpose of scholarship and research is not just to understand the world but to change it for the good of all humanity. To that end, she played a leading role in establishing the UCD Equality Studies Centre (1990) and the UCD School of Social Justice (2004/5). Her work involved developing and teaching graduate, undergraduate and Outreach programmes in Equality Studies and Social Justice over a 30-year-period.

She has authored many academic articles, and a number of books on all types of equality and social justice issues, especially on education: *The Hidden Curriculum*, 1989; *Schools and Society in Ireland* (with S. Drudy) 1993; *Equality and Education*, 1999: *Equality and Power in Schools* (with Anne Lodge) 2002; *Equality: From Theory to Action* 2004 (with J. Baker, S. Cantillon and J. Walsh), and *New Managerialism in Education: Commercialisation, Carelessness and Gender* (with B. Grummell and D. Devine) (2012, 2015).

She has also published extensively on the relationship between care, equality and social justice: *Affective Equality: Love, Care and Injustice* (2009 lead author); and *Care and Capitalism: Why Affective Equality Matters for Social Justice*, (Polity Press, Cambridge 2022).

Her forthcoming book focuses on the relationship between education, care, and social and ecological justice: Beyond Human Capitalist Education: From Capitalocentrism to Carecentrism. (Summer 2026) London: Routledge. Her academic work has been translated into a number of different languages, including French, Italian, Spanish, Chinese and Korean.

She was awarded the ***University College Dublin (UCD) Medal for Pioneering Change***, in 2018, and the Irish Research Council, ***President of Ireland Prize*** for her ***Research Promoting Equality and Social Justice***, in 2019.

Beyond Human Capitalist Education: Why Ontological and Epistemological Resistances Matter

kathleen.lynch@ucd.ie

Education is increasingly human capital-led, grounded in a highly individualistic ontological framing of the human condition and a competitively-driven capitalist morality. Education is seen and sold as a game where bundles of cultural capital (credentials) can be acquired and used exclusively for one's own personal benefit. Built on naïve assumptions about human autonomy, dominant human-capital led models of education advance non-relational and social and ecological-justice indifferent dispositions, to knowledge and learning at an epistemological level. When the atomist, competitive ontological framing of the human person is allied to a narrow non-relational cognitivist epistemology, this produces an acquisitive, transactional and self-preoccupied way of knowing the world, and one's relations to others. It produces political coldness and indifference to the injustices and sufferings experienced by others, and to the harms and sufferings often produced by 'expert' knowledge.

As currently constituted, the human capital model of education does not simply produce skilled people in economic terms, however; through the daily grind of grading, ranking and competing, it habituates students to win, at all costs. Amplified through incessant metricisation, the adulation of competitiveness as virtue, and the celebration of homo economicus as the epitome of human self-realisation, schools and colleges have rationalised and sanctioned self-interest as virtue. They have produced political coldness and carelessness in the making of the educational subject. At a cultural level, all that matters educationally is to win.

This paper explains why educationalists must resist the incessant competitiveness, measurement and classification of children and young people in education. It calls for resistance to the ontological and epistemological foundations of the human-capital-led

educational status quo, not least because it is deeply embedded in the ethics of capitalism.

While it recognises the role education plays in developing competencies and technical expertise, it sets out a framework for a new type of education, one that recognises the relationality and inter/dependencies of the human condition, an education that is care-centred, built on knowing, acting and feeling for the world, ever-mindful of social and ecological injustices and how to address these through the expertise and understandings provided by education.

It outlines the alternative role education could play enabling people to think and act relationally and collectively, to think and act Other-wise, rather than Self-wise, both in relation to other humans, other species and the Earth (Lynch 2026). The care, and social and ecological justice-led epistemology, and relational ontological understandings proposed, differ from those based on instrumental rationality and market-driven human capitalist objectives. They recognise that humans are embodied, relational and affectively driven as ethical subjects; they can learn to think and act collectively and relationally in care-full ways. The can be educated to become other-centred, through theory and practice.

Nazlı Somel

Nazlı Somel is a scholar in the sociology of education and a faculty member in the Department of Educational Sciences at Boğaziçi University. She received her PhD from Helmut Schmidt University in Hamburg, where she developed a relational approach to educational inequality, combining theoretical insight with ethnographic research in a primary school in Istanbul.

Her research focuses on curriculum reform, education policy, and school organizational dynamics, examining how global and national policies are enacted in everyday educational practices. She has published in leading journals such as Comparative Education and the British Journal of Sociology of Education, and has co-authored books on curriculum change and education policy.

Her recent work explores the neo-conservative transformation of education in Türkiye in relation to global political and educational trends, particularly as reflected in transnational organizations' 21st-century education frameworks. Somel also writes accessible pieces on education policy for Eleştirel Dersler Dergisi and serves on the Scientific Board of the teachers' union Eğitim-İş.

The Making of the Maarif Era: Actor and Idea Networks in the Struggle for Cultural Hegemony in the "New Turkey"

nazlisomel@googlemail.com

Since 2016, the AKP's education policy has increasingly crystallized around a distinctive framework that was given a name: Maarif. The concept of maarif is remarkably flexible, encompassing a broad range of objectives, from neo-Ottoman aspirations and conservative social values to the construction of a more hierarchical education system designed to meet the needs of national and international capital. The term has been adopted as the name of the foundation managing Turkey's overseas schools as instruments of soft power, as a label for international publications linking education to debates on decolonialism, and, most recently, as the title of the new national curriculum introduced in 2024.

Understanding the Maarif era requires examining the place of education within Turkey's broader political transformation, its relationship with national and international capital, and the ideas and actors involved in the construction of cultural hegemony through education.

This presentation conceptualizes these interconnected ideas and actors as the Maarif Network. Drawing on a combination of Documentary Method-based text analysis (Bohnsack) and network analysis (Ball), it investigates how educational ideas, institutions, and policy actors have coalesced around the Maarif project. Particular attention will be paid to the points at which cultural hegemony remains incomplete, fragile, and contested. By identifying these tensions and contradictions, the analysis aims to contribute to a stronger understanding of the possibilities for counter-hegemonic struggles in contemporary Turkey.

Nejla Doğan

Dr. Nejla Doğan received her bachelor's degree from the Department of History at Anadolu University and her master's degree from the Department of Public Administration at the Institute of Public Administration for Türkiye and the Middle East. She completed her PhD in the field of Philosophical, Social, and Historical Foundations of Education at the Institute of Educational Sciences, Ankara University.

Her main academic interests include education and cultural policies of the Second Constitutional and early Republican periods, modernist educational thought and practices, postmodernism, neoliberalism and education, critical education, feminism and education, secular education, and educational inequalities. Doğan has published book chapters, articles, and newspaper essays on these topics as well as on contemporary educational issues.

Her book titled Nation-Building, Modernization and Education in the Thought of Ziya Gökalp was published by İmge Kitabevi in 2024. Between 2017 and 2021, she served on the editorial board of Eleştirel Pedagoji Dergisi (Journal of Critical Pedagogy).

"Sınıf"a Dönüş: Eğitimin Sefaleti ve Geleceğimizi Yeniden Kurmak

nejladogans@gmail.com

Küresel ölçekte tırmanan kapitalist kriz ve buna eşlik eden otoriter sağ iktidarlar, kamusal mülkiyeti ve toplumsal refahı hedef alan neoliberal programı giderek derinleştirerek, temel hakları yıkıma uğratan uygulamaları da küreselleştiriyor. Bu yıkım sürecinin en ağır hissedildiği alanların başında eğitim geliyor. Dünyanın birçok bölgesinde ve Türkiye'de artık tamamen yapısal bir karakter taşıyan neoliberal eğitim politikaları, genç kuşakları kronik bir eğitim yoksulluğuna sürüklerken, aynı zamanda neoliberal mülksüzleştirme politikalarının da temel eksenlerinden biri olarak işlev görüyor. Diğer yandan IMF vb. emperyalist kuruluşların ülkelere dayattığı kemer sıkma politikaları kamusal eğitimi hızla tasfiye ederken, bazı toplumları adeta küresel şirketlerin ucuz emek rezervi, sömürgesi haline getiriyor.

Eğitim bütçelerindeki kesintiler okulu iki yönlü dönüştürüyor. Birincisi, bütçe kısıtlamaları kamu okullarını niteliksizleştirip en temel gereksinimlerden dahi yoksun mekanlar haline getirirken, bilimsel eğitim ve sosyal olanaklar için özel okulları işaret ediyor ve böylece paralı eğitimin alanını genişleterek kamusal alanı daraltıyor. İkincisi, kamu okullarına giden çocukları niteliksiz eğitim ve yetersiz sosyal olanaklarla baş başa bırakarak, onları özgürleştirici, geliştirici bir eğitimden yoksun bırakıp vasıfsızlaştırıyor. Bu piyasacı dönüşüm, otoriter rejimlerin muhafazakar politikalarıyla uyum içinde müfredatları da bilimsellikten ve eleştirellikten uzaklaştırarak, tam da neoliberalizmin ihtiyaç duyduğu ucuz, esnek, itaatkar işgücü ordularını üretiyor.

Bu haliyle kamu okulları emekçi sınıfın çocuklarına yoksulluk ve geleceksizlik dışında bir şey vaat etmeyen, verilen diplomaların nesnel karşılığının yok edildiği, salt sınav ve disiplin merkezi olarak işlev gören bir yapıya dönüşmüş durumda. Bu durum, özellikle genç kuşaklar nezdinde eğitimi giderek anlamsızlaştırırken, yoksullukla bir araya geldiğinde okul terkinin ve çocuk işçiliğinin de hızla artmasına neden oluyor. Dolayısıyla mevcut politikalar hem eğitim hakkını hem de eleştirel bilinci yok ede-

rek genç kuşakları bir yandan okulun/sınıfın dışına iterken bir yandan da bu yolla kendi sosyal sınıflarına hapsediyor. Üstelik bu tablo, savaşların, zorunlu göç dalgalarının, iklim krizlerinin yaşandığı bölgelerde çok daha ağır koşullarda yaşanıyor.

Bu nedenle, insanlığın temel sorunlarına yanıt üretmek bir yana, bu sorunları katmerlendiren; sefaleti ve sömürüyü derinleştiren, otoriterliğin ve küresel yoksullaştırma programının bir parçası haline gelmiş bu eğitim politikalarını reddetmek ve her iki anlamıyla da yüzümüzü yeniden "sınıf"a çevirip onu güçlendirmek, geleceği kazanmanın ilk adımıdır. Bu görev de öncelikle Eleştirel Pedagoji geleneğinin omuzlarındadır. Bu genel perspektif doğrultusunda bu konuşmada, başta Türkiye, ABD ve Avrupa örnekleri olmak üzere, neoliberalizmin kamusal eğitimde yarattığı yıkım ve bunun sonuçlarının genç kuşaklar ve toplumlar üzerinde yarattığı etki, güncel istatistiki veriler ile analiz edilmeye çalışılacak; toplumların ve doğanın ortak yararına dayalı çözümlerin ve kolektif bir direniş zemininin, olanaklılığı tartışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Neoliberalizm, Otoriterleşme, Mülksüzleştirme, Sınıf, Eleştirel Pedagoji.

Nuray Türkmen

Nuray Türkmen is a faculty member in the Department of Adult Education at Ankara University. Her engagement with education was shaped not only within formal school and classroom settings but also through collective educational initiatives carried out in working-class and low-income neighborhoods. Through her experiences as a teacher and academic, she has developed a sustained interest in the processes of education and learning. She seeks to connect her academic work with neighborhood- and city-based practices, as well as with her broader social and political engagements.

While working in the Department of Adult Education at the Faculty of Educational Sciences, Ankara University, Türkmen was dismissed from her position in 2017 as one of the Academics for Peace. Seven years later, she was reinstated and, since 2024, has continued her academic work in the same department.

Her research interests include learning in social movements and collective action, radical education, education in political parties and local governments, and workplace learning.

Türkiye'de Eleştirel Eğitimde "Sınıf" Nerede?

Türkiye'de eğitim alanında yürütülen eleştirel çalışmalar son yıllarda eşitsizlikler, yoksulluk, dışlanma, toplumsal cinsiyet, etnisite, demokratikleşme ve eğitim hakkı gibi başlıklarda önemli bir bilgi birikimi üretmiştir. Buna karşın toplumsal sınıfın, eğitim araştırmalarının ve eleştirel eğitim tartışmalarının kurucu kavramlarından biri haline geldiğini söylemek güç görünüyor. Diğer bir deyişle eleştirel eğitim alanı her ne kadar önemli bir bilgi üretimi gerçekleştirse de toplumsal sınıf hâlâ anadamar bir geleneğin kurucu ilişkisi ve kavramı olamamıştır.

Soru yalnızca sınıfın yeterince çalışılmamasına ilişkin değil; aynı zamanda ve daha temel olarak sınıfın ne olduğuna ilişkin kuramsal bir belirsizliğin var olmasıdır. Eğitim araştırmalarında sınıf çoğu zaman gelir düzeyi, sosyoekonomik statü, yoksulluk, dezavantajlılık ya da kırılganlık gibi kategoriler üzerinden ele alınıyor. Toplumsal cinsiyet, etnisite ve diğer eşitsizlik biçimleriyle ilişkisi içinde geliştirilen çalışmalar önemli katkılar sunsa da bu yaklaşımların önemli bir bölümü sınıfı toplumsal ilişkilerin kurucu bir boyutu olarak değil, eşitsizlik üreten değişkenlerden biri olarak değerlendiriyor. Böylece sınıfın üretim ilişkileriyle, sömürü süreçleriyle, toplumsal yeniden üretimle ve kolektif siyasal öznelliklerle kurduğu ilişkinin güçlenmesi zorlaşıyor. Diğer bir deyişle Türkiye'de eleştirel eğitim alanında sınıf çoğu zaman ya kültürel ve kimlik temelli analizler içinde eriyor ya da ekonomik indirgemeci yaklaşımlar içinde daralıyor. Sonuç olarak eğitim alanında bir yandan sınıfsız bir eşitsizlik dili, diğer yandan kültürsüz bir sınıf dili ortaya çıkıyor.

Bu durum yalnızca teorik bir meseleye işaret etmiyor. Eğitim alanında üretilen eleştirel bilgi ile toplumsal mücadeleler arasındaki ilişkinin niteliği de burada belirleyici hale geliyor. Akademi, sendikalar ve eleştirel eğitim zeminleri farklı biçimlerde bilgi üretmeye devam ediyor; ancak bu üretimin ortak bir kavramsal çerçeve, kolektif bir hafıza ve süreklilik taşıyan bir pratik- pedagojik mücadele hattı yaratma gücü sınırlı kalıyor. Eğitim alanın-

da ortaya çıkan eleştirel birikim çoğu zaman parçalı ve dağınık müdahaleler biçiminde varlık gösteriyor.

Bu nedenle eleştirel eğitim alanında asıl sorulardan biri yalnızca sınıfın eğitim araştırmalarında yer alıp almaması değil; sınıfın ne olarak düşünüldüğü ve hangi siyasal ufka bağlandığıdır. Kapitalizmin emek süreçleri ile birlikte kolektif yaşamı, dayanışma biçimlerini ve kamusal alanları da parçalayarak yeniden örgütlediği bir tarihsel momentte, toplumsal sınıf ile sınıf mekânının yeniden düşünülmesini mümkün kılacak entelektüel, pedagojik ve örgütsel zeminleri güçlendirmeye ihtiyaç vardır. Çünkü bugün sınıfı yeniden düşünmek ile sınıfın kolektif varoluş koşullarını yeniden üretmek, başka bir deyişle kolektif bir toplumsal özne-mekân ve dönüştürücü bir siyasal imkân olarak sınıfı yeniden düşünmek birbirinden ayrılmaz iki mücadele alanı olarak karşımızda duruyor.

Panagiota Gounari

Panagiota Gounari is Professor of Applied Linguistics at the University of Massachusetts Boston (USA) and the National and Kapodistrian University of Athens (Greece). Her research, anchored in Critical Applied Linguistics, weaves together Critical Discourse Studies, critical language policy, and critical pedagogy to explore how discourse sustains, legitimizes, and contests power hierarchies and social asymmetries across educational and sociopolitical spheres, while remaining attentive to emancipatory and liberatory possibilities.

She is the author of over 80 publications, including books, peer-reviewed journal articles, and chapters in edited volumes published in five languages. Her scholarship spans the politics of language and multilingual education, the discursive workings of neoliberalism, far-right populism, and authoritarianism, as well as questions of collective memory and historical revisionism.

Her most recent book, *From Twitter to Capitol Hill: Far-right Authoritarian Populist Discourses, Social Media, and Critical Pedagogy* (Brill, 2022), offers a critical examination of the discursive construction of authoritarianism during Trump's presidency and its ramifications for pedagogy.

Under Siege: Trumpism 2.0 and the Far-Right Assault on Public Education

Panagiota.Gounari@umb.edu

In Trump's second presidential term, education has become one of the central battlegrounds of far-right authoritarian politics in the United States. The attack on public education is part of Trumpism's organizing project and central to its ideological hegemony. From the dismantling of the Department of Education to the retaliatory defunding of universities, from attacks on teacher education and research to the policing of curriculum, immigration, and protest, the current agenda seeks to transform schools and universities into sites of forced ideological compliance and capitalist restoration. What we are witnessing is a coordinated authoritarian restructuring of education through a series of reactionary policies aligned with the ultraconservative policy blueprint Project 2025. The administration's actions have been shaped through a discursive and institutional chain: anti-woke rhetoric creates the moral panic; civil-rights language is co-opted to attack equity; universities are constructed as hostile indoctrination sites; immigrants, trans students, protesters, and critical scholars are positioned as threats; and federal funding is weaponized to discipline dissent. Drawing on Critical Discourse Studies, authoritarianism studies, and critiques of far-right authoritarian populism, this talk examines the ideological and discursive work performed by the Trumpist education agenda. I conclude by reflecting on the forms of collective resistance required in this moment, and on the urgent need to defend education as a democratic, critical, and emancipatory project.

Spyros Themelis

Spyros Themelis is an Associate Professor in Education at the University of East Anglia, working at the intersection of sociology of education and critical pedagogy. He leads **ROMLIT** an innovative research project examining the early years literacies of Gypsy, Roma and Traveller (GRT) children in the UK. This work advances a relational and structurally informed understanding of literacy, challenging deficit models and foregrounding the interplay between policy, institutions, pedagogy, families and communities.

Alongside ROMLIT, his research explores social movements in education and their role in renewing higher education and democratic life, with a strong focus on the Global South.

Spyros has published extensively in international peer-reviewed journals, with his work translated into several languages. His books include *Social Change and Education* (Palgrave, 2013) and *Critical Reflections on the Language of Neoliberalism in Education* (Routledge, 2021) and *The Pedagogy of Radical Change* (2025).

Recovering Active Democracy: Social Movements, Critical Education and the Pedagogy of Radical Change

In an era marked by authoritarianism, neoliberal restructuring, war, ecological crisis and widening inequalities, democracy can no longer be treated as a settled institutional arrangement or as a set of formal participatory rights. This paper argues for the urgent recovery of active democracy: democracy understood as collective struggle, public pedagogy, ethical responsibility and transformative practice.

Drawing on my recent book, The Pedagogy of Radical Change: Social Movements, Resistance and Alternative Futures in Higher Education and Society, the paper examines how social movements generate forms of knowledge, solidarity and political imagination that challenge the limits of market-driven education and passive models of participation. Rather than viewing social movements as external to education, I argue that they should be understood as pedagogical spaces in their own right: spaces where people learn to name injustice, organise collectively, contest dominant narratives and prefigure alternative futures.

The paper brings critical education into dialogue with struggles from diverse contexts, including Brazil, Chile, Greece and Britain, to consider what educators can learn from movements that refuse fatalism and cultivate new forms of democratic agency. It asks how schools, universities and critical educators might move beyond critique alone (realist pedagogies) and contribute to the creation of active democratic practices (pluriversal pedagogies) rooted in solidarity, equality, care and the common good.

The paper suggests that the task of critical education today is not simply to defend democracy as it exists, but to help recover and remake democracy as an active, collective and radically hopeful practice.

Abstracts

The Consistency of Health News Shared Online with Scientific Evidence: An AI-Supported Analysis Based on the Toulmin Model

Abdullah Düvenci

aduvenci@gmail.com

A misleading headline or an exaggerated claim can easily affect the way you think, feel, or make decisions about your health. That's why it's worth taking a closer look at these online health stories and asking a simple but powerful question: Do these claims actually match the scientific evidence?

This study focuses on Turkish health news stories that became popular online during the first half of 2026. The main goal is to examine whether the health claims in these news texts are supported by academic research. Artificial Intelligence tools can support tasks such as identifying claims, organizing early codes, and scanning possible academic sources. Still, the final judgment will not be left only to AI; the claims will be carefully evaluated in relation to academic studies, systematic reviews, and reports from trusted health authorities.

The study also uses the Toulmin Argumentation Model, which is a useful way to break down an argument and see how it is built. The research is built on three connected ideas: Toulmin's Argumentation Model, Health Literacy, and AI-Supported Verification. Together, these ideas help us understand not only whether a health claim is scientifically accurate, but also how clearly and responsibly that claim is presented to the public.

This study follows a mixed-methods document analysis design. In other words, the study will look closely at the meaning and structure of the health news texts, while also summarizing patterns through basic numerical findings.

The study is guided by three main questions:

1. How well do the sources used in health news match academic evidence?

2. How are online health claims structured when you examine them through the Toulmin Argumentation Model?

3. In what ways do these health news stories seem incomplete, exaggerated, misleading, or consistent with scientific evidence?

Overall, this research highlights why health literacy matters so much today. When you read health information online, it's not enough for something to sound convincing; it also needs to be supported by reliable evidence. At the same time, the study shows that AI tools may have real potential to help improve the quality of health news analysis, especially when they are used carefully and critically.

Keywords: Health Literacy, Toulmin Argumentation Model, Artificial Intelligence, Misinformation

Transforming Academic Culture: The Role of Digital Autobiographical Narratives in Critical University Education

Alexandra Androusou, Vasilis Tsafos, Petros Charavitsidis

pcharavi@gmail.com

This paper explores the transformation of academic culture through the pedagogical use of digital autobiographical narratives of refugees and migrants, drawing on the experience of the European project VOLARE (Voices of Life, Agency, Resilience and Encounters). Within this framework, digital narratives are approached not as empirical data or representations of experiences, but as sites of dialogical encounter, meaning-making, and critical reflection, activating processes of subject formation, ethical positioning, and social awareness.

The paper focuses on how the multimodal autobiographical narratives developed within VOLARE—through the integration of speech, image, and sound—constitute a pedagogical field that moves beyond knowledge-centered and reproductive conceptions of learning, shifting the emphasis toward participatory, dialogical, and transformative educational practices. In this context, learning is understood as a process of problematizing experience, deconstructing dominant discourses on migration and otherness, and critically examining relations of power and inequality.

Particular emphasis is placed on how students' engagement with VOLARE narratives contributes to the development of critical awareness, reflective positioning, and democratic participation, creating conditions in which knowledge is not treated as neutral and detached, but as socially and politically mediated. Through this process, university learning is reconfigured as a practice of dialogue, co-interpretation, and pedagogical action that connects theoretical understanding with social transformation.

At the same time, it is argued that such practices challenge established academic logics of hierarchical knowledge transmission, objectivism, and detachment, introducing forms of knowledge that recognize voice, experience, multiplicity, and uncertainty as integral components of the learning process. From this perspective, VOLARE emerges as an example of a critical pedagogical intervention that contributes to a broader transformation of the university toward a more democratic, participatory, and socially responsible educational culture.

Key Words: Academic culture transformation, Digital autobiographical narratives, Critical pedagogy, Dialogical learning

Aşırı Eğitim ve Toplumsal Yansımaları

Ahmet Mert Fideli, İdris Şahin

mert.fideli@gmail.com

Aşırı eğitim, bireyin sahip olduğu eğitim düzeyinin yaptığı işin gerektirdiği eğitim düzeyini aşması olarak tanımlanmakta; hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli olumsuz sonuçlar doğurduğu ileri sürülmektedir. Bu çalışmada, aşırı eğitimliliğe ilişkin kapsamlı uluslararası literatür sistematik biçimde derlenerek kavramsal çerçeve, kuramsal açıklamalar ve toplumsal etkileri bütünleşik bir bakış açısıyla ele alınmaktadır. Bulgular; beşerî sermaye kuramı, iş rekabeti modeli, sinyal kuramı, atama kuramı ve kariyer hareketliliği kuramı gibi farklı kuramsal yaklaşımların olguyu kısmen açıklayabildiğini, ancak hiçbirinin tek başına yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. Aşırı eğitimliliğin ücret, iş tatmini, bireysel refah ve toplumsal tabakalaşma algısı üzerindeki olumsuz etkileri deneysel çalışmalarla desteklenmekte; iş çevrimi dinamiklerinin bu olumsuz etkileri derinleştirdiği görülmektedir. Bunun yanında olgunun yalnızca bireysel değil, aynı zamanda eğitim yatırımlarının verimsizleşmesi, diploma enflasyonu gibi toplumsal sonuçlar ürettiği vurgulanmaktadır. Bu kapsamda çalışma, aşırı eğitimliliğin yalnızca bireysel kariyer tercihleriyle açıklanamayacağını; eğitim politikaları, yükseköğretim planlaması ve işgücü piyasası yapılarıyla birlikte değerlendirilmesi gereken çok boyutlu bir olgu olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda yükseköğretim kontenjanlarının işgücü piyasasının talep yapısıyla uyumlu biçimde planlanması, alan bazlı istihdam kestirmelerinin güçlendirilmesi, genç mezunların niteliklerine uygun istihdama geçişlerini destekleyecek mekanizmaların oluşturulması ve eğitim-istihdam ilişkisinin yalnızca niceliksel büyüme üzerinden değil, niteliksel uyum temelinde yeniden ele alınması büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler: Aşırı eğitim, eğitim-istihdam uyumsuzluğu, işgücü piyasası, iş tatmini, ücret cezası

Eleştirel Jeopolitik ve Eleştirel Pedagoji Arasındaki İlişkiler (Eleştirel Jeopolitik Okuryazarlık)

Ali Ekber Gülersoy

gulersoy74@gmail.com

Bu araştırmanın amacı eleştirel jeopolitik ve eleştirel pedagoji disiplinleri arasındaki ilişkileri jeopolitik okuryazarlık perspektifinde irdelemek ve "mekânsal tahayyüllerin" eğitim sistemleri içinde nasıl inşa edildiğini sorgulamaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Geleneksel açıdan jeopolitik, devlet merkezli, determinist ve nesnel bir gerçeklik olarak ifade edilmesine karşın ideolojik bir aygıt olarak görülen eğitim ise mevcut güç yapılarını yeniden üretecek bir işleve sahip olmuştur. İki disiplin de güç-bilgi ilişkilerinin yapısökümünden kaynaklanan ortak bir epistemolojik zemine sahiptir. Eleştirel jeopolitik, coğrafyanın doğal bir gerçeklik değil, dünyanın belirli güvenlik ajandalarını meşrulaştırmak için kullanılan "politik bir yazım" olduğuna dikkat çekmektedir. Benzer şekilde eleştirel pedagoji, eğitimi bireyi evcilleştiren veya özgürleşme yolunu açan, tarafsız olmayan bir pratik olarak tanımlar. Bu iki alanın kesişimi, "eleştirel jeopolitik okuryazarlık" için dönüştürücü bir alan yaratır. Bireyler mekânsal olarak kavrama, analiz etme ve anlamlı çıkarımlarda bulunma kapasitesi deneyimleri kazandıkça eleştirel bakış açıları geliştirmekte ve fikirler üreterek jeopolitik okuryazarlık becerileri kazanabilmektedir. Geleneksel sosyal bilgiler ve coğrafya müfredatları dünyayı izole ve rekabetçi birimler toplamı olarak yansıtarak bizleri "ülkelerarası rekabet tuzağına" düşürebilmektedir. Söz konusu geleneksel yaklaşım, komşuları tehdit, sınırları ise kutsal engeller olarak kurgulayarak bir "ontolojik güvensizliği" vurgulamaktadır. Bu noktada diyalog ve "vicdanlaşma" gibi eleştirel pedagojik yöntemlerin entegrasyonu, jeopolitik anlatıların yapısöküme uğratılmasına olanak tanır. Böylelikle haritaları, medya söylemlerini ve müfredat materyallerini analiz eden öğrenciler, "stratejik" eti-

ketlerin arkasındaki ideolojik motivasyonları tanıma konusunda yetkinlik kazanırlar. Eleştirel jeopolitik ve pedagojinin sentezi bir akademik egzersiz olmaktan ziyade bir 'mekânsal vicdanlaşma' sürecidir. Bu süreçte öğrenci, haritadaki sınırların fiziksel engelleri ifade ettiği gibi zihinsel kategorileri yansıttığını da fark eder. İşte bu noktada Ó Tuathail'in belirttiği 'jeopolitik yazım', Freire'nin 'dünyayı okuma' pratiğiyle birleştiğinde; sosyal bilgiler ve coğrafya derslerinin devletin stratejik bekasının öğretildiği bir alandan, küresel adaletin ve ekolojik dayanışmanın inşa edildiği bir praksis alanına dönüştüğü görülür. Ezcümle araştırma bulguları eleştirel jeopolitik-eleştirel pedagoji disiplinleri sentezinin, askeri-stratejik bir sosyal bilgiler ve coğrafya anlayışından insan merkezli, ekolojik ve sosyal adalet odaklı bir perspektife geçişi ifade ettiğini göstermektedir. "Eleştirel Mekânsal Bilinç" veya "Eleştirel Jeopolitik Okuryazarlık" olarak tanımlayabileceğimiz bu geçiş süreci küresel krizler çağında aktif dünya vatandaşlığı bilinci oluşturmak için temel bir zemin niteliğindedir.

Anahtar Sözcükler: Eleştirel Jeopolitik, Eleştirel Pedagoji, Eleştirel Jeopolitik Okuryazarlık, Yapısöküm, Freire, Ó Tuathail.

Türkiye'de Yayıncılığın Yetişkin Öğrenmesindeki Tarihsel Rolü

Ali Tansu Balcı, Ayşe Cansu Özdemir

alitansubalci@gmail.com

Yayıncılık alanı, farklı tarihsel dönemlerde yetişkinlerin okuryazarlık, yurttaşlık, siyasal bilinç, mesleki gelişim, bireysel başarı ve dijital katılım biçimlerini şekillendiren önemli bir öğrenme alanı olarak işlev görmüştür. Bu nedenle yayıncılık tarihi, yalnızca kitapların, yayınevlerinin ya da pazarın tarihi olarak değil; yetişkin öğrenmesinin değişen toplumsal biçimlerinin tarihi olarak da okunabilir. Bu çalışma, Türkiye'de yayıncılığın tarihsel gelişimini yetişkin öğrenmesi perspektifinden yeniden okumayı amaçlamaktadır. Çalışmada yayıncılık, yalnızca kitap üretimi ve dağıtımıyla sınırlı bir kültür "endüstrisi" olarak değil; yetişkinlerin dünyayı anlama, yurttaşlaşma, siyasal bilinçlenme ve meslekleşme süreçlerini şekillendiren bir öğrenme rejimi olarak ele alınmaktadır. Çalışma, tarihsel ve kavramsal bir değerlendirme niteliğinde olup yayıncılık tarihi, halk eğitimi ve yayıncılık alanı verilerinden yararlanmaktadır. Buna göre Türkiye'de yayıncılığın yetişkin öğrenmesindeki rolü tarihsel dönemler üzerinden tartışılmakta ve elde edilen ilk bulgular sunulmaktadır. Geç Osmanlı döneminde yayıncılık; gazete, dergi, risale, kıraathane ve cemiyetler aracılığıyla kamusal okuma pratiklerini, modernleşme tartışmalarını ve fikir dolaşımını destekleyen bir öğrenme alanı olarak değerlendirilmektedir. Erken Cumhuriyet döneminde ise yayıncılık, okuryazarlığın yaygınlaştırılması, yurttaşlık bilincinin inşası ve aydınlanmacı-modernleşmeci hedeflerin toplumsallaştırılması bakımından merkezi bir işleve sahip olmuştur. 1960'lı ve 1970'li yıllarda dergiler, çeviri eserler, düşünce kitapları ve ideolojik yayıncılık pratikleri, yetişkinlerin siyasal bilinçlenme, kolektif öğrenme ve toplumsal konum alış süreçlerinde belirleyici bir rol üstlenmiştir. 1980 sonrası dönemde ise neoliberal dönüşüm, siyasal alanın daralması ve piyasa ilişkilerinin güçlenmesiyle birlikte yayıncılık; bireysel başarı, mesleki rekabet, kişisel gelişim, sınavlara hazırlık ve kariyer odaklı öğ-

renme biçimleriyle daha fazla ilişkilendirilmiştir. Günümüzde ise dijitalleşme, platformlaşma, sosyal medya, e-kitap, sesli kitap ve yapay zekâ sistemleriyle birlikte yayıncılığın yetişkin öğrenmesindeki rolü daha parçalı, bireyselleştirilmiş ve mikro öğrenme pratikleriyle iç içe geçmiş bir yapıya dönüşmektedir.

Anahtar Sözcükler: Halk eğitimi, okuryazarlık, yayıncılık, yetişkin öğrenmesi

Öğrenmiş Olduğunu Unutmak: Roland Barthes'ın Pedagojik Vaadi

Alper Göbel

alpergbl@gmail.com

14 Mart 1976 yılında, Michel Foucault'un da önerisi ile birlikte, Fransız filozof, eleştirmen, edebiyat teorisyeni Roland Barthes College de France'ın Edebiyat Göstergebilim kürsüsüne seçilir ve 25 Mart 1980 yılına, yani vefatına kadar, Fransa'nın bu prestijli eğitim kurumunda dersler ve seminerler verir. Barthes'ın dersleri ve seminerleri yıllar sonra bir dizi kitaba dönüşür ve farklı dillerde yayımlanır. 1977 yılında verdiği ders Nasıl Birlikte Yaşanır: Kimi Gündelik Uzamların Romansı Simülasyonları ismiyle 2009 yılında (Çev: Necmettin Sevil), 1978-1979 ve 1979-1980 yıllarında verdiği dersler ve seminerlerin toplamı Romanın Hazırlanışı 1: Yaşamdan Yapıta adıyla sırasıyla 2006 yılında (Çev: Mehmet Rifat-Sema Rifat) ve Romanın Hazırlanışı 2: İstek Olarak Yapıt-Proust ve Fotoğraf adıyla 2010 yılında (Çev: Mehmet Rifat-Sema Rifat) Türkçeye Sel Yayıncılık tarafından kazandırılır. Henüz Türkçeye çevrilmemiş olan 1977-1978 yılları arasında yine aynı kurumda verdiği dersler ise, İngilizceye 2005 yılında The Neutral (Nötr) adıyla (Çev: Rosalind Krauss ve Denis Hollier) çevrilir. Bütün bu derslerin ve seminerlerin iskeletini ise, Barthes'ın 7 Ocak 1977 tarihinde College de France'a seçilmesine binaen verdiği ve Türkçe'de Açılış Dersi olarak 2008 yılında YKY tarafından basılan (Çev: Mehmet Rifat-Sema Rifat) metin oluşturur. Bu açılış dersinde, kendisi gibi bu kurumda ders veren ve araştırma yapan birinin iktidarlara karşı ayık olması gerektiğini şöyle ifade eder Barthes: "Dil ne gericidir ne ilerici; yalnızca faşisttir; çünkü faşizm söylemeyi engellemek değil, söylemeye zorlamaktır." Bu yüzden Barthes için ders vermek, tıpkı daha önceden 1971 yılında "Yazarlar, Entelektüeller, Üniversite Hocaları" veya 1974 yılında kaleme aldığı "Seminerde" metinlerinde tartıştığı gibi, dile ve başkalarına "boyun eğdirmek" değil; ders vermenin ve başkalarını hizaya getirmenin kendisini yoldan çıkararak başkaları ile bir başka ritmin deneyimlenmesidir. Bu nedenle Açılış Dersi'ni

şu şekilde bitirirken kendi eğitim felsefesinin özünü de ortaya serer: "Bir yaş vardır insan bildiğini öğretir; ama sonra gelen bir yaş vardır ki insan bilmediğini öğretir: Buna da araştırmak denir. Şimdi de bir başka deneyimin yaşı gelmektedir. Öğrenilmiş olanı unutmaktır bu deneyim." Bu sunum Barthes'ın College de France dersleri ve seminerlerinin izini sürerek otoriter zamanlarda bildiğini unutmanın ve yeni bir başlangıç yapmanın politik vaadine dikkat kesiliyor. Devamında bu sunum, Barthes'ın dersleri ve seminerlerinde tartıştığı "idioritmi" ve "nötr" gibi kavramların etik ve politik vaatlerine odaklanarak şu argümanı öne sürmektedir: Barthes'ın eğitim felsefesi Türkiye gibi otoriter rejimlerde çökmüş olan üniversite eğitim sistemi kadar bu sistemin bir benzerini üniversite dışında yeniden bolca konuşarak üreten bağımsız akademilere "nötr" olan başka bir sosyallik ve birlikte çalışma deneyimi sunabilir ve bize bildiğimizi unutturabilir. Barthes'ın pedagojik vaadi bir demokratik zemin olarak birlikte çalışma pratiğidir.

Anahtar Sözcükler: Roland Barthes, Eleştirel Pedagoji, Bildiğini Unutmak, Nötr, İdioritmi

From Public Good to Stratified Market: English-Medium Instruction and the Neoliberal Privatization of Higher Education in Iraqi Kurdistan

Aram Ali Ahmed

aram.ahmed@umb.edu

English as Medium of Instruction (EMI) policy in Iraqi Kurdistan is routinely framed by state and university actors as a neutral project of educational modernization, global competitiveness, and institutional reform. Drawing on Critical Language Policy (CLP) (Tollefson, 1991, 2006), this paper argues that EMI in the Kurdistan Region of Iraq (KRI) operates instead as a technology of neoliberal governance through which linguistic hierarchy, educational stratification, and class reproduction are institutionalized under the guise of modernization.

Since 2007, the neoliberal privatization of higher education in the KRI has produced a sharply dualized university system: English-medium private universities catering predominantly to affluent students and Kurdish-medium public universities serving the majority of working-class students. Within this bifurcated structure, English functions not merely as a medium of instruction but as a form of linguistic capital and class distinction, increasingly monopolized by elites and converted into differential access to prestige, mobility, and future economic opportunity.

Using Critical Discourse Analysis (Fairclough, 2003, 2023) and Discourse-Historical Approach (DHA) (Wodak, 2001), this paper analyzes policy texts from the Kurdistan Region Government (KRG) Parliament, KRG Ministry of Higher Education, and a private university in the region, alongside public communications from the KRG Prime Minister. Findings reveal a coherent discursive regime through which English is constructed as the inevitable language of progress, excellence, and global integration, while Kurdish is rendered pedagogically inadequate and

institutionally disposable through strategic policy silence rather than overt prohibition. This normalization of English obscures the political-economic interests driving EMI expansion and depoliticizes a language policy regime that redistributes educational privilege upward.

The paper contributes to critical scholarship on language policy in autonomous and post-conflict contexts by demonstrating how EMI in Iraqi Kurdistan functions as a mechanism of neoliberal dispossession and authoritarian educational restructuring, transforming higher education from a public good into a stratified market and subordinating linguistic justice to the imperatives of capital accumulation. In doing so, it calls for renewed critical attention to language policy as a site of class struggle and resistance within broader movements for educational and social emancipation.

Key Words: English-Medium Instruction, Critical Language Policy, Class Stratification, Neoliberalism, Linguistic Dispossession

“I am not a racist, but…”: A discursive continuum of prejudice in state-school teachers’ accounts

Aretousa Giannakou, Christina Biza, Amalia Mavrogeni

giannakou.a@unic.ac.cy

The phrase “I am not a racist, but...” has been identified as a key discursive strategy through which speakers disclaim racist identity while simultaneously legitimising exclusionary views (Bonilla-Silva, 2000). This study explores how such discourse is mobilised by state school teachers in Greece and Cyprus, foregrounding the linguistic and discursive mechanisms through which ambivalence towards ethnocultural diversity is constructed and everyday talk reproduces, mitigates, and normalises prejudice.

The data derive from a larger questionnaire study (N=704) on teachers’ perceptions of racism and ethnocultural diversity. An optional open-ended prompt invited participants to complete the sentence “I am not a racist, but...”. A total of 490 responses (≈70%) were collected and analysed using thematic analysis (Braun & Clarke, 2006), combined with a critical discourse analytic approach focusing on stance-taking, mitigation, disclaimers, and justificatory strategies (van Dijk, 1992; Wodak & Reisigl, 2001).

Findings reveal a discursive continuum of racism, ranging from explicit rejection of the premise to overtly exclusionary and nationalist positions. This continuum is organised into eight analytically distinct yet overlapping categories: (0) rejection of the “but”-construction; (1) reflexive awareness of implicit bias; (2) expressions of fear and insecurity; (3) conditional acceptance framed through “mutual respect”; (4) socio-economic and demographic anxieties; (5) generalisations linking migration to criminality; (6) practices of social distancing; and (7) explicit exclusion and nationalist discourse.

Crucially, the majority of responses cluster in the intermediate positions, indicating not the absence of racism but its diffuse, normalised, and often disavowed forms. Participants frequently draw on recurrent linguistic patterns of mitigation and moral positioning (e.g., hedging, disclaimers, appeals to experience) to reconcile egalitarian self-presentations with exclusionary reasoning. These patterns resonate with conceptualisations of "new", "liquid", or "everyday" racism, where prejudice is articulated indirectly through seemingly reasonable or context-sensitive claims.

The study contributes to critical research on racism in education by shifting attention from declared attitudes to the linguistic construction of meaning in everyday discourse, highlighting how teachers linguistically negotiate the boundaries between non-racist identity and exclusionary reasoning. The findings underscore the need for teacher education that explicitly engages with implicit bias, everyday discourse, and the broader sociopolitical narratives that sustain them.

Key Words: liquid racism, critical discourse analysis, state-school teachers, teachers' accounts, Greece, Cyprus, discursive strategies, everyday racism, ethnocultural diversity, prejudice

Mushrooms as Border Pedagogical Objects: Narrative, Science, and Garden in an Interdisciplinary Project

Aristeidis Sgatzos

a.sgatzos@sa.aegean.gr

Interdisciplinary education is often limited to superficial connections between subjects, leaving intact dominant epistemological hierarchies and teacher-centered forms of knowledge transmission. In contrast, critical pedagogy advocates for learning processes that destabilize established categories, redistribute scientific authority, and engage students in actively problematizing the world.

This paper presents a long-standing educational project centered on mushrooms and the accompanying narrative material «Tales of Mushroomland». It argues that mushrooms can function as border pedagogical objects: entities that move between different epistemological, cultural, and ethical fields without being fully stabilized in any of them. Their liminal nature challenges rigid dichotomies such as plant/animal, life/death, and edible/poisonous, making them particularly fruitful for critical pedagogical work.

The border nature of mushrooms is activated in the project through three interconnected practices:

(a) Narrative engagement through a fairy tale in which a hierarchical mushroom society faces a climate disaster and transforms into a democratic, cooperative structure. The narrative does not function didactically but as a lived site of political shift, where students encounter questions of power, collectivity, and ecological responsibility without moralizing instruction.

(b) Scientific inquiry into the biology, classification, and ecology of mushrooms, through activities such as microscopic observation, species classification, and the connection of scientific categories to the heroes of the tale. This process allows students to

move between scientific abstraction and narrative imagination, treating both as legitimate ways of knowing.

(c) Integration into the school garden, where biological processes gain material continuity and students develop caring relationships with the non-human world. The garden becomes a living laboratory where decomposition, growth, and symbiosis are not merely studied but experienced.

Overall, the learning process itself — fairy tale, scientific research, gardening — seeks to educate toward the very political shift that the narrative recounts: from hierarchy to the circle, from passive transmission to collective, interdisciplinary inquiry. The project does not teach about democratic cooperation; it performs it through the very structure of pedagogical activity.

Drawing on boundary object theory and critical pedagogy, the paper argues that the concept of the border pedagogical object can serve as a fruitful tool for redesigning interdisciplinary education, shifting the focus from content integration toward the formation of shared, open, and critical learning experiences.

Türkiye'de Sağlık Okuryazarlığı Lisansüstü Araştırmalarında Düşük Okuryazarlık

Arzu Bektaş

a.arzubektas@gmail.com

Okuryazarlık sadece bireysel bir beceri değil, aynı zamanda toplumsal katılımın ve eşitliğin temel bileşenlerinden biridir ve sağlıkla ilgili süreçlerle doğrudan ilişkilidir. Sağlık okuryazarlığı; bilgiye erişme, bilgiyi anlama, değerlendirme ve uygulama yeterliklerinin bileşkesi olarak tanımlanmaktadır. Bu yeterlikler özellikle düşük okuryazarlık düzeyine sahip yetişkinler açısından sınırlı olmakta ve sağlık eşitsizliklerinin yeniden üretilmesine yol açmaktadır. Dolayısıyla sağlık okuryazarlığı eğitim politikaları, toplumsal ve yapısal eşitsizliklerle yakından ilişkili bir alan olarak değerlendirilmektedir.

Bu çalışma, Türkiye'de Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) veri tabanında yer alan lisansüstü tezleri inceleyerek sağlık okuryazarlığı araştırmalarında düşük okuryazarlığa sahip yetişkinleri ve sağlık sistemi içerisindeki durumlarının nasıl ele alındığını analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Araştırma, sistematik literatür taraması ve nitel içerik analizi yaklaşımıyla tasarlanmıştır. Bu kapsamda, "sağlık okuryazarlığı" anahtar kavramı kullanılarak veri tabanında tarama yapılacak; elde edilen tezler önceden belirlenmiş dahil etme ve dışlama kriterlerine göre seçilecektir. Araştırmada sağlık okuryazarlığının okuryazarlık düzeyi ile nasıl ilişkilendirildiği ve düşük okuryazar yetişkinlerin hangi bağlamlarda yer aldığı analiz edilecektir. Ayrıca bu bireylerin sağlık sisteminde karşılaştıkları güçlükler, erişim sorunları ve deneyimlerine ne ölçüde yer verildiği değerlendirilecektir. Elde edilen veriler tematik olarak düzenlenerek, düşük okuryazarlığa sahip yetişkinlerin sağlık okuryazarlığı lisansüstü tezlerinde görünürlük düzeyleri ortaya konulacaktır.

Elde edilecek bulguların, sağlık okuryazarlığının, eğitim politikaları, sağlık sistemi ve toplumsal eşitsizlikler bağlamında yeniden değerlendirilmesine katkı sunması ve düşük okuryazar yetişkinlerin sağlık sistemi içerisinde görünür kılınması hedeflenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Sağlık okuryazarlığı, düşük okuryazar yetişkinler, lisansüstü tezler

Eleştirel Matematik Eğitimi Araştırmalarının Sistematik Derlemesi: Teoriden Sınıf İçi Uygulamaya

Atilla Özdemir

atimaths06@gmail.com

Eleştirel matematik eğitimi (EME), matematiği sosyal adalet ve özgürleşme aracı olarak konumlandıran pedagojik bir yaklaşımdır. Skovsmose'nin mathemacy kavramı, Gutstein'in dünyayı matematikle okuma ve yazma çerçevesi ile D'Ambrosio'nun etnomatematik kuramı bu alanın kuramsal temellerini oluşturmaktadır. Ancak EME'nin kavramsallaştırılması ne kadar güçlü olursa olsun, "Bu yaklaşım gerçek sınıf ortamlarında nasıl hayat buluyor?" sorusu büyük ölçüde yanıtsız kalmaktadır. Alanyazında EME'ye ilişkin sınıf içi uygulamalara dönük çalışmalar giderek artmış olsa da bu araştırmalar kuramsal çeşitlilik ve metodolojik farklılıklar nedeniyle birbirleriyle kıyaslanamamaktadır. Öte yandan bazı çalışmaların EME'nin gerçek sınıf ortamlarındaki yansımalarını yeterince ele almadığı görülmekte; yaklaşımın öğretim pratiğine nasıl dönüştürüldüğüne ilişkin sistematik bir değerlendirme ihtiyacı doğmaktadır. Bu sistematik derleme PRISMA 2020 kılavuzu çerçevesinde beş araştırma sorusunu yanıtlamayı amaçlamaktadır: (1) EME'ye yönelik ne tür uygulamalar tasarlanmıştır? (2) İncelenen çalışmalarda EME'nin işleyişine ilişkin hangi kuramsal açıklamalar öne sürülmektedir? (3) Hangi araştırma desenleri ve değerlendirme yaklaşımları kullanılmaktadır? (4) Araştırma bulguları, EME'nin geliştirilebilir bir yaklaşım olduğunu ne ölçüde ortaya koymaktadır? (5) İncelenen çalışmalar, EME'nin sınıf içi uygulanabilirliğine ilişkin ne tür göstergeler sunmaktadır? Veri kaynağı olarak Web of Science, Scopus, Google Akademik, PsycINFO ve ERIC veritabanları taranmıştır. Arama kümeleri "critical mathematics education", "mathematics for social justice" ve "mathematizing" terimleri üzerine kurulmuş; Skovsmose, Gutstein ve Frankenstein'ın atıf ağları snowballing yöntemiyle tamamlanmıştır. Başlık-özet taraması ve tam metin

değerlendirmesi iki bağımsız kodlayıcı tarafından tamamlanmıştır. İki turda yürütülen güvenirlik sürecinde Cohen's kappa katsayısıyla tam kodlayıcı uyumuna ulaşılmıştır. Metodolojik kalite değerlendirmesi Mixed Methods Appraisal Tool (MMAT 2018) ile gerçekleştirilmiştir. MMAT, nitel, nicel ve karma yöntemli çalışmaları tek çerçevede ele alan iki tarama sorusu ve tasarıma özgü beş ölçüt içermektedir. Her çalışma uygulama bağlamı, uygulayıcı kimliği ve ekolojik geçerlilik düzeyi açısından ayrıca kodlanmıştır. Kanıt gücü Güçlü, Orta, Zayıf, Ön çalışma kategorileriyle belirlenmiştir. Bu derlemenin EME alanındaki kuramsal yaklaşımları ve sınıf uygulamalarını sistematik biçimde bir araya getirmesi, uygulanabilirlik boyutlarını görünür kılması ve araştırmacılar ile öğretmenler için ortak bir değerlendirme zemini oluşturması beklenmektedir. Veri analiz süreci devam etmekte olup bulgular ICCE 2026'da sunulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Eleştirel matematik eğitimi, Mathemacy, Etnomatematik, Özgürleştirici pedagoji

Sanatın Diyalog Hali: Nesiller Arası Katılımcı Sanat Uygulamaları

Ayça Sesigür, Umut Reyhanlı, Kahraman Kılıç

aycassgr@gmail.com

Sanat ve eğitimin diyalog hali, yaşanan yerler için söz alma ve harekete geçme olasılıkları açısından incelenmiştir. Araştırmanın amacı, nesiller arası diyalog geliştirerek kente ilişkin düşünce ve deneyimleri işbirlikli çalışmalarla sanat diliyle ifade etmenin yollarını aramaktır. Araştırma 2024 yılı bahar dönemi güzel sanatlar eğitimi programında topluma hizmet uygulamaları dersi alan lisans öğrencileri, kent merkezinde örgün eğitime devam eden gençler (15-17 yaş) ve 65 yaş üstü gönüllü katılımcılarla okul ve okul dışı ortamlarda gerçekleşti. Araştırma, resim, heykel ve grafik alanlarında uzman üç sanatçı-eğitimci tarafından yürütüldü. Araştırma, katılımcı sanat odağında olmasından dolayı sanat temelli araştırma yöntemi ile gerçekleşti. kent yürüyüşleri, nesiller arası buluşmalar, katılımcı sanat uygulamaları, sanat çalışmalarını inceleme, yerel kuruluşlarla işbirliğini kapsayan araştırmada 8 ay boyunca veri toplandı.

Araştırmada, nitel araştırmanın geleneksel veri toplama araçları (gözlem formu, araştırmacı ve katılımcı günlükleri, yarı yapılandırılmış görüşme formları) yanı sıra uygulama çalışmalarında ortaya çıkan ürünler ve süreci yansıtan öğrenci dosyalarını içeren görsel dokümanlar aracılığı ile veri toplandı ve veri seti tematik analiz yapılarak çözümlendi. Elde edilen bulgular nesiller arası diyalogla değişen roller, diyaloğun nesnesi olarak kent ve diyalog olarak yaratıcı süreç başlıkları altında açıklandı. Araştırmada katılımcıların, farklı nesillerle diyalog sürecinde esnek ve değişken bir halde "değişen roller" arasında gidiş gelişler yaşadığı ortaya çıktı. Bu durum katılımcıları öğretmen-öğrenci, katılımcı, genç-yaşlı, sanatçı, vatandaş ve yerel yönetimin rollerini ve güç ilişkilerini sorgulamaya, bu rollerde özne olarak kendini konumlandırmaya ve yeniden tanımlamaya teşvik etti. Diğer yandan okul duvarlarının kente ve topluma açılması kenti, "diyaloğun

nesnesi" haline getirerek sanatı, topluma hizmeti ve eğitimi, yaşam tanımında birleştirmeye davet ettiği sonucunu doğurdu.

Araştırmanın bir diğer bulgusu, katılımcıların diyalog sürecinde gerçeklikle karşılaşma halinin sanat üretimindeki "yaratıcı süreç"e benzerlik göstermesidir. Bu benzerlik gerçeklik ile kurulan yakınlık-uzaklık arasındaki git-gellerin yarattığı bir alan olarak karşımıza çıkar. Son olarak araştırmada, katılımcılardan birinin ifadesinde belirttiği gibi üretilen işin, üretilen diyolojik ilişkinin gölgesinde kaldığı dikkate değer bir bulgudur: "Beuys, toplumdaki her insanın sanatçı olduğunu söyler ve insanı bir sosyal heykel olarak görür....Her nesilden insanlarla aynı gruptaydık ve biz de sosyal heykeldik. Bir amacımız vardı ve bu amaca yönelik kendimizi sanatla ifade etmeye; fikirler üretmeye çalışıyorduk" (03.05.2024, katılımcı günlüğü).Sonuç olarak, araştırma, katılımcı sanat uygulamalarında sürdürülebilirlik, işbirliği ve örgütlenme şekillerini "kent hakkı", "düşünümsellik" ve "durumsallık" çerçevesinde tartışmaya zemin yaratabilir.

Anahtar Sözcükler: Nesiller arası diyalog, sanat, yer-topluluk temelli sanat eğitimi

Üniversite Öğrencilerinin Eğitime Yönelik Beklentilerinin Gerçekleşme Düzeyi: Eleştirel Bir Bakış

Ayfer Kocabaş, Ali Tansu Balcı

ayferkocabas@gmail.com

Evrensel anlamda üniversite bilimsel kuşkuyu bilimsel araştırmaya dönüştürerek bilginin, tüm insanlık için ortak, zamanlar üstü ve sınır tanımayan bir yapıda üretilip paylaşıldığı yükseköğretim kurumudur. Evrensel doğruyu, özgür düşünce temelinde her türlü ideoloji ve inanç sisteminden bağımsız olarak araştırıp ortaya koyan ve doğmalardan arındıran, alanlarında uzman yetiştiren kurumlardır. 6 Kasım 1981 tarihinde, 12 Eylül askeri darbesi sonrası çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile kurulan YÖK, 1982 Anayasası'nın temel esaslarına göre anayasal bir kuruluştur. Kuruluşunun üzerinden yıllar geçmesine karşın üniversitelerimiz sürekli program değişiklikleriyle, bilimsel ve özgür düşünce ile neo liberal-(piyasacı) ve bilim-akıl dışı inanış ve uygulamalar arasında çatışmalara sahne olmaktadır. Demokratik ve özgür düşüncenin mekanları olması gereken üniversiteler ne yazık ki öğrenci gençliğinin potansiyelini yeterince ortaya koyacak bir eğitim ve araştırma ortamını öğrencilerine de sunamamaktadır.

Bu araştırmada Eğitim Fakültesi öğrencilerinin aldıkları eğitime yönelik beklentilerinin ve bu beklentilerinin gerçekleşme düzeylerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Kolay ulaşılabilir örneklem yöntemiyle 138 öğretmen adayına üç uzman görüşü doğrultusunda düzenlenerek sunulan 37 maddelik, likert tipi 3 aralıklı ölçek, veri toplama aracı olarak uygulanmıştır. Elde edilen veriler istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Beklenti ve gerçekleşme durumları -t testi ile karşılaştırılarak pek çok maddede anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinin beklentilerinin ve düşlerindeki üniversite kavramının 17 Nisan 1940 yılında kurulan Cumhuriyetin köylerdeki "Aydınlanma" pro-

jesi olan Köy Enstitülerinin yerleşkelerindeki eğitim ve öğretim koşullarını anımsattığı görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Üniversite, öğretmen eğitimi, köy enstitüleri, eleştirel düşünme, eleştirel pedagoji

Melih Cevdet Anday'ın Defne Ormanı Şiirini Eleştirel Eğitim Felsefesi Üzerinden Okumak

Ayhan Ural, Ayşegül Erözyürek Gülcan

erozyurekayse@hotmail.com

Şiir ile felsefe arasındaki ilişki, insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanın dil aracılığıyla varoluşunu duyurma biçimine bakıldığında, bu ilk sesin şiirsel olduğu iddia edilmektedir. Tekelioğlu'nun (1995: 40) ifadesiyle, "şiir, gündelik dili bir hammadde olarak işlemez; tam tersine gündelik dil insani var olma nedenidir". Bu bakış açısından şiir, insanın dünyayla kurduğu en kadim ve en köklü ilişkinin ifadesidir; felsefe ise bu ilişkiyi kavramsal düzeyde derinleştirme çabasıdır.

Felsefe tarihine bakıldığında şiirin yalnızca sanat felsefesinin alanı olmaması, Parmenides'den Nietzsche'ye kadar düşünürlerin bizzat şiir kaleme alması, iki alan arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Modern dönemde şiir yalnızca estetik bir nesne değil; toplumsal gerçekliği ifşa eden, ideolojileri sorgulayan, susturulan sesleri dile getiren bir söylem alanına dönüşmüştür. Bu dönüşümün en çarpıcı örneklerinden biri Melih Cevdet Anday'ın 'Defne Ormanı' şiiridir. Melih Cevdet Anday bir söyleşisinde, "şiir, der felsefeyle bitişir. Defne Ormanı da bu şiirlerden biridir." (Ercan, 1986). Anday, şiirde felsefeyi ve ekmeği yani düşünceyi ve yaşamı karşı karşıya getirir. Bu karşıtlık yalnızca edebi bir tercih olarak değil; sınıf, bilgi, iktidar ve özgürleşme üzerine derin bir felsefi sorgulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Paulo Freire'nin eleştirel pedagojisi, Karl Marx'ın yabancılaşma ve ideoloji kuramı ve Ahmet Cevizci'nin eğitim felsefesindeki temel boyutlarıyla okunduğunda "Defne Ormanı" şiiri, bir bildirge niteliği kazanmaktadır. Şiirin felsefi bir metin ya da bir bildirge olarak okunabileceği fikri, eğitim düşüncesine de yeni kapılar aralamaktadır. Bu bağlamda Melih Cevdet Anday'ın Defne Ormanı şiiri, emek ile düşünce arasındaki tarihi kırılmayı şiirsel bir dille görünür kılmakta ve okuyucuyu derin bir pedagojik sorgulamaya davet

etmektedir. Paulo Freire'nin ezilenlerin kendi gerçekliklerini fark ederek dönüşüm yaratabileceğine dair düşüncesi ile Ahmet Cevizci'nin eğitimin ontolojik, epistemolojik, etik ve politik boyutlarını bir arada ele alma zorunluluğu vurgusu, bu şiirin sunduğu sorularla son derece anlamlı bir diyalog kurmaktadır. Bu çalışma, Melih Cevdet Anday'ın 'Defne Ormanı' şiirini eleştirel eğitim felsefesi perspektifinden yorumlamayı amaçlamaktadır. Şiirin; bilgi, iktidar, sınıf ve özgürleşme temalarını barındıran felsefi bir söylem olduğundan hareketle yorumlanması hedeflenmektedir. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş; temel yöntem olarak felsefi metin analizi ve hermenötik (yorum bilgisel) okuma yapılmaktadır. Hermenötik, anlama ve yorumlama üzerine odaklanan felsefi bir yaklaşımdır (Bilgili ve Yıldırım, 2024). Metin analizi sürecinde Anday'ın şiiri, bütünlüklü bir metin olarak ele alınmakta ve dizeler hem kendi içinde hem de eleştirel eğitim felsefesinin kavramsal çerçevesiyle ilişkili biçimde incelenmektedir. Çalışma sürdürüldüğü için bulgular ve sonuca henüz yer verilmemiştir.

Anahtar Sözcükler: Defne Ormanı, Hermenöetik, Eleştirel Eğitim Felsefesi

The Language of Possibility in Critical Pedagogy

Ayhan Ural, Berna Usta

berna.usta1@gazi.edu.tr

Within the framework of critical pedagogy, which aims for social transformation, the presence of critical discourse is of foundational importance. In systems established and maintained by power and authority, the preservation of critical thinking holds the potential to prevent the reproduction of hegemony (Kicheloe, 2018). In this context, critique should be understood not merely as a form of opposition, but also as a concrete expression of the struggle for the existence. On the other hand, as Henry Giroux (1983; 1988) argues, both the language of critique and the language of possibility are necessary in the pursuit of social justice. Similarly, McLaren (2011) emphasizes the necessity for educators to develop both a language of critique and a language of possibility in education (p. 373). Kincheloe (2018) likewise notes that a purely theoretical critical language is insufficient. Vittoria (2017) argues that the abstract critique prevalent in neoliberal society leads to inaction and alienates individuals from reality; to counter this condition, a creative form of action is required. Indeed, one of the defining features that distinguishes the critical philosophy of education is that it goes beyond a language of critique to also develop a language of possibility (Cevizci, 2023). With the contributions of Paulo Freire (1970), the language of critique introduced into the field of education not only challenges dehumanization but also articulates a language of possibility as a pedagogy of hope. Freire (2022) further argues that under various structural constraints and the pressures of neoliberal ideology, it is more necessary than ever to reassert the meaning of hope in education. In fact, with his statement "Change is difficult, but it is possible" (Freire, 2022), it can be argued that he foregrounds critical pedagogy as a language of hope (p. 120). Ural's (2023) statement, "Critical pedagogy is grounded in possibility" also supports this perspective. In this regard, Cho (2013) states that the

problem-posing education proposed by Critical Pedagogy offers a strong potential for transformative pedagogy. However, when examining the field of critical pedagogy, it is observed that, by its very nature, the language of critique tends to predominate. Yet, particularly in periods marked by multiple crises, there is an increasing need for a language of possibility. This needed language of possibility should not function as a prescriptive set of steps to be followed; rather, it should support a praxis-oriented understanding capable of realizing social transformation. Based on these considerations, the aim of this study is to analyze the language of possibility within critical pedagogy. To this end, the documentation method will be used for data collection. Studies within the literature of critical pedagogy will be analyzed and interpreted through content analysis in accordance with the purpose of the research, and recommendations will be developed accordingly.

Key Words: Critical pedagogy, language of possibility, language of critique

Ölçülemeyeni İnşa Etmek: Standartların Gölgesindeki Öğrenci Habitusunun Dönüşümü

Aytaç Onur Demirtaş

demirtas.aonur@gmail.com

Çağdaş eğitim sistemlerinin standartlaştırılmış öğretim programlarına dayalı yapısı, okulu katı bir yapılandırılmış alana dönüştürmektedir. Bourdieu'nün perspektifinden bakıldığında bu alan, öğrencileri araçsal bir habitus geliştirmeye zorlarken kültürel sermayelerini gölgede bırakmakta, tek tipleştiren bir yeniden üretim mekanizmasına dönüşmektedir (Bourdieu ve Passeron, 1977; Reay, 2017). Performansa dayalı politikalar ve verileştirme eğilimleri, öğrencilerin duyuşsal yönelimlerini baskılayarak öğrenme süreçlerini teknik bir sürece indirgediğini göstermektedir (Au, 2016; Bradbury ve Roberts-Holmes, 2017; Wilkins, 2015). Bu daralan alana tepki olarak kurulan sanat akademileri, öğrencinin kültürel sermayesini yargılanmadan sergileyebileceği alternatif bir inşa alanı olarak belirmektedir (Bourdieu, 1986). Bu çalışmanın amacı, standartların tek tipleştirdiği öğrenci habitusunun sanat akademilerinde yaşadığı dönüşüm ve yeniden inşa sürecini incelemektir.

Çalışma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseniyle kurgulanmıştır (Yin, 2018). Analiz birimi Efeler Müzik ve Sanat Akademisi olup veri toplama süreci, öğrenciler (Ö), kursiyer öğretmenler (KÖ) ve alan uzmanlarına (E) uygulanan yapılandırılmış Google formlar aracılığıyla yürütülmüştür. Amaçlı örneklemle belirlenen 327 öğrenciden elde edilen betimsel ve nitel veriler, Bourdieu'nün alan, habitus ve kültürel sermaye kavramları temelinde tümevarımsal bir içerik analizine tabi tutulmuştur.

Araştırma bulguları, öğrencilerin standartlaştırılmış okul ikliminden kaçarak akademiyi bir sığınak olarak konumlandırdığını ortaya koymaktadır. Katılımcıların motivasyonları, ders notla-

rını artırmaktan ziyade "sadece ders almak değil, aynı zamanda üretmek ve özgüven kazanmak" (Ö47) ve "kendini daha iyi ifade edebilmek" (Ö87) gibi içsel hedeflere dayanmaktadır. Öğrenciler akademiyi, "daha özgüvenli, daha verimli ve daha çalışmaya istekli" (Ö96), "huzurlu, sağlıklı" (Ö94) ve "kendilerini güvende hissettikleri" (Ö120) alternatif bir alan olarak tanımlamaktadır. Farklı sosyo-ekonomik arka planlardan gelen öğrencilerin akademide ortak bir sanatsal habitus etrafında birleşmesi standartlaştırılmış testlerin yarattığı pedagojik ayrıştırmanın sanatın birleştirici gücüyle kırılabildiğini göstermektedir.

Akademinin eğitmenler ve akademide sanat eğitimi gören kursiyer öğretmenler üzerindeki dönüştürücü etkisi de dikkat çekicidir. KÖ2, akademinin "milli eğitim bünyesine aitlik hissini artırdığını" belirtirken E14 "büyük bir mesleki tatmin kazandırdığını" ifade etmektedir. Öğretmenlerin standart programların yetiştirme kaygısı olmadan "öğrencilerin kendi potansiyellerini keşfetmelerine eşlik edebilme" (E13) özgürlüğüne kavuşmaları kritik bir bulgudur. Bu durum, akademinin yalnızca öğrenci habitusunu değil, daralan öğretmen habitusunu da dönüştüren bir mesleki özgürleşme alanı olduğunu göstermektedir.

Elde edilen sonuçlar göstermektedir ki, eğitsel çıktı takıntısının yarattığı yapısal daralmayı ve özsaygı, estetik bakış açısı, aidiyet gibi ölçülemeyen değerlerin bir sanat akademisi aracılığıyla nasıl inşa edildiğini Bourdieuyen çerçevede somutlaştırmaktadır. Dolayısıyla sonuçlar, sanat akademilerinin geçici bir kurs merkezi olmadığını, öğrencinin sanatsal ve duyuşsal habitus gelişiminin organik biçimde gerçekleştiği asli bir inşa alanı olduğunu doğrulamaktadır. Bu tür yerel ve alternatif alanların yapısal bir devlet politikası olarak desteklenmesi, eğitimde fırsat eşitliği ve kalıcı toplumsal dönüşüm için stratejik bir zorunluluk olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Eleştirel Sanat Eğitimi, Habitus Dönüşümü, Kültürel Sermaye, Alternatif Öğrenme Alanları

Köy Enstitüsü Mezunu Öğretmen Ömer Tuncel'in Deneyimleri Bağlamında Köyde Öğretmenlik

Barış Deyirmenci

barisdeyirmenci@hotmail.com

Köylere öğretmen gönderilmesi Osmanlı Devleti'nin eğitimin reformlarının bir parçası olan okul ve öğretmen sayısınının artırılması çabalarında önemli bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Buna yönelik olarak II. Meşrutiyet dönemimin İsmail Mahir Efendi, İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve Ethem Nejat gibi eğitimcileri köye uygun öğretmen yetiştirilmesi ve köyde uygulanacak eğitimin niteliği konusunda Cumhuriyet dönemini de etkileyecek görüşler öne sürmüşlerdir. Köy okulları için öğretmen yetiştirmek üzere, biri 1926'da Kayseri Zincidere'de, diğeri ertesi yıl Denizli'de iki köy öğretmen okulu açılmış ancak kendilerinden beklenen başarıyı gösteremedikleri öne sürülerek kapatılmıştır. Öğrencilerinin şehir ve kasabalardan alınması ve köye göre yetiştirilmemeleri kapatılmalarında öne çıkan iki sebep olmuştur. Köy öğretmeni ile köy için faydalı diğer meslekleri yapabilecek kişileri yetiştirmek amacıyla 1940 yılında kurulmaya başlanan köy enstitüleri ise öğrencilerini köy ilkokullarını bitirmiş köy çocukları arasından seçmiş ve mezunlarının atanacakları yerde 20 yıl çalışma zorunluluğu getirmiştir.

Bu çalışma kapsamında köy enstitüsü mezunu öğretmenlerin görev yaptıkları köylerde okul içi ve dışında üstlendiği roller ve yürüttüğü faaliyetler, bunların köyün toplumsal yapısı içinde konumlanışları ile köylünün tepkisi ele alınarak köy yaşam şartlarının öğretmenler üzerindeki etkisi ve öğretmenlerin uyum çabalarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu Burdur'un Çavdır ilçesine bağlı Karaköy köyünde doğan, köyde okul olmaması sebebiyle ilkokula komşu köy Bölmepınar'da halasının yanında başlayan ve 1953 yılında Gönen Köy Enstitüsü'nden mezun olan Ömer Tuncel ile onun öğretmelik yaptığı köylerindeki köylü ve öğrencilerin oluşturmaktadır. Bu

kapsamda öğretmenliğe 19 yaşında başlayıp ilçeye atanana kadar 16 yıl köylerde görev yapan Tuncel'in, 12 yıl çalıştığı Karaköy köyünün 1950'li yıllardaki durumu incelenmiş, köyün tarihsel, kültürel ve sosyoekonomik özellikleri ortaya koyulmuştur. Nitel bir anlatı çalışması olan araştırmada, sözü edilen amaca ulaşmak üzere 10 kişiyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, köy enstitüsü mezunu Tuncel özellikle barınma, ulaşım, güvenlik, bina ve araç-gereç yetersizlikleri, sosyal imkanların kısıtlılığı konularında sorunlar yaşamış; zaman zaman köylülerle sosyal ilişkiler kurmakta zorlanıp yalnızlık hissetmiştir. Ancak köy hayatına alışık olduğu için yaşadığı uyum sorunlarını aşarak köyde uzun yıllar görev yapabilmiş; köyü ve köylüyü tanıdığı için köydeki eğitim sorunu karşısında gerçekçi çözümler ortaya koyabilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Köy enstitüleri, eğitim, köy.

Öğretmen Olmaya Yabancılaş(ma)mak: Öğretmen Adaylarının Uygulama Sürecinde Yabancılaşma ve Başa Çıkma Deneyimleri

Başak Kaymaz, Sultan Köprülü

basakaymaz06@gmail.com

Öğretmenlik uygulaması öğretmen adaylarının üniversitede edindikleri mesleki bilgi ve becerileri gerçek okul ortamında deneyimledikleri önemli bir süreçtir. Bu süreç adayların öğretmenlik kimliğini güçlendirebildiği gibi sınıf yönetimi, statü, uygulama öğretmeni ile ilişkileri ve okul kültürüne uyum gibi etkenlerle mesleki yabancılaşmaya neden olabilir. Bu çalışmada yabancılaşma öğretmen adaylarının uygulama sürecinde yaşadıkları güçsüzlük, aidiyetsizlik, anlamsızlık, norm belirsizliği, kendi öğretmenlik idealinden uzaklaşma deneyimleri üzerinden ele alınmakta ve yabancılaşmayla baş etme süreçleriyle birlikte değerlendirmektedir (Seeman, 1959). Bu doğrultuda araştırmanın amacı öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecindeki yabancılaşma ve yabancılaşmayla başa çıkma deneyimlerini anlamaktır.

Araştırma nitel araştırma yaklaşımı kapsamında fenomenolojik desenle yürütülmüştür. Çalışma grubunu farklı öğretmenlik programlarında öğrenim gören ve öğretmenlik uygulaması deneyimi bulunan 20 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır ve yabancılaşma kavramı temel alınarak tematik analiz yoluyla çözümlenmiştir (Miles ve diğerleri, 2014). Analizde güçsüzlük, aidiyetsizlik, anlamsızlık, norm belirsizliği, kendine yabancılaşma boyutları başlangıç kategorileri olarak kullanılmıştır ve başa çıkma boyutu da analiz sürecine dâhil edilmiştir.

Ön bulgular öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecinde yabancılaşmayı ve bununla başa çıkmayı iç içe deneyimlediklerini göstermektedir. İlk olarak adaylar, sınıf yönetiminde

etkili olamama, öğrenciler tarafından yeterince ciddiye alınmama ve kendi sınıf düzenlerini kuramama nedeniyle güçsüzlük yaşamaktadır. Ancak bu güçsüzlük sınıfı zamanla tanıma, öğrencilerin düzeyine uygun etkinlikler geliştirme ve uygulama öğretmeninden destek alma yoluyla kısmen aşılmaktadır. İkinci olarak, öğretmenler odasında kendini misafir gibi hissetme, 'stajyer' etiketiyle konumlandırılma ve okul kültürüne sınırlı katılım aidiyetsizlik duygusunu artırmaktadır. Buna karşılık öğrencilerle kurulan yakın ilişki, 'öğretmenim' hitabı ve uygulama öğretmeninin kabul edici tutumu adayların mesleki aidiyetini güçlendirmektedir. Üçüncü olarak, hazırlanan etkinliklerin sınıf gerçekliğinde her zaman karşılık bulmaması, uygulamanın haftada bir günle sınırlı olması ve üniversitede öğrenilen yöntemlerin okulda uygulanamaması anlamsızlık deneyimini beslemektedir. Buna karşın öğrencilerin öğrenme anlarının görünür hâle gelmesi ve adayların pedagojik emeğinin sınıfta karşılık bulduğunu fark etmesi öğretmenlik deneyimine yeniden anlam kazandırmaktadır. Dördüncü olarak adaylar öğretmen mi, öğrenci mi yoksa misafir mi olduklarına ilişkin norm belirsizliği yaşamaktadır. Bu belirsizlik, görevlerin açık olması ve adayların sınıfa öğretmen olarak tanıtılmasıyla azalabilmektedir. Son olarak adaylar, yenilikçi ve öğrenci merkezli öğretmenlik ideallerinden uzaklaşarak daha otoriter ya da geleneksel rollere yöneldiklerinde kendine yabancılaşma deneyimi yaşamaktadır. Ancak uygulama öğretim elemanı ile yapılan görüşmelerde öğretmenlik anlayışlarını yeniden değerlendirip, gerçekçi ve esnek bir mesleki benlik geliştirerek yabancılaşmayla başa çıkmaları mümkün olmaktadır. Sonuç olarak, öğretmenlik uygulaması adaylar için mesleğe yabancılaşma oluşturma riski barındıran fakat uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmeninin doğru yönlendirme ve desteğiyle yabancılaşmayı aşma olanağı sunan dönüştürücü bir mesleki öğrenme alanı olma potansiyeli barındırmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Yabancılaşma, Öğretmenlik uygulaması, Öğretmen adayları, Mesleki kimlik, Nitel araştırma

Okulda Biyoiktidarın Mekânsal Olarak Yeniden Üretimi

Betül Kaş, Mediha Sarı

betulkaserdogan@gmail.com

Bu araştırmanın amacı, Michel Foucault'nun disiplin ve biyoiktidar kavramları bağlamında ilkokullardaki mekânsal düzenlemelerin normalliğin yeniden üretimindeki rolünün incelenemesidir. Çalışma, okul mekânını yalnızca eğitimin gerçekleştiği fiziksel bir çevre olarak değil; bedenleri dağıtan, davranışları düzenleyen, görünürlüğü artıran ve belirli özneleşme biçimleri üreten disiplinci bir iktidar teknolojisi olarak ele almaktadır. Araştırma nitel araştırma yaklaşımıyla yürütülmüş; veriler okul gözlemleri, derinlemesine görüşmeler ve doküman (Hayat Bilgisi Öğretim Programı ve Okul Öncesi Eğitimi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği) incelemeleri aracılığıyla elde edilmiştir. Veriler eleştirel söylem analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Analiz sonucunda "sınırlama ve dağıtım", "gözetim ve denetim mekanizmaları", "standartlaşma ve homojenleşme" ve "ideolojinin mekânsal tezahürü" olmak üzere dört tema oluşturulmuştur.

Araştırmanın bulguları, okul mekânının öğrencileri fiziksel olarak yerleştirmekten öte; onları sürekli görünür, denetlenebilir ve karşılaştırılabilir kılan bir disiplin düzeni ürettiğini göstermektedir. "Sınırlama ve dağıtım" teması altında okulun duvarlarla çevrilmesi, dersliklerin çerçevelenmiş alanlara dönüştürülmesi, öğrencilerin gelişim dönemlerine göre ayrılması ve öğretimin merkezî mekânı olarak sınıfın konumlandırılması, bedenlerin mekânsal olarak parçalanmasını ve kontrolünü sağlamaktadır. Müdür odasının üst katta konumlandırılması, makam düzeni ve belirli alanlara erişim kısıtlamaları ise idarî hiyerarşinin mekânsal olarak görünürleşmesine hizmet etmektedir.

"Gözetim ve denetim mekanizmaları" teması altında derslik kapılarındaki cam bölmeler, güvenlik kameraları, yöneticilerin stratejik yerleşimleri, U düzeni oturma planları, sıra çizgileri ve koridorların kontrolü gibi düzenlemelerin panoptik bir görünür-

lük rejimi oluşturduğu görülmüştür. Bu düzenlemeler yalnızca öğretmen denetimini kolaylaştırmamakta; öğrencilerin kendi bedenlerini ve davranışlarını sürekli denetlemelerine yol açan öz-denetim süreçlerini de üretmektedir. Böylece disiplin, yalnızca dışsal baskı yoluyla değil, öğrencilerin normları içselleştirmesi aracılığıyla işlemektedir.

Araştırmada ayrıca tek tip donanım kullanımı, mekân renklerinin standartlaştırılması, panolardaki içeriklerin kontrol edilmesi ve Millî Eğitim Bakanlığı mevzuatının mekânı düzenlemesi yoluyla okulun homojenleştirici bir işlev üstlendiği belirlenmiştir. Bunun yanında Atatürk köşeleri, şehitlik alanları, ibadet mekânları, geleneksel mimarî unsurlar ve okul isimleri tercihleri aracılığıyla ideolojik söylemlerin okul mekânına yerleştirildiği görülmüştür. Bu ideolojik mekânların, öğrencilerin üzerinde duygusal ve sembolik bir etki yarattığı belirlenmiştir. Okulun bulunduğu mahallenin sosyoekonomik yapısı ve okulun sahip olduğu fiziksel imkânlar ise mekânın sınıfsal ayrıcalıkları yeniden üreten bir unsur olarak işlediğini göstermektedir. Sonuç olarak çalışma, okul mekânının tarafsız bir fiziksel alan değil; normalliği üreten, bedenleri disipline eden ve toplumsal eşitsizlikleri yeniden üreten bir iktidar alanı olduğunu ortaya koymaktadır.

Key Words: Foucault, biyoiktidar, yeniden üretim

Öğretmen Adaylarının Öğretmen Yetiştirme Sistemi ile Mesleki Geleceklerine Yönelik Söylem ve Eylemleri

Beyza Kırdı Arpacı, İdris Şahin

beyzakirdii@gmail.com

Neoliberal eğitim politikaları, öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsünü ve öğretmen yetiştirme süreçlerinin niteliğini derinden sarsmaktadır. Türkiye'de öğretmen atama sistemindeki belirsizlikler, uzun bekleme süreleri ve mesleğin itibar kaybı; eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki kimliklerini ve gelecek beklentilerini doğrudan etkilemektedir. Bu koşullar altında öğretmen adaylarının düşündükleri ile söyledikleri ve yaptıkları arasındaki tutum ve yaşadıkları gerilim, eleştirel eğitim araştırmalarının önemli bir gündem maddesi haline gelmektedir.

Bu çalışma, öğretmen adaylarının öğretmen yetiştirme sistemi ve mesleki geleceklerine ilişkin söylem ile eylemlerini nasıl deneyimlediklerini anlamayı amaçlamaktadır. Bu temel sorudan hareketle araştırma şu sorulara yanıt aramaktadır Öğretmen adayları, öğretmen yetiştirme sistemi ve mesleki geleceklerine ilişkin söylem ile eylemlerini nasıl deneyimlemektedir? Öğretmen adayları bu süreci nasıl anlamlandırmakta ve tanımlamaktadır? Fakülte ortamında tepki vermek ya da susmak nasıl bir yaşantı olarak deneyimlenmektedir? Bu yaşantı öğretmen adaylarının mesleki kimliklerini ve gelecek beklentilerini nasıl etkilemektedir? Söz konusu sorular aracılığıyla araştırma, öğretmen adaylarının eğitim yapıları içinde konumlanma biçimlerini ve eleştirel farkındalıklarının söyleme ve eyleme ne ölçüde dönüştüğünü ortaya koymayı hedeflemektedir.

Araştırma, nitel araştırma yaklaşımıyla fenomenolojik desen çerçevesinde tasarlanmıştır. Çalışmanın katılımcılarını Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören son

sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenecek olup veri toplama aracı olarak uzman görüşüne dayalı geliştirilmiş yarı yapılandırılmış bireysel görüşme formu kullanılacaktır. Veriler tematik analiz yöntemiyle çözümlenecektir.

Araştırma, öğretmen adaylarının farkındalıklarından hareketle neden sınırlı bir eleştirel söylem ve eylemde bulunduklarını tartışmaya açarak bu durumun bireysel, sosyo-politik ve yapısal boyutlarını sorgulamaktadır. Öğretmen adaylarının algıladıkları durumun kendilerinde yarattığı şeyin, otoriter eğitim yapılarının ve neoliberal politikaların zihinler üzerindeki dönüştürücü etkisinin söylemlerine ve eylemlerine somut bir yansıması olduğu öngörülmektedir. Bu çerçevede çalışma, otoriter zamanlarda öğretmen kimliğinin, okul ve sınıf ortamının yeniden kurgulanmasına ilişkin tartışmalara eleştirel pedagoji perspektifinden katkı sunmayı ve öğretmen yetiştirme politikalarının yeniden değerlendirilmesine zemin hazırlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Sözcükler: öğretmen adayı, öğretmen yetiştirme, söylem, eylem, fenomenoloji, eleştirel pedagoji

60+ Tazelenme Üniversitesi Programının Psikolojik İyi Oluş ve Toplumsal Etkiler Açısından Değerlendirilmesi (Üçüncü Yaş Üniversitesi)

Buse Nur Uzun

bnuzun@ankara.edu.tr

Türkiye'de yetişkinlere yönelik geliştirilen eğitim programları çeşitlenmektedir. Bu bağlamda Tazelenme Üniversiteleri, yaşlı yetişkinlerin eğitim süreçlerine katılımını destekleyen yenilikçi ve alternatif bir model olarak öne çıkmakta, uluslararası düzeyde Üçüncü Yaş Üniversitesi uygulamalarıyla benzerlik göstermektedir. Bu kapsamda programın, bireylerin yalnızca sosyal ve bilişsel gelişimlerine değil, aynı zamanda psikolojik iyi oluşlarına ve sağlıklı yaşlanma süreçlerine olumlu katkılar sunduğu değerlendirilmektedir.

60+ Tazelenme Üniversitesi programına katılan yaşlı yetişkinlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri üzerindeki etkileri ve bu etkilerin toplumsal yansımalarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışma, doküman incelemesi ve ilgili literatür taramasına dayalı olarak hazırlanmış olup, yazarın yürütmekte olduğu doktora araştırması sürecinde edinilen genel gözlemlerden dolaylı olarak yararlanılmıştır.

Üçüncü Yaş eğitimi ya da Türkiye'deki adıyla Tazelenme Üniversitesi (TAÜ) Projesi 60 yaş ve üzeri yetişkinlerin, yükseköğretim düzeyinde eğitim sağlayan, hayat boyu öğrenmeyi temel alan bir sosyal sorumluluk projesidir. Türkiye'de 2016 yılında Akdeniz Üniversitesi Gerontoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. İsmail Tufan öncülüğünde ortaya çıkmıştır (Tufan ve ark., 2018).

Akdeniz Üniversitesinde kuruluş sürecinin ardından yaygınlaşarak gelişmiş ve günümüzde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti de

dahil olmak üzere 20 Tazelenme Üniversitesi aktif olarak eğitim vermektedir. Bunun yanı sıra yeni dönemde eğitim hazırlıklarını sürdüren kampüslerin de bulunduğu görülmektedir.

Yetişkin öğrenenlerin eğitime katılımı, sosyal etkileşimi arttırarak psikolojik iyi oluş düzeyleri üzerinde olumlu etkiler yaratmakta ve depresyon ile yalnızlık gibi sorunlarla baş etmelerine katkı sağlamaktadır (Berkman ve Glass, 2000). Bu açıdan 60+ Tazelenme Üniversitesi projesi, bireysel gelişimi desteklemenin yanı sıra toplumsal gelişimi destekleyen bir yapı olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye'de faaliyet gösteren 60+ Tazelenme Üniversitesine katılım sağlayan yetişkinlerin proje kapsamında iyi oluş hallerine desteklediği ve bu yönüyle toplumsal yükün azalmasına katkı sağlayan bir proje olduğu değerlendirilmektedir. Bu çalışmanın, yetişkin eğitimi alanına katkı sağlaması ve 60+ Tazelenme Üniversitesinin toplumsal çıktılarının daha görünür hale getirilmesine destek olması beklenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Tazelenme Üniversitesi, Yaşam Boyu Öğrenme, Psikolojik İyi Oluş, Toplumsal Katkı

Tekstil İşçilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi

Büşra Yılmaz, Erdal Küçüker, Gülay Aslan

bsrylmaz98@gmail.com

Ağır ekonomik, siyasal, toplumsal ve kültürel sorunlardan en fazla kadınlar etkileniyor. Kadınlar, özel ve kamusal yaşamda bir taraftan herkesi etkileyen sorunlarla baş etmeye çalışırken, diğer yandan ataerki ile mücadele ediyor. Kadınlara biçilen roller zamana ve mekâna göre değişkenlik gösterse de genellikle erkek egemenliğini pekiştirecek ölçüdedir. Ataerkil kültürün hüküm sürdüğü toplumlarda kadınlara atfedilen roller erkekle eşit olmayan bir konumda yer alıyor. Bu eşitsizlikler kadınları, eğitim, istihdam ve toplumsal yaşamın birçok alanında ikincil planda kalmaya zorluyor (Göğüş Tan, 2017; Gültekin, Güneş, Ertung ve Şimşek, 2013). Eğitim kurumları, bireylerin toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumlar geliştirilmesinde ve üretmesinde önemli bir işleve sahiptir. Cinsiyet eşitsizliğini vurgulayan algı ve davranışlar toplumsal süreçler içinde oluşur ve eğitim düzeyi, bu algıların geliştirilmesi ve kalıcı hâle gelmesinde etkili rol oynar (Sayılan, 2012). Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine maruz kaldığı alanlardan birisi de çalışma yaşamadır. İstihdam alanında kadınların işgücüne katılımı oldukça düşüktür ve genellikle düşük ücretli, güvencesiz ve kayıt dışı işlerde çalışmak zorunda bırakılırlar. Kadınların yoğun olarak istihdam edildiği işkollarından biri dokuma, hazır giyim ve deri (tekstil) işkoludur. Bu araştırmanın amacı, tekstil işkolunda çalışan farklı eğitim düzeylerine sahip kadın ve erkek işçilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılarının incelenmesidir. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilecektir. İlişkisel araştırmalar, bir grubun bir veya daha fazla özelliğini, birlikte hangi düzeyde değiştiğini keşfetmek için kullanılır. Değişkenler arasındaki ilişkiler istatistiksel tekniklerle gösterilir (Özdemir & Doğruöz, 2023). Katılımcıların, toplum-

sal cinsiyet rolleri tutumlarını belirlemek amacıyla Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği, eğitim düzeylerine ilişkin bilgiler için ise araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılacaktır. Araştırmanın veri toplama süreci devam ettiğinden, bulgular ve sonuç kısmına özette yer verilememiştir

Anahtar Sözcükler: Toplumsal cinsiyet, tekstil işkolu, eğitim düzeyi

Kent Müzelerinde Katılımcı Eğitim Faaliyetlerinin Eleştirel Analizi

Cansen Deniz Büke, Gazanfer Kaya

denizcansen28@gmail.com

Müzeler, sergileme ile özdeşleştirilen mekanlar olarak görülmekle birlikte, yalnızca bu işleviyle sınırlandırılamazlar. Günümüzde müzeler, katılımcı ve öğrenme odaklı kurumlar olarak yeniden tanımlanmaktadır. Özellikle kent müzeleri, kentsel hafızanın üretimi ve yeniden yorumlanması sürecinde eğitim faaliyetleri aracılığıyla aktif bir rol üstlenirler. Bu çalışma, kent müzelerinde yürütülen katılımcı eğitim faaliyetlerini eleştirel bir perspektiften incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, katılımcı müzecilik ve eleştirel pedagoji tartışmalarını ilişkisel olarak değerlendiren kuramsal bir çerçeve sunmaktadır. Çalışmada, katılımın müzelerdeki eğitim faaliyetlerinin sıklıkla "erişim" ve "etkileşim" düzeyinde kaldığı; buna karşılık karar alma süreçlerine ve bilgi üretimine yönelik derin katılım biçimlerinin sınırlı olduğu ileri sürülmektedir. Bu bağlamda, katılımcı eğitim faaliyetlerinin çoğu zaman kurumsal sınırlar içinde şekillendiği ve güç ilişkilerinden bağımsız olmadığı tartışılmaktadır. Söz konusu durumlar katılımcı müzelerin eğitici potansiyelinin tam anlamıyla gerçekleşmesine ket vurmaktadır. Türkiye ve dünyadan seçilen örnekler üzerinden yapılan değerlendirme, kent müzelerinde eğitim faaliyetlerinin çoğunlukla temsil, aidiyet ve katılım söylemleri etrafında şekillendiğini; ancak farklı toplumsal grupların bilgi üretim süreçlerine eşit düzeyde dahil edilmediğini ortaya koymaktadır. Söz konusu durum, müzelerin demokratikleşme iddiası ile pratikleri arasında bir gerilim oluşturmaktadır. Bu çalışmada katılımcı eğitim faaliyetlerinin yalnızca pedagojik değil, aynı zamanda politik bir alan olarak ele alınması gerektiğini savunmaktadır. Dolayısıyla müzelerde öğrenmenin sosyal ve kültürel bağlamdan ayrı düşünülemeyeceğini vurgulanmakta ve de eğitim programlarının eleştirel bir yaklaşımla yeniden değerlendirilmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. Sonuç olarak bu çalışma, kent müzelerinde katılımcı eğitim pratiklerinin daha

kapsayıcı, eleştirel ve dönüştürücü bir yapıya kavuşturulması için kuramsal ve pratik öneriler sunarak literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Sözcükler: Kent Müzeleri, Eleştirel Pedagoji, Katılımcı Müzecilik, Müzede Eğitim

Utopian Pathways: Reimagining Socially Just Higher Education

Carla Briffett-Aktaş

carlamarie.briffettaktas@deu.edu.tr

Social justice discourse in higher education (HE) commonly adopts a future-oriented disposition shaped by past educational struggles, development, and scholarly inquiry. This paper argues that socially just HE work remains implicitly utopian yet undertheorized, and proposes that 'utopia as method' (Levitas, 2013) can serve as a framework to explicitly structure future-oriented educational reimaginings.

Utilising 'utopia as method' to guide education towards its idealised future begins with the mode of archaeology, where scholars piece 'together the images of the good society' (p. 153). This involves examining our current and past societal 'worlds', understanding their historical significance and development, critiquing them, and problematising our institutions and societies. The second mode of ontology, 'addresses the question of what kind of people particular societies develop and encourage' (Levitas, 2013, p. 153). Framed as a process of 'becoming' (Levitas, 2013, pp. 180-181), the person should be considered in a continuous state of change and transformation that is shaped by social, institutional, and educational contexts. The third mode of architecture is where 'the imagination of potential alternative scenarios for the future' (Levitas, 2013, p. 153) occurs. This mode is focused on 'world-building', including explorations of what human flourishing means and how we can achieve it and 'describing its social institutions' (Levitas, 2013, p. 197). Architecture can begin small (e.g., classroom practice) and expand over time (e.g., creating new educational structures). To move from an imagined future to pathways of action, Wright's (2020) transformation types can complement these modes.

Wright (2010) suggests three types of transformation. Ruptural transformations require a 'direct confrontation and political stru-

ggles' to change institutional structures (Wright, 2007, p. 6). In contrast, interstitial transformations are based on 'incremental modifications of the underlying structures' (Wright, 2010, p. 321), while symbiotic transformations require collaboration with the institutions in power to solve problems while expanding 'the scope of social empowerment' (Wright, 2007, p. 6). Complete ruptures of educational systems and institutions are unlikely. However, interstitial and symbiotic transformations may be more accessible pathways to change.

Integrating utopian methodology with educational reimaginings of socially just futures, this paper argues for the explicit use of archaeology, ontology, and architectural modes within HE discourse to help contextualise current work and help establish future directions. By making the implicit futures of social justice work explicit, this framework strengthens the field's theoretical and philosophical foundations, enabling scholars to move toward more reflective, reflexive, imaginative, and socially just educational reimaginings.

Key Words: utopia as method, socially just higher education, education reimaginings

Sınıfın Dili, Dilin Sınıfı: Çokdilli Eğitim ve Özgürleştirici Pedagoji

Cemil Güneş

dilken1308@gmail.com

Modern ulus-devletler büyük ölçüde tek dil, tek kimlik ve tek vatandaşlık anlayışı etrafında örgütlenmiş; dilsel farklılıkları ise pedagojik ve toplumsal bir zenginlikten çok yönetilmesi gereken bir sorun olarak ele almıştır. Eğitim sistemleri bu sürecin en önemli araçlarından biri olarak işlev görmekte; egemen dilin ve kültürün yeniden üretildiği ideolojik alanlar haline gelmektedir. Çokdilli toplumlarda okul dili ile öğrencilerin anadili arasındaki mesafe, özellikle farklı anadillere sahip öğrencilerin öğrenme süreçlerine katılımını sınırlandırmakta ve eğitimsel eşitsizlikleri derinleştirmektedir. Bu bağlamda dil yalnızca iletişimsel bir araç değil; aynı zamanda toplumsal eşitsizliklerin, kültürel tahakkümün ve hegemonik yurttaşlık biçimlerinin yeniden üretildiği siyasal ve pedagojik bir alan olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışma, eleştirel pedagojik ve antikolonyal literatüre dayanan kavramsal bir tartışma olarak tasarlanmıştır. Çalışmada çokdilli eğitim, dil politikaları, toplumsal sınıf ve kimlik ilişkisine dair kuramsal literatür ile Türkiye'de anadili temelli eğitim alanındaki çalışmalar birlikte değerlendirilerek eleştirel bir çözümleme yapılmaktadır. Çalışma, "sınıf" kavramını hem pedagojik mekân hem de toplumsal ilişki olarak birlikte ele almakta; eğitim alanındaki dil politikaları ile sınıfsal ve kültürel eşitsizlikler arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Ancak burada sınıf yalnızca ekonomik konumlarla tanımlanan indirgenmiş bir kategori olarak değil; kültürel deneyimler, kimlikler, aidiyetler ve gündelik yaşam pratikleriyle kurulan tarihsel bir toplumsal ilişki olarak ele alınmaktadır. Sınıfsal deneyim kültürel ve dilsel boyutlardan bağımsız düşünülemez.

Çalışma, uzun süredir dolaşımda olan "sınıfın sonu" mitinin eleştirisinin tek başına yeterli olmadığını savunmaktadır. Özellikle dilsel hegemonyanın belirleyici olduğu kolonyal ve postkolon-

yal bağlamlarda, kimlik mücadelelerinin tali olduğu yönündeki yaklaşımın da reddedilmesi gerekmektedir. Antikolonyal pedagojiler açısından dil, yalnızca kültürel aidiyetin değil; sömürgeleştirme, dışlanma ve siyasal tahakküm ilişkilerinin merkezinde yer almaktadır. Bu nedenle anadili mücadelesi yalnızca kültürel tanınma talebi değil; aynı zamanda sınıfsal ve siyasal bir mücadele alanıdır.

Türkiye'de eğitimin büyük ölçüde Türkçe üzerinden örgütlenmesi, Kürtçe başta olmak üzere farklı anadillerin sınıf içinde görünmezleşmesine neden olmakta; bu durum öğrencilerin sınıf içi katılımını, aidiyet duygusunu ve öğrenme süreçlerine özne olarak dahil olma imkanlarını sınırlamaktadır. Anadilinin eğitim süreçlerinden dışlanması, bazı dilsel repertuarları değersizleştirirken bazılarını "meşru" dil biçimleri olarak öne çıkarmaktadır.

Bu çalışma, özgürleştirici pedagojinin toplumsal sınıf kadar kimliği de eğitim süreçlerine davet etmek zorunda olduğunu ileri sürmektedir. Özgürleştirici pedagojinin ifade ettiği biçimiyle öğrencilerin kendi dilleriyle dünyayı adlandırabilmesi, özgürleştirici eğitimin temel koşullarından biridir. Bu nedenle yeni bir özgürleştirici eğitim hegemonyasının hem sınıfsal eşitsizlikleri hem de dilsel-kültürel tahakküm ilişkilerini birlikte ele alması gerekmektedir. Bu bağlamda çokdilli eğitim, otoriter ve tekçi eğitim rejimlerinde sınıfı yeniden düşünmek için eleştirel ve antikolonyal bir imkân sunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Çokdilli eğitim, özgürleştirici pedagoji, sınıf, dilsel hegemonya, anadili.

Erken Çocukluk Eğitiminde Barış Eğitimi Algısı: Öğretmen Söylemlerinin Galtung'un Negatif/Pozitif Barış Çerçevesinde Eleştirel Analizi

Cemre Özcan, Serap Duman, Gülümser Gültekin Akduman

cemrediro@gmail.com

Bu araştırmanın amacı,okul öncesi öğretmenlerinin Galtung'un barış eğitimi kavramsallaştırmasına ilişkin görüşlerini belirlemektir.Araştırma,nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik (olgubilim) desen kullanılarak gerçekleştirilmektedir.Çalışma grubu,amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen,Ankara'nın Altındağ ilçesinde görev yapan 10 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır.Görüşme yönteminin kullanıldığı veri toplama sürecinde veriler,araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme soruları aracılığıyla toplanmaktadır.Elde edilen veriler araştırmacılar tarafından içerik analizi ile çözümlenecektir.Verilerin çözümlenmesinde Galtung'un pozitif barış ve negatif barış kavramları esas alınmıştır.Araştırma devam ettiği için bulgu,sonuç ve öneriler daha sonra eklenecektir.Çalışma kapsamında öğretmenlerin barış eğitimini,yalnızca şiddetsizlik,-kavgasızlık ve uyum gibi "negatif barış" unsurlarıyla mı yoksa adalet,eşitlik,hak,farklılıkların tanınması ve yapısal şiddetin sorgulanması gibi "pozitif barış" boyutlarıyla mı tanımladığı;-sınıf içi uygulamalarında barış eğitimini sadece bir çatışma çözme yöntemiyle mi sınırlandırdığı,yoksa dönüştürücü ve hak temelli bir pedagojik pratik olarak mı kurduğu eleştirel bir yaklaşımla tartışılacaktır.Araştırma,nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik (olgubilim) desen kullanılarak tasarlanmıştır. Fenomenolojik çalışmalar,birkaç kişinin bir fenomen veya kavramla ilgili deneyimlerinin ortak anlamını keşfeder(Creswell, 2021, s.79).Bu araştırmada fenomenolojik yaklaşım tercih edilerek öğretmenlerin barış eğitimi kavramına yönelik ortak deneyimlerinin ve bu deneyimlerin özünün derinlemesine keşfedilmesi amaçlanmıştır.Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnek-

leme yöntemi kullanılmış ve Ankara'nın Altındağ ilçesinde görev yapan 10 okul öncesi öğretmeni çalışma grubunu oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilip uzman görüşleri ile güncellenen yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmaktadır.Bu formlar,standartlaştırılmış açık uçlu sorular içererek katılımcıların deneyimlerini ve bakış açılarını detaylı bir şekilde ifade etmelerine olanak tanımaktadır (Turner,2010).Görüşmeler,Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu ve Milli Eğitim Bakanlığından gerekli onay ve yasal izinler alınarak öğretmenlerle yüz yüze gerçekleştirilmektedir.Nitel araştırmada veri analizi,analiz için verilerin hazırlanması ve organizasyonunu,verileri kodlamayı ve kodların bir araya getirilmesiyle temalara indirgemeyi ve son olarak da veriyi şekiller, tablolar ya da bir tartışma halinde sunmayı içermektedir(Creswell,2021.s182). Araştırmada toplanan veriler araştırmacılar tarafından içerik analizi ile incelenmektedir.Veriler,hazırlanıp kağıda aktarılmakta ardından kodlanarak kodlar bir araya getirilip temalara indirgenmektedir.Son aşamada bu temalar Galtung'un negatif ve pozitif barış çerçevesi bağlamında Freire,Bajaj ve Alfonso'nun görüşleri ile analiz edilerek tartışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: erken çocukluk eğitimi, eleştirel barış eğitimi, negatif barış, pozitif barış.

Üniversite Müzesinde Gönüllülük: Katılım, Kamusallık ve Pedagojik İlişki

Ceren Güneröz, Gamze Uyanıker, Safiye Fatıma Gemalmaz Baş

uyaniker.g@gmail.com

Araştırma, Ankara Üniversitesi Oyuncak Müzesi'nin uzun süreli gönüllülük modelini açıklayıcı sıralı karma yönteme dayanarak incelemektedir. 2016–2026 yılları arasında müzede gönüllü olarak yer alan 51 kişiden elde edilen veriler kullanılmış; nicel aşamada gönüllülüğün yapısal örüntüleri betimsel istatistiklerle çözümlenmiş, nitel aşamada ise açık uçlu yanıtlar Braun ve Clarke'ın yansıtıcı tematik analiz yaklaşımıyla değerlendirilmiştir (Braun ve Clarke, 2006; 2019). Araştırma, müze gönüllülüğüne ilişkin araştırmaların çoğunlukla motivasyon, memnuniyet, kurumsal destek ve kısa süreli katılım biçimlerine (Orr, 2006; Holmes ve Smith, 2012); müze–kamusal alan literatürünün ise daha çok ziyaretçi ve topluluk katılımına (Vårheim ve Skare, 2022) odaklanması sorunundan hareket etmektedir. Bu çift yönlü eksiklik, üniversite müzesindeki gönüllülerin pedagojik ve iletişimsel rollerini görünmez kılmakta; bu roller ile uzun vadeli kamusal özneleşme süreçleri arasındaki ilişkiyi yeterince açığa çıkarmamaktadır.

Bu çerçevede çalışma, gönüllülük emeğini merkeze alarak gönüllülüğün, kamusallığın ve pedagojik ilişkinin belirli biçimlerde üretildiği bir katılım zemini olarak ele alınma olanağını incelemektedir. Çalışmada katılım kavramı, her kurumsal rol alışın ya da her katılım biçiminin kendiliğinden kamusal görünürlük, söz alma ve iletişimsel-pedagojik bir alan üretmediği varsayımından hareketle kullanılmaktadır. Buna göre kamusal alan, ortak kullanılan fiziksel bir mekânın ya da kurumsal bir yapının ötesinde; farklı öznelerin söz alabildiği, muhakeme yürütebildiği, yorum geliştirebildiği ve birbirlerinin varlığı karşısında sorumluluk üstlenebildiği ilişkisel bir inşa biçimi olarak düşünülmektedir (Barrett, 2011). Katılım da bu bağlamda, yalnızca dâhil olma ya da görev üstlenme değil; kamusal ilişkinin kurulmasına etkide bulunabilen nitelikli bir özne konumu olarak düşünülmektedir.

Araştırmanın bulguları, Ankara Üniversitesi Oyuncak Müzesi'ndeki gönüllülük yapısının geçici ya da ikincil bir destek biçimi olmadığını, kurumsal olarak süreklilik kazanmış bir model oluşturduğunu göstermektedir. Gönüllüler bu yapı içinde, müze içindeki pedagojik ilişkilere, ziyaretçiyle kurulan etkileşime ve ortak öğrenme süreçlerine müdahil olan iç aktörler hâline gelmektedir. Bu da üniversite müzesini, sergileme işleviyle sınırlı bir kültürel kurum olmaktan çıkarıp katılım, karşılaşma, görünürlük ve ortak anlam üretimi üzerinden kamusallaşan yarı-formel bir öğrenme ve oluşum alanı olarak düşünmeyi mümkün kılmaktadır. Bu yönüyle çalışma, müze gönüllülüğünü yardımcı emek ya da kısa süreli katılım meselesi olmaktan çıkararak, zaman içinde derinleşen ve kurumsal ilişkiler içinde şekillenen bir katılım süreci olarak kavramsallaştırmaktadır. Aynı zamanda eleştirel pedagoji tartışmaları çerçevesinde kamusal alanın imkânını, kurumsal ilişkiler, katılım biçimleri ve ortak deneyim alanları üzerinden yeniden düşünmeye açabilir.

Anahtar Sözcükler: Üniversite Müzesi, Gönüllülük, Katılım, Kamusallık, Pedagojik İlişki

In the Shadow of the Centralized Curriculum: The Language of the Program, the Reality of the Classroom

Coşkun Küçüktepe, Üyesi Orhan Yiğitoğlu, Fatma Keleş

coskun.kucuktepe@iuc.edu.tr

Critical pedagogy underscores that education is inherently political; thus, curricula are hegemonic structures reproducing power relations, dominant ideologies, and social inequalities rather than neutral documents (Apple, 2019). This tradition defines schools as battlegrounds for social classes, cultural capital, and mechanisms of power (Freire, 1970), especially as global capitalism's authoritarian tendencies align education with capital and state interests (Giroux, 1988). Reflecting this, the Century of Türkiye Education Model (CoTEM) 9th-grade English curriculum promises flexibility, critical thinking, and student-centeredness on paper (MoNE, 2025). However, centralized surveillance and classroom limitations contradict these discourses. Freire's (1970) concept of verbalism linguistic claims detached from action explains this gap between emancipatory rhetoric and rigid field structures. Decoding the ideological references of this hidden curriculum (Apple, 2019) while mapping the limits of teacher autonomy and revealing transformative intellectual pockets of resistance (Giroux, 1988) constitutes the significance of this study. Since foreign language curriculum evaluations usually remain limited to language skill acquisition or program evaluation dimensions (Çelik & Büyükalan-Filiz, 2018), critical studies are substantially scarce. Accordingly, this study delves deeply into English teachers' experiences regarding the CoTEM 9th-grade curriculum from a critical pedagogy perspective, addressing four research questions:

- What are English teachers' general views and experiences regarding CoTEM?

- How do they experience its actual impacts on autonomy, critical thinking, equity, and democratic participation?
- What structural, temporal, and discursive difficulties do they encounter during the implementation process?
- How are teachers' transformative potentials and pockets of resistance shaped against these curriculum constraints?

Method

To uncover teachers' experiences and the meanings they attribute to them, this study was conducted within the qualitative research paradigm, adopting the phenomenological design (Creswell & Poth, 2018). Through purposive criterion sampling, participants were selected based on two requirements: actively teaching English to 9th-grade classes and being employed in institutions affiliated with MoNE. In alignment with these criteria, seventeen English teachers participated. A semi-structured interview form, finalized following pilot testing and expert opinions from five academicians, was used as the data collection tool. The interviews were transcribed from audio recordings and analysed through content analysis using MAXQDA 2024 software. Freire's (1970) critical pedagogy theory, Giroux's (1988) concept of the transformative intellectual, and Apple's (2019) hidden curriculum discussions formed the theoretical framework, focusing on key dynamics such as power relations, ideology, autonomy, equity, and cultural representation.

Results

Based on codes derived from teachers' responses and integrated with critical pedagogy concepts, five distinct themes emerged: limitations of the promise of flexibility, structural inequality, pedagogical pressure, hidden ideology, and the discourse-practice gap. The findings indicate that the curriculum's promises are heavily constrained by top-down mechanical structures, severe time pressure, and textbook-exam mismatches that revive the banking model of education and deepen school-type inequalities. Ultimately, it was concluded that reducing critical literacy to tech-

nical skills and narrowing differentiation cause a distinct lack of praxis, alienating teachers from their transformative agency and reducing them to mechanical implementers despite emerging pockets of student resistance.

Key Words: banking model of education, Century of Türkiye Education Model (CoTEM), critical pedagogy, curriculum evaluation, English language curriculum

"Sınıf"tan "Sınıf"a Eleştirel Pedagoji: Otoriter Zamanlarda Sendikal Eğitimleri Yeniden Düşünmek

Çağrı Kaderoğlu Bulut

cagrikaderoglu@gmail.com

Bu çalışma, çağdaş eleştirel eğitimin en temel yapı taşlarından biri olan "sınıfı yeniden kurgulama" çağrısını, geleneksel kurumsal dersliklerin (classroom) mekansal, fiziki ve kurumsal sınırlarının ötesine taşımayı hedeflemektedir. Çalışma, bu çağrıyı toplumsal sınıf (class) eksenli makro bir düzleme yerleştirerek doğrudan işçi sınıfı eğitimlerine ve sendikal pedagoji pratiklerine odaklanmaktadır. Otoriter neoliberal yönetim pratiklerinin sendikal örgütlenmeyi yapısal, yasal ve fiili mekanizmalarla baskıladığı, kazanılmış kamusal hakları tasfiye ettiği ve emeği güvencesizleşme rejimleri üzerinden esnekleştirdiği günümüz konjonktüründe, işçi sınıfının entelektüel, kültürel ve politik donanımının mevcut durumu kritik bir önem taşımaktadır. Zira hegemonik mekanizmalar, rıza üretimini süreklileştirmek adına sınıfsal çelişkilerin üstünü örtmekte ve kolektif direnç odaklarını çeşitli biçimlerde zayıflatmaktadır. Bununla birlikte, mevcut sendikal yapılar tarafından yürütülen geleneksel sendikal eğitim pratikleri de profesyonelleşme ve sendikal bürokratikleşme gibi basınçlar neticesinde kurumsal olarak erozyona uğramaktadır. Söz konusu bu eğitimler, günümüzde genellikle dar teknik, hukuki ve mevzuata dayalı sınırlarla yapılandırılmakta, biçimsel olarak da egemen iletişim modellerinin tek yönlü ve nesneleştirici kodlarını taşımaktadır. Dolayısıyla toplumsal ve yapısal dönüşümü hedefleyen eleştirel, politik ve dönüştürücü niteliğini büyük ölçüde yitirmektedir.

Eleştirel ekonomi-politik yaklaşım ile eleştirel pedagoji literatürünün kavramsal araçlarını birarada değerlendiren bu bildiri, sendikal eğitimleri, toplumsal tahakküm biçimlerine karşı sınıf bilincinin hegemonya karşıtı bir dille, kolektif bir anlayışla ve diyalojik yöntemlerle yeniden üretildiği alternatif kamusal

mekanlar ve özgürleştirici pratikler olarak yeniden tartışmaya açmaktadır. Bu doğrultuda çalışmada, işçi eğitimlerinin içeriğinin salt pragmatik, teknokratik ya da araçsal modellerle şekillendirilmek yerine sermaye politikalarını, ideolojik aygıtları ve hegemonik rıza üretim mekanizmalarını deşifre eden, kolektif pratikleri ve toplumsal adalet vurgusunu merkeze alan bütüncül bir "eleştirel sendika ve siyaset okuryazarlığıyla" nasıl yeniden donatılabileceği sorgulanmaktadır. Bu kapsamda sendikal eğitimlerin temel sorun alanları, kurumsal sınırları ve politik imkanları yapısal bir analize tabi tutulmaktadır.

Sonuç olarak bildiri, işçi sınıfına ilişkin alternatif kuramsal ve pratik eğitim arayışlarını güncel mücadeleler ışığında ele almakta, bu arayışların otoriter zamanlarda işçi sınıfının kolektif eylem pratiklerini, sınıf bilincini ve örgütlü mücadelesini yeniden canlandırmadaki dönüştürücü potansiyelini tartışmaya açmaktadır. Bildirinin, bu alandaki kolektif çabalara küçük de olsa bir katkıda bulunması umulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Sendikal Eğitim, Sendikal Okuryazarlık, Eleştirel Pedagoji

Kültürel Çalışmaların Eğitim Pedagojisinin Açmazları ve Eleştirellik

Çiler Dursun

cilerdursun@gmail.com

İletişim ve medya çalışmaları alanında eleştirel geleneğin 1960'lar sonrasındaki güçlü bir kolu haline gelen ve Marksist ideoloji kuramlarından beslenen kültürel çalışmalar alanı, aynı zamanda klasik Marksist ideoloji kuramının insana, sınıfa ve toplumsallığa dair ön kabullerini de gözden geçirerek, toplumsal müdahalelerini ağırlıklı olarak epistemik bir çerçevede gerçekleştirmiştir. Alan içinde çalışanların kendilerini "epistemik gerilla" olmak veya "yapı çözümcü" olmak ile karakterize ettiği konumların gücü, aradan geçen elli yıllık süre sonrasında üstelik alanın ya da bu yaklaşımların içinden olanların ciddi eleştirileriyle yüzleşmektedir.

Kültürel çalışmaların, metin çözümlemesi, alımlama çalışmaları ve üretim süreçleri çözümlemelerinde kapitalizmin toplumsal ilişkiler dünyasının en mikro süreçlerine ve anlarına varıncaya kadar çok şeyi sergilediği konusunda medya ve iletişim çalışanlarının kuşkusu bulunmamaktadır. Ancak gündelik yaşam pratiklerini de içine alan bir genişlikte kavranan kültürel metinlerin analizlerinin, birer politik müdahale biçimi olarak başlangıçtan itibaren elde ettiği ağırlığın sonuçları, artık tartışmaya açıktır. Kültürel çalışmalar alanının yaklaşık elli yıllık kurumsallaşması boyunca toplumsal eşitsizlik ve sömürü ilişkilerinin üstesinden gelinmesine yönelik başlangıç döneminde ortaya koyduğu güçlü politik düzlemin neden gerçekleşmediği, son on yıldır medya ve iletişim eğitimi literatüründe sorgulanmaya başlanmıştır. Gerçekten de dünyanın hemen bütün bağlamlarında, kültürel çalışmalar alanında gelişen radikal epistemik düzlem, praksis olarak irade, eylem, harekette karşılığını bulacağı bir dönüşüme erişememiştir. Kısacası bu alanda üretilen bilgi, kapitalizmi veya burjuvazinin dünyasını alt üst edememiştir.

Burada Kültürel Çalışmalar alanının elli yılı aşan akademik eğitim pedagojisi anlayışının ne olduğu, kurumsallaşmış ve liberal akademik dünyada bu sistematiğin hangi sınırlara çarptığı tartışmaya açılarak, eleştirel eğitim pedagojisi ile olan müzakeresi gözden geçirilecektir. Kültürel çalışmalar alanının, diğer bütün eleştirel akademik çalışma alanlarında olduğu gibi, üniversitelere nüfuz eden bir "değer rejimi" ile sakatlandığından hareketle, alana başından itibaren hakim olan kurumsallaşmış akademik iktidar sistemlerinin "dışında" ya da "marjında" kalamadığını öne süreceğim. Bu iddiayı güçlendiren bir etnografik deneyim niteliğindeki ve yıllardır verdiğim Kültürel Çalışmalar lisansüstü derslerine dair gözlemlerimi, bir örnek olay olarak ele alacağım. Hakikat rejimlerine karşı çıkabilmenin olanağının, özellikle üniversite zemininde biraraya gelen öğrenen ve öğreten arasındaki iktidar ilişkilerinde asgari çözülmelerle kurulabileceğini öne süreceğim.

Anahtar Sözcükler: kültürel çalışmalar, eleştirel pedagoji, iletişim eğitimi

Mesleki Eğitim Merkezlerinin (MESEM) Ekonomi Politiği: Türkiye'de Çocuk ve Genç Emek Gücünün Oluşumunun Niteliği

Denizcan Kutlu

dkutlu@nku.edu.tr

Bu çalışma, Mesleki Eğitim Merkezlerini (MESEM) dünya ve Türkiye kapitalizminin neoliberal dönüşümü ve Türkiye'nin 2000'li yıllarda içinden geçmekte olduğu muhafazakâr, otoriter ve yeni Osmanlıcı siyasal ilişkileri bakımından ele alacaktır. MESEM'ler son zamanlarda, özellikle çocuk ve genç işçi cinayetleriyle birlikte gündeme gelmekte, bu gündemin de etkileriyle pedagojik nitelikleri açısından da tartışılmaktadır. Bu çalışma, bir eğitim kurumu olarak MESEM'leri pedagojik nitelikleri açısından sonuçlara varacak şekilde; ancak esas olarak sosyal politikalar ile emek gücü ve sınıf oluşumu bağlamında konu edinecektir. Çalışmada, bu bağlam Türkiye'nin Osmanlı referanslı ve usta-çırak ilişkisi ile Ahilik geleneğine kadar uzanan güncel eğitim politikalarıyla ilişkilendirilecektir. Bu ilişkilendirme alanı, çalışmanın ekonomi politik analizinin tamamlayıcı yönünü oluşturmaktadır. Alan yazın taramasına dayalı olarak yapılan çalışmada MESEM'ler, tarihsel bağlamda sermaye birikimi ve ucuz emek gücü çalıştırma stratejisiyle birleşecek şekilde yoksul haneler; güncel bağlamda ise neoliberal eğitim, işçileştirme ve işçi sınıfının yeniden üretimi, çalışma koşulları ve etkileri açısından ele tartışılacaktır. MESEM'ler, her sınıf düzeyinde öğrencilerin 4 gün işyerlerinde teknik eğitim, 1 gün ise teorik eğitim aldığı, eğitimin %11 akademik dersler, %13 teorik meslek dersleri ve %76 işletmelerde mesleki eğitim şeklinde ağırlıklandığı, dört yıllık örgün mesleki ve teknik ortaöğretim kapsamına bir model görünümündedir. Bu sunulan görünüme karşın, araştırma sonuçları MESEM'lerin kapitalist üretim ve işgücü piyasasının ihtiyaçlarına göre şekillenmiş erken yönlendirme ve eleme odaklı neoliberal bir model olduğunu ortaya koymaktadır. MESEM'ler

işsiz ve çalışan yoksul aileler için kısa vadeli bir hayatta kalma stratejisine dönüşmüş ve erken işçileştirme ile sınıfsal konumun yeniden üretimini var eden bir mekanizma olarak vücut bulmuştur. MESEM'lerde ücretler, çalışılan gün sayısı, çalışma saatleri, meslek alanlarının dışında çalışma, izinlerin kullandırılması, fiziksel ve psikolojik şiddet, işyeri yemekleri, denetimler ve ulaşım açısından mevzuat dışı pek çok uygulama ve olumsuz şartlarla birlikte var olmaktadır. Bu yapı, işçi sağlığı açısından yaralanmalı ve ölümlü iş kazaları şeklinde dramatik sonuçları beraberinde getirmiştir. MESEM'li çocuklar ve gençler her açıdan olumsuz çalışma ve yaşam şartlarını deneyimlemektedir. Bu tablo, Türkiye'de emek gücünün ve sınıf oluşumunun bir yüzüdür. MESEM'ler de çalışma merkezli, çocukların okulla bağının koptuğu, kamusal eğitim örgütlenmesinin bizatihi devlet eliyle yok edildiği, eğitim vasfını yitirmiş, işsiz ve çalışan yoksul konuma yine işverenlerce itilmiş hanelerin düşük ücretli, yetersiz gelirli çalışma ve yaşam şartlarını destekleyen bir ekonomik strateji olarak tarihsel niteliğine kavuşmaktadır. Bütün bu yapı, 2000'li yılların özgün siyasal iktidar ilişkileri altında, eğitim politikaları açısından usta-çırak ilişkisine dayanan ahilik kültürü ve kahramanlık, cömertlik, sabır gibi geleneksel değerlerle yüklü fütüvvet geleneğiyle ilişkilendirilmektedir.

Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesinde Süreklilik: TÖB-DER'in Tarihsel Konumu

Derya Kaya Bayçu

deryakayabaycuu@gmail.com

Bu çalışma, Türkiye'de öğretmen örgütlenmesinin tarihsel gelişimini, TÖB-DER örneği üzerinden süreklilik ve dönüşüm ekseninde incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, Encümen-i Muallimîn'den başlayarak Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu (TÖDMF) ve Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) aracılığıyla TÖB-DER'e uzanan örgütsel hattı, tarihsel bağlamı içinde ele almaktadır. Çalışma, TÖB-DER'i idealize eden ya da eleştirel yargılar üreten bir yaklaşım yerine, örgütün kendi söylemi ve pratiklerini birincil kaynaklara dayalı olarak betimleyici bir çerçevede analiz etmektedir. TÖB-DER, 12 Mart 1971 sonrasında sendikal faaliyetlerin sınırlandırıldığı bir ortamda, öğretmenlerin örgütlenme ihtiyacına dernek formu içinde yanıt veren bir yapı olarak ortaya çıkmıştır. Bu yönüyle, TÖS'ün kapatılmasıyla oluşan boşluğu dolduran bir kopuş değil, tarihsel bir süreklilik halkası olarak değerlendirilmiştir. Derneğin amaçları, Atatürk ilke ve devrimleri, laiklik, demokratikleşme ve sosyal hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde tanımlanmış; öğretmenlerin ekonomik, sosyal ve özlük haklarının korunması örgütlü mücadeleyle ilişkilendirilmiştir. TÖB-DER'in eğitim anlayışı, eğitimi yalnızca pedagojik bir süreç olarak değil, toplumsal gelişmenin ve eşitliğin aracı olarak tanımlamaktadır. Bu yaklaşım, Köy Enstitüleri geleneğiyle kurulan düşünsel bağ üzerinden şekillenmiş ve öğretmeni toplumsal sorumluluk taşıyan bir özne olarak konumlandırmıştır. Dernek, kısa sürede geniş bir örgütlenme ağına ulaşarak öğretmenlerin önemli bir bölümünü bünyesinde toplamış ve mesleki talepleri kamusal tartışmanın parçası hâline getirmiştir. Buna karşın, 1970'li yılların siyasal koşulları içerisinde TÖB-DER, yoğun idari ve hukuki baskılarla karşılaşmış; 1980 sonrası süreçte ise kapatılmıştır. Sonraki yargı süreçlerinde ortaya çıkan çelişkili kararlar, derneğin Türkiye hukuk tarihinde tartışmalı bir örnek olarak yer almasına neden olmuştur. Bu araştırma, nitel

araştırma yöntemlerinden biri olan belge (doküman) incelemesi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntem, tarihsel belgelerin sistematik olarak analiz edilmesi yoluyla araştırma sorularına yanıt aramayı hedeflemektedir. Bu çerçevede çalışma, TÖB-DER'in öğretmen hareketine bıraktığı örgütsel ve düşünsel mirası tarihsel süreklilik bağlamında değerlendirmektedir.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen Örgütlenmesi, TÖB-DER, TÖS

Müzik Eğitimi Alan Öğrencilerin Sosyal Kültürel ve Ekonomik Yapılarının Çalgı Tercihleriyle İlişkisi

Derya Özkır Kiraz

derya.ozkir07@gmail.com

Müzik, insanın bulunduğu her alanda varlığını sürdüren ve insanla birlikte gelişimini devam ettiren bir olgudur. Nitekim müzik, bireyin doğumundan ölümüne uzanan süreçte yaşamın büyük bir bölümünde kendini hissettiren bir yapı olarak görülmektedir (Öz, 2001). Müzik kıtadan kıtaya, ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye hem birbirine benzer hem de birbirinden çok farklı tanımlanabilmektedir. Çünkü müzik, "dinleyicide uyandırdığı etkinin, uyarım, izlenim, duygulanımla açıklanması olarak tanımlanır. Müzik ses ve ritimle anlatım sanatıdır. Müzikle ilgili yapılan tanımların çeşitliliği, çağa, kültüre, bir kültür içindeki bireylere göre değişen müzik kavramlarının var olmasından kaynaklanmaktadır" (Akbulut, 2006, s. 25). Bu müzik kavramları aynı zamanda bireylerin müzik tercihlerinin/beğenilerinin oluşmasını sağlayan önemli bir çerçeveyi oluşturmaktadır. "Kişilerin müzik tercihleri/beğenileri incelendiği zaman bunun rastlantısal olmadığı, bu tercihlerin oluşmasını sağlayan sosyal, psikolojik ya da kişisel etkenlerin olduğu görülür. Bu etkenler değiştikçe beğeniler, tercihler de değişir. Bu değişikliği anlamak için tercihi oluşturan etkenlerin ve tercih sürecinin anlaşılması gerekir" (Şenel, 2013, s. 31). Bu durum, bireylerin müzikle ilgili tercihlerinin bir parçası olan çalgı seçimlerinde de görülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, müzik eğitimi alan öğrencilerin sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarının çalgı tercihleri üzerindeki etkilerini bilimsel bir yaklaşımla incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, farklı sosyal, kültürel ve ekonomik arka planlara sahip öğrencilerin çalgı tercihlerini etkileyen faktörler analiz edilmiş ve bu tercihlerin altında yatan nedenler ortaya konulmuştur.

Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu çerçevede araştırma tarama modelinde yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinde Türk müziği eğitimi veren Devlet Konservatuvarlarında 2024-2025 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise, bu evrenden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenen öğrenci grubundan oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini 238 öğrenci oluşturmaktadır. Bu araştırmada, müzik eğitimi alan öğrencilerin sosyal, kültürel ve ekonomik yapıları ile çalgı tercihleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen bir anket kullanılmıştır. Hazırlanan anket Google Forms üzerinden çevrim içi olarak kullanılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular, ikinci bölümde ise çalgı tercihini etkileyen faktörleri ölçmeye yönelik 19 maddelik ölçek yer almaktadır.

Hazırlanan anket formu 25/02/2025–30/04/2025 tarihleri arasında Türkiye'nin yedi farklı üniversitesinde bulunan Türk Müziği Devlet Konservatuvarı öğrencilerine elektronik ortamda ulaştırılmıştır. Uygulama sonucunda toplam 238 geçerli veri elde edilmiştir. Toplanan veriler Microsoft programı 365 ortamında hazırlanmış Excel dosyasına aktarılmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde SPSS 22.0 (Statistical Package for the Social Sciences) programı kullanılmıştır.

Sosyodemografik değişkenlere ilişkin verilerin analizinde frekans ve yüzde dağılımları kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesinde verilerin dağılım özelliklerine göre non-parametrik testler tercih edilmiştir. İki grup karşılaştırmalarında Mann-Whitney U testi, ikiden fazla grup karşılaştırmalarında Kruskal-Wallis H testi ve kategorik değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesinde Ki-kare testi kullanılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Müzik Eğitimi, Çalgı Tercihi, Sosyo-Kültürel Yapı, Ekonomik Yapı

Erken Çocuklukta Yaşam Boyu Öğrenme Söylemine Eleştirel Bir Bakış

Derya Tosunoğlu, Nilgün Aydoğdu

tosunogluderya2@gmail.com

Erken çocukluk dönemi; bilişsel, dilsel ve sosyal-duygusal gelişim açısından kritik dönemleri içermektedir. Kritik dönem kavramı, belirli becerilerin biyolojik olarak öğrenmeye en açık olduğu zaman aralıklarını ifade etmektedir (Shonkoff & Phillips, 2000). Özellikle 0–8 yaş döneminde çocukların çevresel uyaranlardan yoğun biçimde etkilendiği ve öğrenme süreçlerinin yüksek nöroplastisite ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (Berk, 2018). Bu nedenle çocukların zengin uyaran çevreleriyle, oyun temelli öğrenme süreçleriyle ve uzman desteğiyle karşılaşmaları gelişimsel açıdan önem taşımaktadır. Ancak bu gelişimsel gereksinimlerin çocuk merkezli pedagojik anlayıştan uzaklaştırılarak piyasa temelli performans göstergelerine dönüştürülmesi eleştirel tartışmaları beraberinde getirmektedir (Moss, 2014). Eğitim kurumlarında uygulanan sınıflandırma, bireyselleştirme ve normalleştirme süreçlerinin öğrencileri performans ölçütleri üzerinden konumlandırdığı belirtilmektedir (Canpolat & Ural, 2024). Bu bağlamda erken çocukluk dönemindeki sertifikasyon odaklı uygulamaların çocukların doğal öğrenme süreçlerini performans göstergelerine indirgeme riski taşıdığı düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı da erken çocukluk döneminde yaygınlaşan yaşam boyu öğrenme söylemini eleştirel pedagoji ve yönetimsellik tartışmaları bağlamında değerlendirmektir. Yaşam boyu öğrenme kavramı, bireyin yaşamı boyunca öğrenme süreçlerine katılımını destekleyen demokratik ve özgürleştirici bir yaklaşım olarak tanımlanmaktadır. UNESCO tarafından yayımlanan Faure Raporu yaşam boyu öğrenmeyi bireyin sürekli gelişimini destekleyen temel bir eğitim anlayışı olarak ele almaktadır (UNESCO, 1972). Bununla birlikte neoliberal eğitim politikalarıyla birlikte yaşam boyu öğrenme söyleminin bireyi sürekli kendisini geliştirmesi gereken bir performans öznesine dönüştürdüğüne yönelik eleştiriler bulunmaktadır (Ball, 2013). Özellikle okul öncesi dönemde

yaygınlaşan erken okuryazarlık, yabancı dil, kodlama ve beceri odaklı sertifikasyon programlarının çocukluğu performans temelli bir gelişim alanına dönüştürdüğü düşünülmektedir.

Çalışma kavramsal nitelikte tasarlanmış olup doküman incelemesine dayalı olarak yürütülmektedir. Araştırmada yaşam boyu öğrenme politikaları, erken çocukluk eğitimi çalışmaları, eleştirel pedagoji literatürü ve Michel Foucault'nun yönetimsellik yaklaşımına ilişkin temel kaynaklar incelenmektedir. Kuramsal çerçevede özellikle Paulo Freire'nin eleştirel pedagoji yaklaşımından yararlanılmaktadır. Araştırma süreci devam etmekte olup elde edilecek bulgular doğrultusunda sonuç ve öneri bölümleri çalışmanın ilerleyen aşamalarında geliştirilecektir.

Anahtar Sözcükler: Yaşam boyu öğrenme, erken çocukluk eğitimi, eleştirel pedagoji, yönetimsellik, neoliberal eğitim

Sermayenin Kuşatmasındaki Çocuk Bedeni: Çoklu Krizler Çağında "Bir Öğün" Talebinin Sınıfsal ve Politik İmkanları

Dicle Dilan Salman

dicledilan1152@gmail.com

Bu bildiri; savaşların, ekolojik yıkımın ve ekonomik talanının hüküm sürdüğü bu otoriter dönemde, çocukların iyilik halini bir lütuf olarak değil, bir sınıf hakkı olarak yeniden kurgulamayı amaçlar. Dünyadaki direniş pratiklerinden ve okul yemeği mücadelelerinden yola çıkarak, eleştirel eğitimcilerin bu mülksüzleştirme dalgasına karşı nasıl bir barikat kurabileceğini, "sınıfın" kolektif dayanışma ile nasıl yeniden inşa edileceğini ve Türkiye'de bu alanda yürütülen mücadelelere yönelik çıkarımlarda bulunmayı amaçlamaktadır.

Kapitalizmin mülksüzleştirme politikalarını çocukların sofrasına kadar indirdiği bir çağdayız. Küresel ölçekte derinleşen krizler, çocukları sadece "geleceğin güvencesiz işçileri" olarak değil, bugün bizzat bedensel yıkıma uğramış insanlar haline getirmektedir. Çocukların beslenme, barınma, sağlık gibi hayati ihtiyaçlarının bir "hak" olmaktan çıkarılarak piyasa koşullarına terk edilmesi, neoliberalizmin çocukluğa yönelik sistemli bir saldırısıdır.

Çocuğun iyi olma hali kavramı, çocuğu ve içinde yaşadığı çevreyi kapsayan çok boyutlu bir kavramdır. Bu kavram, soyut bir pedagojik kavram olarak değil; sermayenin yarattığı bireyci ve ticarileşmiş yapıya karşı örülecek kolektif bir barikat olarak görülmelidir. Bugün dünya genelinde 153 milyon çocuğun gıda güvencesizliği ile karşı karşıya olması (1), bir kaynak kıtlığının değil, bölüşüm sorununun ve gıdanın bir meta haline getirilmesinin sonucudur. Açlık, çocuklarda gelişim geriliğine, obezite diyabet gibi çeşitli rahatsızlıklara, mutsuzluk ve depresyon gibi ruhsal sağlık sorunlara yol açmaktadır. Aynı zamanda açlık, çocukların

akademik başarılarını ve bilişsel gelişimlerini engeller (2), onları kendi potansiyellerine yabancılaştırarak yoksulluk döngüsüne hapseder. Aç bir çocuk için sınıf, özgürleşme mekanı değil, biyolojik bir hayatta kalma sancısının yaşandığı bir alandır. Açlık yaşayan çocuklar arkadaşlarıyla birlikte keşif yapma, zihinleri bu yönde kullanma yerine çoğu zaman bir sonraki öğünlerinin nereden geleceğini düşünerek kaygı yaşamaktadır. Bu sorunun en önemli çözümlerinden biri çocuklar için merkezi yönetim bütçelerinden ayrılan paranın doğru politikalara yönlendirilmesidir. 113 ülkede ücretsiz okul yemeği uygulamaları mücadeleler sonucunda başlamıştır (3). Ancak hala birçok ülkede uygulanmamaktadır. Ülkelerin merkezi yönetim bütçelerinden çocuklara ayrılan payın kısılarak savaş sanayine ve sermaye teşviklerine aktarılması, sınıfsal bir tercihtir. Ücretsiz okul yemeği mücadelesi, sadece bir "beslenme projesi" değil; emeğin yeniden üretimi sürecinin ticarileşmesine karşı duran, kamusal alanı savunan devrimci bir taleptir. Bu talep, çocuğun bedenini piyasanın insafından çekip çıkarmayı hedefler.

Anahtar Sözcükler: okul yemeği, beslenme hakkı, halk sağlığı, okul beslenmesi

The Paradox of Teaching Peace in Authoritarian Contexts: Hearing Children Beyond Participation

Dilara Özel

ozeldilara@gmail.com

In contexts marked by polarization, displacement, and authoritarian tendencies, peace education is often positioned as a pedagogical response aimed at fostering dialogue, empathy, and democratic participation (Freire, 1970; Reardon, 1988). Classrooms are frequently imagined as micro-communities where such values can be practiced and enacted (Bar-Tal, 2002). However, this paper argues that peace education is not inherently emancipatory. In contexts structured by inequality and power hierarchies, pedagogical practices that prioritize participation may paradoxically reproduce forms of silence and exclusion.

Drawing on my experiences as a researcher-practitioner implementing a peace education program in a refugee-receiving classroom in Türkiye, this paper critically examines the limits of participation-centered approaches. While participation is often equated with voice through speaking, engagement in activities, or visible involvement, such assumptions overlook the ways in which some children remain epistemically marginalized despite being physically present. In practice, children's responses to peace education do not always emerge through speech; rather, they may take the form of hesitation, withdrawal, silence, or subtle relational shifts.

Building on critical pedagogy and peace education literature (Bajaj, 2008; Bekerman & Zembylas, 2012; Freire, 1970), the paper introduces the notion of hearing beyond participation as an alternative ethical and pedagogical stance. This perspective shifts the focus from producing voice to cultivating attentiveness, emphasizing the importance of listening as a situated, relational practice embedded in everyday classroom interactions. It invi-

tes educators to reconsider what counts as participation and to recognize the limits of dialogic ideals in politically charged educational contexts.

By foregrounding the tensions between intention and practice, this paper contributes to ongoing discussions in critical education by highlighting the paradoxes of teaching peace in authoritarian and conflict-affected settings. It suggests that rethinking peace education requires moving beyond techniques and participation frameworks toward a more reflexive engagement with power, presence, and the complexities of hearing children in context.

Key Words: Peace education, authoritarian contexts, epistemic marginalisation, critical pedagogy

Mikro Yeterlilikler ve Eğitimin Metalaştırılması

Dilek Aydın

aydin.kld@gmail.com

Avrupa genelinde ve ötesinde, mikro yeterlilikler (micro-credentials), yaşam boyu öğrenmeyi ve istihdam edilebilirliği geliştirmeye yönelik esnek mekanizmalar olarak Avrupa Birliği Konseyi (Council of the European Union), Avrupa Komisyonu (European Commission) ve Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından teşvik edilmektedir (Council of the European Union, 2022; European Commission, 2020; OECD, 2023). Kısa süreli, biriktirilebilir (stackable) ve hedefe yönelik sertifikasyon biçimleri olarak sunulan bu yapılar, yükseköğretime erişimi genişleten yenilikler olarak çerçevelenmekte (Czerniewicz vd., 2021) ve işverenlerin adayların sahip olduğu becerilerin niteliğini daha güvenilir bir biçimde belirlemelerine olanak tanımaktadır (Kato vd., 2020). Eleştirel bir perspektiften bakıldığında ise mikro yeterlilikler, yükseköğretimi piyasa odaklı reformlarla daha yakından uyumlu hâle getiren "geçici yeterlilikler" (gig credentials) olarak anlaşılabilir (Wheelahan & Moodie, 2022). Buradan yola çıkarak bu çalışmada şu soruya cevap aranmaktadır: Mikro yeterlilikler, öğrenmenin sertifikalandırılması ve becerilerin tanımlanma biçimleri aracılığıyla yükseköğretimde öğrenme ile istihdam edilebilirlik arasındaki ilişkiyi nasıl yeniden şekillendirmektedir?

Çalışmada Avrupa Birliği (AB), Avrupa Komisyonu ve OECD tarafından yayımlanan temel politika belgelerinin nitel bir eleştirel söylem analizi (Fairclough, 2010) kullanılacaktır. Analiz süreci, mevcut kuramsal çerçeve doğrultusunda yürütülen teori temelli tümdengelimsel nitel içerik analizi yaklaşımına (Merriam & Tisdell, 2016) dayanmaktadır. Marx (1976)'ın metalaştırma kavramı, öğrenmenin değiştirilebilir mübadele birimlerine nasıl dönüştürülebileceğini incelemek için temel analitik merceği sağlamaktadır. Brown (2015), neoliberal rasyonalitenin öğrenenleri kendi istihdam edilebilirliklerini sürdürmekten sorumlu giri-

şimci özneler olarak nasıl konumlandırabileceğini yorumlamak amacıyla kullanılmaktadır. Bu perspektif bilginin nasıl mübadele değerine dönüştürüldüğünü ve öğrenenlerin kendi beşerî sermayelerine sürekli yatırım yapmaktan sorumlu girişimci özneler olarak nasıl kurulduğunu ortaya koymaktadır.

Çalışmada beklenen bulgu, mikro yeterliliklerin esneklik ve erişim sağlarken öğrenmeyi işgücü piyasasına yönelik ayrık ve ölçülebilir birimlere dönüştürme potansiyeline sahip olmasıdır. Mikro yeterliliklerin küresel ölçekte yaygınlaşması, istihdam edilebilirliği giderek daha dalgalı hâle gelen işgücü piyasalarına uyum sağlamak için gerekli esnek becerilerin geliştirilmesi olarak tanımlanan neoliberal bir yükseköğretim anlayışı tarafından büyük ölçüde yönlendirilmektedir (Salmon, 2023). Bununla birlikte, bu piyasa odaklı mantık, toplumsal ilerlemeyi teşvik etmeyi ve eşitlik, kapsayıcılık ile sosyal adaleti ilerletmeyi içeren yükseköğretimin daha geniş toplumsal rolüyle gerilim içinde olabilir (Moodie & Wheelahan, 2023). Bu bağlamda çalışmanın bir diğer beklenen bulgusu, mikro yeterliliklerin sunduğu esneklik ve erişim olanaklarının tüm bireyler için eşit sonuçlar üretmeyebileceğidir. Dolayısıyla çalışmanın, mikro yeterliliklerin bir yandan beceri geliştirme ve istihdam edilebilirliği destekleme potansiyeline sahip olduğunu, diğer yandan ise mevcut toplumsal eşitsizlikleri yeniden üretebilme veya derinleştirebilme riskini taşıdığını göstermesi beklenmektedir.

Marksist politik ekonomi ve neoliberal rasyonaliteye ilişkin eleştirel analizlerden yararlanan bu çalışma, mikro yeterliliklerin öğrenmeyi pazarlanabilir yeterlilik birimlerine dönüştürme ve istihdam edilebilirliğe ilişkin sorumluluğu bireyselleştirme süreçlerini inceleyerek konuya ilişkin ağırlıklı olarak politika odaklı ve çoğu zaman olumlayıcı nitelikteki literatüre eleştirel bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Mikro yeterlilikler, metalaştırma, neoliberal yükseköğretim, sınıfsal eşitsizlik

Reconstructing The Architectural Design Studio As A Critical Pedagogical Space For Addressing Contemporary Crises

Ebru Yılmaz, Ülkü İnceköse, Ceren Ergüler, Ceren Doğan Dervişoğlu

ebruyilmaz@iyte.edu.tr

We argue that each disciplinary field can contribute to addressing contemporary multi-layered crises through its own forms of interdisciplinary engagement. From this perspective, the architectural design studio is conceived as a reflective environment in which such crises and their possible responses are critically examined and reinterpreted through design. Therefore, the aim of this paper is to focus on a field study that reconstructs the design studio, a crucial component of the curriculum in architectural education, through an innovative/experimental approach, and to analyze the process and results of a critical model.

Architectural education, beginning with the École des Beaux-Arts at the end of the 17th century, rooted in a studio tradition that combined abstract concepts with skills, evolved in the 20th century with the Bauhaus School into a workshop-based tradition. This tradition, which remained strongly influential until the 1960s, continued after the 1960s by being addressed together with different learning models. Architectural design studios are major components of architectural education curricula and highly relevant to contemporary ways of critical thinking and to methods of producing architectural practice.

Within this framework, the paper will focus on a final architectural design studio before graduation. The fundamental mission of the studio instructors is not only to train experts in their fields, but also to cultivate individuals who are critical to the environment, nature, society, and living beings in a multidisciplinary world.

The three pedagogical components on which the studio is based are social responsibility awareness, design education grounded in critical thinking, and research-based interdisciplinary design practice. The studio emphasizes architecture's ethical role in addressing global and local challenges, encouraging students to act as responsible agents within broader social, environmental, and political systems. While doing this, the instructors shift from authoritative decision-makers to facilitators of dialogue, fostering diverse perspectives and strengthening students' autonomous critical judgment through discussion and iterative design. Based on this pedagogical approach, the study underpins the design process in studio education, recognizing that critical evaluation is only possible through the acquisition of thorough, high-quality knowledge and research. The research adopts a qualitative case study, drawing on studio outputs, iterative design processes, and documented critical discussions as primary data sources. Therefore, this study aims to present a holistic approach to the design studio process, which has been underway for 8 years, and to evaluate the critical discussions it has conducted, focusing successively on the controversial areas of the city, through its goals, process, and outcomes.

Key Words: architectural design, design education, critical thinking, research-based design

Reconceptualizing Classroom Ecology Through Sustainability Education: An Academic Perspective

Ece Yolcu

duserece@gmail.com

Sustainability education plays an important role in shaping positive classroom dynamics by fostering collaboration, critical thinking, and a sense of shared responsibility among students (UNESCO, 2017). By engaging learners with complex, real-world environmental and social issues, sustainability education encourages dialogue and inquiry, which transforms classroom discourse into a more participatory and student-centered process (Sterling, 2010).

Classroom ecology examines the relationships among individuals, processes, structures, and products within educational settings. Specifically, it addresses dynamics such as teacher-student interactions, learning and teaching practices, classroom context, curriculum, and instructional materials, all of which constitute daily classroom life (Guerrettaz & Johnston, 2013). Within this framework, sustainability education should be regarded as both an integral component of classroom ecology and a factor that influences its development. It may impact the overall atmosphere in a classroom, as it fosters interaction and cooperation, ensuring inquiry, participation, and responsibility in various ways.

The present research seeks to provide a theoretical assessment of the impact of sustainability education on classroom ecology by analyzing the perspectives of expert faculty members in the field of education. The conceptualization of classroom ecology within sustainability education and its effects would assist the teaching staff at different levels, but especially in higher education, in drawing inferences towards more theory-based practices.

The research was conducted as a qualitative study. Participants consisted of faculty members working in the education faculties

of state universities in Türkiye, reached through snowball sampling. Data was collected using a form with open-ended questions under four sections: personal information, basic concepts, sustainability and classroom ecology, strategies and recommendations. The form was prepared by the researcher after obtaining expert opinions from two experts in educational sciences. The answers were analyzed through thematic analysis. Inter-coder reliability and detailed description were used to ensure validity and reliability.

The research findings are expected to reveal the awareness of teaching staff, focusing on sustainability and classroom ecology and also reflect staff views and observations about how these two concepts relate. The concept of classroom ecology is believed to play a key role in teacher education, shaping practices that develop pre-service teachers' skills in fostering supportive classroom atmosphere, student motivation, participation, and empathy. Academic staff are anticipated to provide valuable guidance and innovation for teacher education. Overall, these outcomes contribute to a balanced classroom ecology that supports active learning, mutual respect, and long-term engagement with learning and sustainability values.

Key Words: classroom ecology, education for sustainability, faculty members, teacher education, thematic analysis

Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Eğitimin Eleştirel Pedagoji İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi: Öğrenci Görüşlerine Dayalı Bir Araştırma

Ecrin Kozan, Esma İdil Özpınar, Zehra Kozan, Hüseyin Ozan Uyumlu

kozanecrin09@gmail.com

Bu araştırmanın amacı özel yetenekli öğrencilere destek eğitimi veren Bilim ve Sanat Merkezleri'nde yürütülen eğitim-öğretim faaliyetleri ile ders dışı etkinliklerin eleştirel pedagoji ilkeleri açısından değerlendirilmesidir. Eleştirel pedagoji yaklaşımı öğrenciyi edilgen bir bilgi alıcısı olarak değil; sorgulayan, eleştiren, dönüştüren ve eğitim sürecine aktif biçimde katılan bir özne olarak görmektedir. Bu araştırmada öğrencilerin; demokratik katılım, özgür düşünce ortamı, eleştirel sorgulama, öğretmen-öğrenci ilişkileri, yaratıcılık ve toplumsal duyarlılık bağlamındaki görüşleri alınarak BİLSEM eğitiminin öğrenci görüşlerine göre eleştirel pedagoji ilkelerine uygunluğunun belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılması planlanmaktadır. Araştırma deseni tarama yöntemi olacaktır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilecek likert tipi bir anket formunun kullanılması öngörülmektedir. Katılımcılar Bilim ve Sanat Merkezleri'nde öğrenim gören ortaokul ve lise düzeyindeki öğrencilerden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenecektir. Veriler betimsel istatistik ile çözümlenecektir. Araştırma sonucunda Bilim ve Sanat Merkezlerinde yürütülen uygulamaların eleştirel pedagojinin temel ilkeleriyle ne ölçüde örtüştüğünün ortaya konulması hedeflenmektedir. Çalışmanın, özel yetenekliler eğitimine eleştirel pedagojik perspektiften katkı sunacağı; öğrenci merkezli, demokratik ve özgürleştirici eğitim ortamlarının geliştirilmesine yönelik öneriler sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Eleştirel pedagoji, Bilim ve Sanat Merkezleri, özel yetenekli öğrenciler, öğrenci görüşleri, demokratik eğitim.

The Erosion of Higher Education: An Autoethnographic Perspective on a Peripheral University in Turkey

Eda Başoğlu

basoglu.eda@gmail.com

When the change in the number of universities in Turkey over the years is examined, the increase observed after 2004 (Sak, 2025) points to a policy of quantitative expansion. In line with the objectives of managing the diversity brought about by the increasing number of institutions and integrating into international higher education, research, or project systems, various standardization steps are being taken. On the other hand, universities are encouraged to become self-financing institutions focused on project and publication performance, particularly in research and socio-cultural activities. The steps in question include quality, accreditation, and harmonization processes, as well as legislative amendments that neoliberally restructure working and studying conditions. In addition, structural transformations are deepened through informal means via relations and practices within higher education institutions. The conditions engendered by the transformation in higher education subject the "service-providing" academic and the "service-receiving" student to simultaneous processes of deskilling (Braverman, 2018) and infantilisation (Furedi, 2017). In order to understand these processes in depth, the observations and experiences of the researcher—who takes part within the higher education system both as academic staff and as a student—are centered as a case. With this objective, the contents of the researcher's diaries and notes recording their educational and work experiences, alongside relevant legislation and institutional documents, were analyzed. The reflections of deskilling processes on the student and academic experience in the provinces are examined within the framework of four themes: quantity/performance orientation, bureaucratization, satisfaction orientation, and conflicting values and role expectations.

Key Words: Higher education, Deskilling, Infantilisation, Autoethnography, Academic labor, Bureaucratization

Çocuk Emeği İstismarı: Mesleki Eğitim Merkezi (MESEM) Örneği

Eda Yeşil Arslan, Necdet Aykaç

edayesilll181097@gmail.com

Çocuk işçiliğinin yapısal bir sorun olarak varlığını sürdürmesi, sadece kayıt dışı alanlarda değil aynı zamanda devlet politikalarıyla meşrulaştırılmış şekillerde de ortaya çıkmaktadır. Bunun en önemli örneklerinden biri, Türkiye'de hızla yaygınlaşan Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM)'dir. MESEM'ler, 2016 yılında değişen kanunla örgün eğitim sisteminin içine dâhil edilmiştir (MGTEM, 2022). 2021 yılında ise 3304 sayılı kanunda yapılan değişiklikle birlikte MESEM'lerde öğrenim gören öğrencilere, İşsizlik Fonu'ndan ayrılan kaynaklarla devlet tarafından ödeme yapılmasına karar verilmiştir. Devletin, İşsizlik Fonu'ndan karşılayarak öğrencilere yaptığı bu ödemenin üstüne ödeme yapmak iş yeri sahiplerinin inisiyatifine bırakılmıştır. Ancak çoğu zaman iş yerleri devletin yaptığı katkı dışında öğrencilere ödeme yapmamakta, hatta devlet tarafından öğrencilere verilen ücret işverenler tarafından kesilebilmektedir (Kazdal ve Tuna, 2023; Korkmaz, 2025; Özkan, 2023; Taşkın ve Ernas, 2025;). Mevzuatta bu öğrencilere iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı sigorta yapıldığı belirtilmektedir (MEB, 2022). Ancak işsizlik fonundan karşılanan bu sigorta yalnızca zorunlu sağlık sigortasını içermekte ve emekliliğe etki etmemektedir (Kalı, 2025).

Çocuk işçiliğini meşru bir zemine oturtan MESEM'ler, çocukları eğitim hakkından mahrum bırakmakta ve onları düşük ücretli, güvencesiz işçilere dönüştürmektedir. Haftanın dört günü pedagojik olmayan koşullara sahip iş yerlerinde sözde eğitim gören çocuklar iş kazaları ve iş cinayetleriyle karşı karşıya kalabilmektedir. Bu durum MESEM'lerdeki çocuk emeği istismarına yönelik çalışmayı gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla çocukların eğitim hakkı, nitelikli eğitime erişim durumu, öğrenim koşulları ve bunların yarattığı etkilerin incelenmesinin alan yazına önemli katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir. Alanyazında

MESEM'lere yönelik araştırmaların çoğu MESEM'leri istihdama katkıları üzerinden değerlendirmekte (Özer, 2020; Özer ve Suna, 2022) ve bu yönüyle sistemi meşrulaştırmaktadır. Alanyazındaki bazı çalışmaların ise MESEM'lerin yarattığı sorunlara değinse de (Damar ve Dolgunyürek, 2023; Demirkol, vd. 2024; Doğan, vd. 2018; Durna ve Mermer, 2024; Işıklar, vd. 2011; Kayıkçı ve Aksoy, 2025; Kazdal ve Tuna, 2023; Özdemir, vd. 2023; Özkan, 2023; Özkan ve Göktürk, 2023; Ulu-Botan ve Yüksel, 2019), bu araştırmaların sistemi yapısal bir sorun olarak ele almak yerine, sistemden kaynaklanan semptomları iyileştirmeye odaklandığı söylenebilir. Az da olsa MESEM'lerin, okul seçimlerinin eğitim eşitsizlikleri (Korkmaz, 2025); ailelerin sahip olduğu sermaye biçimleri nedeniyle nasıl bir zorunluluğa dönüştüğünü; MESEM'lerde okuyan öğrencilerin devlet eliyle işçileştirildiğine yönelik (Korkmaz, 2022) çalışmalar da bulunmaktadır (Doğan, 2025). Bu araştırma ise doküman incelemesine dayalı olarak MESEM'leri çocuk emeği, eğitim politikaları ve kapitalist üretim ilişkileri açısından ele alan kavramsal ve eleştirel bir inceleme olarak tasarlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Çocuk işçiliği, Mesleki Eğitim Merkezi, eğitim hakkı

From Labour Power To Human Capital: How Capitalism Redefines Educational Value

Eddie Playfair

eplayfair1960@gmail.com

This contribution analyses how capitalism reconceives Labour Power as Human Capital, and how this affects the way educational value is defined, measured, commodified, exchanged and accumulated.

Labour creates all value, including knowledge value. Knowledge work, such as teaching, learning, producing and reproducing knowledge and skills can be understood as labour processes within relations of production. But in capitalism this becomes a market relation giving rise to a form of value described as Human Capital. Each individual's Human Capital is regarded as a personal commodity to be traded in a competitive labour market.

This generates highly reductive definitions of value which result in a debasing of education's purpose and a narrowing of its scope and ambition.

Drawing on examples from the English education system, this analysis is applied to describe some of the processes taking place:

(i) The extraction, appropriation, privatization, exploitation and monopolization of knowledge, skill and knowledge-work, to support production for profit and accumulation.

(ii) The fragmentation and atomising of knowledge and skill in order to redefine and recombine them to serve the interests of Capital rather than to create structures of deeper understanding or to better address human and social needs.

(iii) The individualisation and alienation of workers as 'free' agents in a labour market, responsible for their own knowledge and skill development and market competitiveness, with minimal

security or opportunity to organise or to develop their collective productive capacities democratically in the wider social interest.

(iv) The defining of educational value in terms of a Return on Investment and the appreciation and accumulation of Human Capital, using metrics such as student 'ability', institutional tariff, course 'value', course 'matching' and lifetime earnings, to rank, sort and select people. This inevitably creates new relations of inequality between groups and classes.

In Wendy Brown's words: "When everything is capital, labour disappears as a category". This disintegration of labour into 'self-investing fragments', or competing 'mini-capitals', creates a public realm of winners or losers. The political is rendered in economic terms and there is no scope for a democratic citizenship of the common good.

A rigorous analysis of these processes can help us redefine the purpose and value of educational knowledge-work and to plan for a decisive shift from an education for Capital towards a People's education which can mobilise human knowledge-work to meet democratically-defined human and social needs.

Key Words: capital, capitalism, commodification, human capital, inequality, knowledge, knowledge-work, labour, labour power, production, reproduction, skill.

Kayıp Zamanın İzinde: Oyun ve Eğitimi Dünyevileştirmek

Efe Baştürk

efebasturk83@gmail.com

Bu bildiri, 'kutsallaştırılan' kapitalist eğitim anlayışına karşı özgürleşmenin olanaklarını Agamben'in 'profanlaştırma' ve 'oyun' kavramları aracılığıyla tartışmayı hedefliyor. Profanlaştırma (dünyevileştirme), bir nesneyi ya da kavramı dokunulmaz olduğu "kutsal" alandan (hukuk, din veya piyasa ekonomisi) çekip çıkararak onu ortak kullanıma iade etmektir. Okul ortamının eğitim-öğretimi salt not almaya, mezun olmaya ya da piyasanın nesnel ihtiyacına indirgeyen yapısına karşı Agamben'ci profan düşünce, eğitimi araç olmaktan çıkarmanın olanaklarını araştırmayı teşvik eder. Oyun ise, bilgiyi 'hizmet ettiği kutsal amaç' dışında ele almanın, onu çocuğun serbestçe ilişkilenebileceği bir şeye dönüştürmek anlamına gelir. Agamben'e göre oyun, eylemin/nesnenin belirlenmiş işlevinden ayrılmasıdır. Çocuk, oyun aracılığıyla eylemin/nesnenin 'ne işe yaradığı' ya da 'neye hizmet ettiği' sorusundan ziyade onunla 'neler yapılabileceğini' keşfeder. Bugün performans toplumunda hayatımıza giren kelimelere baktığımızda çocukların oyundan koparılmalarının 'politik' önemi daha da belirgin hale gelir. 'Yaşam boyu öğrenim', 'sertifika' biriktirmek, 'özel kurslar', vb. pratikler, oyuna ayrılacak o kısacık zamanların dahi piyasanın talebine göre şekillendirilmiş eğitim faaliyetlerine ayrılmasıyla sonuçlanır. Bilgiyi öğrenme süreçlerinin çocuğun boş zamanını (scholê) ele geçirecek kadar genişlemesi, çocuğun dünyaya ancak bu kutsal müfredatlar aracılığıyla bakmasının sonucunu doğurur. Oysa, der Agamben, oyun tüm bu katılığın ciddiyetini bozma girişimi olması anlamında, çocuğun gelişimini bir tür hatanın 'işlemezliği' (inoperativity), daha doğrusu hata yapmanın 'özgürlüğü' ile sağlar. Agamben için işlemezlik, okul zamanının iktidarın taleplerine göre belirlenmiş 'üretim zamanı' olmaktan çıkartılıp, acelesi ya da ürün kaygısı olmayan bir 'oyun zamanına' dönüştürmekle ilgilidir. Okul, çocuğun sadece öğrenmeyi değil, kendi potansiyelini keşfettiği,

yani bir şeyi sadece zorunlu olduğu için değil, dilediği gibi kullanabilme özgürlüğüne eriştiği hakiki boş zaman olmalıdır. Bu gerçek boş zamanda çocuk eylemlerin/işlerin/şeylerin kutsal, yani belirli amaca hizmet eder tarzda belirlenişine mecbur olma yükümlülüğünden kurtulmuş olur. Agamben'ci bakış, çocuğu devlet, piyasa, aile, vb. için bir 'gelecek projesi' görmek yerine, ona şimdiki zamanı iade edebilmenin olanaklarıyla ilgilenir. Bu bakış açısında sınıf, performansın ölçüldüğü yer olmaktan çıkıp merakın ve ilginin yönlendirmesiyle işleyen ürünsüz bir etkinliğe dönüşür. Hatanın bir yetersizlik duygusu olmaktan çıkartılabileceği 'oyun parkı olarak sınıf' ütopyası, hatayı ya da yanlışı oyunun bir parçasına dönüştürerek işlevsizleştirir. Sistemin başarısız olana yer vermeyen performans fetişi, oyunun kutsalı bozan serbestliğiyle geçersiz kılınabilir. Agamben'in düşünsel mirası, geleceğin okulunu kurmak için değil, çocukları şimdi ve bugünde kurtarmak için gereken etik olanakları önümüze koymaktadır.

Anahtar Sözcükler: Agamben; Okul, Profanlaştırma; Oyun

Critical Digital Literacy as a Tool for Emancipation in the Era of Digital Citizenship

Eirini-Zoi Kontostavlou, Gianna Katsiampoura

eirkont@primedu.uoa.gr

In the contemporary neoliberal sociopolitical landscape, education faces a significant challenge, as it can no longer remain detached from digital reality not merely as a set of technical skills, but as a political and ethical stance toward the world.

The necessity of this approach stems from the recognition that digital citizenship is no longer a parallel activity but the primary field of social, economic, and political action. The digital sphere is not a neutral space for information transfer, but a field of conflict and the reproduction of dominant ideologies.

A central point of this presentation is the radical distinction between critical digital literacy and "critical thinking". While critical thinking is often promoted by the dominant educational paradigm as a neutral, technocratic, and cognitive process of evaluating and sorting information, critical digital literacy is profoundly political and emancipatory. It aims to uncover invisible forms of power, algorithmic biases, and the ideological loads mediated through digital media that systematically reproduce social inequalities.

This literacy serves as a tool for emancipation because it enables learners to transform from passive consumers into conscious social agents who challenge the status quo. Its application in the educational process is achieved through the deconstruction of digital texts and platforms.

This approach is directly linked to the concept of praxis. According to the principles of critical education, critical digital literacy does not stop at decoding the digital world but proceeds toward its transformation. Through reflection on digital power

structures, knowledge is converted into active social intervention, ensuring that it does not remain static but becomes a force for change. Education connects with praxis when students use digital tools to challenge dominant ideologies. Thus, critical digital literacy is transformed into a conscious political act.

In conclusion, the adoption of critical digital literacy is the only way for education to address contemporary challenges. It provides citizens with the necessary tools to claim their place in modern digital citizenship, utilizing technology as a medium for emancipation and social transformation.

Key Words: critical digital literacy, digital citizenship, digital citizen, praxis, emancipation.

Education Behind Bars: Incarcerated Femininities, Disciplinary Mechanisms, and Ruptures of Confinement

Eleni Solomacu, Evie Zambeta

elenisolomacu@gmail.com

This paper aims to critically discuss education in a specific context, that of the incarceration of female prisoners. The study is feminist research based on semi-structured interviews, attempting to enlighten the experiences of imprisoned femininities. Through thematic analysis of topics such as power relations, gender representations and forms of resistance, it seeks to reveal the multiple aspects of social oppression and inequality that shape their daily lives, which actively guide the path of the research itself (Quinlan, Baldwin, & Booth, 2022). The research is not conducted "on" them, but "with" them.

Crime is analysed as a social and historical phenomenon; it is defined simultaneously by gender, class, race, ethnicity. Incarceration and its construction in the stifling environment of prison is highlighted as the ultimate expression of state control in regard to crime. According to Foucault (2019), the prison system is part of a broader superstructure of power relations, which deeply penetrates the lives of individuals and the relationships among them. In the context of education within prison, female prisoners are involved in processes of subjectification that are not outside, but within the power relations that permeate the correctional institution. The educational process functions as a technology of knowledge and normalization, through which specific forms of an "improved" and socially acceptable self are promoted. However, within this normative framework, female prisoners themselves can develop practices of re-signification and possible resistance, not as a result of linear emancipation, but as a negotiation of the very terms that subjugate them.

Contemporary practices of critical pedagogy in prisons emphasize the role of education as means of personal and social transformation. Research, including that of Scott (2017) and Beach (2025) show that prisoners' education benefits from the principles of Paulo Freire and bell hooks, which emphasize the dialectical process in learning and the active participation of students. As Freire (1970) points out, students carry with them a cultural capital, which cannot be ignored in the educational process. Critical pedagogy can be achieved through collaborative dialogue, which helps inmates connect with their personal experiences and feel a sense of solidarity with their fellow inmates (Magos, 2015). Education in prison is a challenge for both students and teachers, as it takes place in a total institution, so critical pedagogy in prisons is not just a possibility, but a necessary approach to the educational process.

Key Words: prison, femininities, education, social relations

Gender, Unionism, and Kindergarten Teachers: A Critical Realist Approach

Eleni D. Zachou

eleni.zachou917@gmail.com

The present paper explores the gendered dimensions of preschool teachers' relationship with unionism, focusing on the contradictions underlying their professional identity, forms of collective representation, and opportunities for participation in trade union processes. The empirical material consists of twelve in-depth life narratives collected in 2024 from kindergarten teachers across Greece. The sample includes women and men, with or without prior union involvement, with heterogeneous career trajectories and diverse professional experience, as well as two union officials who played a significant role in the institutional and collective strengthening of the sector.

The theoretical framework is structured through the synthesis of critical feminism with Roy Bhaskar's critical realism. The former brings to light gendered power relations and the patriarchal forms of organization within the profession and the labor movement, while the latter allows for the exploration of the deeper social mechanisms that produce unequal practices, without negating the possibilities for intentional agency and social transformation.

Methodologically, the research draws on social history, particularly the perspective of "history from below," in conjunction with the life-narrative method, so that individual experiences may be interpreted as vehicles of historical memory and as expressions of broader social structures. Through thematic classification and the identification of recurring patterns, five principal axes of analysis emerge.

First, the gendered constitution of professional identity, within which contradictory dynamics coexist between care and professionalism, autonomy and heteronomy. Second, collective identity, solidarity, and underground communication networks, which

reveal forms of informal collectivism beyond official structures of representation, yet without being translated into a coherent public discourse of claim-making. Third, gendered hierarchies and male hegemony within union structures, through which male discourse appears as universal, while women's presence is frequently relegated to secondary positions. Fourth, silence, discourse, and gendered disciplining, with silence functioning not as an absence but as a socially produced strategy of adaptation, which under certain conditions is transformed into public intervention. Fifth, intentional agency, resistance, and structural constraints, expressed through everyday practices of micro-transformation that, although enacted within restrictive frameworks, produce fissures in entrenched relations of power.

The paper argues that preschool teachers' relationship with unionism constitutes a dynamic and contradictory social arena within which gender hierarchies are reproduced through pre-existing social mechanisms, while simultaneously being redefined and transformed through the dialectical interplay between structural constraints and the intentional agency of social actors.

Key Words: Preschool education, Unionism, Gendered professional identity, Critical Realism, Life narratives, Intentional agency, History from below, Male hegemony

Erken Cumhuriyet'ten Günümüze Öğretmen Kimliğinin Dönüşümü: Bakan Mektupları Üzerine Bir Çözümleme

Elif Çetin

elifcetin.gazi@gmail.com

Eğitim aracılığıyla bireylere belirli kimlikler yüklenirken öğretmen, bu sürecin temel aktörlerinden biri konumundadır. Dolayısıyla öğretmenlik toplumsal dönüşümün taşıyıcısı ve devletin geleceğini temsil eden bir meslek olarak değerlendirilmektedir. Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren öğretmen; modernleşme, yurttaşlık bilinci ve toplumsal dönüşüm süreçlerinin uygulayıcısı olarak görülmüş, bu nedenle öğretmenlere yönelik resmî söylemler devletin öğretmene yüklediği anlamı, öğretmenden beklentilerini ve öğretmenin toplumsal konumunu görünür kılan söylemsel araçlar hâline gelmiştir. Erken Cumhuriyet dönemi ile günümüzdeki Milli Eğitim Bakanları tarafından kaleme alınan öğretmen mektupları arasında tarihsel devamlılık ve dönüşüm bulunmaktadır. Her iki dönemde de öğretmen topluma yön veren bir özne olarak sunulmakla birlikte erken Cumhuriyet döneminde daha çok Cumhuriyet ideallerini topluma taşıyan modernleştirici bir aktör olarak konumlandırılırken, günümüz söylemlerinde milli-manevi değerlerin taşıyıcısı ve rehber bir temsil figürü olarak tanımlanmaktadır. Althusser'in (1989) eğitimi, bireyleri belirli toplumsal rollere çağıran ideolojik bir devlet aygıtı olarak tanımlayan yaklaşımı ile Foucault'nun (1972; 1977) söylemi, bireyleri belirli öznelik biçimleri içerisinde kuran bir iktidar pratiği olarak ele alan görüşü birlikte değerlendirildiğinde, öğretmenlere yönelik resmî mektupların öğretmeni adanmış ve geleceği inşa eden ideal bir özne olarak kuran söylemsel araçlar olduğu söylenebilir. Bourdieu'nün (1991) sembolik güç yaklaşımı ve Gramsci'nin (1986) hegemonya kavramsallaştırması öğretmenliğin toplumsal meşruiyet ve kültürel yeniden üretim süreçlerindeki rolünü açıklamaktadır. Öğretmen kimliği literatürüne bakıldığında öğretmen kimliğinin toplumsal söylemler ve kurum-

sal beklentiler aracılığıyla şekillendiği ve öğretmen kimliğinin söylem ile yeniden üretildiği ifade edilmektedir. (Britzman, 2003; Angus, 2013; Skerritt, 2019; Carswell ve Conway, 2023). Bunun yanında Freire (2017), Ural (2024) ve Yıldız ve Ünlü (2017) öğretmeni yalnızca pedagojik bir aktör değil toplumsal dönüşüm ve eleştirel bilinç üretiminde dönüştürücü bir özne olarak tanımlamaktadır. Bu çalışmanın amacı, erken Cumhuriyet döneminden günümüze uzanan süreçte devletin öğretmene yüklediği toplumsal ve ideolojik rollerin dönüşümünü, yüz yıl arayla Millî Eğitim Bakanları tarafından yeni atanan öğretmenlere yazılan resmî mektuplar aracılığıyla çözümlemektir. Bu doğrultuda devletin öğretmen algısının, öğretmenden beklentilerinin, öğretmene yüklenen toplumsal sorumlulukların ve ideal öğretmen kimliğinin tarihsel süreç içerisinde nasıl yeniden kurulduğu analiz edilecektir. Nitel araştırma modeliyle tasarlanan bu araştırmada veriler doküman incelemesi yöntemiyle toplanmıştır. Araştırmanın veri kaynağını, erken Cumhuriyet döneminin Millî Eğitim Bakanı Mustafa Necati Bey'in yeni atanan öğretmenlere yazdığı mektup ile günümüz Millî Eğitim Bakanı Yusuf Tekin'in aynı amaçla kaleme aldığı mektup oluşturmaktadır. Veriler Fairclough'un (1995) eleştirel söylem analizine dayalı karşılaştırmalı söylem analizi ile çözümlenecektir. Bu doğrultuda mektuplarda kullanılan kavramlar, metaforlar ve anlam örüntüleri analiz edilerek öğretmenin nasıl bir kimlik içerisinde konumlandırıldığı ve fedakârlık, rehberlik, toplumsal sorumluluk, millî-manevi temsil, aidiyet ve gelecek inşası gibi temaların farklı dönemlerde nasıl kurulduğu karşılaştırmalı olarak çözümlenecektir.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen kimliği, eleştirel söylem analizi, öğretmene mektup

Neoliberal Eğitim Politikalarının Öğretmen Emeği Dönüşümü Üzerine Etkisi

Elif Dede, Aydın Balyer

elf.dd1111@gmail.com

Kapitalizmin krizlerinden çıkış sürecinde ortaya çıkan neoliberal politikalar, eğitim alanını önemli ölçüde etkilemiştir. Bu politikalar eğitimi piyasa koşullarına uygun olarak şekillendirerek özelleşmeyi ön plana almış ve eğitimi alınır satılır bir meta haline dönüştürmüştür. Bu dönüşüm eğitimin önemli bir parçası olan öğretmen emeğini de doğrudan etkilemiştir. Bunun önemli bir problem olduğu düşünülmektedir. Neoliberal eğitim politikaları etkisi ile öğretmenler güvencesiz şekilde istihdam edilmekte, düşük ücretlere zor koşullarda çalıştırılmakta, görevleri sınıf içine sıkıştırılarak sosyal görev ve rollerinden uzaklaştırılmakta, mağdur edildikleri politikaların uygulayıcısı olmakta ve emeklerine yabancılaşmaktalardır. Öğretmenlerin yaşadığı bu zorlukların ve emeklerinde oluşan dönüşümün onların mesleki motivasyonlarını azaltmakta olduğu düşünüldüğünde bu durumun eğitim sistemi açısından büyük probleme yol açabileceği düşünülebilir. Bu problem durumundan hareketle mevcut araştırmanın amacı neoliberal eğitim politikalarının öğretmen emeği dönüşümü üzerindeki etkisine dair öğretmen görüşlerinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

- Öğretmenler genel olarak neoliberal eğitim politikalarını nasıl tanımlamaklardır?
- Öğretmenler neoliberal eğitim politikalarının öğretmenlik mesleğini nasıl etkilediğini ve dönüştürdüğünü düşünmektelerdir?
- Öğretmenler neoliberal eğitim politikaları ile öğretmenlerin farklı şekillerde istihdam edilmesini (kadrolu, sözleşmeli, ücretli vb.) ne ile ilişkilendirmektelerdir?

- Öğretmenler, neoliberal eğitim politikalarının özlük haklarına etkilerini nasıl değerlendirmektedir?
- Öğretmenler neoliberal eğitim politikalarının etkisi ile gerçekleşen öğretmenlik mesleğinin dönüşüm sürecinin öğretmenlik mesleğinin geleceğini nasıl etkileyeceğini öngörmektedir?

Bu araştırma neoliberal eğitim politikalarının eğitimi, onun önemli bir parçası olan öğretmeni ve öğretmenin emeğini nasıl dönüştürdüğünü anlayabilmemize yardımcı bir araştırmadır. Araştırma, sürecin çıktıları ile ilgili araştırmacılara, politika yapanlara ve uygulamaya koyanlara farkındalık kazandırabilir ve düzenlemeler yapılmasını sağlayabilir. Nitel yöntemle yürütülen araştırmada fenomenolojik araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu farklı kıdem yılına sahip 15 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu örnekleme ile belirlenmiştir. Araştırma verileri yüz yüze görüşme tekniği ile görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, neoliberal eğitim politikalarının eğitimi ve eğitimin bileşenlerini metalaştırdığını, öğretmen emeğini dönüştürdüğünü, öğretmenlerin emeklerini, özlük haklarını, mesleki motivasyonlarını ve mental sağlıklarını olumsuz anlamda etkilediğini ortaya koymuştur. Bu sorunların çözümleri adına Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenleri sadece kadrolu şekilde istihdam edebilir.

Anahtar Sözcükler: Neoliberalizm, Öğretmenlik, Öğretmen emeği dönüşümü

Hayat Boyu Öğrenme Neden Gereklidir?

Elif Kahveci, Yaşar Yavuz

elf.kahvecii@gmail.com

Bu çalışmanın amacı, hayat boyu öğrenme kavramına ilişkin literatürün incelenmesiyle kavramın kuramsal çerçevesinin belirlenmesi ve değerlendirilmesidir. Araştırma, nitel araştırma türlerinden biri olan doküman incelemesi deseninde tasarlanmıştır. Bu çalışmanın dokümanlarını ulusal ve uluslararası raporlar, kitaplar, tezler ve makaleler oluşturmaktadır. Bu çalışmada, araştırmanın amacı doğrultusunda hayat boyu öğrenme kavramına ilişkin dokümanlar seçilmiştir. İncelenen dokümanlar; dokümanlara ulaşma, dokümanları anlama, özgünlüğü kontrol etme, veriyi analiz etme ve veriyi kullanma olmak üzere beş aşamalı bir süreçte sistematik olarak ele alınmıştır. Elde edilen verilerin kodlanması, analizi ve yorumlaması betimsel analiz yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Analiz sürecinde öncelikle literatürdeki kavramsal yaklaşımlar belirlenmiştir. Diğer aşamada ise bu yaklaşımlar tematik olarak sınıflandırılarak yorumlanmıştır. Bu bağlamda bulgular, hayat boyu öğrenme kavramının liberal modernleşmeci yaklaşımlar, sosyal sermaye yaklaşımları ve eleştirel yaklaşımlar olmak üzere üç temel yaklaşım etrafında şekillendiğini ortaya koymaktadır. Araştırmanın sonuçları hayat boyu öğrenmenin gerekliliğinin üç temel amaç ile açıklandığını göstermektedir. Bunlar; bireylerin kişisel gelişimlerini ve kendini gerçekleştirmelerini sağlamak, sosyal katılım ve demokrasi anlayışının geliştirilmesi ve ekonomik gelişmeyi ve ilerlemeyi sağlamak olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte bu çalışma, hayat boyu öğrenmenin yalnızca iş gücü piyasasına yönelik bir araç olarak değil, aynı zamanda eğitimin temel bir hak olduğu perspektifiyle ele alınması gerektiğine dikkat çekmektedir. Sonuç olarak bu çalışmada, hayat boyu öğrenme kavramının farklı kuramsal yaklaşımlar ve amaçlar çerçevesinde şekillendiği ancak bu sürecin daha bütüncül bir anlayışla, eğitim hakkı bağlamında yeniden değerlendirilmesinin gerekliliği ortaya konulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Hayat Boyu Öğrenme, Hayat Boyu Öğrenme Yaklaşımları, Eğitim Hakkı

Kültürel Değerlere Duyarlı Öğretimde Toplumsal Sınıf ve Yoksulluk: Öğretmen Odaklı Literatürün Sistematik İncelemesi

Elif Simge Güzelergene, Deniz Baransel Cinar

Elif.simge93@gmail.com

Kültürel Değerlere Duyarlı Öğretim (CRT), kökeninde eğitimsel eşitsizlikleri tarihsel, politik ve sınıfsal bağlamlarıyla birlikte ele alan özgürleştirici bir pedagojik yaklaşım olarak gelişmiştir (Ladson-Billings, 1995). Ancak neoliberal eğitim politikaları ve otoriterleşen yönetişim pratikleri altında, CRT'nin giderek sınıfsal eşitsizliklerden kopuk biçimde bireysel öğretmen uygulamalarına indirgenmesi yönündeki eleştiriler artmaktadır (Sleeter, 2012). Bu çalışma, öğretmen odaklı CRT literatüründe toplumsal sınıf ve yoksulluk olgularının nasıl ele alındığını sistematik olarak incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma aşağıdaki sorulara yanıt aramaktadır:

(1) Öğretmen odaklı CRT çalışmalarında toplumsal sınıf yapısal bir eşitsizlik ilişkisi olarak mı, yoksa yalnızca sosyoekonomik statü gibi demografik bir değişken olarak mı tanımlanmaktadır?

(2) Bu çalışmalar öğrencilerin maddi yoksulluğunu ve kurumsal kısıtlarını analizlerine açık biçimde dâhil etmekte midir?

(3) Toplumsal sınıfın sınırlı biçimde ele alındığı çalışmalarda pedagojik öneriler yapısal adaleti hedefleyen dönüşümler mi, yoksa ağırlıklı olarak öğretmen merkezli uyarlama stratejileri mi üretmektedir?

Çalışma, Web of Science ve Scopus veri tabanlarında 2015–2026 yılları arasında yayımlanan, öğretmenleri örneklem veya analiz birimi olarak ele alan hakemli makalelerin sistematik derlemesi olarak tasarlanmıştır. Makaleler PRISMA protokolüne göre seçilecektir. Dâhil edilen çalışmalar üç aşamada analiz edilecektir: (1) toplumsal sınıfın tanımlanma biçimi, yoksulluk vurgusu ve

yapısal bağlamlara yapılan göndermelere ilişkin betimsel kodlama; (2) pedagojik önerilerin içeriğine yönelik tematik analiz; (3) seçilmiş metin bölümlerinin eleştirel söylem analizi ile incelenmesi. Bu süreçte Nancy Fraser'ın (1997) tanınma ve yeniden dağıtım ayrımı, pedagojik çerçevelerin sınıfsal boyutunu değerlendirmek için analitik mercek olarak kullanılacaktır.

Çalışmanın, öğretmen odaklı CRT literatüründe kültürel tanınmaya yönelik vurgunun güçlü, buna karşılık ekonomik yeniden dağıtım ve yapısal eşitsizlik tartışmalarının sınırlı olduğunu ortaya koyması beklenmektedir. Bu bulgunun, kültürel duyarlılığın eleştirel pedagojik bir dönüşümden ziyade bireysel öğretmen uyarlamalarına yöneldiğini göstereceği öngörülmektedir (Gorski, 2016). Sonuç olarak bildiri, CRT'nin yoksullaşma ve otoriterleşme bağlamında dönüştürücü bir eğitim pratiği olarak yeniden güçlenebilmesi için toplumsal sınıfın pedagojik analizlere merkezî biçimde dâhil edilmesi gerektiğini savunmaktadır (Freire, 2000).

Anahtar Sözcükler: Kültürel değerlere duyarlı öğretim, toplumsal sınıf, eğitimde eşitsizlik, öğretmen odaklı araştırmalar, sistematik derleme

Reclaiming Education in the Arab Region Critical Pedagogy Equity and Emancipation

Elsy Wakil

wakilelsy@gmail.com

Education in the Arab region faces unprecedented challenges due to the convergence of authoritarian governance, neoliberal reforms, socio-economic instability, wars, displacement, and ecological crises. Across many countries, education policies increasingly serve as tools of political control, social stratification, and economic marginalization. Privatization, budget cuts, standardized testing, and market-driven reforms have systematically undermined the promise of free, equitable, and emancipatory learning. Marginalized populations—including refugees, displaced persons, rural students, and girls—bear the brunt of these policies, perpetuating cycles of exclusion and vulnerability. In conflict-affected contexts, classrooms often prioritize rote learning over critical engagement, limiting students' opportunities to develop capacities and shape their futures.

The compounded effects of war, displacement, and ecological crises further exacerbate educational inequities. Schools in conflict zones and refugee settings frequently contend with instability, overcrowding, and scarce resources, restricting the delivery of quality education. Displaced students face interrupted schooling, trauma, and limited access to qualified teachers, reinforcing social inequalities and impeding the development of critical consciousness. Environmental challenges, including water scarcity, climate-induced migration, and natural disasters, destabilize educational infrastructure and compromise safe, inclusive learning environments.

Drawing on critical pedagogy (Freire, 1970), this paper frames education in the Arab region as both a site of social struggle and a space of transformative potential. Classrooms reflect hierarchies

of class, gender, political power, and ecological relationships, yet they also offer possibilities for solidarity, empowerment, and resistance to oppression. Under authoritarian and neoliberal systems, curricula, assessments, and teacher-student dynamics often reproduce conformity and social hierarchies, limiting education's emancipatory potential.

To address these challenges, the paper proposes solution-oriented strategies: (1) Curriculum and Pedagogy Reform—foster critical thinking, civic engagement, and ecological literacy, emphasizing active participation over memorization; (2) Equitable Access and Inclusion—expand high-quality education for marginalized groups and conflict-affected areas; (3) Teacher Empowerment—provide professional development in critical pedagogy, trauma-informed teaching, and inclusive practices; (4) Community Engagement—involve families and civil society in school governance and decision-making; (5) Policy Advocacy and Structural Reform—resist commodification of education, increase public funding, and address structural inequalities; and (6) Solidarity Networks—build regional and international collaborations among educators, scholars, and activists to strengthen collective action and resilience.

Key Words: Education in the Arab region, Educational inequities, Conflict-affected contexts, Displacement and refugees, Authoritarian and neoliberal policies, Critical pedagogy, Curriculum reform, Inclusive education, Teacher empowerment, Community engagement, Policy advocacy, Social transformation

Üniversite Mezunu Genç İşsizlerin Mesleki Yetişkin Eğitimi Deneyimleri

Enes Demirel

enesdmrl08@gmail.com

1980'li yıllardan itibaren sanayileşmiş ülkelerde belirginleşen genç işsizliği, ekonomik büyüme, toplumsal uyum ve bireysel refah üzerinde derin etkiler yaratan çok boyutlu bir sorundur (Bell ve Blanchflower, 2011). Genç işsizliği sorununa karşı politika yapıcılar ve uluslararası kuruluşlar farklı çözüm önerileri ve müdahale stratejileri geliştirmektedir. Mesleki yetişkin eğitimi hem işsizlere hem de mevcut becerilerini geliştirmek isteyen çalışanlara yönelik olarak son yirmi yılda hükümetler ve uluslararası kuruluşların politikaları doğrultusunda yetişkin eğitiminin temel bileşenlerinden biri haline gelmiştir (CEDEFOP, 2020). Dijitalleşme, otomasyon ve yapay zekâ temelli sistemlerin yaygınlaşması ile iş gücü piyasasının talepleri sürekli olarak değişmekte, bu da genç bireylerin mevcut becerilerini güncellemelerini ve yeni yeterlikler kazanmalarını gerektirmektedir (OECD, 2023). Bu noktada mesleki yetişkin eğitimi, bireylerin istihdam edilebilme becerilerini geliştirmek ve mesleki yeniliklere karşı uyumlarını sağlamak amacıyla odaklanılan alanlardan biridir (Keogh, 2009). Ne var ki genç işsizliği, alanyazında daha çok ekonomik göstergeler ve politika belgeleri üzerinden ele alınmakta doğrudan genç işsizlerin mesleki yetişkin eğitimi deneyimlerine odaklanan araştırmalar sınırlı kalmaktadır. Bu durum, araştırmanın yapılmasını gerekli kılmıştır.

Bu araştırmanın amacı, üniversite mezunu genç işsizlerin mesleki yetişkin eğitimi ile ilgili deneyimlerini incelemektir.

Araştırma, üniversite mezunu genç işsizlerin mesleki yetişkin eğitimi deneyimlerinin özünü ve ortak anlamını ortaya koymayı amaçlayan fenomenolojik yaklaşıma dayalı nitel bir çalışmadır (Creswell, 2013). Araştırmanın çalışma grubunu farklı alanlardan mezun olmuş, en az 1 yıl işsizlik deneyimi yaşamış ve çeşitli mesleki eğitim programlarına katılmış 12 üniversite mezunu

genç işsiz oluşturmaktadır. Çalışma grubu, amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklem ve maksimum çeşitlilik örneklem kullanılarak oluşturulmuş, bu sayede farklı deneyimlere sahip bireylerin deneyimlerinin derinlemesine anlaşılması sağlanmıştır (Patton, 2018). Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı-yapılandırılmış görüşme formu ile online ve yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Verilerin analiz süreçlerinde yansıtıcı tematik yöntemi analiz kullanılmıştır (Braun ve Clarke, 2021).

Araştırma bulguları, üniversite mezunu genç işsizlerin mesleki yetişkin eğitimi programlarına ilişkin deneyimlerinin çok boyutlu bir yapı sergilediğini göstermektedir. Mesleki eğitime katılımın çoğu zaman istihdam umudu, yeni beceri kazanma ihtiyacı, sertifika edinme zorunluluğuna dair algı ve yapısal baskılarla şekillendiği, buna karşın programların niteliğine ilişkin beklenti–gerçeklik arasında uyumsuzluklar yaşandığı belirlenmiştir. Katılımcıların, yüksek eğitim maliyetleri nedeniyle mesleki yetişkin eğitimine erişim sınırlılıkları olduğu ayrıca mesleki yetişkin eğitiminin yalnızca mesleki beceri kazandırmadığı, aynı zamanda özgüven ve sosyal etkileşim yoluyla psikososyal bir dönüşüm alanı sunduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Genç işsizliği, mesleki yetişkin eğitimi, yetişkin eğitimi

Paulo Freire ve Jacques Rancière'in Özgürleşme Pedagojileri

Eren Ağın

erenagin@gmail.com

Bu bildiri, Paulo Freire ile Jacques Rancière'in eğitim düşüncelerini, çağdaş eğitim kuramında eleştirel pedagoji, okuryazarlık, pedagojik otorite, eşitlik ve özgürleşme eksenlerinde süren tartışmalar bağlamında yeniden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Günümüzde eğitim, yalnızca bilgi aktarımını düzenleyen teknik bir süreç olarak değil, aynı zamanda toplumsal eşitsizliklerin, iktidar ilişkilerinin ve özneleşme biçimlerinin üretildiği siyasal ve etik bir alan olarak tartışılmaktadır. Bu bağlamda çalışma, Freire ve Rancière'in pedagojik yaklaşımlarını modern pedagojik ilişkinin sınırları, öğretmen-öğrenci hiyerarşisi ve özgürleşmenin eğitim içindeki imkânları açısından karşılaştırmalı olarak ele almaktadır. Bildirinin temel sorusu, Freire ve Rancière'in özgürleşme pedagojilerinin eğitimde tahakkümün yeniden üretimini nasıl kavradıkları ve bu tahakküme karşı nasıl bir pedagojik ilişki önerdikleridir. Bu soru doğrultusunda çalışma, iki düşünürün ortaklaştığı ve ayrıştığı noktaları görünür kılmayı hedeflemektedir.

Freire'in geleneksel eğitime yönelttiği eleştiri, öğretmeni bilginin sahibi, öğrenciyi ise edilgen alıcı olarak konumlandıran "bankacı eğitim modeli" üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu model, bilgiyi öğrencinin yaşamsal deneyiminden koparark onu mekanik bir aktarım nesnesine dönüştürmektedir. Freire'e göre eğitim, bireylerin içinde bulundukları toplumsal gerçekliği sorgulayabildikleri, baskı ilişkilerini adlandırabildikleri ve dünyayı dönüştürülebilir bir alan olarak kavrayabildikleri eleştirel bir süreç olmalıdır. Bu nedenle Freire'de pedagojik ilişki yalnızca öğretimsel değil, aynı zamanda etik ve siyasal bir müdahale alanı olarak belirir.

Rancière'in pedagojik düşüncesi ise açıklama merkezli eğitim anlayışına yönelttiği radikal eleştiriyle öne çıkmaktadır. Rancière'e göre açıklama, öğrencinin kendi başına anlama kapasitesinde bir

eksiklik bulunduğu varsayımına dayanır ve bu nedenle eşitsizliği ortadan kaldırmak yerine yeniden üretir. Özgürleşme, öğretmenin açıklayıcı otoritesine bağımlı olmayan bir öğrenme ilişkisinin kurulmasıyla mümkündür. Bu çerçevede zekâların eşitliği, pedagojik sürecin sonunda ulaşılacak bir hedef değil, başlangıçta kabul edilmesi gereken kurucu bir ilkedir. Öğretmenin işlevi, bilgiyi açıklamak ya da aktarmaktan çok, öğrencinin dikkatini, iradesini ve öğrenme etkinliğini sürdürebileceği bir ilişkiyi mümkün kılmaktır.

Bu bildirinin literatüre katkısı, Freire ile Rancière arasındaki gerilimi pedagojik otorite, eşitlik varsayımı ve zihinsel özgürleşme kavramları ekseninde ele alarak, özgürleşme pedagojilerinin güncel eğitim tartışmalarına sunduğu kuramsal imkânları yeniden değerlendirmesidir. Bu çerçevede pedagoji, yalnızca öğretim yöntemleriyle ilgili bir alan olarak değil, otorite, eşitlik ve özgürleşme sorunlarının kesiştiği kurucu bir düşünsel tartışma alanı olarak konumlandırılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Paulo Freire, Jacques Rancière, eleştirel pedagoji, otorite, eşitlik, özgürleşme

Uçurumu Kapatmak mı, Eşitsizliği Yeniden Üretmek mi? İkili Mesleki Eğitim Modeli Olarak Türkiye'deki MESEM Üzerine Eleştirel Bir Analiz

Erkan Yılmaz, Meltem Çengel Schowille, Ruken Akar Vural

erkanyilmaz_cu@hotmail.com

Bu çalışma, Alman "DUAL" (ikili) mesleki eğitim sisteminin Türkiye uyarlaması olan Mesleki Eğitim Merkezlerini (MESEM), eleştirel pedagoji perspektifinden incelemektedir. Artan okul terki oranlarına ve gençlerin iş gücü piyasasına geçişte yaşadıkları zorluklara bir çözüm olarak geliştirilen ikili sistem; iş yeri eğitimi ile teorik eğitimi dengelemektedir. Türkiye'de 2016, 2019 ve 2021 yıllarında yapılan yasal reformlar bu modeli resmileştirmiş; öğrencilere iş gücüne dahil olurken aynı zamanda hem lise diploması hem de ustalık belgesi alma imkânı sunmuştur.

Bu araştırmanın temel amacı, MESEM sistemindeki öğrencilerin motivasyonlarını, bilgi kaynaklarını, deneyimlerini ve gelecek beklentilerini keşfetmektir. Teorik olarak çalışma; mesleki eğitimi, beceri edinimini hayati bir ekonomik yatırım olarak gören beşeri sermaye kuramı ile mesleki yönlendirmenin dezavantajlı grupların yükseköğretime erişimini kısıtlayarak sosyal yeniden üretime aracılık ettiğini savunan eleştirel bakış açıları arasında konumlandırmaktadır.

Metodolojik olarak çalışma, nitel bir desende tasarlanmış, güzellik ve saç bakım hizmetleri alanından 8 öğrenci ile gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış görüşmeler yoluyla veri toplanmıştır. Veriler, öğrenci perspektiflerine dair yinelenen tema ve kalıpları belirlemek amacıyla tümevarımsal içerik analizine tabi tutulmuştur.

Bulgular özetle şu şekildedir:

- Öğrenciler MESEM'i genellikle kişisel ilgi, sosyal ağlar veya okul rehberliği doğrultusunda; erken finansal bağımsızlık ve "iş garantisi" arzusuyla tercih etmektedir.
- Öğrenciler akademik yükün azalmasından ve iş yerindeki "aile benzeri" ortamdan memnuniyet duysalar da çalışma, sistemin vaatleri ile iş gücü piyasası gerçekleri arasındaki kritik uçuruma dikkat çekmektedir.
- Kendi işini kurma konusundaki yüksek beklentilere rağmen, sendikal iş birliği eksikliği ve "dar beceri" edinimi riski, uzun vadeli mesleki hareketlilik için önemli tehditler oluşturmaktadır.

Araştırma, MESEM'in bir sosyal güvenlik ağı işlevi görmesine rağmen, daha güçlü kurumsal korumalarla desteklenmediği sürece sınıf temelli ayrışmayı (tracking) pekiştirme riski taşıdığı sonucuna varmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Mesleki Eğitim, MESEM, İkili Sistem, İçerik Analizi, Eleştirel Pedagoji, Türkiye.

Ortaokul ve Lise Öğrencileri ile Öğretmenlerinin Sınıf ve Okul İklimi Algılarının Metaforlar Aracılığıyla İncelemesi

Eylem Gökçe Cengiz, Merve Yağar Kalaycı

merveyagar.06@gmail.com

Modern eğitim sistemlerinde okulun sadece akademik bilgi aktarım merkezi olmanın ötesine geçerek, demokratik, güvenli ve kapsayıcı bir yaşam alanı olma niteliği giderek daha fazla sorgulanmaktadır (Apple & Beane, 2007; Kiz & Sincar, 2025). PISA 2022 sonuçları, 2018 sonuçları ile karşılaştırıldığında Türkiye'deki öğrencilerin okul iklimine, güven ve aidiyet duygusuna yönelik algılarında endişe verici bir gerileme olduğunu bilimsel verilerle ortaya koymaktadır. Türkiye'de öğrencilerin okula ait hissetme oranı %69 ile OECD ortalamasının (%75) altında kalırken; öğrencilerin %18'i okula giderken, %13'ü ise sınıf içinde kendisini güvende hissetmediğini beyan etmektedir (OECD, 2023). Okul ikliminin öğrencilerin sosyal, duygusal ve akademik gelişimini şekillendiren temel bir ekosistem olduğu (Rudasill vd., 2018) göz önüne alındığında; bu güvensizlik ve aidiyet kaybı eğitim sistemindeki yapısal sorunların ve sosyal adaletsizliğin bir yansıması olarak değerlendirilmelidir. Olumlu bir okul iklimi; güven, karşılıklı saygı ve demokratik normlar üzerine inşa edilerek öğrenci motivasyonunu artırırken negatif algılar öğrencinin sisteme yabancılaşmasına neden olmaktadır (Ellis, 1988). Öğrencilerin eğitim kurumuna yönelik aidiyet bağı kurabilmeleri ve kendilerini güvende hissetmeleri, ancak sosyal-duygusal gereksinimlerin karşılandığı destekleyici ve olumlu bir okul iklimi ile mümkündür (TEDMEM, 2024). Ulusal Okul İklimi Konseyi (2007) okul ikliminin sadece fiziksel bir çevre değil; bireylerin sosyal, duygusal ve fiziksel olarak kendilerini güvende hissetmelerini sağlayan bir değerler bütünü olduğunu vurgulamaktadır. Bu doğrultuda, sürdürülebilir bir okul iklimi, gençlerin demokratik bir topluma entegre olmaları için gereken akademik öğrenme süreçlerini ve

sosyal-duygusal gelişimlerini doğrudan destekleyen temel bir mekanizma olduğu söylenebilir.

Okul iklimini anlamanın en iyi yöntemlerinden biri kişilerin okula yönelik algılarını belirlemektedir (Cerit, 2006). Metaforlar, öğrenciler ve öğretmenlerin okula yönelik algılarının anlaşılmasında güçlü araçlar olarak görülmektedir (Mazlum ve Balcı, 2018). Bu noktadan hareketle söz konusu araştırmanın temel amacı, ortaokul ve lise öğrencileri ile öğretmenlerinin sınıfa ve okula yönelik algılarını derinlemesine incelemektir. Bu amaç doğrultusunda algılarda ortaklaşan ve farklılaşan örüntüler metafor çalışması ve derinlemesine görüşmeler ile ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Nitel bir araştırma deseniyle kurgulanan çalışmada gerekli etik izinler alındıktan sonra, yaklaşık 150 öğrenci ve 50 öğretmenden demografik bilgi formu, araştırmacılar tarafından hazırlanan metafor formu ve yarı yapılandırılmış bireysel görüşme formu kullanılarak elde edilen veriler içerik ve tematik analiz yöntemleriyle analiz edilmeye devam edilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Okul İklimi, sınıf iklimi, metafor

Sittlichkeit (Etik Yaşam) Kavramı Üzerinden Eğitim Kurumlarında Bireysel Özgürleşme

Ezgi Dinç

ezgi.dinc@gazi.edu.tr

Geleneksel eğitim, eleştirel eğitim tarafından bireyin özgünlüğünü, yaratıcılığını ve farklılıklarını yok ederek onu tek tip, standart ve toplumsal sisteme itaatkar bir kalıba sokan yapılar olarak eleştirilmektedir. Söz konusu eleştiriler haklı temellere dayansa da eğitimi yalnızca bir baskı aracı olarak gören bu indirgemeci yaklaşım, kurumsal yapıları ve otoriteyi dışlama eğilimi göstererek alternatif bir kurumsal zemin inşa edilmesini zorlaştırmaktadır.

Hegelci perspektiften bakıldığında, yasalar, normlar ve kurumlar birey için özgürlüğü kısıtlayıcı olmak zorunda değildir (Pinkard, 2000). Hegel, gerçek etik otoritenin soyut bir vicdani buyrukta değil; aile, sivil toplum ve devlet gibi somut toplumsal kurumlarda vücut bulduğunu savunur (Hegel, 1991). Birey, içine doğduğu bu hazır yapıları rasyonel olarak kavradığında ve içselleştirdiğinde dışsal bir baskıya boyun eğmiş olmaz; aksine nesnel akıl ile bütünleşerek tözsel özgürlüğünü ve toplumsal kimliğini kazanır. Bu bağlamda eğitim kurumları, çocuğun ailedeki saf sevgi ortamından çıkıp sivil toplumun çıkar çatışmalarıyla tanıştığı ve nihayetinde devletin ortak vatandaşlık bilincine ulaştığı kritik bir Sittlichkeit (Etik Yaşam) köprüsüdür (Hegel, 1984).

Bu çalışmanın amacı, Hegel'in Sittlichkeit (Etik Yaşam) kavramı çerçevesinde eğitim kurumlarının bireysel özgürleşme sürecindeki rolünü çözümlemektir. Bu çalışmada, geçmişin bakış açısı ile bugünün anlam dünyasını karşılıklı bir etkileşim içine sokan Hans-Georg Gadamer'in (1960/2004) felsefi yorumsama yöntemi temel alınmıştır.

Hegel (1984), eğitim kurumlarını bireyin özgürleşme olanaklarını barındıran nesnel yapılar olarak konumlandırır. Eğitim kurumları bireyi tek tipleştiren dışsal bir tornalama merkezi

olmaktan çıkarılıp, bireyin toplumsal kimlik kazandığı kamusal bir güvenceye dönüşmeli; otorite ile özgürlüğün birbirini dışlamadığı, aksine öznenin kendi rasyonel doğasını kamusal alanda keşfederek tözselleştiği yaşayan bir ahlaki topluluk alanı olarak felsefi düzeyde yeniden temellendirilmelidir. Çalışmanın bulgu, sonuç ve önerileri devam eden araştırma kapsamında genişletilerek sunulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Eleştirel Eğitim, Etik Yaşam, Hegel, Özgürlük, Yorumsama

The Freinet Class Council as a Tool of Critical Democratic Pedagogy

Fani Oikonomidou

fanicon239@gmail.com

In an era marked by the global resurgence of authoritarian narratives, educational institutions frequently mirror these broader systemic pressures, shifting toward rigid standardization, surveillance, and top-down control. This environment reduces the classroom to a site of passive compliance rather than democratic engagement. Addressing the conference theme, "Reconfiguring the CLASSroom in Times of Authoritarianism," this presentation explores the transformative potential of the "Class Council" (Conseil de coopérative)—a foundational institution of Célestin Freinet's pedagogy—as a radical democratic counter-space within contemporary schools.

The Freinet Class Council shifts the locus of power from the educator to the collective body of students. It serves as a weekly, student-led forum where learners actively manage classroom life, resolve conflicts, and co-design the curriculum. This paper argues that the Council is not merely an exercise in classroom management, but a rigorous practice of critical literacy and political agency. By institutionalizing dialogue, accountability, and collective decision-making, the Council directly challenges the authoritarian logic of obedience and passive citizenship.

Methodologically, this paper relies on a qualitative case study drawing from the author's own teaching practice and the implementation of Freinet pedagogy within the private school where they are employed. Through concrete operational examples of Class Councils in this specific educational setting, and framed by critical pedagogy theories (Freire, Giroux), the presentation outlines how the Council reconfigures classroom dynamics across three main axes:

1. The redistribution of authority: transforming the teacher from an absolute ruler into a cooperative facilitator.

2. The cultivation of solidarity: replacing competitive individualism with a culture of mutual care and collective responsibility.

3. The practice of everyday democracy: preparing students to recognize and resist authoritarian structures outside the school walls.

Ultimately, this session aims to provide educators with practical examples and tools for implementing Class Councils, proving that even within traditional or demanding educational settings, reconfiguring the classroom into a living laboratory of democracy is both achievable and urgently necessary.

Key Words: Critical pedagogy, Freinet pedagogy, class council, authoritarianism, private education, classroom reconfiguration

Özel Gereksinimli Yetişkin Bireylerin Eğitiminde Yaygın Eğitim Kurumlarının Rolü: Yenimahalle Özel Gönüller HEM Örneği

Filiz Uluçay

ulufiliz87@gmail.com

Eğitim, bireyin yaşamının tüm evrelerine yayılan sürekli bir süreçtir ve yaşam boyu öğrenme hakkı, özellikle dezavantajlı gruplar açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu çalışma, özel gereksinimli yetişkin bireylere yönelik yaygın eğitim hizmetlerinin işleyişini ve etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, Türkiye'de yalnızca bu gruba hizmet sunan sınırlı sayıdaki kurumlardan biri olan Yenimahalle Özel Gönüller Halk Eğitimi Merkezi (YÖGHEM) örneğinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada nitel yöntem benimsenmiş, durum çalışması deseni kullanılmıştır. Veriler; yönetici, öğretmen ve kursiyer yakınlarıyla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler, gözlem ve doküman incelemesi yoluyla toplanmış ve betimsel analizle çözümlenmiştir.

Bulgular, YÖGHEM'de sunulan işlevsel yaşam becerileri, sanat ve sosyal etkinlik temelli kursların; kursiyerlerin özgüvenini artırdığını, sosyal izolasyonu azalttığını ve bağımsız yaşam becerilerini desteklediğini göstermektedir. Kurumun özellikle eğitimden yetişkinliğe geçiş sürecinde bulunan bireyler için bir "tampon mekanizma" işlevi gördüğü belirlenmiştir. Ayrıca, kurumun bakım veren aileler—özellikle anneler—için önemli bir psikososyal destek alanı sunduğu ortaya konmuştur.

Bununla birlikte, eğitmenlerin özel eğitim alanına yönelik hizmet içi eğitim gereksinimi, fiziksel altyapı yetersizlikleri ve ulaşım sorunları temel sınırlılıklar olarak belirlenmiştir.

Sonuç olarak, özel gereksinimli yetişkin bireylerin toplumsal katılımını desteklemede yaygın eğitim kurumlarının kritik bir rol

üstlendiği görülmektedir. Bu doğrultuda, eğiticilerin özel eğitim ve andragojik yeterliklerinin geliştirilmesi, kurumsal altyapının güçlendirilmesi ve aile iş birliğinin artırılması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Yetişkin eğitimi, özel gereksinimli bireyler, halk eğitimi, yaşam boyu öğrenme, andragoji

İktidarın Özneleri: Eleştirel Eğitim ve Foucault

Füsun Kökalan Çımrın, Nezihe Çengel

fusun.kokalan@deu.edu.tr

Sosyolojide "eleştirellik" ontolojik, epistemolojik ve metodolojik birçok açıdan önemli bir yere sahiptir. Eleştirel epistemolojik bakış açısının varlığı, bir sosyoloğun eleştirel düşünerek sorgulayabilecek bir ontolojik duruşunun olması ve bu eleştirelliğin metodolojik temellerinin atılarak uygulanabilir olması; eleştirelliğin sosyoloji gibi bir disiplinle nasıl iç içe geçtiğinin bir göstergesidir. Eleştirel paradigma aracılığıyla toplumsal yapıyı inceleyen sosyoloji, yapıda var olan bireylerin öznelerinin oluşumunda en önemli kurumlardan biri olan eğitimde de kilit bir role sahiptir.

Değişen dünya ve toplumsal yapıya baktığımızda iktidar, yaşantımız üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak söz sahibi olmaya devam etmektedir. Bu noktada iktidarın işleyiş biçimi, özne oluşumu, hakikat rejimi ve değişim döngüsünün anlaşılması gerekmektedir. İktidarın işleyişi, temelde eylem kiplerinden oluşmaktadır. Bazı kişilerin, başka kişiler üzerinde bu eylem kiplerini kullanarak kurduğu bu ilişki sistemiyle iktidarın işleyişi söz konusudur. Bu işleyiş içerisinde ilişkiler yeniden üretilmekte, yeniden üretilen ilişkiler sonucunda bilgi alanları var olmaya başlamaktadır. Bilgi alanlarının iktidarın araçlarıyla hakikat rejimine dönüşü, anbean görünürlük kazanmaktadır. Hakikat rejiminin görünür kazanması ise iktidarın öznelerinin oluştuğunun en somut göstergesidir.

İktidar ilişkilerini detaylı bir şekilde inceleyen Foucault, aynı zamanda sosyolojide eleştirel paradigmanın en önemli temsillerinden birisidir. Eleştirel eğitim açısından yaklaşıldığında yer alan siyaset çocuk tartışmalarının bir benzerini ele alan Foucault ile karşılaşmaktayız. Foucault bu durumu sadece siyaset, eğitim, çocuk kavramları ile sınırlamamış; daha geniş bir perspektiften ele almıştır. Foucault'nun anlatımından yola çıkarak aslında çocukların erken çocukluk döneminden itibaren; iktidarın

kurumları, iktidarın politikaları, iktidarın temsillerine maruz kalarak öznelerini oluşturmaktadır. Bu noktada okullar iktidarın kurumsal mekânı, müfredatlar uyguladıkları politikaları, öğretmenler ise iktidarın mikro temsilcileri olarak yapılanmaktadır. Eğitim sürecinin sonucunda ise öğrenciler, iktidarın araçları tarafından yeniden üretilmekte ve böylelikle iktidarın sınırları içerisinde özneleri oluşmuştur. Yapı içerisinde iktidarın özneleri olarak yeni ürünleri, ilişkileri, bilgileri ve özneleri oluşturmaya devam edeceklerdir.

Teorik bir tartışma niteliği olan bu çalışma; Foucault perspektifini, eğitim ile bir araya getirmektedir. Eğitim yapısında öğrenci konumunda bulunan çocukların özne oluşumunda, iktidarın doğrudan ve dolaylı müdahalelerini sorunsallaştırmaktadır. Bu sorunsallaştırma ile özne oluşum döngüsü gözler önüne sermekte ve yeniden üretim süreçlerine eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Foucault, eleştirel eğitim, iktidar, özne oluşumu, yeniden üretim

Medya, İdeoloji ve Pedagoji: Emek Haberciliği Üzerine Düşünmek

Gamze Yücesan Özdemir

yucesangamze@gmail.com

Türkiye'de ve dünyada toplumun emekçi kesimleri bir yanda salgın sonrası zor ekonomik ve toplumsal koşulları diğer yanda ise dijitalleşmeyle birlikte yeni çalışma, iş ve istihdam biçimlerini deneyimlemektedirler. Emekçilerin durumlarının, sorunlarının ve taleplerinin haberleştirilmesi ihtiyacı her geçen gün kendini hissettirmektedir. Bu da yükselen bir alan olarak emek haberciliğini gündeme getirmektedir. Bu çalışma Türkiye'de emek haberciliğini medya, ideoloji ve pedagoji üçgeninde yeniden düşünmeyi öneriyor: Emek haberleri okuru düşünmeye, sorgulamaya ve ilişki kurmaya çağırıyor mu? Tekil olayların ötesine geçerek süreçleri, yapıları ve ilişkileri anlatmak, haberi bir bilinçlenme aracına dönüştürüyor mu? Okuru edilgen bir izleyici olmaktan çıkarıp toplumsal ilişkileri sorgulayan bir özneye dönüştürme potansiyeli taşıyor mu?

Medya sınıf ilişkileri içinde konumlanarak ve bu ilişkilerin belirlediği güç dengeleri üzerinden anlaşılabilir. Bu çerçevede anaakım medya emek-sermaye çelişkisini görünmezleştirip emekçileri bireysel hikayelere indirgerken, eleştirel medya bu ilişkileri görünür kılma ve emekçileri özne olarak kurma potansiyeli taşır. İdeoloji haberin dilinde ve kuruluşunda somutlanırken, pedagoji haberin işlevinde ortaya çıkar: ya rıza üretir ya da okuru sorgulamaya ve toplumsal ilişkileri kavramaya çağırır. Bu nedenle emek haberciliği, ideolojik mücadele ile pedagojik müdahalenin kesişiminde yer alan bir alan olarak değerlendirilmelidir.

Bu çalışma 124K379 nolu TÜBİTAK projesi kapsamında yürütülen ve Türkiye'de çalışma yaşamı muhabirliğinden emek haberciliğine uzanan dönüşümü inceleyen araştırmanın bir kesitini sunmaktadır. Nisan 2026'da Ankara'da gerçekleştirilen saha çalışması kapsamında, emek haberciliği yapan sekiz gazeteciyle derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde emek haberciliğinin

nasıl tanımlandığı, anaakım medyanın ve eleştirel medyanın emek haberlerini nasıl ele aldığı ve dijital mecraların imkan ve sınırlılıkları sorgulanmıştır. Ayrıca haber dilinin ideolojik boyutları, haberciliğinin okuru yalnızca bilgilendiren değil düşündüren ve sorgulatan pedagojik bir işlevi olup olmadığı tartışılmıştır.

Bu çalışma kapsamında sahada elde edilen bulgular, anaakım medya ile eleştirel medya arasındaki ayrışmayı merkeze alarak tartışmaya açılacaktır. Emek haberlerinin üretildiği koşullar, haberin dili, haber kaynakları ve emekçilerin haber anlatısındaki yeri gibi başlıklar altında bir değerlendirme yapılacaktır. Bu çerçevede haberciliğin ideolojik ve pedagojik yönleri birlikte ele alınarak, emek haberciliğinin bir içerik üretiminden öte belirli bir bakış açısının ve toplumsal konumlanışın ifadesi olduğu gösterilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: medya, pedagoji, sınıf

Reconfiguring the Classroom Learning into Agentic Experience: Technological Curiosity into Sovereignty as Resistance

Gizem Alvan, Efe Tangüler

gizem.alvan@ozyegin.edu.tr

In an era of authoritarian capitalism, educational institutions increasingly function as deskilling machines certificate factories that reproduce social hierarchies rather than interrupt them (Giroux, 2011; Apple 2004). Artificial intelligence, when introduced into such environments, is typically framed as black-boxed consumer product, a compliance tool that deepens rather than challenges students' epistemic dependency (Benjamin, 2019). This paper inquires in that condition by presenting Student E's case, whose shift from passive AI consumption to active AI creation constitutes what is defined as technological sovereignty, a form of pedagogical resistance enacted within, yet against, the neoliberal classroom (Means, 2018).

Drawing on Freirean perspective and Giroux's Border Pedagogy (Freire, 1970; Giroux, 1992), this study frames Student E's agentic learning experience as a critical rupture. Where Freire identifies the "banking model" as the mechanism of intellectual dispossession (Freire, 1970, p.72), Student E's case illustrates its inverse: a learner who, through hands-on AI tool creation, transforms curiosity into critical making, and making into community (Kafai & Burke, 2015). His process of moving from digital exploration to collaborative development, eventually securing connections with an industry team and a subsequent internship, actually represents a concrete enactment of border crossing, traversing the boundary between assigned social position and self-determined intellectual agency (Giroux, 1992; Yosso, 2005).

Yet this paper resists an uncritical celebratory reading. Student E's trajectory ultimately reconstitutes the neoliberal cycle it initially seemed to escape (Ball, 2012; Brown, 2015) which is the

internship, the industry network, the institutional validation. This contradiction is conceptualized here not as failure but as a structural inevitability. It is named as regained emancipation in this paper. Since the only available pathways for agentic learning remain those sanctioned by capital (Giroux, 2011). The classroom, even when reconfigured, cannot fully escape the architecture of the system that houses it (Apple, 2004; McLaren, 2015).

The contribution of this study is threefold; (1) it extends the digital curiosity-to-agentic experience turn by grounding it in a single, ethnographically rich case (Stake 1995; Yin, 2018); (2) it inquiries into technological sovereignty as a working concept within critical pedagogy literature (Freire, 1970); and (3) it blends existing frameworks by foregrounding the tension between genuine border crossing and structural reconsideration (Giroux, 1992). In doing so, it calls on educators and scholars to think beyond individual student success as the measure of pedagogical resistance, and how crucial is such resistance to collective (hooks, 1994; McLaren, 2015).

Key Words: Critical pedagogy, agentic resistance, neoliberal recapture, critical AI use, technological sovereignty

Sınıflar İşliğe, Öğrenciler İşçiye, Öğrenme Çalışmaya Dönüşürken: "Proleterium" veya Yaşam Boyu İşçileşmiş Dünya ve Ötesi

Gökhan Bulut

mailgokhanbulut@gmail.com

Bu çalışma, kapitalizmin güncel sermaye birikim rejiminin, eğitimin ve emek süreçlerinin bütünleşik planlamasında karakterize olduğunu savunmaktadır. Bu dönemde eğitim sistemleri, tarihsel olarak üstlendikleri kamusal niteliklerden ve toplumsal sorumluluklarından hızla uzaklaştırılarak, küresel sermayenin esnek, güvencesiz, kırılgan ve itaatkâr işgücü ihtiyacını karşılayan birer üretim bandına dönüştürülmeye çalışılmaktadır. Yapısal olarak gerçekleşen bu makro dönüşüm, yükseköğretimi sanayi ve hizmet sektörlerinin ucuz emek deposu ve bilgi tedarikçisi haline getirmektedir. Bilgi de bu süreçte evrensel bir değer olmaktan çıkarılıp, piyasa rasyonalitesi içinde tedavüle sokulan bir girdiye indirgenmektedir.

Yükseköğretimde bu dönüşümün en somut görünümleri, "üniversite-sanayi iş birliği" adı altında müfredatların yeniden tasarlanması, zorunlu staj uygulamalarının ücretsiz ya da güvencesiz ucuz emek sömürüsüne dönüşmesi ve "yaşam boyu öğrenme" retoriğinin bireyleri sürekli kendilerini piyasaya pazarlamaya zorlayan birer "girişimci" haline getirmesidir. Mesleki Eğitim Merkezlerinin (MESEM) yaygınlaşması ve üniversitelerin şirketlerin ar-ge laboratuvarlarına dönüştürülmesi, bilginin kamusal niteliğini yok ederek onu metalaştırmaktadır. Eğitim harcamalarının kamusal yükümlülükten çıkarılıp bireysel bir borçlanma mekanizmasına (öğrenci borçluluğu) dönüştürülmesi ve öğrenci işçiliğin çarpıcı oranlarda artışı, ücretli emek sirkülasyonunu ve dolayısıyla da sigorta primi ödeme ve kıdem tazminatı gibi, sermayenin emeğe karşı yükümlülüklerinden sıyrılmasını da beraberinde getirmektedir. Tüm bunlar, yapısal işsizlik verileriyle

birleştiğinde, emekçi sınıflar için çıkışı olmayan bir "yaşam boyu işçileşme" evrenini yaratmaktadır. Çalışmada, bireyin tüm yaşamını kuşatan bu süreç için "proleterium" metaforu önerilecek ve içeriği tartışmaya açılacaktır.

Bildiride ayrıca, "proleterium"un yarattığı kesintisiz çalışma ve işçileşme rejiminin ötesine nasıl geçilebileceğine ve eğitimin bu süreçte nasıl konumlandırılacağına ilişkin bir tartışma da yürütülecektir.

Anahtar Sözcükler: neoliberalizm, işçileşme, eğitim

Eğitim Hakkının Gündelik Bedeli: Öğrenci Yoksulluğu ve Sınıfsal Eşitsizlik

Gökçen Düzkaya Tülü, İnci Gül Acar

gokcenduzkaya@gmail.com

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin eğitim hakkına erişimini öğrenci yoksulluğunun gündelik deneyimleri üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Eğitim hakkı çoğu zaman okula kayıt, derse devam, diploma edinme ya da kurumsal erişim göstergeleriyle tartışılmaktadır. Oysa ekonomik kriz, barınma sorunu, beslenme yetersizliği, ulaşım giderleri, dijital araçlara erişim ve çalışmak zorunda kalma gibi gündelik yükler, öğrencilerin bu hakkı fiilen kullanma kapasitelerini sınıfsal olarak sınırlandırmaktadır. Niyazi Altunya'nın eğitim hakkını herkesi kapsayan, yaşam boyu ulaşılabilir ve kamu görevi olarak parasız sunulması gereken bir hak olarak tanımlaması, bu çalışmanın eğitim hakkını öğrencilerin maddi yaşam koşullarıyla birlikte ele almasını kuramsal olarak desteklemektedir (Altunya, 1999). UNESCO, eğitimi, yoksulluğu azaltan, eşitsizlikleri dengeleyen ve toplumsal dönüşümü mümkün kılan temel bir insan hakkı olarak tanımlar ancak güncel koşullarda bu hakkın maddi zeminleri giderek daha kırılgan hale gelmektedir (UNESCO, 2025). Türkiye bağlamında da eğitim harcamalarının haneler arasında ciddi biçimde farklılaşması, yoksulluğun eğitimsel eşitsizliği yeniden üreten temel mekanizmalardan biri olduğunu göstermektedir (ERG, 2025). OECD verileri, Türkiye'de yükseköğretim finansmanının önemli ölçüde kamu kaynaklarına dayandığını belirtmekle birlikte, öğrencilerin gündelik yaşam maliyetleri eğitim hakkının kurumsal finansman göstergelerinin ötesinde tartışılması gerektiğini ortaya koymaktadır (OECD, 2025).

Araştırmanın temel sorusu şudur: Üniversite öğrencileri, yoksullaşma koşullarında eğitim hakkına erişimin gündelik bedellerini nasıl deneyimlemektedir? Bu ana soruya bağlı olarak çalışma şu alt sorulara yanıt arayacaktır: Barınma, beslenme, ulaşım ve çalışma zorunluluğu öğrencilerin derslere katılımını ve akademik

üretimini nasıl etkilemektedir? Öğrenciler sınıfsal farklılıkları gündelik kampüs yaşamında hangi deneyimler üzerinden fark etmektedir? Eğitim hakkı, öğrencilerin anlatılarında kamusal bir hak mı, yoksa bireysel olarak üstlenilmesi gereken bir maliyet mi olarak kurulmaktadır?

Çalışma nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Veri kaynağını farklı sınıf, bölüm, barınma ve gelir koşullarından seçilecek 8-10 üniversite öğrencisiyle yapılacak yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler oluşturacaktır. Görüşmeler; barınma, beslenme, ulaşım, çalışma, ders materyallerine erişim, sosyal katılım ve akademik devamlılık temaları etrafında yürütülecektir. Veriler eleştirel tematik analiz yoluyla çözümlenecektir. Bu yaklaşım, öğrenci yoksulluğunu ekonomik yetersizlik çerçevesinin dışına taşıyarak kamusal eğitim hakkını gündelik hayatta sınıfsal olarak daraltan yapısal bir eşitsizlik biçimi olarak tartışmaya olanak tanıyacaktır. Çalışmanın katkısı, eğitim hakkı tartışmasını soyut hukuki bir çerçeveden çıkarıp öğrenciliğin maddi, bedensel ve duygusal maliyetleriyle ilişkilendirmesidir.

Anahtar Sözcükler: eğitim hakkı, yoksulluk, sınıfsal eşitsizlik

İşten Çıkarılmış Kadınların Ekonomik Dışlanma Deneyimlerinin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Analizi: Fenomenolojik Bir Çalışma

Gülay Aslan

gulay.aslan@gop.edu.tr

Neoliberal emek piyasalarında esnekleşme, güvencesizleşme ve sosyal koruma mekanizmalarının zayıflaması, kadın emeğini daha kolay ikame edilebilir ve daha düşük maliyetli bir işgücü haline getirmektedir. Bu bağlamda işten çıkarılma, kadınlar için yalnızca bir istihdam kaybı değil; aynı zamanda: düzenli gelirden mahrum kalma, sosyal güvenlik ve hak kaybı, iş arama süreçlerinde cinsiyet temelli engellerle karşılaşma, ev içi bakım yükünün artması, hane içinde ekonomik bağımlılığın güçlenmesi, toplumsal ve ekonomik alanlardan geri çekilme gibi çok yönlü dışlanma biçimlerini beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla işten çıkarılma, yalnızca iş kaybı sonucu ortaya çıkan gelir yoksunluğu ile sınırlı bir durum değildir. Bu süreç, kadınların zaten toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri nedeniyle kırılgan olan çalışma konumlarının daha da zayıflamasıyla, çok katmanlı bir dışlanma deneyimine dönüşmektedir.

Bu araştırmanın amacı, işten çıkarılmış kadınların ekonomik dışlanma deneyimlerini toplumsal cinsiyet bağlamında analiz etmektir. Çalışma, kadınların ekonomik dışlanmaya ilişkin yaşantılarını, kendi bakış açıları ve anlam dünyaları üzerinden betimlemeyi amaçladığından, nitel araştırma yaklaşımlarından fenomenolojik desenle kurgulanmıştır. Çalışma gurubu Tokat ilinde bir tekstil fabrikasından çıkarılmış 25 kadından oluşmaktadır. Çalışma gurubu belirlenirken kartopu örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Veriler görüşme tekniği ile toplanmıştır. Görüşmelerde işten çıkarılan kadınların demografik bilgilerinin yanı sıra, işten çıkarılma süreçlerini nasıl anlamlandırdıkları, yaşadıkları gelir kaybı ile nasıl baş ettikleri ve ne tür sorunlar

yaşadıklarına ilişkin çeşitli sorulara yer verilmiştir. Veriler, içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Veri toplama, işleme ve analiz süreçlerinde geçerlik ve güvenirliği artırıcı önlemler alınmıştır. Araştırma bulgularına göre, ekonomik dışlanma, kadınlar açısından emek piyasasından kopuş, ekonomik özgürlüğün kaybı, sosyal haklara erişim kaybı, hane içi toplumsal cinsiyet ilişkilerinin yeniden kurulması ve sosyal çevrenin kaybedilmesi anlamlarına gelebilmektedir. Araştırma sonuçları, kadınların yeniden istihdama katılımı için bakım emeğinin kamusal olarak desteklenmesi, güvenceli ve kayıtlı iş olanaklarının artırılması, cinsiyet temelli ayrımcılığın denetlenmesi ve kadınların sendikal/sosyal haklara erişiminin güçlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Öte yandan işten çıkartılan kadınların önemli bir kısmı örgün eğitime ilkokul kademesine kadar devam edebilmişlerdir. Bu nedenle geleceğe dönük olarak kız çocuklarının eğitim ortama ve olanaklarından daha fazla yararlanmasına ilişkin özellikle yoksul aileler açsından önlemler alınmalı; tüm toplum kesimlerine nitelikli kamusal eğitim hakkı sağlanmalıdır.

Anahtar Sözcükler: İşten çıkartılma, ekonomik dışlanma, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı

Derin Yoksulluk İçinde Bulunan Mevsimlik Tarım Göçündeki Çocukların Eğitim(Sizlik) Görüntüsüne Eleştirel Bir Bakış

Gülşah Eren, Bülent Gülçubuk

gulsah86eren@hotmail.com

Mevsimlik tarım göçü, kırsal alanda yaşayan az topraklı/topraksız köylüler ile kentlerin varoş yerlerinde ikamet eden eğitim seviyesi ve ekonomik düzeyi düşük kalabalık ailelerin geçim mecrası olarak gördüğü bir çalışma türü olarak mevsimlik tarım işçisi olarak aileleriyle birlikte yaptıkları bir göç türüdür. Bu dar gelirli ve kalabalık ailelerin mevsimlik tarım işçiliği yaptıkları ve çalışma dönemlerinde aile fertleriyle birlikte yılın en az 3-4 ayını evlerinden uzakta geçirdikleri bilinmektedir. Buradaki yoksulluk döngüsünün kırılması için mevsimlik tarım işçiliği sorununda çocuk boyutunun özel olarak ele alınması, barınma, eğitim, sağlık gibi temel hizmet alanlarının çocukların ihtiyaçlarının göz önüne alınarak planlanması gerekmektedir. Bu ailelerin ikamet ettikleri yerlerde mevsimlik işlerin yoğun olduğu dönemlerde çocukları okula gidememekte ve eğitimden mahrum kalmaktadır. Genellikle mevsimlik işler okulların açıldığı ve kapandığı zamanlardan bir iki ay öncesine denk geldiğinden binlerce çocuk eğitim öğretimden uzak kalmaktadır. Bu konuda araştırmalar göstermektedir ki genellikle çocukların okula kaydı bulunmakta olup, ancak göç sürecinde çocuklar kayıtlı oldukları okula devam edememektedir. Yapılan çalışmalara dayanılarak çocukların Mart ile Kasım ayları arasında aileleri ile birlikte göç etmek zorunda olmalarından ötürü, yılda ortalama 60 gün okul devamsızlığı yaşadıkları ve günde ortalama 10 saat çalıştıkları anlaşılmaktadır. Bununla birlikte mevsimlik tarım göçündeki çocuklar eğitimlerine devam ediyor olamamalarının yanısıra gittikleri bölgelerde çok ağır koşullarda uzun süre çalışmaktadırlar. Nitekim Milli Eğitim Bakanlığı'nın okula kayıt istatistikleri incelendiğinde yüzde 100'e yakın net okullaşmanın olduğu

bilgisine rastlanmaktadır. Halbuki mevsimlik tarım göçünde çalışan çocuklar çok uzun saatler ve zor koşullarda çalışabiliyor ve hayatta kalabilme becerisine sahip, tüm bunları yapabilen olmaları yönüyle bu çocukların oldukça yaşam becerileri yüksek bir kesim olduğu söylenebilir. Bu çalışmanın amacı;

Peki neden eğitim sistemi bu yaşam becerileri yüksek çocukları sistem içerisinde koruyamamakta ve gelişimlerini sağlayamamaktadır? sorusuna yanıt aramaktadır. Bununla birlikte her çocuk gibi eğitime erişim hakkına sahip olan bu çocukların eğitim(siz) görüntüsüne eleştirel bakış açısı ile yaklaşmaktır. Ayrıca bu sorunun yanıtı ilgili devlet kurumlarının politikalarına yansımasının önemli olduğu düşüncesiyle, bu konuda sosyal politika önerileri olarak neler söylenebilir? sorusu üzerine öneriler getirmektir.

Anahtar Sözcükler: Mevsimlik Tarım Göçü, Yoksulluk, Çalışan Çocuklar, Eğitim(siz)lik

İlkokul Öğrencilerinde Saygı, Sorumluluk ve Adalet Değerlerinin Gelişimi: Okul Temelli Bir Eylem Planı Uygulaması

Gürsel Kaya, Tuncay Canbulat

grsl2708@gmail.com

Bu araştırmanın temel amacı, ilkokul öğrencilerinde saygı, sorumluluk ve adalet olarak belirlenen "çatı değerlerin" gelişimini desteklemek amacıyla hazırlanan okul temelli bir eylem planının etkililiğini incelemektir. Eğitim sistemlerinde akademik başarı kadar karakter inşasının da öncelikli hale geldiği günümüzde, değerlerin sadece müfredatta yer alması yeterli görülmemekte; okulun tüm paydaşlarını kapsayan, yaşayan bir ekosistem içinde içselleştirilmesi gerekmektedir. Bu gereklilikten hareketle çalışma, bir okul müdürünün öğretimsel liderlik rolüyle bizzat yürüttüğü bir müdahale sürecini odağa almakta değerlerin teorik anlatımdan ziyade okul ikliminin bir parçası haline getirilmesini hedeflemektedir.

Araştırma, nicel verilerle desteklenen "eylem araştırması" (action research) modeliyle tasarlanmıştır. 2025-2026 eğitim öğretim yılında İzmir ili Menderes ilçesinde bir ilkokulda yürütülen çalışmanın katılımcı grubunu; 13 sınıf öğretmeni, bu sınıflarda öğrenim gören 303 öğrenci ve veliler oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde, öğrencilerin değer eğilimlerini ölçmek amacıyla geçerlik ve güvenirlik çalışmaları kabul edilmiş olan Sarmusak (2011) tarafından geliştirilen "Adalet Eğilimi Ölçeği" ve "Saygı Eğilimi Ölçeği" ile Golzar (2006) tarafından geliştirilen tek boyuttan oluşan likert tipi "Sorumluluk Ölçeği" ön-test ve son-test olarak uygulanmıştır. On haftalık sistematik bir eylem planı çerçevesinde yürütülen müdahale süreci sonunda elde edilen veriler, SPSS 27.0 programı kullanılarak "İlişkili Örneklemler t-Testi" ile analiz edilmiştir.

Analiz sonuçları, uygulanan eylem planının öğrencilerin tüm çatı değer puanlarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ($p<.05$) bir artış sağladığını göstermektedir. Bulgulara göre; öğrencilerin uygulama öncesinde 2.42 olan saygı eğilimi puan ortalaması müdahale sonrası 3.68'e ($t=-8.14$; $p=.000$), 2.58 olan sorumluluk puan ortalaması 3.82'ye ($t=-8.56$; $p=.000$) ve 2.34 olan adalet eğilimi puan ortalaması ise 3.74'e ($t=-8.92$; $p=.000$) yükselmiştir. Ayrıca veli değerlendirme anketlerinden elde edilen veriler, okulda başlatılan bu dönüşümün aile ortamına %80,3 oranında pozitif davranış değişikliği olarak yansıdığını doğrulamaktadır. Sonuç olarak araştırma; yapılandırılmış materyal desteği ve öğretimsel liderlik ile yürütülen okul temelli eylem planının, ilkokul düzeyinde ölçülebilir ve sürdürülebilir bir değer gelişimi sağlamada yüksek etki büyüklüğüne sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Sözcükler: Saygı, Sorumluluk, Adalet, Okul Temelli Eylem Planı, İlkokul

Tevhid-i Tedrisat Kanunu ve Üç Mesele: Uluslaşma, Modernleşme ve Ulusal Güvenlik

H. Seçkin Çelik

Bu çalışmanın tezi, 1924 yılında kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun, bir ölçüde Osmanlı döneminde cevap üretilmeye çalışılan üç meseleye ilişkin Cumhuriyetin sunduğu bir çözüm olduğudur. Tanzimat döneminde eğitim alanında atılan adımlar, yalnızca artık 'en büyük düşman' olarak görülen cehaletle mücadele amacıyla ilgili değildi. Yeni usulde eğitim veren ve pozitif bilimleri önceleyen bu okullar aracılığıyla hem eğitimde modernleşme sağlanacak hem de bu okullardaki toplumsallaşma sayesinde farklı etnik ve dinsel kökenlerden kişilerin Osmanlı'ya siyasi aidiyet duygusu pekiştirilecekti. Ne var ki bu politik hedeflere tam olarak ulaşılamadı. Eğitimin ilk kademesini İlmiye sınıfının etkisinden kurtarmak mümkün değildi. Medreseler, yeterli yenilenme gerçekleştirilmeksizin varlıklarını sürdürüyorlardı. Osmanlı'yı oluşturan farklı unsurlar kendi okullarını açıyorlardı ve bu okullar o unsurun milliyetçi hedeflere yöneltilmesine önemli katkılarda bulunmaktaydı. Misyonerlik faaliyetiyle birlikte yabancı devlet nüfuzunun araçları olarak da görülebilecek yabancı okullar da arzu edildiği şekilde kontrol edilemiyordu. II. Abdülhamid, Müslüman nüfusun eğitim durumunu iyileştirmek için yeni usulde eğitim veren okullar açarak, güvensiz gözlerle baktığı medreseleri kendi haline bırakarak ve iktidarını tehdit edebilecek Avrupalı fikirlerin yayılmasını sansür ve kontrol mekanizmalarıyla önleyerek güvenlik ve modernleşme meseleleri karşısında eğitim alanını kendi anlayışına göre düzenlemeye çalıştı. Bunun yanı sıra II. Abdülhamid hem 'Padişah-Halife'ye sadakati arttırmak hem de 'İslamcılık' siyasetine destek sağlamak için eğitimi İslamlaştırma yoluna gitti. Bu, padişaha sadakat temelinde imparatorluktaki Müslümanların birliğini sağlamaya dönük amacı da yansıtan bir politika tercihiydi. II. Meşrutiyet döneminde İttihatçılar, eğitimde 'laik' yönetimin etkisini arttırmaya ve modernleşmeye önem verdiler. Ne var ki imparatorluğu

oluşturan farklı unsurların varlığını gözetmek zorundaydılar ve bir 'tevhid-i tedrisat' politikası izlemediklerini söylemek durumunda kalıyorlardı. İttihatçıların 'ulusal' niteliği giderek daha fazla öne çıkan yaklaşımı, imparatorluğu oluşturan diğer unsurların direnişiyle karşılaştı. Cumhuriyet döneminde, Osmanlı İmparatorluğu zamanında yaşananlar göz önünde tutularak, eğitimin Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde merkezileştirilmesi ve eğitim müfredatının Türk ulusal kimliğini pekiştirecek tarzda şekillendirilmesi, ulus inşası sürecinin vazgeçilmez icapları olarak görüldü. Dini eğitim geri plana düşerken modern bilimlerin öğrenilmesinin önemine vurgu yapıldı. II. Abdülhamid döneminin aksine, laiklik, hem modern eğitimin güvencesi olması hem de farklı dinsel cemaatlerin ve yabancı okulların dinsel propaganda faaliyetlerinin önüne geçilmesini sağlaması bakımından yaşamsal önemde bir ilke olarak görüldü. Tevhid-i Tedrisat Kanunu, böylece, modern, laik ve milli eğitim aracılığıyla modernleşme, uluslaşma ve ulusal güvenlik meselelerine günün ihtiyaçlarıyla uyuşur bir çözüm bulma amacıyla kabul edilmişti.

Anahtar Sözcükler: Tevhid-i Tedrisat, eğitim tarihi, ulusçuluk, laiklik, modernleşme

Değer Eğitimi Serilerinde Çocuk Özerkliği: İtaat Kültürü ve Eleştirel Pedagoji Bağlamında Bir Analiz

Hatice Kapusuz

hatice@stgm.org.tr

Eğitim sistemleri, ulus-devletlerin inşasından bu yana makbul vatandaş yetiştirmenin temel ideolojik aygıtlarından biri olmuştur. Türkiye'de özellikle son dönemde "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" ile somutlaşan eğitim politikaları, çocukluğu neoliberal-muhafazakâr ideolojinin hedef alanı haline getirmiştir. Bu çalışma, değerler eğitimi programını destekleyici materyaller olarak tasarlanan ve özel yayınevleri tarafından hazırlanan "değer serilerini" çocuk özerkliği ve eleştirel pedagoji perspektifinden incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma kapsamında, 11 farklı yayınevi tarafından 6-8 yaş grubu için hazırlanan toplam 122 kitap incelenmiştir. Kitaplar; çocuğun temsili, değer aktarım pedagojisi, duygusal çerçeveleme ve nedensellik ilişkileri açısından "özgürleşme/itaat" ve "özneleşme/edilgenleştirilme" ikilikleri üzerinden nitel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Analiz bulguları, incelenen metinlerin çocuklara bir "değerlendirme becerisi" kazandırmaktan ziyade, onları toplumsal yargıların edilgen uygulayıcıları haline getirdiğini göstermektedir. Sorumluluk, saygı ve yardımlaşma gibi değerler, çocukların yetişkin otoritesine karşı yükümlülükleri olarak kurgulanmaktadır. Hikâyelerde çocuk karakterler genellikle hata yapan, merakı yüzünden sorun yaşayan ve çözüm için yetişkin öğüdüne muhtaç olan "ikincil figürler" olarak temsil edilmektedir. Merak, hayal gücü ve cesaret gibi özgürleştirici duyguların anlatılarda olumsuz sonuçlarla ilişkilendirildiği; buna karşın korku ve suçluluk duygularının itaat kültürünü pekiştirmek için araçsallaştırıldığı gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak bu yayınlar, Paulo Freire'nin "bankacı eğitim modeli" ile paralellik göstererek, çocukların dünyayı kendi gözleriyle görmelerini engellemekte ve onları mevcut düzenin kurallarına boyun eğen bireyler olarak inşa etmektedir. Eleştirel pedagoji açısından bu durum, çocukluğun özgün sesinin duyulmaz hale getirilmesi ve özerkliğin ideolojik bir kuşatma altına alınması anlamına gelmektedir. Çalışma, çocukların anlam ve değer yaratıcı özneler olabilmeleri için eğitim materyallerinin özgürleştirici bir pedagojik yaklaşımla yeniden yapılandırılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Eleştirel Pedagoji, Çocuk Özerkliği, Değerler Eğitimi, İtaat Kültürü, Bankacı Eğitim Modeli, Çocuk Edebiyatı

Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yer Alan Sivil Toplumculuk Anlayışının Eleştirel Pedagoji Perspektifinden Değerlendirilmesi

Hüseyin Ozan Uyumlu, Mehtap Yılmaz Uyumlu, Ayça Güler Samut, İnci Gül Acar

ozan4477@gmail.com

Egemen sınıf, kendi var oluşunun maddi, siyasal ve ideolojik koşullarını yeniden-üretmesi gerekir (Althusser, 2008:130). Ders kitapları yeniden üretim süreçlerindeki en önemli araçlardan biridir (İnal, 2009:701). Neo-liberal politikalar kamunun daraltılmasını amaçlamaktadır (Soydan, 2006-2007:133). Bu devleti neo-liberaller "minimal devlet" olarak adlandırmaktadır (Doğan, 2002:54). Neo-liberalizm 21. yüzyılda, devletin üzerinde bir yük olarak gördüğü sağlık, eğitim, sosyal güvenliğin karşılanması işini piyasaya açmaktadır. Oluşan boşluk ise hayırseverlik, sivil toplum pratikleri, projecilik gibi olgular kullanılarak kapatılmak istenmektedir. Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan sivil toplumculuk, hayırseverlik ve projecilik anlayışının eleştirel pedagoji perspektifinden sorgulanmasıdır. Araştırmada nitel yöntemlerden biri olan döküman analizi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan veri kaynakları 2025-2026 eğitim ve öğretim yılında okutulan ortaokul sosyal bilgiler ders kitapları ve eleştirel pedagojinin ana kaynaklarıdır. Ders kitaplarında geçen ifade ve görseller betimsel analize tabi tutulmuştur. Ortaokullarda okutulan sosyal bilgiler ders kitabında egemen sınıfın neoliberal düzende hedefine dönük unsurların yer aldığı görülmektedir. Küreselleşen dünyada sivil toplumun, "ceberut" devletin boyunduruğundan kurtulması ancak sivil toplumun güçlendirilmesi ve devletin küçültülmesi ile mümkündür (Ünsaldı, 2011:182). Sivil toplumun geliştiği yerde daha küçük, araçsal ve sınırlı bir devlet bulunmaktadır (Çaha, 2012:292). Buğra (2011:245), bu durumu alaturka devlet-STK iş birliği modeli olarak adlandırılmaktadır. Sosyal bilgiler ders kitaplarında yer verilen ilgili ko-

nularda sık sık sivil toplumculuk ve hayırseverlik yönlendirmesi yapıldığı, toplumsal sorunları projecilik anlayışıyla çözmeye dönük etkinlikler yaptırıldığı görülmektedir. Örneğin 5. Sınıf sosyal bilgiler 1. ders kitabında "Yardımlaşma ve Dayanışmada Beraberiz" konusunda Selçuklu ve Osmanlı tarihindeki sadaka taşı uygulaması iyi örnek olarak gösterilmiş, öğrencilerin okulda toplumsal dayanışmaya nasıl katkıda bulunabileceği sorusu yöneltilmiş, ardından 6 Şubat 2023'te yaşanan deprem üzerine yardımlaşma ve dayanışma gerçekleştirecek bir sosyal sorumluluk projesi hazırlamaları istenmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı, t.y.:34-47). Eleştirel pedagojinin sivil toplum anlayışını tek başına ele alan bir kaynak bulunmamaktadır. Buna karşın eleştirel pedagojinin demokratik toplumcu bir tarafı olduğu, toplumsallığı önemsediği, halk katılımı ve demokratik yurttaşlığı amaçladığı aşikardır (Giroux, 2007:332). Eleştirel pedagojinin işlevlerinden biri de eğitimin/okulun siyasi düzenleme işlevini çözümleyerek ifşa etmesidir. Bunun yanı sıra toplumsalcıdır sorumluluklara vurgu yapar (Ural, 2024:476-482). Bu yönüyle toplumun bazı konularda (özellikle de eğitim) özne olmasını, karar mekanizmalarında yer almasını hedefler. Fratney Okulu ya da Porto Alegre Yurttaş Okulu örnekleri; yerel toplumla iş birliği ve katılımcı demokrasi gibi kavramlar üzerinden eleştirel pedagojinin olumlu örnekleri içerisinde yer alır (Peterson, 2011:95-97). Freire'ye göre (2006:44), özgürleşmelerinin bütün aşamalarında, ezilenler kendilerini ontolojik ve tarihsel yetileri olan, yetkin insan olmaya çalışan insanlar olarak tanımalıdırlar. Eleştirel pedagoji başta okul politikası ve programlarının belirlenmesinde yerel toplumun katılımcı olma hakkını savunur (Beane ve Apple, 2011:35). Ezilenin sorumluluğu istenildiğinden sivil toplum anlayışının neoliberal versiyonunun kabul edilmesi beklenemez (McLaren, 2009:138). McLaren ve Jaramillo'ya göre (2009); son tahlilde sosyal hareketle sivil toplum anlayışının birbirinden ayrılması gerekir.

Anahtar Sözcükler: Hayırseverlik, projecilik, sivil toplum, eleştirel pedagoji

Pre-Service Preschool Teachers' Opinions on the Teacher Employment System in Türkiye: Dreams and Realities

Işık Sabırlı

isik.sabirli@ozyegin.edu.tr

The system of teacher employment in Türkiye -which has been revised in a more controversial and conservative direction in 2025- have been debated and criticized for many years. Its centralized exam, which is insufficient in measuring and distinguishing the personal competencies of candidates (Memduhoğlu & Kayan, 2017), being subjected to this elimination system but the risk and potential for not being appointed for years and having to cope with economic, sociological and psychological problems (Demirbaş, 2022) are among the main causes of anxiety for teacher candidates. Moreover, with the rapid increase in the number of private schools as a result of neo-liberal policies, the service provided by the teacher has also begun to be seen as a commodity, and this situation reveals serious differences between the professional positioning of private and public school teachers. All of these conditions require us to reopen the issue of teacher identity for discussion.

This study aimed to reveal the reflections of current policies through the opinions of pre-service preschool teachers. These policies were examined through the professional aspirations, realistic expectations, identity expressions, and feelings of participants regarding their professional future, and how they describe "teacher identity" in their mind under the current circumstances. There were two main research questions:

1) What are the opinions of pre-service preschool teachers on current teacher employment system in Türkiye?

2) In what ways is teacher identity defined by participants under the effect of current policies?

99 pre-service preschool teachers who were currently enrolled in 13 different universities at 9 cities of Türkiye and who are in their senior (fourth) year comprised the sample. Research data were collected through online survey forms containing closed and open-ended questions, and analyzed by frequency and content analyis.

Analyzed data depicted a quite pessimistic picture than being promising due to uncertain times we are going through in terms of politics and economics. Participants do not believe that teaching is viewed as a respected profession in the society anymore. Most of them want to work in a public schools after graduation due to the challenging working conditions and lack of job security in private schools; however, their expectations that this will happen are not very high because of the teacher employment system for public schools which is neither fair nor merit-based according to the majority of the participants, and they are concerned about their future due to recent changes.

Key Words: Teacher employment, Pre-service teachers, Teacher identity

Artan Zorunlu Göç Hareketleri Bağlamında Öğretmenlerin Mesleki Gelişim İhtiyaçları: Katılımcı ve Eleştirel Bir Analiz

İlke Evin Gencel

evingencel@gmail.com

Artan zorunlu göç hareketleri, eğitim sistemlerinde öğrencilerin öğrenme süreçlerine katılımını, okul aidiyetini, ailelerle kurulan ilişkileri ve öğretmenlerin kapsayıcı pedagojik sorumluluklarını yeniden şekillendirmektedir. Göçmen, mülteci ve sığınmacı öğrencilerin bulunduğu sınıflar, dil, kültür, kesintili eğitim geçmişi ve kırılgan yaşam deneyimlerinin iç içe geçtiği çok katmanlı öğrenme ortamlarıdır. Bu durum, öğretmenlerin öğrencilerin farklılaşan ihtiyaçlarını dikkate alan ve aidiyet duygusunu destekleyen kapsayıcı öğrenme ortamları oluşturmalarını gerektirmektedir. Bu süreçte ailelerle güvene dayalı iletişim kurma, yerinden edilme ve travma deneyimlerinin sınıf içi yansımalarını anlama ve okul içi destek mekanizmalarından yararlanma, mesleki gelişim programlarında dikkate alınması gereken temel konular arasında yer almaktadır. Öğretmen eğitiminde etkili ve sürdürülebilir uygulamaların geliştirilebilmesi için sahada karşılaşılan ihtiyaçlar, bağlama duyarlı ve katılımcı biçimde belirlenmelidir. Zorunlu göç bağlamında öğretmenlerin mesleki gelişim ihtiyaçları, bireysel bilgi ve beceri alanlarının yanı sıra sınıf içi deneyimleri şekillendiren yapısal, kurumsal ve ilişkisel koşullarla birlikte değerlendirilmelidir. Bu nedenle temel nitel araştırma desenindeki bu çalışmada, katılımcı ihtiyaç değerlendirmesi yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırmanın katılımcılarını, İzmir ilinde yoğun göç alan ilçelerdeki devlet okullarında görev yapan 20 öğretmen oluşturmuştur. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve katılımcı önceliklendirme formu ile toplanmıştır. Görüşme verileri tematik analiz yoluyla çözümlenmiş, analiz sürecinde belirlenen ihtiyaç alanları, katılımcı önceliklendirme formu aracılığıyla öğretmenlerin değerlendirmesine sunulmuştur. Öğretmenlerin dile

getirdiği ihtiyaçlar, bireysel yeterliklerin yanı sıra okulun destek kapasitesi, mevcut mesleki gelişim olanakları ve göç bağlamında üstlendikleri pedagojik sorumluluklar dikkate alınarak yorumlanmıştır. Bulgular, katılımcıların mesleki gelişim ihtiyaçlarının öğrenme öğretme sürecini farklı öğrenci özelliklerine göre planlama ve uyarlama, öğrencilerle güvene dayalı ilişkiler kurma, ailelerle etkili iletişim geliştirme ve okul içi destek mekanizmalarıyla iş birliği yapma alanlarında yoğunlaştığını göstermiştir. Katılımcı önceliklendirme sürecinde ise kültürel farklılıkların sınıf içi ilişkilere etkisini anlama ve zorlayıcı yaşam deneyimleri olan öğrencileri uygun destek mekanizmalarına yönlendirme konuları öne çıkmıştır. Bu sonuçlar, zorunlu göç bağlamında öğretmen mesleki gelişiminin kültürel açıdan duyarlı, kapsayıcı ve göç deneyimlerini dikkate alan bir pedagojik anlayışla ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: zorunlu göç, göçmen ve mülteci öğrenciler, öğretmenlerin mesleki gelişim ihtiyaçları, kapsayıcı eğitim.

Mesleki Eğitim Merkezlerinde (MESEM) Çocuk İşçilik ve Duygusal Emek Dinamikleri

İlke Ölmez

ilkeolmezz.au@gmail.com

Neoliberal eğitim politikaları, eğitimi kamusal bir hak olmaktan çıkararak piyasa mantığı doğrultusunda yeniden yapılandırmaktadır. Türkiye'de Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM) hakkında gerçekleştirilen son yasal düzenlemeler bu dönüşümün somut örnekleri olarak öne çıkmaktadır. Söz konusu düzenlemelerle devlet, atölye, donanım ve öğretim kadrosu gibi temel eğitim bileşenlerine ilişkin sorumluluklarını büyük ölçüde geri çekmiş, bu yükümlülükleri özel sektöre devretmiştir. Mesleki eğitime yönelik bu yeni yapı, öğrencinin sadece bedenini değil, duygularını da üretim odaklı bir anlayış içinde yeniden kurmaktadır. Bu çalışma, duygu sosyolojisi perspektifi ile MESEM, çocukluk ve çocuk işçilik arasındaki ilişkiyi tartışmayı amaçlamaktadır.

Modern toplumsal düşüncede yaygın olan çocuk–yetişkin ikiliği, çocuğu henüz tamamlanmamış, eksik ve geleceğe hazırlanan bir özne olarak konumlandırır. Bu yaklaşım, çocukları sürekli olarak yetişkinliğe yönlendirilmesi gereken varlıklar olarak tanımlar. MESEM politikaları da bu görüşü pekiştirerek yetişkinliğe hazırlayan bir "gelecek" ve "istihdam" vaadinde bulunur. Böylece çocuk işçiliği ve buna eşlik eden duygusal emek pratiklerinin üretilmesine zemin hazırlar.

Emek süreçleri işçi sınıfı için belirli duygu kuralları üretir. Bu kurallar, işçiler için hangi duyguların meşru olduğunu ya da hangilerinin bastırılması gerektiğini belirler. Çocuk emeği söz konusu olduğunda ise sınıfın duygularına yaş faktörü eklenir. Çocuk olmanın beraberinde getirdiği "eksiklik" atfı, yetişkin işçilerden farklı olarak yeni duygu kurallarının oluşmasına yol açar. MESEM'lerden yayılan kolay ve hızlı istihdam söylemleri bu duygu kurallarına yön vermektedir. Erken yaşta iş hayatına

atılabilme imkânına yönelik bir gurur ve bir zanaat öğrenmeye dair minnet öne çıkar. Bu minnet duygusu ve öğrenci kimliğiyle işçi kimliği arasındaki geçişkenlik, otoriteye boyun eğmeyi meşrulaştıran bir duygusal çerçeve üretir. Böylece çocuk işçilerin duyguları, itaat ve minneti ya da "çabuk" yetişkin olma üzerinden kurulan bir gururu veya çocuk olma utancını barındıran çok katmanlı bir yapı kazanır.

Sonuç olarak, MESEM'in sermayeye iş gücü sağlamaya yönelik hızlı istihdam söylemleri aracılığıyla düalist "çocukluk" anlayışını pekiştirdiği ve çocuk işçiliğini meşrulaştıran daha geniş ölçekli bir sınıfsal dönüşüme hizmet ettiği ileri sürülebilir. Bu çalışma, MESEM bağlamında üretilen duygu kurallarının izini sürmeyi ve bu kuralların sınıfsal yeniden üretim süreçleriyle ilişkisini tartışmaya açmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda çalışma, ampirik bir saha araştırmasına dayanmaktan ziyade, mevcut yapısal dönüşümü kuramsal bir sentez aracılığıyla analiz eden bir literatür incelemesine dayanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Duygu sosyolojisi, MESEM, çocuk işçilik

Neoliberal Zamanlarda Makbul Öğretmenin İnşası: Ekonomi-Politik Bir Bakış

İlker Aysel, Yahya Altınkurt

ilkeraysel@mu.edu.tr

Becker (1963/2015) ve Goffman (1963/2014), toplumsal hayatta etiketleme ve damgalama olguları üzerinden "ideal" kavramını ele alarak, bireylerin kendi "ideal" imajlarını sergileyen diğer bireylerle, daha az sorun yaşadıklarını ortaya koymuşlardır. Kuşkusuz, bu çıkarımda şaşılacak bir şey yok gibi gelebilir. Ancak burada şu soruyu sormak önemli: Kime göre ideal? Bu noktada, kuramsal açıdan ideal olgusunun sosyo-kültürel ve ekonomi-politik uzama bağımlı olarak sunulduğunu, üretildiğini (ve yeniden üretildiğini) vurgulamak önemlidir. Kurumların ve bireylerin gündelik hayat pratiklerindeki ideal kavramı, çoğu zaman aynı olguyu ifade etmemektedir. İdealin gündelik hayata yansımaları birçok faktörden etkilenmektedir. Bireylerin sosyo-ekonomik profilleri, aile geçmişleri, içinde yaşadıkları kültür ve/veya Bourdieu (1994/2006) gibi bakılırsa, habitusları gibi birçok unsur, kurumlara, aktörlere ve olgulara ilişkin ideal imajlarını oluşturmaktadır. Bu açıdan, "İdealin" limitinin sonsuz olduğunu kabul edersek, gündelik hayattaki yansımalarının da daha çok "makbul" kavramı üzerinden ele alınabileceğini söyleyebiliriz. Makbul kavramının göreliliği ise bireylerin (ya da aktörlerin) kamusal hayattaki temsillerinde, birçok farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bu göreliliği minimize etmenin temel yolu ise –özellikle moderniteden itibarenliyakate dayalı rasyonel otorite figürleri tarafından geliştirilen, yazılı normlarla işleyen düzenlemeler üzerinden işlemektedir. Yasalar, yönetmelikler, programlar... Ancak bu düzenlemeler, çoğu zaman kamusal otorite figürlerinin ve özellikle de politika yapıcıların kendi "ideal" imajlarına göre gerçekleştirilmektedir. Başka bir ifadeyle otorite figürleri, özünde göreli olan "ideal" kavramını, kendi kabul ettikleri ve makbul gördükleri örüntüler üzerinden, eşitlemeye çalışmaktadır. Örneğin, bu çalışmanın da

başlığında atıfta bulunduğu, Üstel'in (2004) "Makbul Vatandaşın Peşinde" isimli araştırmasında, makbulün vatandaşlık olgusu üzerinden, politika yapıcılar tarafından nasıl ve ne şekillerde inşa edildiği ortaya konmaktadır. Bu çalışmada da, "makbul öğretmenin" toplumsal uzamda, tarihsel süreç içerisinde nasıl inşa edilmeye çalışıldığı, ekonomi-politik bir açıdan ele alınmaktadır. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde, Köy Enstitüleri örneğinde, toplumsal hayatta ve aydınlanma sürecinde önde gelen aktörlerden biri olarak karşımıza çıkan "makbul öğretmen" figürünün, yıllar içerisinde neoliberalizmle ve yeni-muhafazakarlıkla eklemlenmiş hem politik hem toplumsal yapı içerisinde nasıl yeniden inşa edildiğini okumaya çalışmanın oldukça önemli olduğu söylenebilir. Bu okuma sürecinde bir yandan politik düzenlemelerin, bir yandan da filmler, diziler ve romanlar gibi kültürel ögelerin birlikte ele alınarak incelenmesinin ise "makbul öğretmenin" kamusal alanda nasıl yeniden üretildiğini anlamak açısından, daha bütüncül bir analizi mümkün kılacağı düşünülmüştür. Eleştirel Pedagoji alanyazınına göre, tarihsel süreç içerisinde otorite figürleri açısından belki de en işlevsel ideolojik aygıt olan eğitimin ve eğitim politikalarının odağındaki öğretmenin ve öğretmen odaklı yasal-politik düzenlemelerin, "otoritelerin makbulleri" üzerinden kurgulandığı söylenebilir. Ancak, bu "makbul öğretmen olmaya ikna ya da razı olma" sürecinde, politik düzenlemeler kadar, popüler kültür öğelerinde sunulan, övülen veya eleştirilen öğretmen tipolojileri de etkili olmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Neoliberalizm, eğitim politikaları, öğretmen yetiştirme

Kimler "Zeki" Olarak Kabul Edilir? Öğretmen İnançlarının ve Eğitimsel Sonuçlarının Eleştirel Bir Analizi"

İpek Derman, Dilek İlhan Beyaztaş, Şehnaz Nigar Çelik, Selen Demirtaş Zorbaz

ipekderman@gmail.com

"Kimler 'zeki' olarak kabul edilir?" sorusu, eğitimde yalnızca bireysel farklılıkları değil, öğretmenlerin öğrencileri nasıl tanımladığını ve konumlandırdığını da ortaya koyan kritik bir sorudur. Zekâ çoğu zaman nesnel ve ölçülebilir bir özellik olarak ele alınsa da öğretmenlerin bu kavrama yüklediği anlamların pedagojik kararları ve öğrencilere yönelik beklentileri önemli ölçüde etkilediği bilinmektedir (Dweck, 2006; Gutshall, 2014; Lüftenegger & Muth, 2024). Bu bağlamda zekâ, nötr bir kavram olmaktan ziyade, bazı öğrencilerin "başarılı" ya da "yetersiz" olarak etiketlenmesine zemin hazırlayan söylemsel bir yapı olarak değerlendirilebilir (Oakes, 2005).

Özellikle zekânın sabit ve doğuştan bir özellik olarak görülmesiyle bağlantılı olarak öğrencilerin "yüksek" ya da "düşük" yetenekli biçiminde gruplandırılması yaygınlaşmakta; bu tür sınıflandırmalar eğitim fırsatlarına erişimde farklılıklar yaratarak öğrenciler arasında hiyerarşik ayrımların oluşmasına ve eşitsizliklerin yeniden üretilmesine katkı sağlamaktadır (Oakes, 2005). Buna karşılık zekânın geliştirilebilir bir yapı olarak ele alınması, daha kapsayıcı ve destekleyici öğretim yaklaşımlarını teşvik etmektedir (Dweck, 2006).

Bu çerçevede öğretmenlerin zekâya ilişkin inançları, yalnızca öğrencilerin akademik performansını değerlendirme biçimlerini değil, öğrenme potansiyeline dair beklentilerini de şekillendirmektedir. "Örtük zekâ teorileri", bireylerin zekâyı sabit ya da gelişen bir özellik olarak algılamalarına odaklanarak öğretmenlerin pedagojik yaklaşımlarını açıklamada önemli bir kuramsal zemin sunmaktadır (Dweck, 2006; Yeager & Dweck, 2012). Sabit

zekâ inancı, öğrencilerin başarısını doğuştan gelen değişmez yetenekle ilişkilendirirken (Dweck, 2014); gelişen zekâ inancı, bilişsel kapasitenin çaba, strateji ve öğrenme deneyimleri yoluyla zaman içinde geliştirilebileceğini vurgulamaktadır (Dweck & Yeager, 2012).

Bu çalışmada ortaokul öğretmenlerinin zekâyı, zekânın kökenlerini, zekâ algısını ve zekâyı etkileyen faktörleri nasıl ele aldıklarını derinlemesine anlamak amaçlanmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılacaktır (Miles, Huberman & Saldana). Çalışma grubu, tabakalı örnekleme yöntemiyle oluşturulacaktır. Bu kapsamda Erzincan ili merkezinde bulunan 33 ortaokul genel başarı puanlarına göre üst, orta ve alt başarı düzeyleri biçiminde sıralanacak; her tabakadan rastgele üç okul olmak üzere toplam dokuz ortaokulda görev yapan öğretmenler araştırmaya dâhil edilecektir. Veri toplama sürecinde Tan ve diğ. (2018) tarafından geliştirilen Vignettes Task kullanılacaktır. Araştırmanın veri toplama ve analiz süreçleri devam etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Zekâ inançları, öğretmen inançları, örtük zekâ teorileri, gelişen zekâ anlayışı, sabit zekâ anlayışı, ortaokul öğretmenleri

Okul Ortamında Madde Bağımlılığı İle Mücadelede Akran Mentörlüğünü Yeniden Düşünmek

İpen Ünlü Karataş, Mustafa Karataş

ipenunlu06@gmail.com

Okul ortamında madde kullanımı, ergenlik döneminin gelişimsel özellikleriyle etkileşime girerek öğrencilerin akademik başarıları, ruh sağlığı ve sosyal işlevsellikleri üzerinde olumsuz sonuçlar doğuran önemli bir halk sağlığı sorunu olarak değerlendirilmektedir (UNODC, 2018). Bu nedenle, okul temelli önleme ve müdahale programlarının yalnızca bilişsel farkındalık artırmaya değil, aynı zamanda öğrencilerin sosyal destek ağlarını güçlendiren bütüncül yaklaşımları içermesi gerektiği vurgulanmaktadır (Botvin & Griffin, 2007; Durlak et al., 2011). Bu bağlamda akran mentörlüğü, benzer gelişimsel ve sosyal deneyimleri paylaşan bireyler arasında kurulan destek ilişkilerine dayanması nedeniyle, ergenler arasında daha yüksek düzeyde kabul görmekte ve müdahalelerin etkililiğini artıran önemli bir psikososyal strateji olarak öne çıkmaktadır (Valente et al., 2007). Akran temelli müdahalelerin, öğrencilerin madde kullanımına yönelik tutumlarını olumlu yönde değiştirdiği, riskli davranışları azalttığı ve okul bağlılığını artırdığına ilişkin güçlü ampirik bulgular bulunmaktadır (Campbell et al., 2008; Shiner, 1999). Ayrıca, akran desteğinin erken tanı, yönlendirme ve nüksün önlenmesi süreçlerinde kolaylaştırıcı bir rol oynadığı ve özellikle risk altındaki öğrenciler için koruyucu bir faktör oluşturduğu belirtilmektedir (Tracy & Wallace, 2016).

Bu araştırma bibliyometrik analiz yöntemine dayanarak, betimsel araştırma modeli ile yapılandırılmıştır. Bibliyometrik analiz; yayın sayıları, atıf sıklıkları, yazar üretkenliği, iş birliği ağları ve kavramsal kümelenmeler gibi ölçütlere dayalı olarak literatürün nicel olarak haritalandırılmasına olanak tanımaktadır (Donthu vd., 2021). Yapılan bu araştırmada ise bibliyometrik analiz yöntemi ile Web of Science (WoS) veritabanı kullanılarak “akran

mentörlüğü ve bağımlılık" konulu yayınlar sistematik biçimde incelenmiştir.

Yapılan analizlerde madde kullanımı bozukluklarında eğitim ve uygulamalar, sosyal determinantlar ve adalet sistemi bağlamında risk grupları, madde kullanımı bağlamında anlatı temelli nitel araştırmalar ve aile deneyimleri, küresel ruh sağlığı ve uygulama bilimi bağlamında katılımcı ve ölçeklenebilir müdahaleler, sağlık hizmetlerinde ekip temelli yaklaşımlar, akran desteği ve katılımcı değerlendirme, mentörluk ve öğrenci merkezli yaklaşımlar, hastane temelli bağımlılık tedavisi ve akran iyileşme yaklaşımları olmak üzere sekiz ana grup belirlenmiştir.

Sonuç olarak, çalışma kapsamında okullarda madde kullanımının önlenmesine yönelik çok katmanlı akran mentörlüğü modelinin dizayn edilmesi ve sınıf ortamında uygulamalarının yapılmasının önemli olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca bağımlılık alanında akran mentörlüğü yapacak öğrencilerin mentörlük tanımı, mentör-öğrenci ilişkilerini geliştirme stratejileri, görev paylaşımı, mentörlük sürecinin ebeveynler boyutuna yansıması ve birlikte tasarlama gibi eğitimleri alması gerektiği anlaşılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Akran Mentörlüğü, Bağımlılık İle Mücadele, Okul

Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinin Coğrafyası

İrfan Mukul

imukul@sinop.edu.tr

Kapitalist üretim sistemi pedagojik süreçler yoluyla eğitim sistemini, emek gücünü, üretimin gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip bireyler olarak yetiştirmekle kalmaz, bireylerin üretim sürecinde ve toplumsal yaşamda sahip olacağı sınıfsal konuma uygun, egemen değerleri benimsemiş ve sistemle barışık olarak yetiştirilmesi de sağlanmış olur. Pedagojik süreçler içerisinde eğitim sistemine nüfuz etmenin başlıca yolu müfredat ya da eğitim programları aracılığıyla gerçekleşir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinin (TYMM) gerek coğrafya ders kitaplarındaki yansımasına gerekse olan bitenin coğrafyasına bakıldığında tam da böyle bir durum görülür. "TYMM", yeni kuşakları içinde yaşadıkları yüzyılın etkin insanları yapmak için insanlığın tarih boyunca üretmiş olduğu evrensel geçerli ve güncel bilgiyle donatmak yerine; belli bir bakışla ve önceden belirlenmiş belli bir amaca uygun olarak arzulanan "yeni" bir insan tipini yaratmayı amaçlamaktadır. Bu yaratma edimi yalnızca belirli bir makineyi, hukuki prosedürü ya da bürokratik tekniği işletmeye yaramaz; aynı anda siyasal iktidarın meşruiyetini kurar, ahlaki normları tanımlar, eğitim ve kültür politikalarını da şekillendirir.

Bu yolla ulaşılmaya çalışılan bilgi tekeli, kendisi için özel üretim, yeniden üretim alanları ve kurumlar yaratır. İmam hatip okulları, ilahiyat fakülteleri, din ağırlıklı vakıf üniversiteleri, cemaat dershaneleri, vakıf ve dernek ağları, "dindar" televizyon kanalları, yayınevleri, dergiler, dijital platformlar... Bütün bu kurumlar birer bilgi üretim ve dolaşım merkezidir, ama aynı zamanda bir sınıfın kendini yeniden ürettiği alanlar, kurumlar ve mekanlardır. Bu alanlarda kimlerin yükseleceği, kimlerin kadro olacağı, hangi söylemlerin meşru, hangilerinin "aşırı" veya "sakıncalı" sayılacağı bizzat bu sınıf tarafından belirlenir.

Eğitim ve kültür alanı, böylece iki işlevi aynı anda üstlenir: Bir yandan toplumu kendi istedikleri normlara göre yeniden biçimlendirir, öte yandan bu normların bekçiliğini yapan sınıf için durmaksızın yeni kuşak kadrolar üretir. Bu sınıfın devletle iç içe geçme sürecinde bu kurumların önemli bir kısmının kamusal kaynaklarla beslenmeye başlaması, sınıfsal tabloyu daha da netleştirir. Böylece kendini yeniden üretmesi yoluyla süreç toplumsallaştırırken, kontrolünü özel olarak ellerinde tutarlar. Bu, klasik bir egemen sınıf refleksinin tezahürüdür.

Eğitim sistemi ve kültür endüstrisinin yeniden şekillendirilmesi, bu sınıfın kendini tahkim etmesinin en görünür yollarından biridir. Müfredat değişiklikleri, okul türlerinin dinselleştirilmesi, seçmeli derslerin çoğaltılması, ders içeriklerinin azaltılması bütün bunlar, "hayatın doğal akışı" gibi sunmanın araçlarıdır. Marx'ın "eğitimcilerin eğitilmesi gerekir" vurgusu da tam bu noktada somutluk kazanır. Böyle bir durumum dönüştürülmesi yalnızca bir bilinç değişimi değil, aynı zamanda bilginin kullanım biçiminin, yönünün ve ihtiyaçlarının birlikte yeniden kullanılmasını gerekli kılar. Bu ancak daha önce edinilmiş bilgi ve becerilerin bu kez örgütlenmenin, mücadelenin ve kolektif kapasitenin parçası haline getirilmesiyle olur.

Anahtar Sözcükler: Eğitim sistemi, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Coğrafya ders kitapları, Eğitimcilerin eğitilmesi, Eğitimin sınıfsal boyutu

Flying Under the Radar: Decolonizing Classrooms Through Research and Action

Jennifer Markides

jmmarkid@ucalgary.ca

What should be taught in schools? As a Métis scholar in Canada, I question the backwards movement in parts of Canada and the U.S. – a return to the "good old days" of taught racism and learned ignorance regarding the occluded histories and marginalized voices in the classroom. In partnerships with Indigenous communities and school divisions, we are asking the youth what they want to be taught in schools. They have resoundingly asked for their languages and cultures—stories, practices, histories, knowledges, and values—to be included in the curriculum.

Language is essential to sustaining culture (McAdam, 2015). In response to the research, some school divisions have created positions for language and culture teachers. Others have created credit-based courses around cultural teachings and practices, such as hide tanning and beading. Indigenous students, families, and community members are re-engaging in education in ways that colonization has hindered and suppressed for generations. With the Calls to Action serving as a roadmap for renewed relationships and responsibilities (TRC, 2015), Indigenous youth are seeing their cultures, languages, and communities, prioritized in this work.

Relationships are central in Indigenous research methodologies (Kovach, 2021; Smith, 2012; Wilson, 2008). With relationships at heart, we are all accountable to the youth and each other. The theoretical framework of the research is based in ethical relationality (Donald, 2012) which is an extension of the concept of ethical space (Ermine, 1995). Both theories require conscious and respectful engagement across differing epistemologies and ontologies, shifting power from the dominant worldviews to create

greater balance between people. In the way of Paulo Freire's conscientização (1993), we learn from the research and put findings into action. The work we are doing is an act of reconciliation as we look to redress the wrongs of the past. Schools can no longer act as sites of continued oppression and re-colonization but need to be places of cultural revitalization and resurgence.

We are doing this work quietly, on the ground, and with committed partners who see the value in listening to Indigenous youth. We are making positive change while the politicians are eroding our systems of education from above. They are re-writing curriculum to erase Indigenous outcomes and revising policies to remove educational commitments to Indigenous people. Our research has shown unequivocally that teaching Indigenous languages and cultures is improving the lives of Indigenous youth. Further, it is an act of reparation and resistance from within.

Key Words: Indigenous youth, decolonization, holistic wellbeing, sovereignty, conscientização

Dicle Köy Enstitüsü ve Eğitim Hakkı

Kemal Kocabaş

kekocabas@gmail.com

Dicle Köy Enstitüsü, 1 Haziran 1944 tarihinde Ergani'de Hoşot Ovası'nda sekiz farklı enstitüden gelen imece ekipleriyle temeli atılmış ve üç ay sonra Eylül 1944'te yapımı tamamlanan sekiz yapıda eğitime başlamıştır. Dicle Köy Enstitüsü 1954 yılında Dicle İlköğretmen Okuluna dönüştürülmüştür. Dicle Köy Enstitüsünün kurulması sürecinde Çifteler ve Akçadağ Köy Enstitülerinin önemli katkıları olmuştur. Çifteler Köy Enstitüsü öğretmenlerinden Gazi Eğitim Pedagoji Bölümü çıkışlı İsmail Hakkı Tonguç'un iş eğitimi anlayışını içselleştirmiş ve daha önce de Savaştepe eğitmen Kursunda çalışmış olan Nazif Evren Dicle Köy Enstitüsü kurucu müdürü olarak görev yapmıştır. Dicle Köy Enstitüsü diğer enstitülerden farklı sosyolojik özelliklere sahip bir bölgede farklı uygulamalarla enstitü tarihinde yer almıştır. Feodal yapının hâkim olduğu bölgede beş sınıflı ilkokul yok denecek kadar azdır. Eğitmenli okullardan gelen öğrenciler enstitü bünyesinde açılan hazırlık okulu olarak tanımlanan ilkokulda 4. ve 5. sınıfları tamamlayarak enstitü öğrencisi olmuşlardır. Kürtçe, Zazaca, Arapça, Süryanice gibi farklı ana dillere sahip öğrenciler çok zor koşullarda kamyonlarla, yürüyerek, çok yoksul koşullarda enstitüye gelerek eğitim hakkını elde etmişlerdir. Öğrenci bulunmasında eğitmenler çok önemli katkılarda bulunmuş enstitüye adeta öğrenci taşımışlardır. Tüm Köy Enstitüleri genellikle demiryollarına ve ören yerlerine yakın yerlere kurulmuştur. Dicle Köy Enstitüsü de benzer şekilde Ergani Tren İstasyonuna 500 metre uzaklıkta, Çayönü denilen bölgede tarihteki ilk yerleşim yerlerinden olan Halet Çambel ve ekibinin kazı çalışmalarında bulunduğu Hilar Mağaralarına yakın yerde kurulmuştur. Dicle Köy Enstitüsü, tarım alanlarında örnek tahıl, sebze üretimi yaparak ve oluşturulan meyve bahçeleriyle kendi gereksinmelerini karşılayan bir enstitü olmuştur. Çevre köyleriyle yakın ilişkiler kuran Dicle Köy Enstitüsü onlara modern tarım ve hayvancılık konusunda rehberlik yapmıştır.

Dicle Köy Enstitüsü kız öğrenci bulmakta yörenin sosyolojik koşulları nedeniyle zorluklar yaşamıştır. Okulun künye defterinde mezun kız öğrenci bulunmamaktadır. Gerek müdürün anılarında gerekse bazı öğretmenlerin ve öğrencilerin açıklamalarında enstitüde yaklaşık 15-20 civarında kız öğrencinin olduğu ifade edilmektedir. Bu kız öğrencilerin bazılarının zamanla velileri tarafından enstitüden alındığı, bir kısmının Akçadağ Köy Enstitüsüne aktarıldığı ifade edilmektedir. Dicle Köy Enstitüsü ve ardılı İlköğretmen Okulu öğrencilerinin tümü Dicle olmasaydı eğitim hakkını elde edemeyeceklerini ifade ederler. Dicle mezunu öğretmenler Güneydoğu Anadolu Bölgesine hak kavramını, laik öğretmen davranışını ve aydınlanma düşüncesini taşımışlardır. Onlar da sonraki dönemlerde pek çok yoksul halk çocuğunun eğitim hakkına kavuşması için mücadele vermişlerdir. Dicle mezunlarının büyük bir bölümü öğretmenlik dönemlerinde demokratik öğretmen hareketinin içinde yer almıştır. Dicle Köy Enstitüsü ve ardılı İlköğretmen Okulunda eğitim hakkını elde eden köy kökenli pek çok aydın, yazar, sanatçı ve akademisyen ülkenin eğitim, kültür, düşün dünyasında onurla yer almışlardır.

Anahtar Sözcükler: Köy Enstitüleri, eğitim hakkı, eleştirel pedagoji

MESEM: Çocuk İşçiliği ve Eğitim Hakkı Sorunsalı

Kenan Özcan, Aydın Balyer, Aslan Bayram

kozcan04@hotmail.com

Mesleki Eğitim Merkezi (MESEM); Anadolu'da 13. yüzyılda usta çırak ilişkisine dayanan, bir tarikat ve cemaat şeklinde teşkilatlanan ahilik sisteminin, günümüzde neo-ahilik olarak yapılandırılarak çocuk işçiliğini meşrulaştıran ve eğitim hakkı sorunsalına yol açan yeni bir çıraklık modelidir. MESEM, geleneksel Çıraklık Eğitim Merkezi (ÇEM) statüsünden 2016 yapılan değişiklikle, ortaokul mezunu ve lise türlerine devam eden yoksul, yoksun ve dezavantajlı öğrencilerin her zaman geçiş yapabildiği "joker" bir okul türü dönüştürülmüştür. ÇEM'lerde 2016'da 36.619 öğrenci bulunmasına karşın, MESEM'de Nisan 2026'da bu sayı 562.000 öğrenciye yükselmiştir. MESEM'e devam eden öğrencilere asgari ücretin %30'u kadar maaş verilmesi, başta mesleki ve teknik liseler olmak üzere diğer lise türlerinden öğrenci akışına neden olmaktadır. Hatta öğrencileri bu okula geçmelerinin teşvik edilmesi MEB'de bir politika olarak belirlenmiştir. MESEM, özellikle mesleki ve teknik ortaöğretim sistemini işlevsiz hale getirerek öğrencilerin boşalmasına neden olmuştur. Zorunlu temel eğitim 12 yıl olmasına karşın, MESEM'e devam eden öğrenciler haftada 4-5 gün sanayide çalışmakta buna karşın sadece bir gün teorik eğitim verilmektedir. MESEM bir makine insan yetiştirme modeline dönüşmüştür. Öğrencilere temel bilimler, sosyo-kültürel ve sanat-spor eğitimleri yeterince verilmediğinden, bu kısıtlılık eğitim hakkı sorunsalına neden olmaktadır. Eğitim hakkı bireylerin gerekli bilgi ve beceri ile donatılarak, onların haklarını arama, toplumsal yönetime katılma, çevre koruma bilinci kazanma gibi birçok hak ve özgürlüğü yaşamasında önemli bir unsurdur. MESEM bir eğitim kurumu olarak tanımlansa da akademik eğitimden koparılan dezavantajlı toplum kesiminin çocuklarının, uluslararası sözleşmelere ve gelişim ve öğrenme kuramlarına aykırı ve yeterince denetlenmeyen koşullarda sömürüye dayalı ucuz işgücünü meşrulaştıran güya bir eğitim kurumudur.

Bu çalışma, MESEM öğrencilerinin sosyo-ekonomik ve demografik arka planını, bu okul türünü tercih etme nedenlerini, öğretim sürecinin hangi aşamasında tercih ettiklerini, çalışma koşullarını, mesleğe ilişkin tutumlarını, hayallerini ve sorunlarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma genel tarama modeli yapılmış, betimsel çalışmadır. Araştırmaya 2026 bahar döneminde, Adıyaman, İstanbul ve Malatya'da MESEM'e devem eden 300 öğrenci katılmıştır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen ölçme aracı ile toplanmış ve veriler analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre çözüm önerileri geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: MESEM, çocuk işçiliği, eğitim hakkı, ahilik, neo-ahilik.

The Neoliberal Shift in Higher Education through the case study of a Greek HEI

Labrina Gioti, Androniki Gakoudi

nikigakoudi@gmail.com

How do neoliberal restructurings and new public managerialism affect current Higher Education policies, and consequently, in what way do these policies influence the University Pedagogy (UP) implemented in HEIs? How do they affect the academics' pedagogical and teaching excellence, the content of their teaching, and their working conditions? Is the emphasis on quantitative research metrics causing a shift from student-centeredness to a 'client-centered' model? These questions formed the basis of our investigation into the pedagogical practices at the International Hellenic University (IHU). By addressing these concerns, our study examines the evolving landscape of Greek Higher Education, illustrating how the principles of student-centered learning are being reshaped under the influence of new managerialism, where research output often eclipses the qualitative essence of teaching excellence (Gioti, 2023; Toka & Gioti, 2022; Gougoulakis et al., 2020).

Adopting Critical Discourse Analysis (CDA) as both a theoretical and methodological framework, this research explores how institutional policies and "accountability" mechanisms shape the pedagogical discourse within Higher Education Institutions (HEIs). It contributes to analyzing how the discourse of "quality assessment" and "student satisfaction" may be masking a transition from student-centredness to a market-driven client-centredness.

The study adopts a multi-method research approach conducted at the International Hellenic University (IHU). First, by deconstructing the discursive scripts of HE policy, the study highlights how neoliberal ideologies normalize precarious working conditions and administrative surveillance through semester-end course evaluations. Second, a quantitative survey was administered to postgraduate students to investigate their selection criteria for

programs. Contrary to market-logic expectations of cost-efficiency, findings revealed that students prioritize the quality of student-lecturer relationships and teaching excellence over financial costs. Third, semi-structured interviews were conducted with seven (7) lecturers to capture their lived experiences. Through the lens of CDA, these interviews reveal a tension between the lecturers' commitment to emancipatory adult education and the restrictive discourses of managerialism that dictate methodology and assessment. The findings suggest that the prevailing HE policies exert a "catalytic effect" on UP, often silencing pedagogical dialogue in favor of administrative compliance. By applying CDA, this research uncovers the opaque power structures that transform the academic "vocation" into a quantifiable service. Ultimately, the study advocates for a return to a critically-informed University Pedagogy that resists the commodification of learning and reaffirms the role of HEIs as sites of social emancipation and democratic dialogue.

Key Words: Critical Discourse Analysis, University Pedagogy, New Managerialism, Neoliberalism, Higher Education Policy

Between Critical Emancipation and Adaptation: Resilience in Community Education at the Citizens' University of Larissa

Labrina Gioti, Kalliopi Gerostergiou

lgioti@eled.auth.gr

This paper explores the University of Citizens (UoC) of the Municipality of Larissa as a contemporary initiative in community adult education, focusing on the form of resilience it promotes. The UoC is part of the Action Plan "Larissa, the Learning City," of UNESCO's Global Network of Learning Cities (2013). It was developed during the economic crisis, aiming to foster social cohesion, economic development, urban sustainability, and citizens' resilience.

The study employs a qualitative research design, including 14 semi-structured interviews and focus groups with members involved in planning and coordination of the UoC, as well as adult educators. Thematic content analysis addressed whether and to what extent the UoC promotes a form of critical resilience associated with collective emancipation, social intervention, and the questioning of structural inequalities (Ollis, 2012; Crowther & Shaw, 2020), or whether it reinforces a more adaptive and consensual version of resilience aligned with existing socio-economic conditions (Joseph, 2020; Chandler & Reid, 2016).

The theoretical framework of the community education project of UoC primarily draws on Paulo Freire's emancipatory pedagogy (1993, 1994, 1997, 2005), which highlights the role of education in fostering critical consciousness. Through dialogical and interactive learning processes, learners become aware of how dominant forces shape their lived reality and are encouraged to act collectively to transform unjust power relations and social structures (Freire & Shor, 1987). In addition, Mezirow's transformative learning theory (1996, 1991; Mezirow & Ass., 1990) is incorporated,

highlighting the importance of critical reflection and the transformation of deeply embedded assumptions. However, when detached from its broader socio-political context, this approach may shift toward individualized and adaptive forms of learning (Gioti & Toka, 2025; Gioti, 2024; Brookfield, 2013).

The findings show that the type of resilience promoted by the PtP is neither coherent nor uniform but depends on the ideological and pedagogical assumptions shaping its design and implementation (Saja et al., 2024). At the institutional level, the program is strongly influenced by Freirean principles, aiming to foster critical awareness and collective action. In practice, however, Mezirow's framework often prevails, emphasizing individual empowerment and personal development, as these are considered more feasible and immediately applicable.

Consequently, the UoC emerges as a hybrid model of resilience, where elements of critical emancipation coexist with adaptive tendencies. The study concludes that realizing the transformative potential of the UoC requires critically informed educators capable of fostering collective awareness and resistance to structural inequalities (Gioti, 2019). In this way, resilience can function not only as a strategy of adaptation, but also as a force for social transformation.

Key Words: Critical resilience, Community adult education, Critical pedagogy, Libaratory Pedagogy, Transformative learning

Eleştirel STEAM Eğitim Yaklaşımı

M. Şahin Bülbül, Alperen Işık

msahinbulbul@gmail.com

Günümüzde STEAM eğitimi, küresel ölçekte hızla yayılan ancak içeriği tartışmalı bir paradigmaya dönüşmüştür. Neoliberal versiyonuyla STEAM; işgücü piyasasına uyumlu bireyler yetiştirmeyi, ekonomik büyümeye hizmet etmeyi ve teknolojiyi tarafsız bir araç olarak sunmayı hedefler. Eleştirel pedagoji ise bu versiyona karşı çıkarak STEAM'i toplumsal dönüşümün, ekolojik adaletin ve eleştirel yurttaşlığın zeminine oturtmayı önerir.

Freire'nin bilinçlenme kavramından hareketle eleştirel STEAM pedagojisi, öğrenciye teknik beceri kazandırmanın ötesinde şu soruları sormayı öğretir: Bu teknoloji kimin sorununu çözüyor? Bu algoritma kimi dışlıyor? Bu tasarım hangi toplulukları etkiliyor? Böylece STEAM sınıfı, dünyayı okuyup dönüştürme pratiğinin yapıldığı bir alana dönüşür.

Giroux'nun sınır pedagojisi çerçevesinden bakıldığında, fen ile sanat arasındaki, mühendislik ile sosyal bilgiler arasındaki yapay sınırlar sorgulanır. Disiplinler arası yapısıyla STEAM, bu sınırları aşma potansiyeli taşır; ancak bunun gerçekleşmesi için programın kimin çıkarına kurulduğunun açıkça tartışılması gerekir. Bell Hooks'un bütünleştirici katılım anlayışı ise öğrencinin yalnızca zihnini değil kültürel kimliğini, duygusal deneyimini ve toplumsal konumunu da öğrenme sürecine dâhil etmesini zorunlu kılar. Dekolonyal perspektif, STEAM programlarının büyük ölçüde Batı-merkezli bilim ve teknoloji tarihine yaslandığını ortaya koyar. Yerli mühendislik pratikleri, topluluk ekolojisi ve Küresel Güney'in inovasyon deneyimleri meşru bilgi kaynakları olarak tanınmadıkça STEAM eğitimi epistemik bir adaletsizliği yeniden üretmeye devam edecektir.

Ekolojik adalet boyutunda ise mevcut STEAM paradigmasının sonsuz büyüme ve teknolojik ilerleme ideolojisine hizmet ettiği görülür. Eleştirel bir STEAM eğitimi; iklim adaletini, su hakkını,

gıda egemenliğini proje konusu yapar ve öğrencileri onarıcı tasarım pratikleriyle buluşturur.

Son olarak STEM'e eklenen "A" harfinin, yani sanatın, yalnızca estetik bir katkı olmadığı vurgulanmalıdır. Sanat burada eleştirel sorgulama, toplumsal hayal gücü ve direniş aracı olarak işlev görür; teknik düşünceye duygusal, etik ve estetik bir derinlik katar. Eleştirel STEAM pedagojisi; teknik bilgiyi toplumsal sorumlulukla, yaratıcılığı adalet kaygısıyla, tasarımı ekolojik etikle buluşturur. Derslik ile toplumsal sınıf arasındaki kopuşu onarmayı hedefleyen bu yaklaşım, öğrenciyi yalnızca teknik bir üretici değil, aynı zamanda dönüştürücü bir özne olarak konumlandırır.

Anahtar Sözcükler: Bilim Eğitimi, STEAM Eğitimi, Eleştirel Pedagoji.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin Görünmeyen Yüzü: Okul Terkleri

Mehmet Taki Yilmaz, Nülifer Yilmaz

takiyilmaz@gmail.com

Türkiye'de son yıllarda derinleşen ekonomik kriz, çocuk yoksulluğu ve eğitimde artan eşitsizlikler; okul terklerini bireysel başarısızlık ya da "eğitime uyumsuzluk" sorunu olmaktan çıkararak yapısal ve toplumsal bir probleme dönüştürmüştür. Siyasal iktidarın "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" adıyla sunduğu yeni eğitim söylemi ise bu yapısal sorunlara çözüm üretmekten çok, eğitim alanındaki krizleri görünmez kılan ideolojik ve politik bir çerçeve olarak tartışılmaktadır. Bu çalışma, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin kamusal eğitimde yaşanan eşitsizlikleri gidermek yerine mevcut neoliberal eğitim politikalarını, çocuk emeğini ve sınıfsal ayrışmayı yeniden üreten bir söylem işlevi gördüğünü ileri sürmektedir.

Araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmış; Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2024-2025 örgün eğitim istatistikleri, OECD ve TÜİK verileri, Eğitim Reformu Girişimi raporları, çocuk hakları kuruluşlarının yayınları ve İSİG Meclisi verileri karşılaştırmalı biçimde incelenmiştir. Elde edilen bulgular; özellikle ortaöğretim düzeyinde okul terklerinin arttığını, yoksulluk nedeniyle milyonlarca çocuğun eğitim hakkına tam olarak erişemediğini ve çocuk emeğinin giderek yaygınlaştığını göstermektedir. Ulaşım, beslenme, barınma ve eğitim giderlerinin aileler açısından karşılanamaz hale gelmesi, kamusal sosyal destek mekanizmalarının zayıflaması çocukların eğitimden kopuşunu hızlandırmaktadır.

Çalışmanın merkezinde yer alan Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM) ise Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin "beceri temelli eğitim", "iş dünyasıyla uyum" ve "mesleki yönelim" söylemleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Araştırma, bu söylemlerin önemli ölçüde çocuk emeğini meşrulaştıran bir işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Kısa sürede yüz binlerce öğrencinin dahil edildiği MESEM sistemi; çocukların haftanın büyük bölümünü

işletmelerde, sanayi alanlarında ve atölyelerde düşük ücretlerle çalıştırıldığı bir yapıya dönüşmüştür. Böylece eğitim hakkı ile çocuk işçiliği arasındaki sınır giderek belirsizleşmektedir. İSİG Meclisi verilerine göre çocuk işçi ölümlerinin önemli bir kısmının MESEM kapsamında çalışan çocuklardan oluşması, eğitimin koruyucu işlevini kaybettiğini göstermektedir. Çocukların iş cinayetleri, güvencesiz çalışma, mobbing ve sömürü koşullarıyla karşı karşıya kalması; eğitim politikalarının pedagojik değil, ekonomik öncelikler doğrultusunda şekillendiğine işaret etmektedir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, kamuoyuna sunulduğu biçimiyle eğitimin temel sorunlarına çözüm üretmemekte; aksine kültürel ve ideolojik söylemler aracılığıyla eğitim alanındaki yapısal krizleri gölgede bırakmaktadır. Modelin "değerler eğitimi", "millî ve manevi yaklaşım" ve "beceri odaklılık" vurguları öne çıkarılırken; çocuk yoksulluğu, okul terkleri, eğitimde fırsat eşitsizliği ve çocuk emeği gibi temel sorunların geri plana itildiği görülmektedir.

Sonuç olarak bu bildiri, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli bağlamında piyasalaşan kamusal eğitimin görünmez kıldığı okul terklerini, derinleşen sınıfsal eşitsizlikleri, çocuk yoksulluğunu ve olağanlaşan çocuk emeğini görünür kılmayı ve tartışmayı amaçlamaktadır. Bildiri; eğitimi piyasa ilişkilerinin ürettiği sorunlar bağlamında ele alan, çocukların yaşam ve eğitim hakkını merkeze koyan, kamusal ve sosyal destek mekanizmalarını güçlendiren bütüncül politikalara duyulan ihtiyacın her zamankinden daha acil hale geldiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Okul Terki, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, MESEM, Çocuk Emeği

Winston Smith Üzerinden Otoriter Rejimlerin Sürekliliği: Eleştirel Pedagojik Bir Okuma

Mehmet Taki Yilmaz, Nülifer Yilmaz

takiyilmaz@gmail.com

Bu bildiri, George Orwell'in 1984 romanının başkahramanı Winston Smith üzerinden otoriter rejimlerin nasıl kurulduğunu, sürdürüldüğünü ve bireyler tarafından nasıl içselleştirildiğini eleştirel pedagojik bir perspektifle incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın kuramsal çerçevesini özellikle Paulo Freire'nin eleştirel pedagoji yaklaşımı oluşturmaktadır. Bu bağlamda Winston Smith yalnızca totaliter bir rejime karşı direnen birey olarak değil; bilgi, dil, bilinç ve iktidar ilişkileri arasında sıkışmış pedagojik bir özne olarak değerlendirilmektedir.

Romanda Parti'nin geçmişi sürekli yeniden yazması, dilin daraltılması ve bireylerin sürekli gözetim altında tutulması; otoriter rejimlerin yalnızca baskı yoluyla değil, hakikatin yeniden üretilmesi yoluyla da sürdürüldüğünü göstermektedir. Eleştirel pedagojinin temel varsayımlarından biri olan "bilginin nötr olmadığı" düşüncesi, roman boyunca açık biçimde görünür hale gelir. Winston'ın çalıştığı Gerçek Bakanlığı'nda geçmişin sistematik olarak değiştirilmesi, bireylerin gerçeklik algısını parçalayarak onları iktidarın sunduğu "resmî hakikate" bağımlı hale getirir. Bu durum, Freire'nin "eleştirel bilinç" kavramı üzerinden değerlendirildiğinde, bireyin toplumsal gerçekliğinin inşa edilmiş olduğunu fark etmesi açısından önemli bir kırılma noktasıdır.

Ancak Winston'ın geliştirdiği bu bilinç, kolektifleşemediği için dönüştürücü bir niteliğe ulaşamaz. Günlük yazması, içsel sorgulamaları ve Parti'nin söylemini reddetme çabası, onun "nesne" olmaktan çıkıp "özne" olmaya yöneldiğini gösterse de, bu süreç örgütlü bir pratiğe dönüşmez. Freire'ye göre özgürleşme yalnızca düşünsel farkındalıkla değil; düşünme ve eylemin kolektif birlikteliğiyle mümkündür. Winston'ın trajedisi tam da burada ortaya

çıkar: O, gerçeği sezer fakat bu gerçeği toplumsal bir dönüşüm pratiğine dönüştüremez.

Çalışmada ayrıca dilin kontrolü, gözetim mekanizmaları, korkunun sistematik üretimi ve rızanın inşası süreçleri de eleştirel pedagojik açıdan tartışılmaktadır. Parti'nin "çiftdüşün" mantığı ve dilin daraltılması yoluyla düşüncenin sınırlandırılması, bireylerin eleştirel sorgulama kapasitesini ortadan kaldırmaktadır. Sürekli gözetim altında yaşamak ise baskının içselleştirilmesine yol açmakta; bireyler zamanla yalnızca itaat eden değil, itaatin doğruluğuna inanan öznelere dönüşmektedir. Bu dönüşüm sürekli bir hayali düşman ve nefret saatleriyle, gerçekliğin çarpıtılmasıyla, belleklerde geçmişin yeniden inşa edilmesiyle pekiştirilmektedir. Winston'ın sonunda "2 + 2 = 5" düşüncesini kabullenmesi, yalnızca fiziksel yenilginin değil, bilincin de işgal edildiğinin göstergesi olarak okunmaktadır.

Sonuç olarak bu bildiri, otoriter rejimlerin sürekliliğinin yalnızca siyasal baskıyla değil; eğitim, dil, bilgi üretimi ve bilinç kontrolü aracılığıyla sağlandığını ileri sürmektedir. Bu bağlamda Winston Smith, eleştirel pedagojinin temel (diyalog, eleştirel bilinç, eylem) meselelerini görünür kılan önemli bir figürdür. Onun başarısızlığı, bireysel farkındalığın kolektif bilinç ve örgütlü pratik ile birleşmediği koşullarda özgürleşmenin mümkün olmadığını göstermektedir.

Bu bildiride asıl amaç, otoriter düzeni yeniden üreten bir araç haline dönüştürülen eğitimin, yine otoriter - baskıcı bir ortamda, toplumu özgürleştirici bilince ulaştırmanın bir aracına dönüştürmenin, mümkün olup olmayacağı sorusunu tartışmaya açmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Winston Smith, 1984, 2+2=5, Eleştirel pedagoji, Otoriter bilinç.

Kadınların Dışlanma Deneyimleri Üzerinden Sınıfı Yeniden Düşünmek: Yetişkin Okuryazarlığı Sınıfları Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme

Memnune Cansu Balcı

mcansubalci@gmail.com

Yetişkin okuryazarlığına ilişkin hâkim yaklaşımlar, konuyu çoğunlukla beceri kazanımı, iş gücüne katılım ve istihdam edilebilirlik bağlamında teknik bir mesele olarak ele almaktadır. Buna karşın eleştirel okuryazarlık çalışmaları, okuryazarlığın yalnızca bireysel bir beceri alanı olmadığını; toplumsal katılım, görünürlük, özerklik ve kamusal yaşam içerisinde var olabilme biçimleriyle yakından ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Bu tartışmalardan hareketle bu çalışma, yetişkin okuryazarlığı sınıflarını yalnızca telafi edici eğitim (compensatory education) alanları olarak değil; çocukluk döneminde toplumsal ve kültürel nedenlerle eğitimden dışlanmış kadınların toplumla, kamusal alanla ve kendileriyle kurdukları ilişkiyi yeniden şekillendirdikleri sosyal ve dönüşümsel alanlar olarak incelemektedir.

Bu çalışma, Türkiye'nin Rize ilindeki halk eğitimi merkezlerinde yürütülen doktora araştırması kapsamında elde edilen nitel verilere dayanmaktadır. Araştırmada, yetişkin okuryazarlığı deneyiminin bireylerin gündelik yaşamları, toplumsal ilişkileri ve kamusal alandaki var oluş biçimleriyle nasıl ilişkili olduğunu anlayabilmek amacıyla nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Çalışma kapsamında yetişkin temel eğitim programlarına katılan kursiyerler, öğretmenler ve yöneticilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sürecinde özellikle yetişkin okuryazarlığı kurslarının birinci ve ikinci kademe düzeylerinde katılımcıların neredeyse tamamının kadınlardan oluştuğu görülmüştür. Bu durum, temel okuryazarlık eksikliğinin özellikle kadınlar arasında yoğunlaşmasının tesadüfi olmadığını; toplumsal cinsiyet temelli eğitim eşitsizliklerinin yetişkinlik

döneminde de görünür biçimde devam ettiğini göstermesi açısından dikkat çekicidir. Görüşmelerde katılımcıların çocukluk dönemindeki eğitim deneyimleri, eğitimden dışlanma süreçleri, okuryazarlığın gündelik yaşam üzerindeki etkileri ve yetişkinlikte yeniden eğitime katılma deneyimleri üzerinde durulmuştur. Elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiş; analiz sürecinde dışlanma, bağımlılık, görünmezlik, dayanışma ve özneleşme gibi tekrar eden temalar üzerinden katılımcı deneyimleri yorumlanmıştır.

Bulgular, kadınların örgün eğitimden dışlanma deneyimlerinin cinsiyete dayalı iş bölümü, kırsal yaşam koşulları, kültürel normlar ve yapısal eşitsizlikler tarafından şekillendirildiğini göstermektedir. Katılımcılar okuryazar olmama deneyimini yalnızca eğitimsel bir yetersizlik olarak değil; aynı zamanda bağımlılık, utanç, kamusal alanda hareket edememe ve toplumsal görünmezlik deneyimleriyle ilişkili bir durum olarak tanımlamıştır. Hastaneler, ulaşım sistemleri, kamu kurumları ve gündelik yazılı iletişim süreçlerinde karşılaşılan güçlükler, okuryazarlığın toplumsal yaşama bağımsız ve görünür biçimde katılabilmenin temel koşullarından biri olarak işlediğini ortaya koymuştur.

Bu çalışma, yetişkin kadın öğrencilerin deneyimlerinden hareketle yetişkin okuryazarlığı sınıflarına ilişkin eleştirel tartışmalara katkı sunmayı amaçlamaktadır. Yetişkin okuryazarlığını teknik beceri kazandırmaya indirgeyen yaklaşımların aksine; okuryazarlığı toplumsal katılım, görünürlük, bağımsızlık ve sosyal aidiyetle yakından ilişkili bir deneyim olarak ele alınması gerektiğini savunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Yetişkin okuryazarlığı, eleştirel eğitim, toplumsal dışlanma, görünürlük, toplumsal cinsiyet.

Teacher Resilience: A Freirean Analysis

Merve Alpaydın Üreten, Özge Doğan

mervealpaydinn@gmail.com

Contemporary education is dominated by neoliberal policies that have transformed schooling from a public right into a human capital investment subjected to market dynamics. Neoliberal education policies have fundamentally restructured teachers' professional identities and working conditions, reducing them from autonomous professionals to technical implementers (Giroux, 1988). Parallel to what Ball (2003) conceptualizes as "performativity" and a culture of audit, Apple (2006) similarly argues that there has been a shift away from licensed autonomy grounded in trust in professional expertise toward a regulated autonomy in which teachers' work is subjected to rigorous standardization and surveillance. In line with these developments, teachers' professional effectiveness has been severed from traditional pedagogical values and reduced entirely to measurable outcomes, standardized test scores, and market-based performance indicators. In the face of these structural and emotional challenges, teachers' capacity to manage their professional commitment and motivation has been increasingly associated in contemporary literature with the concept of psychological resilience (Gu & Day, 2007). This study aims to analyze the concept of teacher resilience through Freirean pedagogy. Existing resilience scholarship frequently presents this capacity as an individual trait or as the ability to maintain the status quo in the face of crisis. However, neoliberal discourse transforms resilience into a technology of governance that shifts responsibility for social and structural problems from the state to the individual, thereby confining the teacher to the role of a merely reactive subject who tolerates systemic failures (Chandler & Reid, 2016).In opposition to this reductive approach, the study positions Paulo Freire's concept of critical consciousness (conscientização) as a central locus of resistance (Freire, 2005). This concept offers a powerful theoretical foundation for repositioning the teacher as a subject who

transforms the world, countering neoliberalism's construction of the compliant, reactive subject. A teacher who internalizes neoliberal pressures as natural and inevitable remains, in Freirean terms, at the level of naïve consciousness. .The analytical process conducted within this theoretical framework examines the potential of critical consciousness to transform resilience from a skill of "market adaptation" into a form of transformative praxis and self-advocacy.Using the qualitative method of critical conceptual analysis, this research aims to redefine teacher resilience against systemic pressures by moving beyond the neoliberal paradigm of individual adaptation and survival toward a critical pedagogical perspective. The comprehensive analyses, findings, and concluding assessments of this ongoing study will be shared with participants at the time of the congress.

Key Words: Neoliberal education policies, resilience, critical consciousness, praxis

Representations of Educational Policies in Finnish, Japanese, and Turkish Animations

Miray Özer, Elif Iliman, Osman Ferda Beytekin

mirayozer23@outlook.com

In this study, a comparative investigation of the ways in which educational policies are portrayed in animated series produced nationally in Finland, Japan, and Türkiye is carried out in these countries. From the premise that educational policies are communicated through legal regulations, institutional practices, and cultural resources, this research endeavors to discover how media content fosters and maintains educational ideology. Document analysis, discourse analysis, and thematic content analysis were all implemented in the data collection process during the study, which utilized a qualitative, comparative multiple-case design. The Finnish Moomins series, the Turkish productions Pepee, Rafadan Tayfa, and Keloğlan Masalları, along with the Japanese series Great Teacher Onizuka, Assassination Classroom, and Classroom of the Elite, are examined regarding their educational values, student-teacher dynamics, disciplinary methods, and societal interactions. The findings indicate that each country's educational ideology is represented both explicitly and implicitly in these animations and that these representations diverge in core educational themes such as authority, equality, achievement, and value transmission. The research offers an alternative perspective for understanding how educational policies are culturally confirmed through media.

Key Words: Animation, educational ideologies, cultural values, Finland, Japan, Türkiye.

Küresel Standartlar ve Yerel Pratikler: Okul Öncesi Eğitim Denetimi Alanyazının Sistematik Sentezi

Mustafa Yağmur, Aycan Çiçek Sağlam

mustafayagmur586@gmail.com

Eğitim denetimi; okulların hedeflerine ulaşmasını ve öğretmenlerin mesleki gelişimini destekleyen sistematik, işbirlikçi bir liderlik sürecidir (Glickman vd., 2018). Okul öncesi eğitimde bu süreç, çocuğun bütüncül gelişimini besleyen nitelikli ortamları güvence altına almayı hedefler (Pianta & Hamre, 2009). Bu doğrultuda çalışmanın kuramsal çerçevesi denetimi, bürokratik bir teftiş ve hata bulma mekanizması olarak değil; kurumların yapısal ve işlevsel niteliğini geliştiren biçimlendirici bir mesleki gelişim aracı olarak konumlandırmaktadır. Alanyazındaki küresel eğilimler incelendiğinde, denetim olgusunun giderek veri odaklı ve standartlaştırılmış kalite ölçütlerine dayandığı görülmektedir. Bu sistemler, kurumları belirli kalite basamaklarına göre derecelendirirken, aynı zamanda düşük performans gösteren kurumlara yönelik hedefli destek mekanizmaları sunmaktadır. (OECD, 2018). Ancak Türkiye'deki denetim pratiklerinde, okul öncesi eğitimin kendine özgü doğasına (oyun temelli öğrenme, gelişimsel gözlem vb.) hâkim denetçi sayısının azlığı ve denetimlerin hala idari ağırlıklı devam etmesi, kuramsal modeller ile sahadaki uygulamalar arasındaki temel boşlukları oluşturmaktadır (Aydın, 2016; Taymaz, 2011). Bu çalışma kapsamında, okul öncesi eğitim kurumlarının denetimine yönelik ulusal ve uluslararası lisansüstü tezlerin kavramsal, metodolojik ve tematik eğilimlerini karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlamaktadır. Araştırmada, 2000-2025 yılları arasında YÖKTEZ (n=17) ve ProQuest (n=78) veri tabanlarında yayımlanan toplam 95 tez sistematik derleme yöntemiyle analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz, VOSviewer programı aracılığıyla ortak kelime analizi ve tümevarımsal içerik analizi kullanılmıştır. Bulgular, küresel ve ulusal alanyazın arasında denetim paradigmalarının ayrışma

içinde olduğunu saptamaktadır. Uluslararası alanyazındaki tezlerin özellikle 2015 sonrasında denetimi; öğretimsel koçluk, pedagojik liderlik ve sürekli mesleki gelişim gibi biçimlendirici araçlar üzerinden ele aldığı görülmektedir. Metodolojik olarak CLASS ve ECERS gibi evrensel, sınıf içi etkileşimi nesnel ölçen araçlar tercih edilirken; Kalite Derecelendirme ve İyileştirme Sistemlerinin sosyoekonomik farklılıkları ve okullar arası eşitsizlikleri kapsamadaki yetersizlikleri eleştirel bir yaklaşımla tartışılmaktadır. Ulusal alanyazında ise denetim halen idari ve kontrol odaklı, bürokratik bir teftiş mekanizması olarak algılanmaktadır. Türkiye bağlamında en temel sorunun, denetçilerin okul öncesi eğitime özgü pedagojik alan bilgisi eksikliğinden kaynaklanan iletişim kopukluğu olduğu; mevcut denetim pratiklerinin mesleki gelişimi desteklemektense öğretmen motivasyonunu düşüren bir stres unsuruna dönüştüğü saptanmıştır. Ayrıca ulusal araştırmaların ağırlıklı olarak araştırmacı yapımı algı ölçeklerine dayandığı ve kurumlar arası yapısal ve fiziksel donanım eşitsizliklerine odaklandığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak, Türkiye'deki okul öncesi eğitim denetim sisteminin sadece şekilsel bir uyum arayışından sıyrılarak; öğretmenin yansıtıcı düşünme becerilerini merkeze alan, kuruma özgü iç dinamikleri ve sosyo-ekonomik bağlamı dikkate alan gelişimsel bir rehberlik modeline dönüşmesi elzemdir. Çalışma, alanyazına ve politika yapıcılara evrensel standartlar ile yerel gerçeklikler arasındaki boşlukları kapatacak kanıta dayalı bir vizyon sunacaktır.

Anahtar Sözcükler: okul öncesi eğitim, eğitim denetimi, öğretimsel koçluk, kalite standartları

Kent Yoksulu Ailelerin Okul Öncesi Eğitime Erişimine Ekonomi-Politik Bir Bakış

Mustafa Yağmur, Yahya Altınkurt

mustafayagmur586@gmail.com

Erken çocukluk dönemi, bireyin bilişsel, fiziksel, sosyal ve ahlaki gelişiminin temelini oluşturan kritik bir evredir (Vygotsky, 1978). Bu kritik evreyi kapsayan okul öncesi dönem, çocuğun özel alanının korunaklı yapısından çıkarak kamusal alana ilk adımını attığı eğitim kademesidir. Bu dönem, sınıflar arası farkların ve kalıp yargıların azaltılabileceği en önemli müdahale alanlarından biri olmasına rağmen (Heckman ve Masterov, 2007; Woodhead vd., 2014) Türkiye'ye ait güncel veriler, okul öncesi eğitime erişimde derinleşen yapısal engellere işaret etmektedir (ERG, 2024; TEDMEM, 2025). Türkiye'nin yüksek gelir eşitsizliği oranı (GİNİ), kent yoksulu ailelerin çocuklarının okul öncesi eğitime katılımını doğrudan sınırlandırmakta ve aynı doğrultuda bu eğitim kademesindeki okullaşma oranlarında OECD ülkelerinin belirgin şekilde gerisinde kalmasına yol açmaktadır (OECD, 2024, 2025). Neoliberal politikaların bir çıktısı olarak eğitimin piyasa dinamiklerine terk edilmesi, eğitim kurumlarını fırsat eşitliği sunan tarafsız alanlar olmaktan çıkarmaktadır (Apple, 2006). Aksine bu durum, ekonomik ve kültürel sermaye ekseninde mevcut sınıfsal eşitsizlikleri yeniden üreten, fırsat ve olanak eşitsizliklerini pekiştiren bir mekanizmaya dönüşmektedir (Bourdieu ve Passeron, 1990). Okul öncesi eğitimin metalaşması, özellikle yoksul çocukları yalnızca ekonomik açıdan değil, orta ve üst sınıfların standart kabul edilen kültürel kodlarına sahip olamamaları nedeniyle sistem tarafından epistemolojik olarak da dışlamaktadır (Bourdieu, 2015/1998). Nitelikli kamusal eğitim hizmetlerine erişemeyen aileler, çocuk bakımını ya geniş aile üyelerine devretmek zorunda kalmakta ya da özel eğitim hizmetleri sunan kurumlara mecbur bırakılmaktadır. Kapitalist iş bölümünün öznelerini üreten bu yapı, ailelerin yaşam pratikleri

yeniden yapılandırmakta ve yoksul çocukları sistemin harcanabilir nüfusu olarak kodlamaktadır (Giroux, 2011). Bu durum nitelikli kamusal eğitim hizmeti sunması beklenen kurumların, yapısal eşitsizlikleri en aza indirgemesi yerine eşitsizliklerin yeniden üretimine neden olmaktadır. Bu çalışma, kent yoksulu ailelerin okul öncesi eğitime erişim sorununa odaklanmaktadır. Araştırmada bu sorun, Türkiye'de okul öncesi eğitime ilişkin politikalar ve uygulamaları ile ulusal/uluslararası raporlar ve araştırmalar çerçevesinde ekonomi politik perspektifte ortaya konulacaktır.

Anahtar Sözcükler: okul öncesi eğitim, kent yoksulluğu, eğitim eşitsizliği, eğitime erişim

AKP Döneminde Din Eğitimi

Mustafa Şen

senmusti@metu.edu.tr

Bu bildiride Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) döneminde yaygın ve örgün din eğitiminin dönüşümü ele alınmaktadır. Analiz, dört temel resmi din eğitimi kurumu üzerinde yoğunlaşmaktadır: yaygın din eğitimi kurumu olarak Diyanet'e bağlı Kur'an kursları ile örgün din eğitimi kurumları olan İmam Hatip okulları, ilahiyat fakülteleri ve zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri. Modern Türkiye'nin siyasal ve toplumsal yapısı, bu kurumların gelişim ve dönüşüm çizgisini belirlemiştir. Bununla birlikte bu kurumların iki temel ortak özelliği bulunmaktadır: Birincisi, tamamının Sünni İslam'ı temel alması; ikincisi ise hepsinin resmi kuruluşlar olarak devletin kurumsal ve yasal yapısının ayrılmaz bir parçası olmasıdır. Bu nedenle din eğitimi yalnızca pedagojik bir mesele değil, aynı zamanda din alanının düzenlenme biçiminin merkezi bir unsurudur.

Bu kurumların dönüşümünü anlamak için öncelikle tarihsel arka plan üzerinde durulmaktadır. Cumhuriyetin ilanından kısa süre sonra kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile başlayan yeni dönemin temel özellikleri ve yasal-kurumsal değişim dinamikleri dört alt dönem çerçevesinde incelenmektedir. Birinci dönemde din eğitimi kurumlarının hukuki ve kurumsal temelleri atılmıştır. Çok partili hayata geçişle başlayan ve 12 Eylül 1980 askeri darbesine kadar süren ikinci dönemde bu kurumların kurumsal yapısı sağlamlaştırılmıştır. Darbe sonrası dönemden AKP'nin 2002 yılında iktidara gelişine kadar uzanan üçüncü dönemde ise söz konusu kurumlar hem ölçek hem de kapsam açısından güçlenmiştir.

Bildiri esas olarak dördüncü döneme, yani AKP dönemine, odaklanmaktadır. Bu dönemde din eğitiminin, eğitimin neredeyse tüm alanlarını kapsayacak biçimde büyüdüğü ve yaygınlaştığı ileri sürülmektedir. Özellikle din eğitimi kurumlarının yalnızca niceliksel olarak genişlemediği, aynı zamanda toplumsal yaşa-

mın farklı alanlarına nüfuz eden kurumsal bir yapıya dönüştüğü savunulmaktadır. Bu genişlemeyi göstermek amacıyla kurumların bütçelerindeki artışlar, personel sayılarındaki değişimler ve öğrenci kapasitesindeki dönüşümler ele alınacaktır. Ayrıca din eğitimi alanındaki yasal ve kurumsal düzenlemelerin sonuçları da tartışılacaktır.

Sonuç olarak, ele alınan dört dönemin kendi içinde farklı eğilimler ve dalgalanmalar barındırdığı; buna rağmen genel yönelimin din eğitimi kurumlarının zaman içinde sürekli güçlenmesi ve genişlemesi olduğu gösterilecektir. Bu çerçevede bildiri, Cumhuriyet dönemi boyunca din eğitiminin kurumsal gelişimini inceleyerek din alanındaki tarihsel süreklilikleri ve dönüşüm dinamiklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Yaygın ve Örgün Din Eğitimi, Kuran Kursu, İmam-Hatip, İlahiyat Fakültesi, Din Dersi

Children's Universities as Community-Based Spaces for Critical Pedagogy

Müge Olğun Baytaş

mugeolgun0@gmail.com

This study examines children's universities as community-based educational spaces through the lens of critical pedagogy. While often framed as enrichment programs, children's universities hold the potential to disrupt traditional hierarchies of knowledge by creating participatory, intergenerational learning environments that extend beyond formal schooling.

Drawing on qualitative data from semi-structured interviews with university students, professors, and families involved in a children's university initiative, this study explores how these actors conceptualize the purpose, value, and impact of such spaces. The analysis focuses on how children's universities mediate relationships between universities and communities, and how they open (or constrain) possibilities for inclusion, voice, and equitable participation.

Findings suggest that children's universities can function as spaces where knowledge is co-constructed rather than transmitted, enabling children and families to engage with academic knowledge in ways that are dialogic, accessible, and contextually meaningful. At the same time, the study identifies tensions related to institutional boundaries, expertise, and participation, raising critical questions about whose knowledge is legitimized and whose voices are centered.

Positioning children's universities within critical pedagogy, this study argues that their transformative potential lies not merely in providing access to university spaces, but in rethinking how learning, authority, and participation are organized. As such, children's universities can contribute to more just and inclusive educational practices when they move beyond outreach models

toward genuinely community-engaged and relational forms of learning.

Key Words: Critical Pedagogy; Community-Based Education; Children's Universities; Participation; Equity

Pedagogical Adaptation and Psychosocial Responses of Palestinian K–12 Foreign Language Teachers Working Under War Conditions

Münevver Cesur, Walaa K'mail, Ruken Akar Vural

munevvercakir@gmail.com

This research examines the pedagogical adaptations and psychosocial experiences of Palestinian English teachers working under war conditions from a critical pedagogy perspective. The occupation in Palestine, combined with economic precarity and the fragmentation of educational infrastructure, creates a context in which teaching processes are frequently disrupted. Within this context, English as a foreign language functions not only as an academic subject but also as a symbolic domain linked to international communication, social mobility, hope, and access to the future. The primary objective is to explore how Palestinian English teachers reconstruct their teaching practices and develop psychosocial coping strategies under such conditions. Theoretically, the study challenges traditional approaches that frame education as a neutral process, and instead discusses the impact of war and structural inequalities on education through the lenses of critical pedagogy and conflict-sensitive education. Methodologically, the study adopts qualitative approach, drawing on semi-structured interviews with five English teachers working in K–12 schools in the occupied Palestinian territories. The data were analyzed through content analysis to identify recurring themes and patterns in teacher experiences. Findings indicate that war conditions transform education into a structurally constrained and continuously disrupted space. Teachers respond by reshaping the curriculum and developing context-sensitive pedagogical adaptations to sustain learning continuity. The classroom shifts from an achievement-oriented environment to one prioritizing psychological safety and emotional resilience. Teachers operate under significant emotional strain and limited

institutional support while sustaining pedagogy as a form of care work. Despite these challenges, they frame continuing to teach as an ethical responsibility and a form of everyday resistance against educational collapse. The research demonstrates that education in war contexts constitutes not only a pedagogical process but also a political, emotional, and ethical site of struggle, and warns that policies neglecting teacher wellbeing, psychosocial support, and context-sensitive sustainability may further deepen existing inequalities.

Key Words: critical pedagogy, education in conflict settings, pedagogical adaptation, teacher wellbeing, Palestine, English language teaching.

Diyalog ile Özgürleşme: Ama Nasıl?

Nilgün Aydoğdu

nilgunaydogdu85@gmail.com

Yönlendirme, kontrol, sınırlama ve boyun eğmeyi olağan kılan eğitim politikalarında öğrencilerin özgürleşmesi nasıl gerçekleşir. Kant (2024) özgür iradeyi kullanmayı öğretmeyen eğitimin sadece mekanik bir eğitim olarak tanımlar. Eğitim politikalarındaki güç ve tahakküm ilişkilerini, sermaye araçlarını, müfredatı anlamak eğitimin politik ve ideolojik bir olgu olduğunu kavramakla başlar. Frireyen pedagoji ve ilkeleri –bilinçlenme, praksis, problem tanımlama, diyalog- bu kabulden hareketle eğitimle bireyin özgürleşmesini ve politik okuryazarlığını savunur (Freire, 2023). Günümüzdeki eğitim yaklaşımları 21. Yüzyıl becerileri -eleştirel düşünme, yaratıcılık, iletişim, iş birliği- söylemi ve neoliberal politikaları da yanına alarak eğitimi; öğrenci merkezli, diyalog temelli, farklılaştırılmış etkinlikler ile modern, dönüştürücü, üretken ve çağa uygun (OECD, 2019) olduğu savunur. Ancak bu kavramlar özünde teknik beceri ve uzmanlaşma ile bireyleri üretim sürecine hızlı adapte olacakları bir işlev yükler. Giroux'un (2001) neoliberal ideolojinin kavramların içini boşaltarak onları anlamsızlaştırdığına değinir, kontrol altına alınan düşünce süreci eğitimi teknik bir yüzeyde işler hale getirir. Nihayetinde içi boşaltılmış kavramlar sorgulayıcı, özgürleştirici eğitimi beceri temelli teknik eğitime çevirir, araçsal beceri dönüşümü piyasa odaklıdır ve ekonomik verimliliği destekler (Apple, 2012). Buna karşı özgürleşmeyi savunan eleştirel pedagoji eğitimi mekanik bir eğitim olmaktan çıkarır, özgürleşmenin bir aracısı olarak konumlandırır (Freire & Shor, 1987). Özgürlük için eğitim insanların yaşadıkları çevre içinden başlayarak dünyadaki durumlarını anlamaya, açıklığa kavuşturmaya ve açıklamaya çalışır (Freire, 2022). Diyalog eğitimi araçsallaştıran, teknikleştiren ve piyasa odaklı bir yapıya indirgeyen neoliberal eğitim politikalarını sorgulayarak, sınıfta eleştirel ve özgürleştirici eğitim anlayışıyla gerilimleri ortaya koymayı hedefler. Çünkü diyalog yalnızca pedagojik bir teknik ya da iletişim becerisi değildir, bireyin ve toplumun dönüşümü-

nü mümkün kılan politik bir duruştur (Freire, 2021; Shor, 2023). Bu çalışmanın amacı da Freireyen pedagojinin diyalog kavramı ile eğitimde bireysel ve toplumsal özgürleşmeyi nasıl mümkün kılabileceğine yönelik bir çözümleme yapmaktır. Betimsel nitelik taşıyan çalışmada dökümantasyon yöntemi kullanılacaktır. Dokümantasyon yöntemi bir konu ve araştırma alanında var olan yazılı bilgi ve kaynaklarının -kitap, makale, rapor, veritabanları, internet kaynakları- sistematik bir şekilde toplanması, düzenlenmesi ve analize hazır hale getirilmesi yöntemidir (Patton, 2002; Yıldırım, Şimşek, 2021). Çalışmanın verileri eleştirel pedagoji, Freireyen pedagoji ve diyalog kavramına ilişkin ilgili literatürün sistematik çözümlenmesi ile elde edilecektir. Veri çözümlemesi sonucunda eğitimde özgürleşme için diyaloğun ve öğrenme sürecine vaadine ilişkin bulgular sunulacaktır.

Anahtar Sözcükler: diyalog, özgürleşme, eleştirel pedagoji

Life narratives as a tool for critical reflection and feminist empowerment

Nikoleta-Kalypso Angelopoulou, Gianna Katsiampoura

kalypso.ag@gmail.com

Both knowledge itself and its origins and universality are currently the subject of debate and controversy. According to critical theories, knowledge is not neutral but, on the contrary, is shaped by the political, social, and historical conditions of a given era, as well as by the specific position individuals occupy. Critical education challenges dominant forms of knowledge and Diffusionist narratives, and seeks cultural polyphony. That is, it seeks to highlight the history of oppressed groups as a means of reflection and change, and consciously refuses to accept an epistemic framework that is oppressive and erases the history of the subjugated. Finally, critical feminism, in turn, critiques the notion of the universality and neutrality of knowledge, placing, among other things, the personal stories of marginalized women at the center, which are perceived as an essential source of reflection and knowledge. In this context, these narratives, as primary and original material, can serve to reinforce both reflection and feminist empowerment. Therefore, this paper aims to highlight how life narratives can contribute to the fundamental objectives of the above theories—that is, to function as a tool for deconstructing prevailing notions of the objectivity of knowledge, and to support critical reflection and feminist empowerment.

Key Words: Critical education, critical feminism, life narratives.

Language and Disability Policy Guidance in Massachusetts, United States

Nilüfer Johnson

nilufer.johnson001@umb.edu

Multilingual learners with disabilities are a highly contested student population within public education in the United States, where language rights and disability rights are frequently treated as separate – and at times competing – rights. Prior research has shown that schools and districts often uphold special education compliance at the expense of language services, effectively positioning disability protections against linguistic rights (Kangas, 2014, 2018, 2020). In Massachusetts, these tensions are especially significant because educational language policy has historically shifted between restrictive English-only ideologies through Question 2 (2002) and more recent bilingual reforms, including the LOOK Act (2017) and the Protect Education Equity Bill (2025). These policy shifts reflect broader ideologies and politics about language, assimilation, ability, inclusion, and multilingual learners' position within public schools.

When situation is this complex, guidance from local state agencies becomes especially important for schools, educators, and families. Therefore, this study examines how Massachusetts state guidance related to multilingual learners with disabilities constructs language and ability across guidance materials related to identification, programming, service delivery, pedagogies, and family involvement. Drawing from critical theoretical frameworks such as Critical Language Policy (Tollefson, 2002) and Disability Critical Race Theory (Annamma et al., 2018), I approach policy not simply as text, but as a social experience shaped through policy interpretation across various institutional layers, including state, districts, schools, classrooms, educators, students, and families.

In this study, I will use Critical Discourse Analysis (Fairclough, 1995, 2003) as a methodology to analyze guidance materials

shared on the Massachusetts Department of Elementary and Secondary Education webpage, including guidance documents, videos, policy texts, and internal and external resources, to examine how language and ability are framed within state guidance. I will further investigate how educators and families access, interpret, and experience this guidance through semi-structured interviews in districts serving large populations of multilingual learners with disabilities.

Although focused on Massachusetts in the United States, this study speaks to broader social questions about multilingualism, special education, refugee education, and educational equity. In contexts such as Turkey and Greece, where schools are receiving more immigrant and refugee students, this study may offer insights for critical educators working with students whose linguistic, cultural, and disability identities intersect in complex ways. This research examines not only how policy defines multilingual learners with disabilities, but also how educational systems reproduce or challenge educational inequities across diverse contexts.

Alienation as Lived Experience: Everyday Teacher Guidance and School Violence in Japanese Elementary Schools

Nozomi Fujisaka

u893731h@ecs.osaka-u.ac.jp

School violence is commonly understood through overt acts such as physical abuse, bullying, or explicit harassment. This conceptualization, while valuable for identifying severe violations, renders invisible a broader category of harm embedded in institutionally sanctioned pedagogical practice. This paper examines how the alienation theorized in critical education scholarship becomes bodily and existentially real for students, using everyday teacher guidance in Japanese elementary schools as an analytic case.

The study is situated within the Japanese practice of shidō, a comprehensive form of teacher guidance that extends beyond academic instruction to encompass students' conduct, emotional expression, moral character, and self-understanding. While shidō is institutionally framed as democratic and student-centered, its comprehensiveness positions students in systematic dependence on teachers' evaluative authority.

Drawing on critical perspectives on institutionalized education, the study conceptualizes violence as a process that constrains students' capacity to interpret their own experiences, articulate dissent, and sustain alternative moral or emotional judgments. Freire's (1970) concept of banking education is suggestive here: when students are positioned as vessels to be filled with institutional knowledge and values, they are preemptively stripped of the epistemic standing to claim their own experiences as legitimate knowledge. This structural dispossession, compounded by Illich's (1971) critique of schooling as normative constraint and Hochschild's (1983) account of institutionalized emotional labor,

forms the theoretical core of this analysis. Alienation, in this framework, is not an abstract structural condition but one that becomes inscribed in students' bodies, emotions, and self-understandings. It progressively erodes their capacity to recognize certain experiences as harmful or worthy of critique.

The methodology is autoethnographic. The primary data is a retrospective written account produced by the author approximately eight years after completing sixth grade in Japan. It documents distressing interactions with a homeroom teacher that could not be articulated as harmful at the time.

Analysis reveals a four-stage process: guidance framing students' judgments as moral deficiencies; progressive reinterpretation of distress as personal inadequacy; narrowing of what could be articulated even in private; and internalized compliance in which institutional norms operated through the student's own voice in the teacher's absence. By grounding critical education theory in the lived, bodily experience of a student, this paper demonstrates that alienation is not merely institutional but existential: unless these mechanisms are rendered visible, resistance and emancipatory practice remain difficult to pursue.

Key Words: School violence, teacher guidance, alienation, lived experience, autoethnography, compulsory education

Neoliberal Kuşatma Altında Öğretmenlik: Öğretmenlerin Gözünden De Profesyonelleşme ve Meslek Etiğinin Aşınması

Nurcan Korkmaz, Ahmet Yıldız

nurcankorkmazz@gmail.com

Son yıllarda hepimiz sarsıcı bir tanıklık sürecinden geçiyoruz. Futbolda adalet dağıtması beklenen hakemlerin şike iddialarına karışması; kamusal hakikatin sesi olması gereken gazeteciliğin, medyanın tek tipleşmesiyle yanlı haber aktarım aparatlarına dönüşmesi; mülkün temeli olan adaleti temsil eden hakimlerin kararlarına şaibe karışması... Bu manzaranın nedenini Jürgen Habermas (2021)'ın sarsıcı kavramsallaştırması "Yaşam dünyasının sistem tarafından sömürgeleştirilmesi" (colonization of the lifeworld) ile tanımlamak mümkün. Zira Habermas, paranın ve bürokratik gücün mantığının; insani iletişimin, ahlakın, dayanışmanın ve kültürün mantığını istila ettiğini söyler. Neoliberal paradigmaya dayalı yapısal dönüşüm de, mesleki özerklikleri ve mesleklerin etik zeminlerini sistemik bir kuşatma altına almaktadır.

Neoliberal dönemde eğitimin kamusal bir haktan ziyade piyasada alınıp satılan bir metaya, okulun işletmeye, öğrencinin müşteriye ve öğretmenin entelektüel derinliği elinden alınmış bir teknisyene dönüştürülmüştür. Bu süreçte öğretmenler bir yandan ekonomik sorunlarla bir yandan da güvencesiz ve esnek çalışma pratikleriyle karşı karşıya kalmışlardır.

Bu çalışmanın amacı, eğitimde neoliberal politikaların yarattığı piyasalaşma, performans dayatması, sınav odaklı eğitim anlayışı ve gölge eğitim uygulamalarının öğretmenlik mesleğinin etik ilkeleri üzerindeki etkilerini analiz etmektir.

Nitel araştırma deseninde kurgulanan çalışmanın örneklemini; farklı branş ve okul türlerinde görev yapmakta olan toplam 11

öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcıların 9'u devlet okulunda, 2'si ise özel öğretim kurumlarında görev yapmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre eğitimde yaşanan dönüşüm ve öğretmenlerin karşı karşıya bırakıldığı sorunlar öğretmenlik mesleğinin kurumsal ve mesleki etik ilkelerinden uzaklaşmasına, sistemik bir etik aşınmaya yol açmıştır.

"Kayırmacılık" ve "şişirilmiş notlar" piyasa odaklı eğitimin ortaya çıkardığı etik ihlallerin başında gelmektedir. Özel okullarda kurumun kendini devam ettirme çabası ve veli memnuniyetini sağlamak için, devlet okullarında ise merkezi başarı istatistikleri adına nesnel değerlendirme ölçütlerinden taviz verdiği; başarıyı artırmak için sınav öncesi soruları verme ya da öğrencilere hak ettiklerinin üstünde not verme süreçlerinin kurumsallaştığı görülmüştür.

Ekonomik kriz ve güvencesizleşme kıskacındaki öğretmenlerin hayatta kalma stratejisi olarak özel ders ve dershane piyasasına yöneldiği; bu durumun "kendi öğrencisine ücretli ders verme", "öğrencileri çalıştığı dershaneye zorunlu yönlendirme" veya "kurs merkezine gelmeyen öğrenciye mobbing uygulama" gibi ağır etik ihlalleri ve çıkar çatışmalarını beraberinde getirdiği belirlenmiştir.

Sınav odaklı eğitimin öğretmen odalarında mesleki dayanışmayı yok ettiği; merkezi sınavlarda katsayısı yüksek branşlar ile sanat, spor, felsefe gibi branşlar arasında katı ve değersizleştirici bir kast sistemi yarattığı saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Eğitimde piyasalaşma, De-profesyonelleşme, neoliberalizm, öğretmenlik meslek etiği,

Yetişkin Eğitiminde Okuryazarlığın Dönüşümü: Afrika ve Asya-Pasifik Ülkeleri

Orkun Sevinç

orkunsevinc@bartin.edu.tr

Bu çalışma, yetişkin eğitimi kapsamında yürütülen okuryazarlık programlarının dönüşen niteliğini Afrika ile Asya ve Pasifik bölgesindeki uygulamalar üzerinden karşılaştırmalı bir perspektifle incelemeyi amaçlamaktadır. Uluslararası eğitim politikalarının tarihsel gelişiminde okuryazarlık, başlangıçta bireyin kendini gerçekleştirmesi ve aktif, bilinçli ve katılımcı bir özne olarak toplumsal süreçlere dahil olması ile ilişkilendirilirken (Faure vd., 1972), zamanla beceri geliştirme, uyum ve istihdam odaklı bir çerçeveye doğru evrilmiştir (Delors vd., 1996). Bu dönüşüm, yetişkin eğitimi politikalarında okuryazarlığın giderek daha fazla ekonomik işlevsellik ekseninde yeniden tanımlandığını göstermektedir.

Araştırma, UNESCO (2021) tarafından yayımlanan ve farklı ülkelerdeki okuryazarlık programlarını içeren derleme üzerinden doküman incelemesi yöntemiyle yürütülmüştür. Analiz sürecinde programlar, okuryazarlık ile beceri geliştirme arasındaki entegrasyon düzeyleri temelinde ele alınmıştır. Bu çerçevede ilgili dokümanda okuryazarlık ve beceri eğitiminin tamamen ayrı yürütüldüğü (seperate), bazı özelliklerin ortak olduğu ancak tam bütünleşmenin olmadığı kısmi (partly) entegre, okuryazarlık becerilerinin beceri eğitiminin ayrılmaz bir parçası olarak kullanıldığı ancak bazı unsurların bağımsız kaldığı büyük ölçüde (mostly) entegre, okuryazarlığın doğrudan mesleki ve yaşam becerilerinin ayrılmaz bir parçası haline geldiği tam (full) entegre yapılar bulunmaktadır (UNESCO, 2021).

Bulgular, Afrika ile Asya ve Pasifik bölgelerinde entegrasyon düzeylerinin benzer olduğunu ancak bu entegrasyonun farklı amaçlara hizmet ettiğini göstermektedir. Afrika'daki programlar-

da büyük ölçüde entegre ve tam entegre yapılar yaygın olmakla birlikte bu entegrasyon daha çok gündelik geçim kaynaklarının sürdürülebilirliği, sağlık, tarım ve topluluk temelli kalkınma ile ilişkilendirilmektedir. Tanzanya, Etiyopya ve Botswana örneklerinde okuryazarlık bireylerin günlük yaşamlarını sürdürmelerini ve yerel düzeyde ekonomik faaliyetlere katılımlarını destekleyen bir araç olarak konumlandırılmaktadır. Buna karşılık Asya ve Pasifik bölgesindeki programlarda benzer düzeyde entegrasyonlar işgücü piyasasına uyum, üretkenlik ve beceri geliştirme hedefleri doğrultusunda şekillendirilmektedir. Bu bağlamda bu bölgede okuryazarlık özellikle işyeri temelli ve mesleki eğitim programları aracılığıyla ekonomik performansı artırmaya yönelik bir araç olarak kullanılmaktadır.

Sonuç olarak bulgular okuryazarlık programlarının farklı ihtiyaç düzeylerine yanıt verecek şekilde kurgulandığını göstermektedir. Afrika'da programlar daha çok temel yaşam becerileri ve gündelik geçim ihtiyaçlarına odaklanırken, Asya ve Pasifik bölgesinde genel anlamda daha ileri düzey beceri, üretkenlik ve işgücü piyasasına uyum hedeflerinin öne çıktığı görülmektedir. Bu durum ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında değerlendirildiğinde okuryazarlığın farklı düzeylerde farklı işlevler üstlendiği savını desteklemektedir. Ancak her iki bağlamda da bu ihtiyaçların karşılanmasının ardından bireylerin ekonomik sisteme daha iyi katılımının hedeflenmesi, okuryazarlığın giderek piyasa odaklı bir araç olarak ele alınmasını işaret etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Yetişkin eğitimi, okuryazarlık, eğitim politikaları

Bakımın Kamusallaşması ve Yerel Yönetimler: İzmir Üzerinden Eleştirel Bir Model Önerisi

Osman Gülmez

osmgulmez2@gmail.com

Bu çalışma, bakım emeğinin kapitalist kentleşme süreçlerinde sistematik biçimde görünmez kılınmasını, yerel yönetimler ve eğitim politikaları bağlamında ele alarak İzmir örneği üzerinden yeniden kamuculuk perspektifiyle eleştirel bir analiz sunmaktadır. Türkiye'de kadınların günlük ortalama 4 saat 35 dakikayı bulan ücretsiz bakım emeği karşısında erkeklerin yalnızca 53 dakika ayırması ve yaklaşık 11 milyon kadının bakım sorumlulukları nedeniyle işgücü piyasasının dışında kalması, bakım krizinin yalnızca toplumsal cinsiyet eşitsizliği değil; aynı zamanda kentsel demokrasi, ekonomik katılım ve toplumsal yeniden üretim açısından yapısal bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır.

Çalışma, bakım emeğini Nancy Fraser'ın bakım krizi yaklaşımı, Silvia Federici'nin toplumsal yeniden üretim analizi ve Joan Tronto'nun demokratik bakım etiği çerçevesinde kavramsallaştırmakta; bu teorik zemini yeniden kamuculuk yaklaşımıyla birleştirerek yerel yönetimlerin dönüştürücü rolünü tartışmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin mevcut bakım hizmetleri; yaşlı, engelli, kadın ve çocuk politikaları ekseninde kapsamlı biçimde incelenmekte ve bu hizmetlerin büyük ölçüde hedeflenmiş sosyal yardım mantığıyla sınırlı kaldığı, evrensel ve hak temelli bütüncül bir bakım rejimine dönüşemediği ortaya konmaktadır. Ayrıca katılımcı mekanizmaların zayıflığı, bağımsız izleme-değerlendirme mekanizmalarının eksikliği ve bakım altyapısının parçalı yapısı temel yapısal sorunlar olarak tespit edilmektedir.

Bu eleştirel değerlendirmeden hareketle çalışma, İzmir için altı temel politika önerisi geliştirmektedir: bakım ihtiyaçlarını görünür kılan bir "Bakım Atlası" ve hak temelli bütçeleme; mahalle ölçeğinde çok işlevli bakım merkezleri; güvenceli kamusal bakım

istihdamı; katılımcı bakım meclisleri ve eş-yönetim mekanizmaları; eğitim ile bakımın bütünleştirilmesi; ve bakım altyapısının kentsel planlama yoluyla hukuki güvence altına alınması.

Çalışmanın özgün katkısı üç düzeydedir: kuramsal olarak bakım emeği ile yeniden kamuculuk arasında sistematik bir bağ kurması; ampirik olarak İzmir'in bakım politikalarına dair bütüncül ve güncel bir analiz sunması; siyasal olarak ise bakımın kamusallaştırılmasını yerel demokrasinin yeniden inşasının merkezine yerleştiren programatik bir çerçeve önermesidir. Bu çerçevede çalışma, bakım emeğini sosyal yardımdan kamusal hakka taşıyan, yerel demokrasiyi ise teknik yönetimden siyasal dönüşüme açan bir model önermektedir.

Anahtar Sözcükler: Bakım emeği, yeniden kamuculuk, yerel yönetimler, eğitim politikası, toplumsal cinsiyet eşitliği, İzmir, bakım belediyeciliği, feminist kamu yönetimi

Eğitimde Eşitlik Bağlamında Yatılı Bölge Ortaokulları: Eleştirel Pedagoji Perspektifinden Bir Çözümleme

Özge Çalışkan, Aybüke Beyza Sürel, Ferudun Sezgin

25810408038@gazi.edu.tr

Bu çalışmanın amacı, yatılı bölge okullarında görev yapan okul yöneticilerinin deneyimlerinden ve ilgili politika belgelerinden hareketle, bu okulların eğitimde fırsat eşitliği açısından sunduğu imkânları ve sınırlılıkları eleştirel pedagoji perspektifiyle çözümlemektir. Yatılı bölge okulları (YBO), özellikle kırsal bölgelerde ve dezavantajlı sosyoekonomik koşullarda yaşayan öğrenciler için eğitime erişimi destekleyen önemli bir politika aracı olarak değerlendirilmektedir. Ancak bu okulların yalnızca okula erişim boyutuyla ele alınması, öğrencilerin ailelerinden, yerel çevrelerinden ve gündelik yaşam alanlarından uzaklaşma deneyimlerini görünmez kılabilmektedir. Bu nedenle çalışmada yatılı bölge okulları; fırsat eşitliği, fırsat adaleti, öğrenci sesi, aidiyet, psikososyal destek ve öğrencinin özneleşmesi gibi boyutlarla birlikte tartışılmaktadır.

Çalışmanın kuramsal çerçevesi, Freire'nin eleştirel bilinç ve özgürleştirici eğitim anlayışı (Freire, 1970), hooks'un eğitimi bir özgürlük pratiği olarak ele alan yaklaşımı (hooks, 1994) ve Giroux'un demokrasi, katılım ve özneleşme vurgusu (Giroux, 1997) temelinde oluşturulmuştur. Bu bağlamda yatılı bölge okulları, yalnızca dezavantajlı öğrencileri eğitime dâhil eden kurumlar olarak değil; aynı zamanda eğitimsel eşitsizliklerin nasıl telafi edildiğini, hangi yönleriyle görünmez kaldığını ve bazı durumlarda nasıl yeniden üretilebildiğini tartışmaya açan yapılar olarak ele alınmaktadır.

Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı kapsamında fenomenolojik desenle tasarlanmıştır. Çalışmanın katılımcılarını, farklı yatılı bölge ortaokullarında görev yapan beş okul yöneticisi oluşturmaktadır. Katılımcıların seçiminde amaçlı örnekleme yöntemi

benimsenmiştir. Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşmeler ve yatılı bölge ortaokullarına ilişkin politika belgeleri, resmî raporlar ve mevzuat metinleri aracılığıyla toplanacaktır. Görüşme verileri ve dokümanlar betimsel analiz tekniğiyle çözümlenecek; elde edilen bulgular eğitimde fırsat ve imkân eşitliği ile eleştirel pedagoji çerçevesinde yorumlanacaktır.

Çalışma, yatılı bölge ortaokullarına ilişkin yalnızca erişim odaklı değerlendirmelerin ötesine geçerek, bu okulların öğrenciler için sunduğu olanakları ve yapısal sınırlılıkları eleştirel bir bakışla tartışmaya açmaktadır. Bu yönüyle araştırmanın, eğitimde fırsat ve imkân eşitliği tartışmalarına eleştirel pedagoji perspektifinden katkı sunması beklenmektedir. Çalışmanın bulgu, sonuç ve önerileri devam eden araştırma kapsamında genişletilerek sunulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Yatılı bölge ortaokulu, eğitimde fırsat ve îmkan eşitliği, fırsat adaleti, eleştirel pedagoji, fenomenoloji

Attention as Resistance: Simone Weil and epistemic resistance through critical pedagogy

Özge Göçer

ozge.gocer@metu.edu.tr

At the center of Simone Weil's philosophy of education is the notion of attention. Simone Weil was a French thinker, political activist, factory worker, teacher and to some a mystic. Her biography is crucial for understanding her work without distortions. According to her attention means 'suspending our thought, leaving it detached, empty, and ready to be penetrated by the object'. (Weil, 1951). Therefore, attention, rather than being seen only as a cognitive skill to be mastered by force and control, is taken as an ethical orientation: an openness that seeks to see the object as it is without distortion, whether it is directed towards a person or an academic text. In addition, attention involves learning how to wait, though this act is not passive but it can be considered as effortless action (wu wei) as Weil was also influenced by Taoist philosophy.

On the other hand there is another concept which was coined by José Medina called epistemic resistance. Epistemic resistance is "the use of our epistemic resources and abilities to undermine and change oppressive normative structures and the complacent cognitive-affective functioning that sustains those structures." (Medina, 2013). In this conceptual study, I argue that even though these two concepts may seem distant at first, they share a core critique towards epistemic norms that create inequalities. Stone-Mediatore (2013) shows this by bridging the gap between Weil's conceptualization of attention and epistemic plurality. In addition to this, I argue that the epistemic pluralism should not be considered as resolving conflicts and overcoming struggles but as a guerrilla pluralism a Foucault inspired term that is conceptualized by Medina. This pluralism focuses on the gaps and tensions instead of consensus. This idea of guerilla pluralism

may seem contradictory with the concept of Weilian attention at first. However, I argue that the radical act of attention is indeed political and can be seen as a form of epistemic resistance from the oppressed groups especially in educational settings. In this light, the Weilian act of attention can be seen as a radical pedagogical practice that resists epistemic injustice by disrupting habitual modes of perception redistributing epistemic authority, and enabling the reception of marginalized voices within educational settings.

Key Words: Epistemic resistance, Simone Weil, attention, critical pedagogy

For a Sociopolitical Science Education: Science Educators for Palestinian Solidarity

Polina Chrysochou, Gianna Katsiampoura, Kostas Skordoulis

chr.polina@gmail.com

The existing science education curricula even those advocating the social impacts of science are inadequate to meet the needs and interests of students faced with the demands, issues, and problems of contemporary life under capitalism especially in an era of war and crisis.

In this presentation a much more politicized approach is advocated, with major emphasis on social critique and sociopolitical action. A Sociopolitical Science Education approach can be interpreted in terms of Bernal's views on the "social function of science" and Habermas' theory of "knowledge and human interests" while critical rationality can form the basis for the kind of social action that transforms society and its practices.

In this presentation we are advocating for a science education that can be regarded as comprising of four levels:

Level 1: Appreciating the social impact of scientific and technological change and recognizing that science and technology are culturally determined.

Level 2: Recognizing that decisions about scientific and technological developments are taken in pursuit of particular social interests.

Level 3: Recognizing that scientific and technological developments are inextricably linked with the distribution of wealth and power.

Level 4: Preparing for and taking action on socio-scientific and environmental issues.

As a case study, we are discussing the paper published in the journal “Cultural Studies of Science Education” (17 April 2026) with the title: “”Science educators cannot remain silent: a call for Palestinian solidarity”. The piece has been very well received and has been accessed nearly 5,000 times since its publication. It has reached Palestinian science educators, sparked meaningful conversations within the community, and generated interest from colleagues who want to continue working together in solidarity.

Key Words: Sociopolitical action, critical education, science education, Palestinian solidarity

Eleştirel Pedagoji Temelli Bir Yüksek Lisans Dersi Uygulaması: Bir Deneyim Paylaşımı

Ramazan Karatepe

rkaratepe@gmail.com

Bu çalışmanın amacı eleştirel pedagoji temelli kurulan bir yüksek lisans dersini tanıtmak ve dersi alan öğrencilerin bildirimleriyle bir deneyim paylaşımı yapmaktır. Ders bir devlet üniversitesinde Eğitim Programları ve Öğretim alanında yüksek lisans seviyesinde okutulmaktadır. Ders kapsamında 13 farklı okuma metni öğrencilerle paylaşılmaktadır. Metin yazarları arasında Paulo Freire, Peter McLaren, Henry Giroux gibi tanınmış yazarların yanı sıra Türkiye'de bilinen yazarlar da yer almaktadır. Öğrenciler paylaşılan metinleri okuyup hem konuyla tanışmaktadır hem de teori ile kendi yaşadıkları deneyimleri harmanlayarak eleştirel pedagoji temelli metinlerin aslında hayatlarıyla ne kadar iç içe olduklarını deneyimlemektedirler. Öğrencilerin dersi değerlendirmek için yazdıkları dersin amacına ulaştığını göstermektedir. Dersin detayları ve öğrenci görüşleri kongrede sunulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Eleştirel pedagoji, yüksek lisans, deneyim

Eğitim fakültelerinin hizmetöncesi öğretmen eğitimi programlarını geliştirmede dayandığı rasyonellik ilkesi

Ramazan Sağ

rsag20left@gmail.com

Dersleri işlerken adayların önemli bir kısmının derse katılım konusunda gösterdikleri isteksizlik yönündeki tutumlarının birbirine benzer olduğunu gözlemledim. Örneğin ön sıralar yerine arka sıralarda hem cinsleriyle oturmayı tercih etme, kendilerini mümkün olduğu kadar dersten ve benimle iletişim kurmaktan uzak tutacak biçimde konumlandırma, göz teması kurmaktan kaçınma, görüşlerini söylemek yerine dinleme eğilimi gösterme, bunlardan birkaçıdır. Yine derslere katılım düzeyleri "evet veya hayır" şeklinde kısa yanıtlar vererek yorum yapmaktan çekinme, yanıt verenlerin de bir önceki arkadaşının yanıtına katıldığına işaret eden "aynen" sözleri şeklinde oldukça düşük düzeydedir. Sanki "ölü toprağı" örtülmüş 40-50 kişilik sınıfa baktığınızda, çıt çıkarmadan sizin ne diyeceğinizi bekleyen ancak sizden dört gözle "ders bitti" veya "çıksak da gitsek" demenizi bekleyen bir atmosfere sahip bir araya gelmiş bir grup öğrenci görüyordunuz. Zamanla biraz daha birbirimizi tanımaya başladığımızda onlara "(N)eden derse katılmıyorsunuz," sorusunu yönelttiğimde, onlardan aldığım yanıtlar ellerini ovuşturma ve seslerindeki titremelerinin eşlik ettiği utangaç tavırlarla "bilmiyorum," şeklindeydi. Eğitim programı kapsamındaki derslerin bu şekilde işlenmesinin ve öğretmen adaylarının derslere etkin katılım göstermemeleri, sadece tüm eğitimleri boyunca dersler için değil, tersine öğretmenlik kapsamından kendilerinden beklenen ailelerle, çocuklarla ve meslektaşlarıyla konuşmak, görüşmek için gereksinim duydukları iletişim becerileri geliştirmelerinin mümkün olduğunu söylemek pek olanaklı değildir.

Eğitim fakültelerine 20120 yılından itibaren YÖK tarafından kendi programlarını geliştirme yetkileri verilmiştir. Bu tarihten sonra çok sayıda eğitim fakülteleri kendi programlarını geliştirdiler

ve uygulamaya koydular. Fakat, eğitim fakülteleri eğitim programlarını geliştirirken, başlangıç noktalarını oluşturmada işe koştukları düşünceler, ne düzeyde rasyoneldir, sorusu tartışılmaya gereksinim duyulmaktadır. Bu çalışmada yetiştirmek üzere eğitim programlarına yerleştirilen öğretmen adaylarının hali hazırda getirdiği nitelikler, aldıkları eğitim programlarının yetiştirmek üzere tanımladığı nitelikler-öğrenme çıktıları bakımından tartışılmak istenmektedir. Huebner ve Pinar eğitim programlarını geliştirmede işe koşulacak yaklaşımın program geliştirmede izlenecek yönelimi göstermek bakımından önemli olduğunu vurgular. Eğitim programlarını geliştirmede rasyonellik ilkesi gereği dikkat edilecek odağı Tyler, eğitimin bileşenleri olarak bireyler, toplum ve disiplin-alanyazının gereksinimlerine yöneltirken, Pinar yeniden kavramsallaştırma yaklaşımıyla yapısallaşmış toplumsal sorunlara eğilme olarak önemser ve bunun bir kamusallık gereği olarak önceliklendirir. Ancak eğitim fakültelerinin eğitim programlarının amaçları veya öğrenme çıktıları ile programlarına kabul ettikleri öğretmen adaylarının yanlarında getirdikleri nitelikler arasındaki uyum sorununun, yetiştirilecek öğretmen eğitiminin yol açacağı sonuçlar nedeniyle üzerinde düşünülmesi gereken kamusal bir konu olduğu düşünülmektedir.

"Derse katılım" fenomenin inceleneceği bu çalışmada, van Manen'in geliştirdiği yorumlayıcı fenomenoloji yaklaşımı işe koşulacaktır. Katılımcılardan geçmiş okul yaşantılarına ait deneyimlerini öyküleme biçiminde anlatmaları istenecek olup anlatılar, dokuman analizine dayalı çözümlenecektir. Çözümlemenin anlatılardan elde edilecek tematik ve kodlardan oluşturulacak bir analiz çerçevesi yoluyla gerçekleştirileceği çalışmada, elde edilen bulgular eğitim programlarının rasyonelliği ilkesi üzerinden tartışacaktır.

Anahtar Keliemeler: Öğretmen eğitimi, eğitim programı geliştirme, rasyonellik ilkesi

Mesleki Eğitimde Beceri Eğitimi Sürecine Eleştirel Bir Bakış: Öğrenci Deneyimleri Üzerinden Bir Çözümleme

Rıfat Özkan

rifatozkan@gmail.com

Mesleki ve teknik ortaöğretimde uygulanan işletmelerde beceri eğitimi (staj), (OECD, 2019) tarafından öğrencilerin mesleki yeterlik kazanımlarını destekleyen temel bir öğrenme alanı olarak ifade edilmektedir. Ancak bu süreç, yalnızca pedagojik bir uygulama değil; aynı zamanda eğitim, emek ve piyasa ilişkilerinin kesişiminde yer alan politik bir alan olarak tartışılmaktadır (Apple, 2012; Giroux, 2001).

Eğitim sistemlerinin kapitalizm ve özellikle neoliberal politikalarla dönüşümü, mesleki eğitimin iş gücü piyasasıyla ilişkisini belirgin biçimde güçlendirmiştir. İnsan sermayesi kuramı (Becker, 1993) eğitimi ekonomik verimlilik üzerinden açıklarken, fonksiyonalist yaklaşım eğitimin iş gücü piyasasına uygun bireyler yetiştirme işlevine vurgu yapmaktadır (Durkheim, 1956). Buna karşılık eleştirel pedagoji, bu ilişkinin öğrencileri edilgen emek unsurlarına indirgediğini savunmakta ve eğitimi ideolojik bir alan olarak değerlendirmektedir (Freire, 1970; Giroux, 2001; Apple, 2012). Bu bağlamda beceri eğitimi süreçlerinde öğrencilerin çalışma koşulları ve üstlendikleri roller, çocuk işçiliği tartışmalarıyla ilişkilendirilmekte ve eğitim ile emek arasındaki sınırın belirsizleştiğine işaret etmektedir (ILO, 2020).

Bu bildirinin amacı, meslek lisesi öğrencilerinin işletmelerde beceri eğitimi sürecinde yaşadıkları deneyimleri eleştirel bir perspektifle çözümleyerek; çocuk işçiliği tartışmaları bağlamında rol belirsizliği, alan dışı işlerde çalıştırılma, uzun çalışma saatleri, yetersiz rehberlik ve düşük ücretlendirme gibi deneyim temelli sorun alanlarını görünür kılmaktır.

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji yaklaşımı çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Fenomenoloji, bireylerin

deneyimledikleri olgulara yükledikleri anlamları incelemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır (Husserl, 1970; Moustakas, 1994). Çalışma grubunu, mesleki ve teknik Anadolu liselerinde öğrenim gören ve işletmelerde beceri eğitimi sürecine katılan öğrenciler oluşturmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmakta olup tematik analiz yöntemiyle çözümlenmektedir.

Çalışmanın bulguları henüz analiz sürecinde olup, tamamlandığında raporlanacaktır. Elde edilecek bulguların, mesleki eğitimin piyasa odaklı dönüşümünü tartışmaya açması, öğrenci haklarının korunmasına katkı sunması ve beceri eğitimi uygulamalarının daha eleştirel bir perspektifle yeniden değerlendirilmesine olanak sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Beceri eğitimi, çocuk işçiliği, mesleki eğitim, öğrenci deneyimleri, eleştirel pedagoji

Liselere Geçiş Sistemi (LGS) Sınavında Sınıfsal Eşitsizlikler; Kayıp Gelecek

Selma Çoban

selmaakguc@hotmail.com

Türkiye'de ortaöğretime geçiş sürecini düzenleyen Liselere Geçiş Sistemi (LGS), öğrencilerin akademik kazanımlarını ölçerek uygun ortaöğretim kurumlarına yerleştirilmelerini amaçlayan merkezi bir sınavdır (MEB, 2018). Sistem, teorik olarak fırsat eşitliği temelinde tasarlanmış olsa da, uygulamada öğrencilerin sosyoekonomik koşulları, okul olanakları ve çevresel farklılıklar nedeniyle önemli eşitsizlikler ortaya çıkabilmektedir. Günümüzde merkezi sınavla öğrenci kabul eden ortaöğretim kurumlarının toplam okullar içindeki oranı yaklaşık %10 civarında olmasına rağmen, sınava katılım oranının %90'ın üzerine çıkması (MEB, 2025; Dandan ve Coşkuntuncel, 2026; Doğan ve Oktay, 2022), LGS'nin yüksek rekabet içeren bir seçme mekanizmasına dönüştüğünü göstermektedir. Bu durum, eğitimde fırsat eşitliği ilkesinin pratikte ne ölçüde gerçekleştiği sorusunu gündeme getirmektedir. Bu çalışmanın amacı, LGS'ye hazırlanan öğrencilerin karşılaştıkları sınıfsal eşitsizliklerin temel nedenlerini ortaya koymaktır. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde literatür taramasına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada başta Millî Eğitim Bakanlığı raporları ve istatistikleri olmak üzere, literatürde yer alan bu alana özgü akademik araştırmalar incelenmiştir. Kaynakların seçiminde tam metne erişilebilirlik ve konu ile doğrudan ilişkili olma ölçütleri esas alınmıştır. Literatür incelemesi sonucunda LGS sürecinde öğrencilerin başarılarının yalnızca akademik yeterlilikle değil; özel ders ve kurs imkânlarına erişim, eğitim materyallerine ulaşabilme, teknolojik altyapı, aile desteği, barınma ve beslenme koşulları gibi sosyoekonomik faktörlerle de yakından ilişkili olduğu görülmüştür. Bu durum, merkezi sınavın öğrencilerin potansiyelini ölçmekten ziyade sahip oldukları kaynakları yansıttığı yönündeki eleştirileri güçlendirmektedir (Demir ve Yılmaz, 2019). Özellikle dezavantajlı sosyoekonomik çevrelerden gelen öğrencilerin nitelikli okullara

yerleşme olasılıklarının daha düşük olması, eğitim sisteminde sınıfsal eşitsizliklerin yeniden üretilmesine neden olabilmektedir. Sonuç olarak, LGS, yalnızca akademik bir değerlendirme aracı olmanın ötesinde, öğrencilerin sosyoekonomik arka planlarının belirleyici olduğu bir rekabet alanına dönüşmektedir. Eğitimde fırsat eşitliğinin güçlendirilmesi için öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik koşullarından bağımsız olarak desteklenmelerini sağlayacak kapsayıcı ve eşitlikçi eğitim politikalarının geliştirilmesi önem taşımaktadır.

Anahtar Keliemeler: Liselere Geçiş Sistemi (LGS), eğitimde fırsat eşitliği, sınıfsal eşitsizlik, sosyo-ekonomik farklılıklar, eğitim politikaları

Eğitimcilerin siyaset algısı: Eğitim politikaları ve sendikalara eleştirel bir bakış

Selman Almış, Figen Çam Tosun

zenselman@gmail.com

Bu çalışma, eğitimcilerin siyaset algılarını ve bu algıların Türk eğitim sistemi içindeki eğitim politikaları ve eğitim sendikalarına yönelik tutumlarını nasıl şekillendirdiğini eleştirel pedagoji perspektifinden incelemektedir. Fenomenolojik bir araştırma tasarımına dayanan çalışma, eğitimcilerin siyaset ve eğitim arasındaki yaygın ilişkiyi, yaşadıkları deneyimlere dayanarak nasıl anlamlandırdıklarını anlamayı amaçlamaktadır. Araştırma, güç ilişkilerini, ideolojiyi ve mesleki etkiyi vurgulayan eleştirel pedagoji ve eğitim politikası alanında konumlandırılmıştır.

Çalışma grubu, zorunlu eğitimin farklı seviyelerinde görev yapan farklı cinsiyet, branş ve mesleki kıdeme sahip öğretmenler ve okul yöneticilerinden oluşmaktadır. Veriler, katılımcıların siyaset, eğitim politikaları ve sendikalarla ilgili deneyimlerini, anlamlarını ve yorumlarını ifade etmelerine olanak tanıyan yarı yapılandırılmış, derinlemesine görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Veriler, kodlama, kategorizasyon ve tema oluşturmayı içeren fenomenolojik bir analitik süreç izlenerek MAXQDA nitel analiz yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular, katılımcıların "politika"yı çoğunlukla teknik bir yönetsellik, yani hedeflere ulaşmayı sağlayan araçsal bir akıl olarak kavrarken; "siyaset"i güç, ideoloji ve çoğu zaman güvensizlikle örülü bir alan olarak anlamlandırdıklarını göstermektedir. Bu ikili ayrım, eğitimin doğasına ilişkin çelişkili bir konumlanış üretmektedir: Bir yandan eğitimin kaçınılmaz biçimde politik olduğu kabul edilmekte, diğer yandan mevcut siyasal müdahaleler eleştirilerek eğitimin "bilimsel" ve "tarafsız" olması gerektiği savunulmaktadır. Bu durum, eleştirel pedagoji açısından, eğitimin

ideolojik işlevinin görünmez kılınmasına ve "tarafsızlık" söylemi üzerinden yeniden üretilmesine işaret etmektedir.

Katılımcılar, eğitim politikalarının belirlenme süreçlerini büyük ölçüde iktidar ilişkileri, ideolojik yönlendirmeler ve merkezi kontrol mekanizmaları üzerinden açıklamakta; müfredatın dönüşümü, liyakat sorunları ve öğretmen özerkliğinin aşınmasını bu bağlamda değerlendirmektedir. Eğitim, sıklıkla hegemonik projelerin yeniden üretim aracı olarak konumlandırılmakta; öğrencilerin eleştirel düşünme kapasitelerinin sınırlandırıldığı, farklı düşüncelerin bastırıldığı bir alan olarak tasvir edilmektedir. Bir diğer önemli bulgu ise eğitimcilerin politika oluşturma süreçleri üzerindeki sınırlı etkisidir. Katılımcılar kendilerini politika uygulayıcıları olarak tanımlamakta ve öğretmen girdisinin genellikle özsel olmaktan ziyade sembolik olduğunu belirtmektedirler.

Sendikalara ilişkin bulgular, bu yapıların potansiyel olarak karşı-hegemonik bir rol üstlenebileceğini, ancak mevcut durumda çoğunlukla siyasal kutuplaşmanın uzantısı olarak işlediğini ve bu nedenle dönüştürücü kapasitelerinin zayıfladığını ortaya koymaktadır. Benzer biçimde, öğretmenlerin politika yapım süreçlerine katılımı biçimsel düzeyde kalmakta; pedagojik özne olarak öğretmenlerin sesi sistematik biçimde marjinalleştirilmektedir.

Sonuç olarak çalışma, eğitim alanının nötr bir zemin olmadığı; aksine ideolojik mücadelelerin kesişiminde yer alan politik bir alan olduğu gerçeğini eğitimcilerin deneyimleri üzerinden görünür kılmaktadır. Bulgular, eğitimcileri siyasi özneler olarak tanıyan ve eğitimi eleştiri, diyalog ve sosyal dönüşüm alanı olarak yeniden sahiplenen özgürleştirici, katılımcı ve demokratik temelli eğitim politikalarına acil ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siyaset algısı, öğretmen özerkliği, İdeolojik yeniden üretim, eleştirel pedagoji

Fen Bilimleri Ders Kitabında Enerji ve İklim Metinlerinin Eleştirel Okunmasının Dönüştürücü Gücü

Sema Özkan Palavaroğlu, Ayşegül Erözyürek Gülcan

erozyurekayse@gmail.com

Ders kitapları, genellikle "gerçekliği temsil eden nötr araçlar" olarak kabul edilse de, barındırdıkları örtük ideolojik yönelimler nedeniyle eleştirel sorgulamaya ihtiyaç duymaktadır (Meyer ve Rosenblatt, 1987). Freire'ye (2019) göre bu süreç, manipüle edilmiş söylemlere karşı bir dönüşüm mücadelesidir ve bireyin bilgiyi sorgulayan bir özne haline gelmesini gerektirir. Nitekim fen bilimleri ders kitaplarının çevre duyarlılığı vurgusu taşısa da kurgu düzeyinde küresel sermaye dinamikleri etrafında şekillendiği ve özgürleştirici pedagojik katkısının sınırlı kaldığı belirtilmektedir (Ural ve Özkan Palavaroğlu, 2024). Bu çalışma, ortaokul fen bilimleri ders kitabındaki "elektrik enerjisinin üretimi" ve "küresel iklim değişikliği" metinlerinin öğretmenler tarafından eleştirel bir perspektifle yeniden okunma sürecini çözümlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, öğretmenlerin metinlerde yer alan örtük ideolojik örüntüleri nasıl fark ettiklerine ve bu farkındalığın pedagojik yaklaşımlarına nasıl yansıdığına odaklanmaktadır. Nitel araştırma yaklaşımının benimsendiği araştırmada çalışma grubunu, amaçlı örnekleme ile belirlenen sekiz ortaokul fen bilimleri öğretmeni oluşturmaktadır. 2025 yılında düzenlenen tek oturumluk bir atölye çalışması kapsamında elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Öğretmenlerden metni eleştirel bir bakış açısıyla incelemeleri, problemli gördükleri ifadeleri işaretlemeleri ve metnin sınıf içinde nasıl ele alınabileceğine ilişkin sorular üretmeleri istenmiştir.

Bulgular, öğretmenlerin ders kitabı metinlerine yönelik okumalarının pedagojik bir mikro-dönüşüm potansiyeli taşıdığını göstermektedir. Bu süreçte öğretmenlerin farkındalıkları beş temel tema etrafında yoğunlaşmaktadır: Sorumluluğun bireyselleştirilmesi, çelişkili ve doğallaştırılmış söylem, örtük bilgi ve

sessizlik alanları, neoliberal çözüm çerçevesi ve pedagojik dönüşüm. Öğretmenler, çevresel sorunların sistemsel boyutlarının göz ardı edilerek sorumluluğun bireysel davranışlara indirgenmesini eleştirmiş; metinlerde mevcut durumun kaçınılmaz bir gerçeklik olarak sunulmasını ve içsel çelişkileri görünür kılmıştır. Ayrıca ekonomik ve politik bağlamların sistematik biçimde dışarıda bırakıldığını fark etmiş; çözüm önerilerinin ise çoğunlukla teknoloji ve bireysel tüketim üzerinden kurgulanmasını sorgulamışlardır. Bu farkındalıklar, öğretmenlerin metni yalnızca aktarılacak bir içerik olarak değil, sınıf içinde tartışmaya açılması gereken bir anlam alanı olarak yeniden konumlandırmalarına yol açmış; eleştirel sorular üretme ve diyalojik öğrenme ortamları oluşturma yönünde bir pedagojik dönüşümü beraberinde getirmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin her fark etme anı, egemen söylemleri kesintiye uğratan ve eğitimi insanileştiren bir özgürleşme eylemi olarak okunabilir; bu bağlamda ders kitabı metinleri, öğretmenler için özgürleşme potansiyeli taşıyan kritik müdahale alanlarıdır.

Anahtar Sözcükler: Eleştirel pedagoji, fen bilimleri ders kitabı, enerji ve iklim, öğretmen söylemi

Reimagining Higher Education Possibilities: Hope and The Educational Utopian Ideal

Sena Nur Büyükkayın, Beyza Kırdı Arpacı, Carla Briffett-Aktaş

buyukkayinsena@gmail.com

In contemporary global higher education (HE), rising social uncertainty and neoliberal programmes have led to feelings of societal hopelessness and, more specifically, personal hopelessness among students worldwide. Increasingly, HE is viewed through a marketisation and performance-indicator lens, with students being considered as future workers contributing to the economic goals of states and regions. In this context, they are not considered critical, imaginative humans, or creative actors in the world. Simultaneously, trends of growing inequities and inequalities, economic uncertainty, and socio-political events are increasing feelings of uncertainty and hopelessness among students as they consider future selves and worlds. Intolerance toward uncertainty may be one of the driving forces behind the increase in negative emotions among students. This raises important questions about the purposes of HE, educators' roles in responding to student hopelessness, and potential pathways toward a hopeful, just future.

Employing Paulo Freire's conceptualisation of hope as a humanising act can provide a pathway forward, facilitating students' capacity to dream of and imagine alternative futures. Adopting a 'pedagogy of hope' may also serve as a form of pedagogical resistance within the current HE framework. Here, the notion of hope is not passive, naive optimism, but a necessary aspect of transformative educational practice that can lead to societal change. In this regard, hope is necessarily entwined with notions of student agency, empowerment, and socially just HE. The classroom then becomes a space where students and faculty can critically engage with the realities of everyday life and imagine possible futures grounded in hope and justice.

This 'pedagogy of hope' can be framed through Ruth Levitas's 'utopia as method' framework, situated within the architectural mode, which focuses on imagining and concretely outlining future educational possibilities. Through this lens, hope and hopefulness are not solely emotional or psychological states but are critical pedagogical practices that facilitate students and faculty collectively reimagining education, their relationships with each other and the world, and imagining future possibilities for education. Reimagining the classroom in this way challenges the normalisation of student hopelessness and the assumption that current societal and educational trends are fixed.

The call here is for a conceptual shift from a neoliberal, market-driven system in which economic goals are prioritised to one that is hopeful, socially just, and nurtures spaces for critical consciousness and collective reimagining of alternative HE futures.

Key Words: Higher education, neoliberalism, pedagogy of hope, utopian ideals, social justice

Ayna Nöronlar Perspektifinden Okul Öncesi Dönemde Kapsayıcı Eğitim Uygulamalarının Eleştirel Değerlendirmesi

Serap Duman, Cemre Özcan, Gülümser Gültekin Akduman

cemrediro@gmail.com

Duygusal farkındalık, empati, niyet anlama, taklit etmede önemli rol oynayan ayna nöronlar, bireyin davranışı gerçekleştirdiğinde veya davranışı gerçekleştiren birini gözlemlediğinde beyinde aktifleşmektedir. Bu sistem bir yaşından önce gelişmekle birlikte başkalarının hareketlerini ve duygularını anlamamızı sağlayarak empati gelişimi için nörobiyolojik temel oluşturmaktadır (Cattaneo & Rizzolatti, 2009; Acharya & Shukla, 2012). Kapsayıcı eğitim, din, dil, etnik köken, cinsiyet, sosyal sınıf, gelir grubu, yetenek ve ihtiyaçları açısından farklı özellikteki çocukların eşit fırsatlarda aktif katılımının desteklendiği eğitimdir (Sarı & T.Türkkan, 2019). Bireysel farklılıklara saygı, empati, iş birliğini destekleyen kapsayıcı eğitim etkili uygulandığında öğretim ortamı ve okul kültürünün düzenlenmesini gerektirir. Ancak literatürde öğretmenlerdeki bilgi yetersizliği, sınıf mevcutlarının fazlalığı, fiziksel ortam yetersizliği, rehberlik/destek hizmetlerinin eksikliği, olumsuz toplumsal algı, paydaşlar arası iletişim sorunlarından dolayı kapsayıcı eğitimin "görünürde kapsayıcılık" şeklinde uygulandığını belirtmektedir (Tuzcuoğlu & Aydın, 2023;Yenen & Gültekin, 2024). Bu durum kapsayıcı eğitimin etkili bir şekilde uygulanmasında ayna nöron sisteminin empati ve sosyal öğrenme süreçlerini destekleyen nörobiyolojik bir alt yapısının yeterli olmadığını, bilgi-erişim, katılım, destek boyutlarında sağlanan pedagojik ve yapısal koşulların da önem arz ettiğini düşündürmektedir. Bu kapsamda araştırmanın amacı ayna nöron sistemi çerçevesinde, okul öncesi dönem kapsayıcı eğitim ortamlarında akran etkileşimi, empati ve sosyal öğrenme süreçlerinin nasıl şekillendiğini ve bu süreçlerin eğitim ortamına ilişkin yapısal ve pedagojik koşullardan nasıl etkilendiğini

eleştirel olarak tartışmaktır. Literatür incelendiğinde kapsayıcı eğitim ortamlarında ayna nöron sisteminin çocuklar arası akran etkileşimi ve sosyal öğrenme süreçlerini nasıl şekillendirdiğine yönelik çalışmaların kısıtlılığı dikkat çekmektedir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara Sincan ilçesinden amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen 10 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen bilgi-erişim, katılım ve destek bölümlerinden oluşan yarı yapılandırılmış "Öğretmen Görüşme Formu" kullanılmaktadır. Toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilecektir. Bu araştırma ile okul öncesi kapsayıcı eğitim ortamlarında ayna nöron sistemi çerçevesinde akran etkileşimi ve sosyal öğrenme süreçleri ile bu süreçte yaşanan problemler eleştirel açıdan analiz edilecektir.

Anahtar Sözcükler: Ayna nöron, erken çocukluk eğitimi, kapsayıcı eğitim.

Feminist Pedagogy Praxis in Türkiye: Findings Across Different Cities and Educational Levels

Songül Gün, Zeynep Alat

songul.gun27@gmail.com

Feminist critical pedagogy is an educational approach that brings together feminist theory and the principles of critical pedagogy, with the aim of empowering students to recognize and challenge systemic inequalities. At its core, it views the classroom not as a neutral space for the transmission of knowledge, but as a political arena where power relations, gender roles, and social inequalities are either reproduced or challenged.

This paper examines how feminist pedagogy, within the framework of feminist critical pedagogy, is practiced by teachers working in different cities and across various educational levels in Türkiye. Although the existing literature discusses the possibilities of this pedagogical approach through diverse methods and practices, it predominantly focuses on higher education. However, education lays its social foundations from early childhood onward. In this respect, the opportunities and challenges of feminist pedagogy in practice have been addressed in a fragmented manner. This study aims to provide a more holistic evaluation of feminist pedagogy and to reveal the opportunities and gaps at the intersection of theory and practice.

The study is guided by the question of what opportunities and challenges arise in practicing a feminist critical approach to teaching in diverse contexts across Türkiye. It further examines how feminist pedagogy is shaped by factors such as geographical location, cultural context, belief systems, age, gender, race, and class.

Drawing on feminist theory and critical pedagogical frameworks, the study is based on qualitative interviews conducted with teachers from different regions and educational levels. The data were analyzed through thematic coding. Preliminary findings suggest

that feminist pedagogy requires a flexible and context-sensitive approach, and that ignoring structural and economic constraints limits its practical relevance. The findings also indicate that feminist pedagogy does not easily align with the existing educational system in Türkiye, highlighting key tensions and areas for further discussion regarding its implementation.

Key Words: Feminist pedagogy, critical pedagogy, gender and education

Üniversitelerde Gönüllülük Çalışmalarının Toplumsal Dayanışma ve Sınıf Bilinci Üzerindeki Rolü

Sultan Güçlü, Yasemin Çelenk

sultan.guclu@ksbu.edu.tr

Üniversiteler, demokratik yurttaşlık ve sosyal adalet üretimine katkı sunan kamusal kurumlar olarak değerlendirilmelidir (Harkavy, 2006). Bu nedenle gönüllülük çalışmaları, öğrencilerin yalnızca topluma katkı vermesini sağlayan bir etkinlik alanı değil, aynı zamanda ders içeriğini toplumsal gerçeklikle ilişkilendiren güçlü bir hizmet-öğrenimi pratiğidir. Hizmet-öğrenimi, öğrenciyi sınıf içi bilgiyle sınırlı bırakmadığı gibi toplumsal sorunları yerinde gözlemlemeye, bu sorunların yapısal nedenlerini sorgulamaya ve topluluklarla karşılıklı öğrenme ilişkisi kurmaya yöneltir. Meta-analitik bulgular da bu tür uygulamaların öz-yeterlik, öğrenmeye yönelik tutum, yurttaşlık katılımı, sosyal beceriler ve akademik performans üzerinde anlamlı olumlu etkiler yarattığını göstermektedir (Celio et al., 2011). Bu yönüyle gönüllülük, bireysel gelişim ile kamusal sorumluluğu birbirine bağlayan, öğrencinin öğrenme sürecini toplumsal gerçeklikle derinleştiren dönüştürücü bir eğitim zemini oluşturmaktadır.

Bununla birlikte gönüllülük, eleştirel pedagojik bir çerçeveye yerleştirilmediğinde, eşitsizliklerin tarihsel ve yapısal nedenlerini görünmez kılan yalnızca yardım edici bir modele sıkışabilmektedir. Mitchell'in (2008) vurguladığı eleştirel hizmet-öğrenimi yaklaşımı, yardım etme pratiğini sosyal değişim, güç ilişkilerinin sorgulanması ve toplulukla otantik ilişki kurulması eksenine taşımaktadır. Böylece öğrenciler, toplumsal sorunları hak, eşitlik, yoksulluk, dışlanma ve yapısal adalet perspektifinden de değerlendirmeye başlar. Sosyal hizmet eğitimi açısından bu yaklaşım, teori ile uygulama arasındaki bağı güçlendirirken öğrencilerin etik duyarlılık, mesleki sınırlar, toplulukla çalışma ve yurttaşlık sorumluluğu bakımından gelişimini de desteklemek-

tedir (Lemieux & Allen, 2007). Bu nedenle gönüllülük, eleştirel farkındalık ve mesleki sorumluluk üreten pedagojik bir süreçtir.

Bu kapsamda Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünde yürütülen "Gönüllülük Çalışmaları" dersi kapsamında gerçekleştirilen uygulamalara yer verilmiştir. Ders sürecinde öğrenciler; huzurevi ziyaretleri, bedensel ve zihinsel engelli çocuklarla gerçekleştirilen etkinlikler, görme engelli bireylere yönelik sesli deneme sınavı destekleri, bağımlılıkla mücadele eğitimleri, denetimli serbestlik alanındaki sosyal destek çalışmaları, sivil toplum kuruluşları ile iş birliğiyle yürütülen gönüllü faaliyetler ve dezavantajlı gruplara yönelik sosyal sorumluluk etkinliklerine katılmıştır. Bunun yanında öğrenciler, farklı yaşam deneyimlerine sahip bireylerle bir araya gelerek sosyal dışlanma, yoksulluk, engellilik ve eşitsizlik gibi toplumsal sorunları sahada gözlemleme fırsatı elde etmişlerdir. Dolayısıyla gönüllülük çalışmaları, üniversite gençliğini yalnızca yardım eden bireyler olarak değil, toplumsal sorunlara eleştirel yaklaşabilen, kamusal sorumluluk taşıyan ve sosyal adalet mücadelesinde etkin rol alabilecek özneler olarak yetiştirme potansiyeline sahiptir (Mitchell, 2008). Sonuç olarak, üniversitelerde yürütülen gönüllülük çalışmalarının yalnızca sosyal sorumluluk etkinliği olarak değil, eleştirel hizmet-öğrenimi yaklaşımı temelinde yapılandırılmış pedagojik bir süreç olarak ele alınması gerekmektedir. Gönüllülük çalışmalarının öğrencilerin akademik başarı, mesleki gelişim, empati, toplumsal duyarlılık ve psikolojik iyi oluş üzerindeki etkilerini de inceleyen uygulamalı ve uzunlamasına araştırmaların artırılması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Gönüllülük çalışmaları, toplumsal dayanışma, sosyal adalet

Eleştirel Pedagoji ve Sosyal Hizmet Eğitimi Bağlamında Afetlerde Şefkat Yorgunluğu

Sultan Güçlü, Yasemin Tartaroğlu

sultan.guclu@ksbu.edu.tr

Afetler, sosyal hizmet eğitiminde öğrencileri yoğun kayıp, yerinden edilme, yoksulluk ve eşitsizlik anlatılarıyla karşı karşıya bırakarak şefkat yorgunluğu riskini artırmaktadır. Şefkat yorgunluğu, başkalarının travmasına empatik maruziyetin "bakımın maliyeti" olarak kavramsallaştırılmakta; sosyal hizmette ikincil travmatik stresin önemli bir mesleki risk olduğu gösterilmektedir (Figley, 2002; Bride, 2007). Eğitimsel açıdan temel mesele, bu riskin yalnızca mezuniyet sonrası profesyonel yaşama ait görülmesidir; oysa travma odaklı dersler, saha uygulamaları ve afet senaryoları öğrenciler için de vekaleten travmatizasyon ve yeniden travmatizasyon potansiyeli taşımaktadır (Carello & Butler, 2015).

Eleştirel pedagoji, afet deneyimini bireysel trajedilerin toplamına indirgemek yerine, kırılganlığı üreten sosyal, ekonomik ve politik bağlamlarla birlikte çözümlemeyi gerektirir. "Otoriter Zamanlarda Sınıfı Yeniden Kurgulamak" teması açısından düşünüldüğünde, afetlerin etkileri de sınıfsal eşitsizliklerden bağımsız değerlendirilemez. Yoksulluk, güvencesizlik, engellilik, göç ve kamusal hizmetlere erişimde yaşanan eşitsizlikler, afet süreçlerinde belirli toplumsal grupları daha kırılgan hâle getirmektedir. Bu nedenle afet odaklı sosyal hizmet eğitimi; güç paylaşımı, toplulukla karşılıklılık, otantik ilişki ve sosyal değişim yönelimi gibi eleştirel öğrenme ilkelerini içermelidir (Mitchell, 2008). Afet sosyal hizmeti literatürü de yeterli ve sistematik eğitim olmadığında öğrencilerin ve uzmanların rol belirsizliği, düşük öz-güven ve bağlama duyarsız müdahale riskleri taşıdığını; buna karşılık bilgi, değer ve becerileri afetin tüm evrelerine yayan bir yetkinlik çerçevesinin eğitimi güçlendirdiğini göstermektedir (Sim et al., 2022).

Psikososyal dayanıklılık ise burada bireysel "sertlik" ya da sınırsız uyum kapasitesi olarak değil, destek ağları, kurumsal güvenlik, eleştirel yansıtma ve kolektif kaynaklarla örülen ilişkisel bir süreç olarak düşünülmelidir (Van Breda, 2018). Bu bağlamda sosyal hizmet eğitiminde travma bilgili öğretim yaklaşımları, yapılandırılmış debriefing oturumları, süpervizyon desteği ve kolektif dayanışma pratiklerinin müfredatın bir parçası hâline getirilmesi önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, afetlerde şefkat yorgunluğunu önlemeye dönük sosyal hizmet eğitimi; yalnızca öz-bakım öneren bireyselci bir anlayışla sınırlı kalmamalı, öğrencilerin yapısal eşitsizlikleri fark edebildiği, hak temelli müdahaleleri tartışabildiği ve kolektif dayanışma geliştirebildiği eleştirel bir pedagojik zemine dayanmalıdır. Bu doğrultuda sosyal hizmet eğitim programlarında afet sosyal hizmeti, travma bilgili uygulamalar ve psikososyal dayanıklılık odaklı ders içeriklerinin güçlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Eleştirel pedagoji, şefkat yorgunluğu, afet sosyal hizmeti

Okul Öncesi Öğretmenleri ve Okul Müdürlerinin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Modeline göre Teknoloji Kullanma Düzeylerinin İncelenmesi

Sultan Turan, Süleyman Göksoy

ilyasultanturan@gmail.com

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenleri ve okul müdürlerinin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) modeli çerçevesinde teknoloji kullanma düzeylerini incelemektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu, 2025-2026 eğitim-öğretim yılında Sakarya ili Hendek ilçesinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri ve okul müdürleri oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik ve ölçüt örnekleme yöntemleri kullanılmıştır.

Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırma bulguları, öğretmenlerin teknoloji kullanımına yönelik genel olarak olumlu tutumlara sahip olduklarını, ancak teknoloji entegrasyonu sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaştıklarını göstermektedir. Bu zorluklar arasında teknolojik altyapı yetersizlikleri, hizmet içi eğitim eksiklikleri ve zaman sınırlılıkları öne çıkmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin TPAB bileşenlerini bütüncül bir şekilde kullanma konusunda yeterli düzeyde olmadıkları belirlenmiştir.

Okul müdürlerinin ise öğretmenlerin teknoloji kullanımını destekleme konusunda önemli bir role sahip olduğu, ancak bu desteğin her okulda aynı düzeyde olmadığı görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin teknolojik pedagojik alan bilgisi yeterliklerinin geliştirilmesine yönelik hizmet içi eğitimlerin artırılması ve eğitim ortamlarının teknolojik açıdan güçlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: TPACK, teknoloji, teknoloji entegrasyonu, öğretmen, okul öncesi eğitimi

Dijital Sınır Geçirgenliği ile Sınıf Gerçekliği Arasında: Müfredat, Performans Baskısı ve Eğitimde Yeniden Üretim

Sümeyya Akyol Kahveci

kahvecisumeyyaakyol@hotmail.com

Dijitalleşme, yapay zekâ destekli öğrenme araçları, uluslararası ölçme rejimleri, seçme-yerleştirme sistemleri, eğitim platformları ve performans göstergeleri; eğitim alanını pedagojik olduğu kadar ekonomik, yönetsel ve simgesel bir mücadele alanı olarak yeniden biçimlendirmektedir. Bu bağlamda sınıf, yalnızca öğrenmenin gerçekleştiği fiziksel mekân değil; küresel beceri söylemleri, sınav rejimleri, bütüncül müfredat beklentileri, dijital eğitim endüstrisi, gösterge baskısı ve öğretmenlik emeğinin kesiştiği bir yeniden üretim alanıdır.

Makalenin temel sorusu, bütüncül müfredat iddiasının sınıf gerçekliği içinde öğretmenlik emeğini, öğrenci farklılıklarını ve pedagojik karar süreçlerini nasıl yeniden konumlandırdığıdır. Çağdaş müfredatlar akademik kazanımların yanında beceri, değer, eğilim, sosyal-duygusal öğrenme, dijital yeterlik ve yaşamla ilişkili öğrenme deneyimlerini birlikte geliştirmeyi hedeflemektedir. Ancak bu beklenti sınav, performans, gösterge ve ölçülebilir başarı baskılarıyla birlikte işlediğinde öğretmeni bütünleşik müfredatın çok boyutlu talepleri ile kazanım/performans odaklı eğitim düzeni arasında bırakabilmektedir. Bu nedenle öğretmenlik emeği bireysel gayret düzeyinde değil; okul liderliği, öğretmen gelişimi, zaman, kaynak, farklılaştırılmış öğretim ve pedagojik destek mekanizmalarıyla birlikte değerlendirilmelidir.

Kuramsal çerçeve, Bourdieu'nün yeniden üretim, kültürel sermaye ve simgesel iktidar kavramlarını dijitalleşmiş eğitim ekosistemi, platformlaşma, gösterge baskısı, beceri açığı söylemi ve bütüncül müfredat tartışmalarıyla genişletmektedir. Bu hatta Galtung'un yapısal/kültürel şiddet ayrımı, Apple'ın gizli müfre-

dat yaklaşımı ve Freire'nin eleştirel pedagoji mirası eklemlenmektedir. Ayrıca Carter ve Dhungana'nın eğitim kurumlarında şiddetin görünür/örtük biçimleri; Castaño Rodríguez ve Bettney Heidt'in dekolonyal müfredat ve yerel bilgi tartışması; Ilfiandra ve Saripudin'in etnopedagoji yaklaşımı; Barrios ve arkadaşlarının uyarlanabilir barış eğitimi örnekleri ile Davis'in umut temelli gençlik gelişimi çerçevesi kullanılmaktadır. Böylece müfredat, kazanım listesi olmanın ötesinde yerel bilgi, küresel ölçme mantığı, dijital platformlaşma ve öğretmenlik emeği arasında yeniden üretilen pedagojik bir alan olarak okunmaktadır.

Yöntemsel olarak makale, eleştirel müfredat analizi, politika söylemi çözümlemesi ve dijital kamusal söylem analizine dayanmaktadır. Müfredat metinleri, beceri/değer/eğilim çerçeveleri, uluslararası ölçme ve beceri söylemleri, seçme-yerleştirme tartışmaları, dijital platformların başarı dili, beceri açığı raporları ve kamuya açık eğitim tartışmaları birlikte okunacaktır. Makale, öğretmen gelişimi, okul liderliği, biçimlendirici değerlendirme, farklılaştırılmış öğretim, aile katılımı, dijital okuryazarlık ve pedagojik barışı birlikte tasarlayan bir uygulama mimarisi önermektedir.

Anahtar Sözcükler: Dijital sınır geçirgenliği, sınıf gerçekliği, bütüncül müfredat, performans baskısı, yeniden üretim, kültürel sermaye, öğretmenlik emeği, dekolonyal müfredat, pedagojik barış.

Neoliberal Politikaların Eğitim Sistemine Etkisi: Türkiye ve Dünya Bağlamında Sosyal Adalet Perspektifinden Bir Karşılaştırma

Sümeyye Sevde Mutlu, Ayşe Yılmaz Vırlan

sevdemutlu399@gmail.com

Bu çalışma neoliberal politikaların eğitim sistemi üzerindeki etkilerini Türkiye bağlamında sosyal adalet, eşitlik ve kamusal eğitim perspektifi çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, nitel araştırma deseninde tasarlanmış olup politika doküman analizi ve ikincil veri analizi yöntemine dayanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımladığı resmi raporlar ve veriler, KONDA'nın gerçekleştirdiği anket verileri, Dünya Bankası verileri, resmi gazetede yer alan yasalar ve çeşitli makale ve kitaplardan elde edilen veriler tematik analiz yoluyla çözümlenmiştir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular, yıllar içinde yasal düzenlemelerin etkisi ile özel eğitim kurumlarının sayısının belirgin olarak arttığını ve bu kurumlara çeşitli maddi destekler sağlandığını göstermiştir. Ayrıca öğretmenlik mesleğinin piyasa koşullarına açıldığı, ucuz iş gücü haline geldiği ve rekabet ilkelerinin mesleğe entegre edilmeye çalışıldığı görülmektedir. Yükseköğretim kurumlarının özerk yapısının zayıfladığı ve kamu yararı için bilgi üretimi anlayışının, yerini sermaye odaklı bilim üretimine bıraktığı görülmüştür. Akademik araştırmalar piyasa odaklı bir yapıya evrilmiştir. Eğitime yapılan yatırımların azaldığı ve bu doğrultuda sistemin yenilenmek ve gelişmekten ziyade mevcut durumu sürdürmeye çalışan bir pozisyonda olduğu görülmüştür. Eğitimin piyasa mekanizmalarına terk edilmesi, neoliberal eğitim politikalarının toplumsal rıza üretme ve toplumsal meşruiyet yaratma kapasitesinin sınırlı olduğunu ortaya koymuştur.

Sonuç olarak kamusal eğitime duyulan güvenin zayıfladığı ve nitelikli eğitimin giderek piyasa aracılığıyla erişilen bir ayrıcalık olarak algılanmaya başladığı görülmüştür. Bu bağlamda çalışma,

kamusal, eşitlikçi ve kapsayıcı bir eğitim anlayışının güçlendirilmesinin, toplumsal adaletin sağlanması açısından kritik önem taşıdığını vurgulamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Neoliberal politikalar, eğitim, sosyal adalet, Türkiye, neoliberalizm ve eğitim

Yükseköğretimde Yeni İşletmeciliğin Akademisyenlerdeki Yansımaları

Tahir Yılmaz

yilmaztahir26@gmail.com

Günümüzde yükseköğretim kurumları, artan özelleştirme ve yeni işletmecilik (new managerialism) yaklaşımları ile kamu hizmeti odağından uzaklaşan, performans ve verimlilik eksenli ve ekonomik rasyonaliteye dayanan yapılara dönüşmektedir. Bir yönetim ideolojisi olarak yeni kamu yönetimi kavramı, kamusal hizmetlerin sunumunda, örgütlenmesinde verimlilik ve etkililiği odağa alan, arz temelli değil, talep temelli bir hizmet sunumunu benimseyen, ölçülebilirliği ve izlenebilirliği temel değerlendirme kıstasları olarak ortaya koyan bir anlayışı temsil etmektedir (Deem, 1998; Deem vd., 2007). Buna ek olarak egemen söylem tarafından kullanılan bilgi toplumu, standartlaşma, esneklik ve verimlilik gibi kavramlar da sürecin meşrulaştırılmasına zemin hazırlamaktadır (Uzunyayla ve Ercan, 2011). Bu temel üzerinde yeni işletmecilik de bu ilkelerin kamu kurumlarına uygulanmasını içeren pratikler bütünü olarak ifade edilebilir. Bu uygulamalar her ne kadar yapısal dönüşümleri önceliklendiriyor gibi görünse de örgütsel kültür ve çalışan davranış ve deneyimlerinde somutlaşmaktadır ve akademisyen emeğinin piyasa mantığı içerisinde yeniden tanımlanması (Brunila ve Nehring, 2023; Ozga, 1998) eleştirel pedagoji açısından önemli bir tartışma alanı oluşturmaktadır. Araştırmanın temel amacı Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında uygulanan yeni işletmecilik temelli politikaları akademisyen deneyimleri ışığında incelemektir. Bu bağlamda akademisyenlerin yükseköğretimdeki yeni işletmecilik uygulamalarına ilişkin deneyimlerinin ve anlamlandırmalarının belirlenmesi ve akademisyenlerin yükseköğretimdeki yeni işletmecilik uygulamalarına ilişkin konumlanışlarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada olgubilim deseni tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'deki devlet üniversitelerinde görev yapan akademisyenler oluşturmaktadır. Katılımcılar farklı kariyer basamağındaki (Araştırma Görevlisi,

Öğretim Üyesi, Doktor Öğretim Üyesi, Doçent Doktor ve Profesör Doktor) akademisyenler arasından ölçüt örnekleme yoluyla seçilen 15 akademisyenden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Çalışmanın analiz süreci devam etmekle birlikte ilk analizler, akademisyenlerin performans baskısı, ölçülebilir üretkenlik anlayışı ve artan yönetsel denetim karşısında mesleki yabancılaşma, öz-denetim ve akademik özerklik kaybı deneyimlerine işaret etmektedir. Bu bağlamda çalışma, yükseköğretimdeki neoliberal dönüşümün akademisyenlik üzerindeki etkilerini görünür kılması ve akademik emeğin dönüşümünü eleştirel pedagoji perspektifiyle tartışmaya açması açısından önem taşımaktadır. Ayrıca araştırmanın, yükseköğretimde artan yönetsel denetim ve performans odaklı politikaların akademik özerklik üzerindeki etkilerine ilişkin alanyazına katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Yükseköğretim, yeni işletmecilik, eleştirel pedagoji

Pedagojiden Gözetime: Disiplinlerarası Perspektiften Okulun Anlamı

Taner Altun, Aybüke Baştürk, Bahar Candaş

aybukebasturk@trabzon.edu.tr

Son yıllarda okullarda güvenlik temelli uygulamaların giderek yaygınlaşması; kamera sistemleri, kontrollü giriş-çıkış mekanizmaları, fiziksel bariyerler ve sürekli izleme pratikleri aracılığıyla okulun yalnızca pedagojik bir kurum değil, aynı zamanda güvenlik eksenli bir denetim alanı olarak yeniden yapılandığını göstermektedir. Bu dönüşüm, okulun fiziksel yapısının ötesinde; öğretmen kimliğinden öğrenci ilişkilerine, kamusal alan algısından eğitim politikalarına kadar uzanan çok boyutlu toplumsal ve kültürel sonuçlar üretmektedir.

Bu çalışma, okullarda artan güvenlik odaklı uygulamaların okulun anlamını nasıl dönüştürdüğünü disiplinlerarası bir perspektifle incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada eğitim bilimleri, sosyoloji, siyaset felsefesi ve hukuk alanlarından akademisyen ve öğretmenlerin görüşlerinden yararlanılarak; okullarda artan güvenlik uygulamalarının eğitim ortamları, okul ilişkileri ve okulun toplumsal işlevi üzerindeki etkileri açıklanmaya çalışılmıştır. Okulun güvenlik eksenli yeniden yapılanmasının; öğretmen-öğrenci ilişkileri, öğretmenlerin mesleki rolleri, öğrencilerin sosyal ilişkileri ve kamusal alan algıları üzerindeki etkileri tartışılmaktadır.

Araştırma, nitel araştırma yaklaşımına dayalı durum çalışması şeklinde tasarlanmıştır. Çalışma kapsamında öğretmenler, okul yöneticileri ve farklı paydaşlarla gerçekleştirilen görüşmeler aracılığıyla, güvenlik uygulamalarına ilişkin deneyim ve algılar incelenmiştir. Veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş; elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir.

Analiz sürecinde öne çıkan temalar; “güvenlikleştirme”, “denetim ve gözetim”, “yurttaşlıktan güvenlik nesnesine dönüşüm”,

"kamusal alanın tehdit olarak algılanması" ve "özgürlük-güvenlik gerilimi" olarak belirlenmiştir. Katılımcılar, öğrencilerin ve öğretmenlerin giderek daha fazla kontrol ve denetim süreçlerinin parçası hâline geldiğini, bunun ise pedagojik ilişkinin niteliğini dönüştürebileceğini belirtmiştir. Ayrıca okulun, özgürleşim ve toplumsallaşma mekânı olmaktan uzaklaşarak "korunaklı" ve "savunmacı" bir yapıya evrildiği yönünde değerlendirmeler yapılmıştır.

Katılımcının söylemleri, güvenlik politikalarının yalnızca eğitim alanını değil, aynı zamanda bireyin kamusal yaşama katılım biçimini ve toplumsal ilişki kurma pratiklerini de etkileyebileceğine işaret etmektedir. Özellikle erken yaşlarda güvenlik merkezli deneyimlerin normalleşmesinin, öğrencilerde toplumsal alanlara karşı savunmacı ve içe kapanık eğilimleri güçlendirebileceği vurgulanmıştır. Bu bağlamda çalışma, okul güvenliği tartışmalarının teknik/idari boyutun ötesinde; pedagojik, toplumsal ve siyasal boyutlarıyla ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Sözcükler: Okul güvenliği, gözetim, disiplin, öğretmen kimliği, okul kültürü, kamusal alan

Critical Dictogloss: Reframing Collaborative Dictation as Ideological Language Practice

Tanju Deveci, Şenol Sarı

tanjudeveci@yahoo.com

In this presentation, we will introduce Critical Dictogloss, a pedagogical reconceptualization of dictation and dictogloss techniques that shifts emphasis from linguistic accuracy to ideological interpretation and collaborative meaning-making. We will posit that traditional dictation is associated with teacher-centered instruction and passive knowledge reproduction, reflecting Freire's (1970) "banking model" of education. In contrast, dictogloss (Wajnryb, 1990) transforms dictation into a collaborative reconstruction task in which learners negotiate meaning and co-construct texts through selective listening and shared linguistic resources.

Building on critical pedagogy (Freire, 1970; Giroux, 1988), sociocultural theory (Vygotsky, 1978), and critical literacy perspectives (Janks, 2010; Street, 1984), we will argue that dictogloss can be extended into Critical Dictogloss, which functions as a structured space for ideological awareness, discourse interpretation, and learner agency. It reframes collaborative reconstruction as ideological negotiation rather than reproduction and positions texts as socially situated and ideologically loaded, where meaning is shaped through discourse. The model contributes to critical language education by demonstrating how a familiar classroom technique can foster interpretive awareness, dialogic engagement, and critical foreign language development.

Our proposed model consists of a seven-stage sequence: (1) a critical pre-dialogue activating learners' prior knowledge; (2) a critical listening stage focusing on meaning and stance; (3) collaborative reconstruction; (4) critical reflection on language and representation; (5) cross-group exchange of interpretations; (6)

transformative rewriting from alternative perspectives; and (7) an optional debriefing stage consolidating reflection on language, power, and meaning-making.

We will also briefly discuss potential applications of Critical Dictogloss beyond language education, particularly in disciplines involving interpretation, discourse analysis, and collaborative meaning construction.

Anahtar Sözcükler: Critical education, dictation, dictogloss, foreign language teaching and learning

Küresel Otoriterlik Çağında Dünya Yurttaşlığı Eğitimini Yeniden Düşünmek

Tolga Ulusoy

tolgaulusoy85@gmail.com

Günümüzde küresel çatışma ortamı gittikçe artmaktadır. ABD başkanı Donald Trump'un yükselişe geçmiş olan Çin ekonomisine karşı iktisadi hem siyasi hem askeri alanda yaptığı müdahaleler küresel iklimi çatışmaya ve otoriterleşmeye doğru itmektedir. Bunun yanında Rusya ile Ukrayna arasındaki çatışma, İsrail'in Filistin özellikle Gazze'ye yönelik dehşet içeren saldırıları yerel ölçekli pek çok çatışma barış praksisini neredeyse yok etmektedir. Ayrıca gittikçe kuvvetlenen iklim krizi tüm dünya ekosistemlerini etkileyen en önemli sorunlardan birisidir.

Bu küresel ölçekli sorunlara karşı eğitimin ortaya koyduğu eleştirel bir duruş olarak dünya yurttaşlığı eğitimini bir nosyon olarak değerlendirilmelidir. Dünya yurttaşlık eğitimi nosyonu çokkültürlü eğitim, demokrasi ve haklar eğitimi, ekopedagoji, barış eğitimi ve etik eğitimi çerçevesinde kapsayıcı bir toplumsal pedagoji olarak değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda sunumda Carlos Alberto Torres'in dünya yurttaşlık eğitimini bir toplumsal hareket olarak gören yaklaşımına dayanılacaktır.

Sunum çerçevesinde bu türden bir küresel yurttaşlık eğitimi ve aktivizminin dersliklerde ve derslik dışında olabilirliği ve imkanları üzerine durulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Küresel yurttaşık eğitimi, eğitim aktivizmi, barış eğitimi, çokkültürlü eğitim, etik eğitimi

Pembe Vergileme: Cinsiyetlendirilmiş Tüketim ve Görünmez Vergi Yükü

Ufuk Gencel

ufuk.gencel@idu.edu.tr

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, yalnızca emek piyasasında, siyasal temsilde, eğitim olanaklarında ya da kamusal karar alma süreçlerinde değil; gündelik tüketim pratikleri, piyasa stratejileri ve dolaylı vergi yükleri üzerinden de pekiştirilmektedir. Bu çerçevede pembe vergileme, kadınlara yönelik pazarlanan ürünlerin erkeklere yönelik muadil ürünlerden daha yüksek fiyatlarla sunulması sonucunda ortaya çıkan görünmez ekonomik yükü ifade etmektedir. Hukuki anlamda gerçek bir vergi olmayan bu olgu, kadınların aynı ya da benzer mal ve hizmetlere daha yüksek bedel ödemesine ve bu fiyat farkı üzerinden orantısız bir dolaylı vergi yüküyle karşılaşmasına neden olmaktadır.

Bu çalışma, pembe vergileme olgusunu toplumsal cinsiyet adaleti, vergi adaleti ve cinsiyetlendirilmiş tüketim ilişkisi içinde kavramsal düzeyde tartışmaktadır. Piyasa mekanizmalarının tarafsız işlemediği; toplumsal cinsiyet normlarını, tüketici tercihlerini ve ekonomik yüklerin dağılımını aktif biçimde şekillendiren bir alan olarak çalıştığı kabulünden hareket etmektedir. Kadınlara yönelik ürünlerin renk, ambalaj, reklam dili ve kullanım biçimi üzerinden farklılaştırılması, tüketim kültürünün cinsiyetlendirilmiş yapısını somutlaştırmaktadır. Salt estetik ya da pazar stratejisi olarak meşrulaştırılan bu farklılaştırma, kadınlar için ek maliyet üreten ve ekonomik eşitsizliği besleyen yapısal bir sorun niteliği taşımaktadır.

Pembe vergileme, vergi adaletinin yalnızca kanuni oranlar, matrahlar ve vergilendirme teknikleri üzerinden değerlendirilemeyeceğini de gün yüzüne çıkarmaktadır. Biçimsel olarak eşit uygulanan dolaylı vergiler, cinsiyetlendirilmiş fiyatlandırma pratikleri nedeniyle toplumsal gruplar üzerinde asimetrik etkiler yaratabilmektedir. Türkiye'de yapılan çalışmalar, tüketicilerin önemli bir bölümünün bu yükü yeterince fark etmediğini

göstermektedir. Oysa bu farkındalık boşluğu, eleştirel ekonomi okuryazarlığının eğitim süreçlerinde daha fazla yer bulması gerektiğine işaret etmektedir.

Günümüzde piyasa ilişkilerinin toplumsal eşitsizlikleri nasıl pekiştirdiğini görebilmek için eleştirel bir pedagojik dile ihtiyaç vardır. Gündelik yaşamda görünmez kalan bu yükün adını koymak ve pembe vergileme tartışmasını sınıfın yeniden kurgulanabileceği eleştirel pedagojik alanlara taşımak, sosyal adalet ve toplumsal cinsiyet duyarlılığı açısından dönüştürücü bir katkı olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Sözcükler: Pembe vergileme, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, vergi adaleti, cinsiyetlendirilmiş tüketim, eleştirel ekonomi okuryazarlığı, eleştirel pedagoji.

Using the Journal "Science for the People" as a Resource for Ecosocialist Education

Vangelis Stergiou, Kostas Skordoulis

stvaggas@gmail.com

This presentation reports on the research conducted in the digital archives of the journal Science for the People, whose radical discourse dismantled the mythical veil of established 'objectivity' that shrouds formal science. This intellectual and political struggle is not waged in a vacuum by the journal's collective; rather, it serves the ultimate objective of building a society that produces a 'Science for the People'—one that facilitates popular emancipation and emerges from the social transformation of formal science. The goal is a liberatory science in the service of humanity, rather than the interests of the ruling class.

We argue that science can only be transformed into a tool for empowerment once the people are liberated from the class-oppressive capitalist system. This system, in its pursuit of profit, engenders relations of production that are detrimental to the planet itself—a phenomenon encapsulated in James O'Connor's concept of the second contradiction of capitalism. Consequently, upon a global liberation from capitalism, science would cease to serve the bourgeoisie and the military-industrial complex. Instead, it would be restructured into a system aligned with an eco-socialist framework grounded in a genuine humanist Marxist approach. This transition should be embedded within a liberatory educational framework based on Revolutionary Critical Pedagogy.

We propose that Ecosocialism as an inherent movement practice can be critically revealed to student consciousness through the historical study of social movements, such as the Global Anti-nuclear Movement or the 1960s mobilizations against the construction of major airports (e.g., in Europe, the Middle East, and the Narita airport in Japan).

The use of the journal "Science for the People" as an educational resource, featuring in its pages reports on grassroots actions and mobilizations worldwide, can promote this ecological-activist dimension. We contend that the instruction of actions of historical significance (eg. The peasants mobilizations against the Narita airport) can promote critical consciousness in student communities, consistent with the tradition of the philosophy of praxis.

Key Words: Science for the People, ecosocialism, critical education, radical ecology

AI and the Dialectic of Resistance: confronting the inherent vice(s)

Vassilis Kathareios, Gianna Katsiampoura

vaskathareios@gmail.com

The following paper will focus on generative artificial intelligence and the inherent biases reproduced by its epistemological structure, recontextualized in the "dialectic of resistance" of the school environment. The ultimate goal is the creation of a critical literacy toolkit outline, fostering the emancipatory criticism of hierarchical social relations codified as rational technical codes.

The lack of proper literacy tools may lead to ineffective criticism of a dominant culture, or even active consent. Within the school environment, different forms of spontaneous resistance often take the form of a rebellious counterculture, rejecting the intuitively "systemic" school study, in favor of a vibrant and romanticized "street" culture. Such a form of resistance eventually assimilates reactionary perceptions and commodified social relations, while leading to diminished critical literacy skills. The formation of organized resistance, through a synthesis of political mobilization and knowledge, is thus prevented.

The theoretical architecture of the current paper relies extensively on the Critical Theory of Technology, by Andrew Feenberg. The attempt, as Feenberg argues, of the STS methodological tools to deconstruct modern rationality carries a significant contradiction; the scholars of the Enlightenment effectively utilized reason to challenge the anterior metaphysical doctrines. The political negation of modern economic rationality, however, may often actively encourage unscientific relativism.

In order to insulate the instrumentalization of rationality, Feenberg defines two distinct types of bias; "substantive" bias, encompassing metaphysical beliefs such as gender and racial discrimination, being effectively addressed through scientific reason; "formal" bias, encompassing any form of instrumentalized

rationality. The basis of resistance against formal bias is the direct connection between rationality and efficiency, as every rational process is driven by a specific political initiative; the questioning of the dominant agenda, and the construction of alternatives, must be carried out through rigorous scientific methodology.

Artificial intelligence, a carrier of both substantive and formal bias, has been linked to a multitude of controversies, including both bans and attempts at regulatory frameworks. The so-called "AI Ethics", as a formal academic and political subject, focuses heavily on substantive bias, in the form of data discrimination (racial, gender, etc.), removing the formal bias from the spotlight.

The current proposal attempts to fill this gap, through both specific examples and their ideological background, before making a series of suggestions for transferring the conclusions to the classroom.

Key Words: Artificial intelligence, dialectic of resistance, critical literacy, AI bias, critical theory of technology

Reflective Practice of Pre-service Early Childhood Educators as a Response to Contemporary Cultural and Political Challenges: Learning to Empower Children, Families, and Cultures

Vassilis Tsafos

vtsafos@ecd.uoa.gr

This presentation examines the role of reflective practice in preparing pre-service early childhood educators within a globalized and culturally diverse context. Drawing on Pedagogy and Sociolinguistics, it explores how reflective approaches support educators in addressing complex social and linguistic realities. It highlights tensions between prescribed curricula and diverse classroom environments, while presenting a course design that fosters critical awareness, professional agency, and pedagogical autonomy. Empirical data from reflective journals and portfolios demonstrate how reflective practice enhances inclusive and equitable teaching. The study argues that reflective practice is essential for developing educators capable of responding effectively to contemporary educational challenges.

Unequal Climate, Unequal Burdens: Sustaining Learning Continuity in Climate Vulnerable Communities

Virma Jones

vj288@cam.ac.uk

The characterisation of the relationship between the Global North and the Global South does not only present climate crisis as an environmental phenomenon, but also as a manifestation of interlaced social and political dilemmas shaped by deeply entrenched global inequalities, revealing a pattern of an uneven distribution of consequences, particularly in the Global South. This study examines how these global disparities are inadvertently ingrained in colonial legacies, global capitalism and neoliberal governance structures, demonstrating how these imbalances are reinforced and reproduced through colonial exploitation, postcolonial alignment, unequal power and resource distribution and knowledge hierarchies. Concurrently, it problematises climate resilience and capacity-building, exemplifying functions of a deficit model. Thus, understanding climate inequalities, notably responsibility and impact, requires an in-depth examination of their colonial historical roots. Amongst the most vulnerable countries, the Philippines embodies the pervasive bidirectional relationship between climate change and education, in which education is perceived by many, as a way out of poverty to secure a better future, but also as a foundational tool to address climate change to achieve a sustainable world. It is therefore unequivocal to investigate and understand teachers' experiences and their challenges in relation to adapting learning and sustaining learning continuity in a changing climate, since they are at the heart of climate crisis. Adopting a multi-method qualitative design allowed to explore how teachers experience the impacts of climate crisis in the Philippines by drawing from Heidegger's philosophical orientation 'being-in-the-world', wherefore teachers do not solely observe climate change as a contextual landscape, rather an

existential condition (Heidegger, 1962). Consequently, to obtain an in-depth description and exploration of teacher's experiences, primary data were generated through in-depth semi-structured interviews. Additionally, to complement interview data, reflective conversations and notes, document analysis was employed to situate teachers' experiences within broader institutional and policy settings and investigate the tensions and gaps between lived experiences and professional expectations. Utilising abductive thematic analysis, whilst drawing from Freire's concepts of transformative and humanising pedagogies (Freire, 1996) and Spivak's concepts of subalternity and epistemic violence (Spivak, 1985), facilitate a multi-dimensional analysis of teachers as both restrained by structural silencing and capable of critical, transformative and humanising practice, illustrating empowerment rhetoric vs structural control, resilience and capacity building and depoliticisation of climate change, as the emerging key themes, highlighting teachers' position at the intersection of environmental precarity, educational responsibility and socio-political constraints.

Key Words: Climate crisis, climate change, global north, global south

Turizm Rehberliği Eğitiminde Neoliberal Özne Üretimi: Eleştirel Pedagoji Perspektifinden Bir Çözümleme

Yasin Keleş

yasin.keles@omu.edu.tr

Turist rehberliği, yalnızca hizmet sunumuna dayalı değil, aynı zamanda kültürel aracılık, anlatı üretimi, temsil ve kamusal sorumluluk boyutları olan çok yönlü bir meslektir. Bu bağlamda turist rehberliği eğitiminin, salt piyasa odaklı becerilerin ötesine geçen daha geniş bir pedagojik çerçeve sunması beklenmektedir. Ancak bu beklenti ile mevcut eğitim pratikleri ve program kazanımları arasındaki ilişki incelendiğinde piyasa odaklılığın normalleştirildiği dikkati çekmektedir.

Bu çalışmanın amacı, turizm rehberliği lisans programlarında neoliberal özne üretim süreçlerini eleştirel pedagoji perspektifinden çözümleyebilmektir. Araştırma kapsamında Türkiye'deki farklı üniversitelerin turizm rehberliği lisans programlarına ait öğrenme kazanımları, doküman analizi yöntemiyle incelenmektedir. Analiz, neoliberalizmin temel bileşenleri olan piyasa odaklılık, girişimci özne kurgusu, yaşam boyu öğrenme, bireysel sorumluluk, esneklik, performans rejimi ve araçsallaşma ekseninde yürütülmektedir. Bu temalar, eleştirel pedagojinin kamusal eğitim, eleştirel bilinç (conscientization), kolektiflik ve diyalog özellikleri ile karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır.

Devam eden çalışmanın ön bulguları, program kazanımlarının önemli ölçüde piyasa merkezli bir söylem etrafında şekillendiğini göstermektedir. Öğrencilerin; müşteri memnuniyetini önceleyen, sürekli kendini geliştiren, esnek ve çok yönlü becerilere sahip bireyler olarak konumlandırıldığı anlaşılmaktadır. Buna karşılık, turist rehberliğinin kültürel aracılık ve kamusal sorumluluk boyutlarına yönelik eleştirel vurguların sınırlı kaldığı görülmektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, turizm rehberliği eğitiminin yalnızca mesleki yeterlilik kazandıran bir alan olmadığını; aynı zamanda neoliberal özne tipinin üretiminde işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Turizm alanında eleştirel pedagoji perspektifiyle yapılan çalışmaların sınırlılığı dikkate alındığında, bu çalışmanın alanda yeni bir kuramsal tartışma alanı açması ve araştırma gündemi oluşturma potansiyeli taşıdığı değerlendirilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Neoliberalizm, turist rehberliği eğitimi, eleştirel pedagoji

Yoksul Yanlı Turizmin İdeolojik Çerçevesi: Eleştirel Pedagoji Perspektifinden Bir Çözümleme

Yasin Keleş, Sahranur Altay

yasin.keles@omu.edu.tr

Turizm ekonomisinin büyüklüğü, özellikle gelişmekte olan ülkelerin ilgisini çekmekte ve yoksulluğun azaltılması ve kalkınmanın desteklenmesi açısından önemli bir araç olarak görülmektedir. Bu çerçevede turizmden elde edilen faydaların yoksullar lehine artırılmasını hedefleyen; gelir, istihdam, katılım ve sosyal güçlenme gibi alanlarda iyileşme sağlamayı amaçlayan yoksul yanlı turizm yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Ancak yoksul yanlı turizmin, yoksulluğun yapısal nedenlerini göz ardı ettiğine yönelik tartışmalar sınırlıdır. Çünkü turizmin yarattığı ekonomik değer, yoksullardan ziyade sermaye yönünde büyümektedir. Bu durum da eşitsizliğin derinleşmesine ve yeniden üretilmesine, gecekondu turizmi gibi yoksul yanlı turizm uygulamalarıyla yoksulluğun metalaşmasına sebep olmaktadır. Bu çalışmanın amacı, yoksul yanlı turizmi eleştirel pedagoji perspektifinden ele alarak, yoksulluk ve kalkınma üzerine nasıl bir ideolojik çerçeve ürettiğini tartışmaktır. Kuramsal ve eleştirel çözümleme niteliği taşıyan ve devam eden bu çalışmada, yoksul yanlı turizm ile ilgili literatür eleştirel pedagojinin bilinçlenme (conscientization), ideoloji ve eşitsizlik kavramları üzerinden yeniden değerlendirilmektedir.

İlgili literatür, yoksul yanlı turizmin belirli koşullar altında yoksullar için gelir artışı, istihdam ve yerel kalkınma açısından bazı kazanımlarla ilişkilendirildiğini göstermektedir. Ancak bu kazanımların, turizm sektörünün sermaye yoğun yapısı ve mevcut güç ilişkileri nedeniyle büyük ölçüde büyük ölçekli işletmelerde yoğunlaştığı sıkça vurgulanmaktadır. Ayrıca yoksulların karar alma süreçlerine katılımının sınırlı kaldığı ve bazı uygulamalarda yoksulluğun turistik bir deneyim unsuruna dönüşebildiği de literatürde öne çıkan tartışmalar arasındadır.

Eleştirel pedagojik açıdan değerlendirildiğinde, bu tartışmalar yoksul yanlı turizmin yalnızca bir kalkınma aracı olarak değil, yoksulluğu belirli bir biçimde tanımlayan ve anlamlandıran; yoksulluğu normalleştiren bir çerçeve sunduğunu göstermektedir. Bu çerçeve, yoksulluğu yapısal eşitsizliklerin bir sonucu olarak ele almak yerine, bireylerin turizm piyasalarına entegrasyonu üzerinden çözülebilecek bir mesele olarak yeniden kurgulamaktadır. Aynı zamanda turizmden elde edilen gelirlerin neoliberal kapitalizm çerçevesinde yoksul kesimlere "damlamasına" işaret etmektedir. Bu durum, yoksulluğun nedenlerine ilişkin sorgulama alanını daraltmakta ve alternatif düşünme biçimlerinin gelişimini sınırlamaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, yoksul yanlı turizmi ürettiği ekonomik ve sosyal kazanımlar üzerinden değil, ürettiği ideoloji üzerinden tartışmaya açarak, turizm ve yoksulluk ilişkisine eleştirel pedagojik bir çözümleme önermektedir. Bu bağlamda yoksul yanlı turizm, yoksulluğu ortadan kaldırmaktan çok, onu yönetilebilir ve piyasa içinde çözülebilir bir sorun şeklinde yeniden tanımlayarak yapısal eşitsizlikleri görünmez kılan, sorumluluğu bireye yükleyen ve eşitsizlikleri yeniden üreten bir yaklaşım olarak işlev görmektedir.

Anahtar Sözcükler: Eleştirel pedagoji, turizm, eleştirel turizm, yoksul yanlı turizm

Freedom for Whom, Flexibility for What? The Discursive Legitimation of the 4+4+4 Reform in Turkey

Yeşer Torun

yeser.torun@tedu.edu.tr

Since the 2000s, education in Turkey has been reshaped through major structural and ideological transformations under the combined influence of neoliberalism, Islamism, and conservatism. This study examines the 2012 "4+4+4" education reform as a critical moment in the reconfiguration of public education. It investigates the reform's discursive legitimation, the articulation of neoliberal and religious-conservative ideologies in education policy discourse, and their relation to subsequent educational outcomes.

Drawing on Fairclough's Critical Discourse Analysis, the study focuses on the representation of the reform in a pro-government right-wing newspaper. The analysis traces how the reform was justified through key themes such as freedom, flexibility, choice, democratization, and religious rights. It argues that these discursive frames normalized a contested restructuring of public schooling by presenting policy shifts as matters of freedom and preference, rather than of inequality. Read alongside recent educational indicators, this discourse points to increasingly stratified participation patterns, including weakening upper-secondary participation, large-scale movement into open education, and persistent gendered sorting across school tracks. Overall, the study suggests that the reform helped consolidate an education-policy imaginary in which market logics, family responsibility, and religious claims jointly redefine the meaning of public education.

Key Words: 4+4+4 education reform, critical discourse analysis, neo-liberalism, neo-conservatism, education inequality, Turkey

Eğitimin Ticarileşmesi Bağlamında Akademik Emeğin Proleterleşmesi ve Akademisyen Yoksulluğu

Zafer Kiraz

zafer.kiraz@gop.edu.tr

1970 yılından itibaren yükseköğretim alanı, neoliberal politikaların etkisiyle kamusal bir hak olmaktan giderek uzaklaşmış; piyasa mantığına göre yeniden yapılandırılmıştır. Üniversiteler, bilgi üretiminin toplumsal yarar için gerçekleştirildiği kamusal kurumlar olmaktan çıkarak performans, rekabet, girişimcilik ve mali sürdürülebilirlik ilkeleriyle yönetilen yarı-piyasa örgütlerine dönüşmüştür. Bu dönüşüm yalnızca öğrencileri "müşteri", eğitimi ise "satın alınabilir bir hizmet" haline getirmemiş; aynı zamanda akademik emeğin niteliğini de köklü biçimde değiştirmiştir.

Türkiye'de de benzer biçimde yükseköğretimin kitleselleşmesi, vakıf üniversitelerinin yaygınlaşması, performans odaklı akademik yükseltme sistemleri ve reel ücretlerdeki aşınma, akademisyenlerin ekonomik ve mesleki güvencelerini zayıflatmıştır. Özellikle son yıllarda yüksek enflasyon, ücretlerin satın alma gücünü ciddi biçimde azaltmış; akademisyenler tarihsel olarak sahip oldukları orta sınıf konumlarını önemli ölçüde kaybetmeye başlamıştır.

Bu çalışma, Marx'ın emek-değer kuramı ve Braverman'ın emek süreci yaklaşımına dayanmaktadır. Marx'a göre kapitalist üretim ilişkileri emek gücünü metalaştırırken, emekçinin üretim süreci üzerindeki denetimini azaltır. Braverman (2000) ise zihinsel emeğin de tıpkı sanayi işçiliği gibi parçalanabileceğini, standartlaştırılabileceğini ve denetim altına alınabileceğini göstermiştir.

Yükseköğretimde bu süreç, akademisyenlerin bilgi üreticisi olmaktan çok ölçülebilir çıktı üreticilerine dönüştürülmesiyle somutlaşmaktadır. Yayın sayısı, atıf, proje ve performans göster-

geleri, akademik emeğin değerini nicel metriklerle belirlemekte; böylece akademik emek giderek proleterleşmektedir.

Akademisyen emeğinin güvencesizleşmesi üzerine uluslararası literatürde önemli çalışmalar bulunmasına rağmen, Türkiye bağlamında eğitimin ticarileşmesi ile akademisyenlerin ekonomik yoksullaşması arasındaki ilişkiyi eleştirel politik ekonomi perspektifiyle inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Mevcut araştırmalar çoğunlukla iş doyumu, tükenmişlik ve örgütsel bağlılık gibi bireysel değişkenlere odaklanmakta; yapısal dönüşümlerin sınıfsal sonuçlarını yeterince tartışmamaktadır.

Bu çalışmanın amacı, yükseköğretimin ticarileşme sürecinin Türkiye'de akademisyenlerin ekonomik ve mesleki yoksullaşmasına nasıl yol açtığını eleştirel bir perspektifle incelemektir. Bu çalışma nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Türkiye'de devlet ve vakıf üniversitelerinde görev yapan farklı akademik unvanlara sahip öğretim elemanlarıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılacaktır. Veriler, içerik analizi yoluyla çözümlenecektir.

Anahtar Sözcükler: Emeğin proleterleşmesi, eğitimin ticarileşmesi, akademisyen yoksulluğu

Eleştirel Eğitimle Yeni Bir Sınıf Mücadelesi

Zeliha Burcu Acar

zelihaburcuacar@gmail.com

Diplomasinin ayaklar altına alındığı bugünkü uluslararası alanda güç ilişkilerinin her şeyin önüne geçtiğini ve pervasız bir otoriterleşme ve şovenizmin hem iç hem de dış politikada at başı gittiğini gözlemliyoruz. Sermayenin ulusal sınırlarını aşarak biçimini ve ilişkilerini değiştirdiği, otoriterleşme ve baskının etkisini son derece arttırdığı bu siyasal ortamda sınıf kavramını sadece üretim araçlarına sahip olup olmama açısından çözümlemek yetersiz kalabilir.

Dijitalleşmenin etkisiyle gelişen bilişsel hegemonya güncel bir sömürü alanı olarak ele alınabilir. Hem ulusal hem de uluslararası alanda etkili olan bu hegemonya çok boyutludur. Bilişsel hegemonya, siyasal, etnik, ekonomik ve dinsel pek çok ayrışmayı kendi hedefleri için kullanabilir. İki kutuplu dünyadan, farklı kutup çatışmalarına geçtiğimiz bir dönemde yeni güç ilişkilerini hem ulusal hem de uluslararası boyutta değerlendirmemiz gerekir.

Savaşın da sürdürülebilir bir felaket olarak tasarlandığı günümüz dünyasında felaket kapitalizmi ve şok doktrini ile kitleleri sömürme çabası, dijital hegemonya ile destekleniyor. Sömürü ve birikim kavgası hız kesmeden devam ediyor olsa da, dünyayı soğuk savaştaki doğu ve batı bloklarıyla anlayamayız. Batı modernizminin çökmesi ile beraber Aydınlanma'nın getirdiği ilerici, seküler ve aydınlık Batı dünyasının maskesi düşeli çok oldu. Günümüz modernitesini "ulusal hakimiyetin ve devletin, dini hakimiyet ve devletten ileride olduğu" gibi klasik önermelerle değerlendirmek artık mümkün değil. Said ve Fanon çok daha önceden bunları deşifre etmiş olsa da, bütün radikal ya da etnik grupları ve çatışma nedenlerini kapitalizmin benzer sonuçları olarak görmek de artık yetersiz kalabilir. Sömürgeciliğin açık biçimde savunulduğu günümüz dünyasında sınıf kavramını sadece ulusal ve resmi sınırları belli olan devletler içerisindeki ilişkiler

olarak değil, uluslar ve bölgeler arası ilişkilere göre değerlendirmemiz şarttır.

Güvencesizlik ve beraberinde getirdiği zaman ve dikkat mücadelesi toplumsallaşmanın yeni dinamiklerini incelerken önemli bir ölçüttür. Bu ölçüt aynı zaman sınıfı tanımlamak için de önemlidir. Sınıf kavramı artık algoritmik ve jeopolitik olarak yeniden değerlendirilmelidir. Bilişsel hegemonyanın zihnimizi hangi açılardan ele geçirdiğini deşifre etmek için, eğitim alanındaki sınıfların da yerelden küresel ölçeklemeyle, etnik ve dini şovenizmin deşifre edilmesiyle ve dijital yaşam alanlarının incelenmesiyle geliştirilmesi gerekir.

Bir kültür işçisi olarak eleştirel eğitimcinin kendi ulusal ve bölgesel sınırlarını sorgulayarak, yerelden küresele bir ölçeklemeyle çalışması daha verimli olacaktır. Aydınlanma kavramları ile yerel bir hesaplaşma da yeni toplumsal direniş dinamikleri ve küresel dayanışma biçimlerini geliştirebilir. Bu bildiride yeni bir algoritmik ve jeopolitik sınıf kavramıyla birlikte eleştirel eğitimin yeni toplumsallık ve direniş alanları yaratma olanağını sorgulamak istiyorum.

Anahtar Sözcükler: Algoritmik ve jeopolitik bir sınıf, bilişsel hegemonya, yerel ve küresel ölçekleme, çok boyutlu toplumsal direniş alanları

Intercultural Identity Work among CFL Teachers in the UAE and Hong Kong

Zhen Li, David Palfreyman

jzjli@eduhk.hk

In intercultural teaching contexts, teachers need to undertake ongoing identity work, reflexively reconstructing their professional subjectivities and recalibrating their beliefs and pedagogical orientations in response to shifting cultural, linguistic, and institutional configurations (Kroon & Swanenberg, 2019; Reeves, 2018). Such identity work involves engaging meaningfully with students' multicultural repertoires (Haim et al., 2020) and moving beyond the transmission of static notions of "culture" towards fostering intercultural understanding through critical reflection on one's own cultural positioning (Lessard-Clouston, 2016). In the context of global Chinese language expansion, these demands are particularly salient for Chinese-as-a-foreign-language (CFL) teachers working across diverse sociolinguistic settings, where the capacity to negotiate intercultural differences not only shapes pedagogical effectiveness but also influences teachers' professional fulfilment and professional satisfaction. This study presents a comparative investigation of CFL teachers in public secondary schools in the United Arab Emirates (UAE) and Hong Kong. Situated within contrasting yet globally interconnected contexts, the study explores how teachers construct intercultural knowledge and negotiate professional identities amid migration, linguistic diversity, and shifting geopolitical relations. Drawing on narrative interviews and multimodal artefacts from a sample of thirty teachers, the research examines how educators interpret and respond to cross-cultural classroom encounters in their everyday practice. The findings indicate that, although teachers in both settings encounter complex intercultural dynamics shaped by student mobility, multilingualism, and institutional constraints, they adopt divergent pathways in developing intercultural competence. These range from relatively limited, surface-level strategies focused on classroom management and

cultural explanation to more transformative approaches that recognise cultural diversity as a pedagogical resource and epistemic asset. In the UAE, teachers primarily negotiate interculturality within English- and Arabic-dominant expatriate environments, where Chinese language learning is often framed within global economic aspirations. In Hong Kong, teachers navigate postcolonial tensions and the integration of minority-language students within a Chinese-majority society, where issues of belonging and linguistic hierarchy are particularly pronounced. By illuminating how CFL teachers construct and enact intercultural knowledge across distinct yet interconnected contexts, this study advances scholarship on intercultural language teaching within increasingly entangled global-local configurations and multi-scalar institutional-national governance structures.

Key Words: Intercultural teaching, teacher identity, Chinese as a foreign language, UAE, Hong Kong

When GenAI Becomes the Medium: Authority, Epistemic Beliefs and Labor in Higher Education

Zeynep Öksüz, Zeynep Gürler, Bengisu Kuş, İpek Aktaş

zeynep.oksuz101@gmail.com

Focusing on Marshall McLuhan's notion that "the medium is the message," this study critically examines how generative artificial intelligence (GenAI) reshapes authority, epistemic beliefs, and academic labour in higher education. The study adopts a critical literature review grounded in McLuhan's media theory and employs secondary literature, peer-reviewed articles and theoretical works on GenAI.

The findings suggest that GenAI is increasingly regarded as an authoritative source of knowledge, largely because of their ability to process vast amounts of data and their perceived neutrality. Yet the production of GenAI-generated knowledge is inherently shaped by social hierarchies, institutional interests, and power structures, which inevitably determines whose ways of knowing are legitimized and whose are rendered invisible (Kitchin,2014).

In higher education, Ståhl et al. (2021) demonstrate that students' reliance on internet-based sources reflects a tendency toward epistemic beliefs in which knowledge is seen as certain, static, and authoritatively defined. Drawing on theories of epistemic beliefs, this paper further explains how individuals with more sophisticated beliefs tend to use AI critically and selectively, while those with more naive beliefs are more likely to treat AI as an unquestionable authority. It is argued that this relationship is reciprocal: not only do epistemic beliefs influence AI usage, but prolonged interaction with AI may also reshape users' beliefs about knowledge itself, encouraging more passive and authority-dependent ways of thinking.

The integration of GenAI tools into higher education transforms teaching, learning, and academic labour while raising critical

ethical concerns. GenAI rely on invisible, precarious human labour, data annotators and content moderators often working under exploitative conditions. As GenAI shifts from tool to infrastructure, it embeds normative assumptions into communication, quietly reshaping epistemic authority and human agency (Poibeau, 2025).

Extending McLuhan's arguments to the GenAI age, the paper concludes that attention should shift from GenAI's outputs to its broader structural effects in order to safeguard epistemic agency, render invisible labour visible, and democratize knowledge production in higher education.

Key Words: GenAI; higher education; Marshall McLuhan; epistemic beliefs; academic labor; epistemic authority

